

**UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA**

Dimitrios G. Panagiotakis

**USPON ULTRA DESNICE KAO
POSLEDICA SOCIJALNO-EKONOMSKE
KRIZE U GRČKOJ**

Doktorska disertacija

Beograd, 2016.

**BELGRADE UNIVERSITY
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES**

Dimitrios G. Panagiotakis

**RISE OF ULTRA RIGHT AS A RESULT
OF SOCIAL-ECONOMIC CRISIS
IN GREECE**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016.

1. Mentor:

**Prof. dr Dragan Simeunović, redovni profesor na Fakultetu političkih nauka,
Univerzitet u Beogradu**

Članovi Komisije:

**2. Prof.dr Mira Lakićević, redovni profesor na Fakultetu političkih nauka,
Univerzitet u Beogradu**

3. Doc. Dr Marija Djorić, naučni saradnik, Institut za političke studije, Beograd

Mom unuku, Aleksandru, koji je rođen 9. novembra,
na Svetski dan borbe protiv fašizma i antisemitizma

REZIME

Nakon svetske finansijsko-kreditne krize 2008. godine, koja je potresla svetsku ekonomiju, Evropa nije uspeła da uhvati korak i evrozona je dovedena do dužničke krize. Grčka kriza, koja je usledila, pre svega usled hronične fiskalne krize, a koja je prethodila dužničkoj krizi, izazvala je očekivano reagovanje njenih partnera, koje se nije promenilo čak i kada su se sa problemom ekonomske krize suočile i Irska, Portugalija i Španija.

Odluka evropskih vlada je bila jednoglasna: da bi se odbili napadi finansijskih tržišta, treba izolovati „inficirani“ deo evrozone, neophodna je primena fiskalne štednje i unutrašnje devalvacije u deficitarnim zemljama, pre svega pomoću smanjenja ličnih dohodaka i penzija. Prema njihovom mišljenju, to bi bilo „idealno rešenje“ da se Grčka „fiskalno oporavi“ i da potom njena privreda stupi na put ekonomskog usklađivanja.

Pa ipak, ovaj recept je propao i za to nije potreban drugi dokaz do činjenice da u Evropskoj uniji još uvek postoji dužnička kriza. Početna procena vodeće evropske elite, da su za krizu odgovorne antiproduktivne i neštedljive zemlje evropske periferije, je srušena, pa i pored toga, recept je ostao isti.

U Grčkoj, pogođenoj snažno nametanjem štednje i dugogodišnjom recesijom, te ogromnom nezaposlenošću, društvo je srušeno, a grčki narod se iscrpljuje svakodnevno, žrtvovan za jednu bezizlaznu politiku neprestanih kreditnih Memoranduma. U tom pesimističkom ambijentu se zapaža fenomen izrazitog jačanja i skoka popularnosti neonacističke partije, Zlatne zore.

Treba staviti akcenat i na činjenicu da se ekstremna nacionalistička retorika, bilo da je sistematski ili izolovano izražavana, proširila i reprodukovala, bez da bude okarakterisana kao takva. To je i razlog što suočavanje sa ekstremizmom i nasiljem nije lako, niti je uopšte sigurno da će oni biti iskorenjeni, čak i ukoliko Zlatna zora bude totalno raskrinkana. Uostalom, poslednji izborni rezultati pokazuju da i pored niza otkrića o njenim kriminalnim aktivnostima i neskrivenog neonacističkog karaktera, koja su usledila nakon hapšenja njenih poslanika i članova, te njihovog upućivanja pred lice pravde, izborni procenti Zlatne zore jesu umanjeni, ali zbog manje izborne izlaznosti birača na birališta, što ukazuje da ona nije slomljena.

Ključne reči: Zlatna zora, neonacizam, rasizam, Grčka dužnička kriza, kreditni Memorandumi, štednja, recesija.

Naučna oblast: društvene humanističke nauke

Uža naučna oblast: političke nauke

Udk broj: 338.124:323.14(495)(043.3)

SUMMARY

After the global financial crisis in 2008, which shook the world economy, Europe did not manage to get back on track, leading the Euro zone to a debt crisis. The Greek crisis that followed, mainly as a result of the widespread financial crisis preceding the debt crisis, triggered an anticipated reaction from its partners, which did not change course even as Ireland, Portugal and Spain joined the club of countries in trouble.

The verdict of European governments was unanimous: in order to hold back attacks by financial markets to isolate the 'infected' areas of the euro, what is required is the implementation of fiscal austerity and internal devaluation in member-states with deficits, chiefly by way of wage and pension cuts. This was, according to their view, the "ideal solution" for "fiscal recovery" so that the Greek economy could then be put on track towards economic adjustment.

This formula has however failed miserably, and no further evidence is needed beyond the fact that the debt crisis is still here with us in the EU. The initial assumptions of the ruling European elites, that regional counter-productive and wasteful countries are responsible for the crisis, have tumbled, but the remedy formula has remained the same.

In Greece, heavily beaten by austerity measures, the long recession and increasing unemployment, there is social collapse and the Greek people are being impoverished daily, sacrificed on the altar of dead-end policies of successive Memoranda. In this grim and pessimistic environment, we witness the exceptional growth and rise of the neo-Nazi Golden Dawn party. It needs to be emphasized that either by "word fragments" or more bluntly and systematically, extreme nationalist discourse is widespread and sometimes reproduced without being identified as such. And it is for this reason that tackling extremism and violence, fueled by intense nationalism, is not easy, nor is it certain that it will disappear even if Golden Dawn is utterly crushed. Besides, recent electoral results indicate that despite the barrage of revelations regarding its criminal activities, its blatant neo-Nazi characteristics, the arrests of its MPs and party cadres and consequent trials, their numbers were only slightly reduced, far from collapsed.

Key words: Golden Dawn, neo-Nazi, racist, Greek debt crisis, credit Memorandums, austerity, recession

Scientific area: Humanities and social sciences

Special science topics: Political Science

Udk number: 338.124:323.14(495)(043.3)

SADRŽAJ	str.8
UVOD	str.14
1. SAVREMENA ULTRADESNIKA U GRČKOJ	str.17
1.1. ISTORIJAT SAVREMENE EKSTREMNE DESNICE U GRČKOJ	str.17
1.2. ISTORIJSKA PLATFORMA: NACIONALNI RAZDOR	str.19
1.3. ULTRADESNIKA U DECENIJAMA AUTARHIČNOSTI, 1950.-1974.	str. 20
2. SOCIJALNE POSLEDICE EKONOMSKE KRIZE U GRČKOJ	str.24
2.1. SIROMAŠTVO U GRČKOJ	str. 29
2.2. IMIGRANTI I KRIZA	str. 32
2.3. KREIRANJE DRŽAVNOG PROGRAMA	str. 34
2.4. SOCIJALNE REFORME	str. 36
2.5. PUTEVI IZLASKA IZ KRIZE	str. 38
2.6. PRETPOSTAVKE ZA REŠAVANJE PROBLEMA	str. 40
2.7. GRČKA IZMEĐU NACIONALNE I EVROPSKE POLITIKE	str. 43
3. ISTORIJA NEONACIZMA U GRČKOJ	str. 47
3.1.EKSTREMISTI NASTAVLJAJU TRADICIJU	str. 53
3.2. NOVE POLITIČKE SNAGE	str. 55
3.3. BOMBE NA JAVNIM MESTIMA	str. 59
3.4. OSNIVANJE POKRETA SLOBODNI UČENICI	str. 61

4. POGROM 2009. OTVARA VRATA ZA ATINSKU OPŠTINU	str. 69
4.1.33 NAPADA „ODREDA ZA AGRESIJE“	str. 72
4.2.MAJ 2009- PODMETANJA POŽARA U ATINSKOM KVARTU SVETI PANTELEIMON	str. 72
4.3. NASILNIČKI PUT OSVAJANJA OPŠTINE	str. 75
4.4. DOKUMENTI IZ ISTRAŽNOG IZVEŠTAJA	str. 76
5. PAKAO TORTURE	str. 78
5.1. HRONOLOGIJA NASILJA	str. 80
5.2. HULIGANIZAM I ULTRADESNICA U GRČKOJ	str. 91
5.3. NACISTIČKI SIMBOLI HULIGANA	str. 99
5.4. NAPAD NA DIMITRISA STRATULISA	str. 101
5.5. OLIMPIJAKOS I NACIONALIZAM	str.105
5.6. VEZA SA CRVENOM ZVEZDOM	str.107
5.7. PANATINAIKOS: OD N.O.P.O. DO ANTIFAŠIZMA	str.110
5.8. NASILJE KAO VRLINA	str.111
5.9. IDEOLOŠKA BITKA TRIBINA	str.112
6. ZLATNA ZORA I KOALICIJA VLASTI	str. 114
6.1. KOLIKO DUBOKO JE ZLATNA ZORA UŠLA U GRČKO DRUŠTVO	str.117
6.2. POLICIJA	str. 117
6.3. PRAVOSUĐE	str.118
6.4. VOJSKA	str.118
6.5. CRKVA	str.119
7.UTICAJ KRIZE NA POLITIČKU ODGOVORNOST	str.119
7.1. NACISTIČKI GLASOVI U IZBORNIM KUTIJAMA	str.120
7.2. IZBORI 1974. GODINE	str.121
7.3. PREKRETNICA 1977. GODINE	str.122
7.4. PREMIJERA ZLATNE ZORE U PARLAMENTU, NA IZBORIMA 1996....GODINE	str.123

8. OMLADINA I ULTRA - DESNICA U GRČKOJ	str.127
8.1. OMLADINA I KRIZA U GRČKOJ	str.129
8.2. PROTIVLJENJE MITU ULTRADESNIČE	str.132
8.3. RADIKALNI KOMFORMIZAM ULTRADESNIČE	str.133
8.4 POLITIČKE ORIJENTACIJE MLADIH U GRČKOM DRUŠTVU	str.135
8.4.1 POSTEPENO DEGRADIRANJE I DELEGALIZACIJA DEMOKRATIJE U PRAKSI	str.135
8.4.2 RASKORAK IZMEĐU OČIGLEDNOG I STVARNOG	str.136
8.4.3 OMLADINA IMIGRANTSKOG POREKLA	str.138
8.4.4 KONZERVATIVIZAM I AUTARHIČNOST MEĐU OMLADINOM	str.140
8.4.5 PORODICA: „BEZBEDNO“ SKLONIŠTE OD NETRPELJIVOG DRUŠTVA	str.141
8.4.6 DOMOVINA: PRIORITET U JEDNOJ VAKUMIRANOJ NACIJI	str.142
8.4.7 RELIGIJA: VERA U PRAVOSLAVLJE I POVERENJE U INSTITUCIJU CRKVE	str.144
8.5 AUTARHIČNE ORIJENTACIJE KOD OMLADINE	str.146
8.5.1 STAVOVI OMLADINE PREMA IMIGRANTIMA	str.147
8.5.2. STAVOVI MLADIH O SADAŠNJOSTI I BUDUĆNOSTI NEZADOVOLJSTVO I PESIMIZAM	str.148
8.5.3 PESIMIZAM PREMA BUDUĆNOSTI	st.150
8.5.4 SUMNJIČAVOST OMLADINE PREMA POLITIČKOM I DRUŠTVENOM ESTABLIŠMENTU	str.151
8.5.5 POSTEPENO NAGOMILAVANJE NAPETOSTI I FORMIRANJE KRIZE U REDOVIMA MLADIH	str.154

9.KONCENTRISANJE RAZOČARANE OMLADINE OKO ULTRADESNIČARSKE POLITIČKE POZICIJE	str.155
9.1.IZBORNA POPULARNOST ULTRADESNICE MEĐU OMLADINOM U POSLEDNJOJ DECENIJI	str.157
9.1.1 OD ULTRADESNIČARSKOG „JAGNJETA“ DO „FAŠISTIČKOG VUKA“	str.159
9.1.2. UPLIV ULTRADESNIČARSKE RETORIKE I PRAKSE U DRUŠTVU I MEĐU OMLADINOM	str.160
9.2 STUDENSKA POPULACIJA I ZLATNA ZORA	str.163
10. ZLATNA ZORA KAO PRODUŽENA RUKA SISTEMA; (ANALIZA MITOVA O OVOM KRIMINALNOM UDRUŽENJU)	str.166
10.1 GREŠKE U JAVNOSTI KOJE IDU NA RUKU FAŠISTIMA ZLATNE ZORE	str.170
11. ODNOS ZLATNE ZORE,NACIONALIZMA I DEMOKRATIJE	str.176
11.1 RAZMIŠLJANJA O FAŠIZMU I DEMOKRATIJI	str.178
11.2 NOVA DEMOKRATIJA I ZLATNA ZORA	str.180
12. ZLATNA ZORA NA PARLAMENTARSKIM IZBORIMA	str.182
12.1 „POLITIČKA ODGOVORNOST“ MIHALOLJAKOSA	str.186
12.2 SUĐENJE ORGANIZACIJI “ZLATNA ZORA”	str.189
13. ZAKLJUČAK	str. 192

PRILOZI	str.194
IZJAVA MIKISA TEODORAKISA O ZLATNOJ ZORI I SUĐENJU NJENIM ČLANOVIMA	str.197
INTERVJUI	str.200
1. INTERVJU SA VLADINIM GENERALNIM SEKRETAROM ZA INFORMISANJE I KOMUNIKACIJU, PROFESOROM UNIVERZITETA GRINVIČ U LONDONU, ELEFTERIOSOM KRECOSOM	str.200
2. INTERVJU SA NOVINAROM I PISCEM DIMITRISOM PSARASOM	str.203
3. INTERVJU SA PISCEM STELJOSOM RAMFOSOM	str.207
4. INTERVJU SA VASILIKI GEORGIADU, PROFESORKOM NA FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA PANTION	str.211
5. INTERVJU SA ADVOKATOM JEDNE OD ŽRTAVA ZLATNE ZORE, TANASISOM KAMPAGIANISOM	str.216
LITERATURA	str.222

UVOD

Zašto se grčka ultradesnica, zajedno sa mađarskom, ubraja među najekstremnije u Evropi? Zašto u Grčkoj imamo nacizam, a ne fašizam, ili druge varijante desničarskog ekstremizma? Nije neophodno ovde navoditi sve stereotipne predrasude evropskog Severa o Balkanu, a naročito Grčkoj u poslednje vreme. Jedno objektivno istraživanje pokazuje da u Grčkoj postoje svi neophodni faktori, da gore navedeno pitanje ima osnova.

Pre svega, jer postoji istorijska pozadina, nasleđe 20. veka, sa kojim veze nisu pokidane. A to nasleđe nije samo nekažnjavanje izdajica i kvislinških saradnika, jer ni drugde nisu kažnjavani, već je nešto mnogo dublje, takve osobe su bile oslonci za suočavanje sa takozvanim „unutrašnjim neprijateljem“, a potom i utemeljivači države, od decembra 1944. do ustavnog prevrata u diktaturu, 1967-1974.

Oni su obavili sav nezahvalan („prljavi“) posao za poznatu sentencu Konstantinosa Karamanlisa: „Pripadamo Zapadu“. Danas, 40 godina nakon pada hunte, samocenzurisani mehanizmi iz tih redova, koji su uspevali da se disciplinuju do mere da je bilo sramota izjavljivati da si naklonjen hunti, sve su slabiji, kako vreme prolazi. Izborni procenti Zlatne zore u tradicionalno prohuntističkim izbornim uporištima u zemlji upravo to i dokazuju. To su upravo ona područja koja, ni malo slučajno nemaju nikakvih problema sa prisutnošću imigrantske populacije. Vojna diktatura je učinila štetu tradiciji ultradesnice u Grčkoj, jer ju je posledicama svojih dela stavila izvan zakona, ali ova tradicija postepeno ponovo dobija na zamahu i tempu.

Druga činjenica je da postoji infiltriranje svih faktora koji čine sastojke ultradesničarske ideologije u tkivo celokupnog grčkog političkog dijapazona: nacionalizam, rasizam i seksizam nisu monopolsko vlasništvo samo Zlatne zore, što je i drugde uostalom ustanovljeno.

Ali u Grčkoj je, recimo, makedonsko pitanje 90-tih godina dovelo do pojave jedne agresivne nacionalističke retorike, koja se proširila po čitavom političkom dijapazonu, ne isključujući ni levicu, ali pre svega sa Crkvom koja je u tome predvodila. Nije slučajno što je upravo u takvom ambijentu Zlatna zora tada učinila svoje prve korake.

To je trenutak kada je grčki, samožrtvujući nacionalizam starog tipa, naišao na viziju „jake Grčke“, jedne balkanske kapitalističke metropole koja „ekonomski penetrira“, kako se tada često govorilo, unutar granica svojih slabijih suseda. Balkansko, a prevashodno albansko migriranje ka Grčkoj u toj deceniji je pojačalo nacionalnu i versku netrpeljivost i rasizam, često promovisane preko privatnih televizijskih kanala.

Zašto se danas bavimo Zlatnom zorom? Pre svega, intenzivnost imigrantskih talasa, zvanično promovisanje nacionalne netrpeljivosti kako na verbalnom, tako i na praktičnom planu, od strane države i njen potpuni promašaj u tretiranju priliva imigranata, na šta se oslonila Zlatna zora, prevashodno u kvartovima Atine, preopterećenim mnoštvom imigranata, 2010. je odgovor na pitanje zašto se danas bavimo Zlatnom zorom. U tom smislu, imigrantsko pitanje predstavlja tačku oko koje se koncentriše grčka ultradesnica, ali i ostale, idejno slične partije evropskih država, koje predstavljaju destinacije za imigrante. Ali ovde treba obratiti pažnju na sledeće: antiimigrantska retorika je, moglo bi se reći fasada ultradesničarske formacije, koja se osnažuje idejom o raznim „pretnjama“ i opasnostima. Danas su to imigranti, juče su bili komunisti itd. Bez retorike o opasnostima, ultradesnica ne opstaje. Istorijski gledano, izmišljajući pretnje, zloupotrebljava socijalni očaj ljudi.

Sledeći faktor je pogoršanje životnog standarda u vreme krize, koji dovodi do jačanja ultradesnice. Ali to se ne dešava direktno i jednoznačno, kako levica često zna da tumači: naime, ultradesnica je razvijena i u zemljama koje ne prolaze kroz tako intenzivnu ekonomsku krizu, kao što su Nemačka, Britanija, Danska, Austrija; a nasuprot ovome, ta ista ultradesnica još uvek ne može da se sa margina društva prebaci na proscenijum u nekim zemljama sa visokim procentima nezaposlenosti, kao što je na primer Španija. Ekonomska kriza svakako ojačava ultradesnicu, o tome uostalom poučava i nemačko iskustvo u periodu između dva Svetska rata i ne samo ono. Ako se takođe jasnim pokazuje danas nešto, vezano za tretman ekonomske krize, to je permanentno potkopavanje demokratske ideje u celosti, usled neoliberalnog ataka na društvo. To se dešava uglavnom tamo gde postoji istorijska i ideološka podloga, o čemu je bilo reči nešto ranije. U takvim okolnostima treba ozbiljno uzeti u obzir eventualnost da prevazilaženje bilo koje krize, neće značiti automatski i povlačenje ultradesnice.

Naime, upravo kao što desnica naivno veruje da je levica u Grčkoj direktna posledica krize, tako i levica naivno veruje da će se ultradesnica povući, sa povlačenjem krize. Naravno da kriza i njen neoliberalni tretman pothranjuju ultradesnicu, ali nije sve tako jednostavno.

Treći faktor je duboko moralno srozavanje grčkih političkih elita, kojima se s pravom pripisuje odgovornost za situaciju u koju je Grčka dospela. Upravo to moralno srozavanje političara daje zamaha Zlatnoj zori na dva nivoa: prvo, jer obuhvata skoro čitavu političku scenu, izuzimajući samo ultradesničare, koji preuzimaju ulogu sudija i „dželata“. Drugo, jer lov na skandale i intenzivno isticanje srozanosti grčke građanske klase, ultradesnica vešto koristi, s obzirom joj je jedan od ideoloških ciljeva oduvek bio iskorenjivanje „izroda“ koji čine vladajuće elite, pa ovom materijom puni redove svojih ideoloških i predizbornih pamfleta.

Učešće ultradesne stranke LAOS u tehnokratskoj grčkoj vladi, novembra 2011. koja je tako postala deo sistema vlasti, otvorilo je put za izbornu lansiranje Zlatne zore, 2012. godine i na određeni način legalizovalo pojavu jedne ultradesničarske stranke u vlasti, po prvi put od pada hunte pa do danas.

Danas, u konstelaciji političkog utemeljivanja levice i sve većeg slabljenja opcije desnog centra kao vladajuće solucije, jedan nimalo zanemarljiv deo tradicionalne desnice, biva privučen idejom ultradesničarskih pomagala kako bi se ove poteškoće prevazišle.

Neprestana opasnost od fašizacije ovog dela desnice ne bi trebalo da iznenađuje one koji bar elementarno poznaju evropsku i grčku istoriju u 20. veku. Ovakvo iskliznuće bi bila pretnja demokratiji. To je pretnja mogućnosti građana da kroz demokratski dijalog suprotstavljaju svoja gledišta o budućnosti zemlje.

1. SAVREMENA ULTRADESNIKA U GRČKOJ

1.1 ISTORIJAT SAVREMENE EKSTREMNE DESNICE U GRČKOJ

Ultrad desnica je dosta proučavana na evropskom nivou, od perioda između dva Svetska rata pa nadalje, ali u Grčkoj ona nije izazivala naučno interesovanje do danas i retko je bila tretirana kao jedinstven istorijski fenomen. To je olakšalo i pojavu ovdašnjeg nacizma, s obzirom da su isticanje prošlosti i istorijsko sećanje suštinski elementi za političku smislenost i delovanje. U današnjim okolnostima ekonomske krize i civilizacijske neizvesnosti, više nego ikad je aktuelno obnavljanje istorijske svesti, sažimanje rezultata istorijskih istraživanja i njihovo predstavljanje na razumljiv način za šire auditorijume. Neophodno je što pre predstaviti istorijat grčke ultradesnice, i povezati trenutna politička dešavanja u Grčkoj sa procesima u Evropi i na Balkanu.

U ovom radu ćemo pokušati između ostalog da sinoptički prikazemo elementarne istorijske činjenice o poreklu grčke ultradesnice od perioda Nacionalne Heterije do vojne hunte, (od 1967. do 1974.) u nadi da bi to moglo da doprinese kritičkoj analizi i delovanju u suočavanju sa fašizmom u savremenoj Grčkoj, a i šire.

Recimo pre svega da je u prošlom veku ultradesnica igrala jednu, sigurno ne perifernu ulogu u čitavoj Evropi, i bila jedna od onih snaga koje su oblikovale kapitalizam 20. veka. U Grčkoj, ona je ključno uticala decenijama na nacionalnu ideologiju i često je upravljala sudbinom ove države.

Podržala je diktature, ali i druge nestabilne režime, organizovala brojne pokrete i pučeve, ukorenila se u državnom mehanizmu, u vojsci, među inteligencijom i u crkvi, uticala, (ponekad odlučujuće), na uobličavanju spoljne politike, saradivala sa okupatorom da bi uništila društveno osporavanje koga je stvorila nemačka okupacija, stekla masovna uporišta i organizovanost u deceniji 1940., pružila mogućnost za društveni uspon svojim članovima i običnim simpatizerima i na kraju, dugoročno obezbedila legalizovanje, razvijajući jednu snažnu varijantu nacionalnog poborništva, koje je bilo neprikosnovena „javna reč“ od građanskog rata u periodu od 1947. do 1949. pa sve do 1974. nakon pada hunte i ponovnog uspostavljanja demokratije.

Ukratko, preko pola veka, od istorijskog Nacionalnog razdora 1922. godine, zbog takozvane Maloazijske katastrofe, pa sve do pada hunte, 1974. ultradesnica je bila protagonista u političkom životu zemlje, ili je delovala na njegovoj sceni. Sa druge strane, tokom čitavog tog perioda, koga su karakterisali veliki neuspesi, ultradesnica niti je uspela da postigne političko ili ideološko jedinstvo, niti široku prihvaćenost. Razlog za to je bila njena neposredna povezanost sa katastrofama i tragedijama 1897., zatim 1922., potom od 1941. do 1949. i 1974. Teško je i zamisliti iskušenja kroz koja je prolazila Grčka u 20. veku, ukoliko se prenebregne taj ultradesničarski ideološki prostor, koji se danas ponovo vratio na političku scenu.

1.2. ISTORIJSKA PLATFORMA: NACIONALNI RAZDOR

U Grčkoj, kao i u većini evropskih zemalja, ultradesnica se politički i ideološki formira krajem 19. veka. Nakon pada kralja Otona, 1862. godine, kada postepeno počinje da se ustanovljava parlamentarizam, protivnici demokratizacije pokušavaju, kao što su ranije činili i u drugim zemljama, poput Francuske, da i sami steknu masovni uticaj.

Građanski rat od 1946. do 1949. su uglavnom vodili redovna vojska, militarizovana žandarmerija, takozvano pravosuđe i drugi mehanizmi državnog establišmenta. On se odigrao na relativno suzdržan način, koga je zahtevala šira potreba Zapada, početkom Hladnog rata, kako se ne bi davali povodi internacionalnoj levici. Takva opcija je izazvala nezadovoljstvo grčkih fašista, ali i mnogih konzervativaca, koji su je kritikovali, zajedno sa privremenim odlaganjem ekspanzionističkih planova, kao neodgovornu suzdržanost i poltronstvo prema stranim silama.

U međuvremenu, okvir političke konfrontacije se promenio. Amerikanci, koji su od 1947. finansirali državu i praktično je kontrolisali, gledaju na Grčku, kao na poligon proba za taktike antirevolucije, koje zahteva njihova, sad već imperijalistička uloga, dakle, proba, koje bi mogle da se koriste u čitavom svetu. Ogromnim sredstvima kojima raspolažu, s jedne strane, uspevaju da efikasno vrše pritisak na vladu, a sa druge strane pružaju snažan podsticaj konzervativnom planu.

Ali čak ni tada ultradesnica se nije potpuno našla na marginama.

U sistemu koji je funkcionisao od 1946. do 60-ih godina 20 veka, izabrani političari su predstavljali samo jedan od polova vlasti, mada ne i glavni: saveznici, kruna, i vojska su svakako igrali značajniju ulogu. Inkorporiranje fašista u državni mehanizam je nastavljeno.

Pa ipak, paravojne i paradržavne grupe nisu ekstrahovane, niti gonjene, već su nastavljale svoja nasilnička dejstva, preuzimajući i ulogu podrške u vojnim operacijama.

1.3 ULTRADESNICA U DECENIJAMA AUTARHIČNOSTI, 1950. – 1974.

Slika broj 1. Grigoris Lambrakis, poslanik levece na protesnom marsu od Atine do Soluna gde je ubijen od strane monarhofašista. Mikis Teodorakis je napisao muziku za politički triler Z o uspostavljanju grčke vojne diktature i tako svom idolu napravio muzički spomenik, www.sansimera.gr/biographies/

Pobeda nad levicom u Građanskom ratu i ustanovljavanje vojnih baza tokom Hladnog rata na međunarodnom nivou, 50-tih godina, nagoveštava zamenu ultradesnice umerenom desnicom u državnim institucijama i tretiranje društvenih problema uz manje apsolutizma. Ultradesnica se ne udaljava potpuno iz tkiva vlasti, već se samo nalazi iza paravana, a njena prava snaga se ne meri glasovima na izborima, već lakoćom kojom unapređuje svoj program. Ona nastavlja da kontroliše vojsku i krunu, a održava izvrsne odnose i sa inostranim faktorom; njen značaj je ograničen samo u parlamentu, ali nije ni beznačajan.

Kod bitnih pitanja unutrašnje i spoljne politike, počev od Kiparskog pitanja do okvira korektne opozicije, koja se aktuelizuju ubistvom levičarskog poslanika Grigorisa Lambrakisa, od strane paradržavnih elemenata, ultradesnica uspeva da nametne svoje prioritete.

Kada se reprodukcija konzervativne opcije umanjuje, na primer u slučaju izbornog uspona Ujedinjene demokratske levice (EDA), krajem 50-tih, ili pobeđe Unije centra i masovnih protesta 1963. godine, (jer ista zbog izvitoperenog izbornog zakona nije mogla da dođe na vlast), jedan značajni deo vlasti ponovo podržava ultradesničarske opcije.

Sedmogodišnja vladavina hunte, od 1967. do 1974. predstavlja vrhunac posleratnog uticaja ultradesnice i istovremeno njeno političko samouništenje. Kada je osetila da kontroliše zbivanja i može da samovoljno povlači poteze, vojna hunta je počela da čini mnoštvo grešaka, koje su se pokazale takođe fatalne, kao i interni konflikti.

Do 1974. se odigrava samouništenje uticaja tri glavna stožera ultradesnice – krune, vojske i Amerikanaca- pa ona, nakon četvrte nacionalne katastrofe koju izaziva u periodu kraćem od jednog veka, dakle podele Kipra posle turske okupacije, biva primorana da prepusti državnu vlast političarima.

Glavna karakteristika nacionalne lojalnosti, bilo da je ono uprošćeno ili obojeno nijansama hunte, je antikomunizam, što sažima, u ideološkim okolnostima, sa jedne strane strateško nastojanje Sjedinjenih američkih država da pruže otpor Sovjetskom savezu, a sa druge strane pokušaj grčke građanske klase da eliminiše demokratizujuće procese, koji bi eventualno mogli da ugroze novostečenu imovinu.

Prevedeno na tekuću rasističku terminologiju, koja gleda na severne grčke susede kao vekovne neprijatelje i odbacujući helenstvo levičara, nacionalne lojalnosti određuje kao svog glavnog neprijatelja „slavokomunizam“ („slovenski komunizam“)¹.

Na kraju ovog kratkog istorijata savremene grčke ultradesnice, osvrnimo se na još jedan interesantan aspekt vojne hunte koja je pučem 21. aprila 1967. godine preuzela vlast u Grčkoj, a koji pojašnjava njene fašističke trendove, koje smo naveli na početku. Taj režim možda zvanično nije bio fašistički, ali je na fašiste gledao kao na dragocene saveznike i podržavao ih je na sve moguće načine i to ne samo one unutar zemlje, već i inostrane.

¹ Glavna politička orijentacije hunte je bila da su severne grčke susedne zemlje opasnost i pretnja za Grčku, to jest, komunisti slovenskog porekla.

Slika broj 2. Čuvena trojka grčke hunte: sa desne na levo, diktator, Georgios Papadopoulos, Stilianos Patakos i Nikolaos Makarezos. <http://www.sansimera.gr/articles/250,14-3-2013>

Uloga tadašnje „aprilske“ Grčke, kao centra međunarodnog fašizma, „Crne internacionale“, kako su je tada zvali, još nije sistematski ispitana. Pokušaji istraživanja novinara Nikosa Klicikasa i pravnika Andreasa Sperantzonisa pokazuju da je grčka diktatura aktivirala primenu planova za destabilizaciju italijanske demokratije, u kojima je glavnu ulogu imala fašistička organizacija Ordine Nuovo, a poznat je i tragični ishod puča, takođe fašističke organizacije EOKA B na Kipru.

Iako je najveći arhiv dokaza još uvek poverljiv, čini se da su ove organizacije sarađivale u mreži Stay Behind, sa mračnim establišmentom grčkih i američkih tajnih službi, sa kojima su takođe povezani grčki pučisti.²

² L.O.K. (Grčke specijalne snage komandosa) i drugi organi grčkog ogranka organizacije "Stay Behind" imali su vodeću ulogu u puču 21. aprila 1967. godine, koji se dogodio mesec dana pre zakazanih parlamentarnih izbora, a za koje se predviđalo da će pobednik biti "Unija centra", partija Jorgosa Papandreua. Tako je aktiviran paradržavni mehanizam organizacije „Stay Behind“ u Grčkoj, kako bi se sprečilo ublažavanje tvrdokornog desničarskog karaktera grčke vlade. <http://diakosmos.blogspot.com.tr/2015/02/21-1967.htm>, 14-3-2013

Slika broj 3. Simbol hunte nakon puča 21 Aprila 1967 god. <http://www.sansimera.gr/articles/250,23-10-2013>

Četrdeset osam godina nakon puča, neophodno je pre nego ikada otvoriti državne arhive, kako bi mogao da se prouči i ovaj aspekt hunte.

To što je ovaj puč još uvek pokriven tajnošću, i zato što se opštije gledano ovaj period ne nalazi u školskim udžbenicima, kao što bi trebalo, a država nastavlja da ometa njegovo proučavanje, predstavlja svojevrstni skandal i vređanje sećanja na žrtve diktature, kao i u krajnjoj analizi, udarac današnjoj, makar ne potpuno idealnoj, demokratiji.

Ultradesničarska stranka LAOS i neofašistička Zlatna zora bi danas imale mnogo manje pristalica, da sve dosadašnje vlade, tokom niza decenija, nisu sistematski zabašurivale ovaj deo istorijskog sećanja, kao i da je levica pokazivala veću posvećenost u njegovoj odbrani.

2. SOCIJALNE POSLEDICE EKONOMSKE KRIZE U GRČKOJ

Nepovoljna ekonomska i socijalna zbivanja u svetskoj privredi dovela su do toga da se grčka ekonomija suočava sa višestranim pogoršanjem svojih strukturnih slabosti, pokazujući tako, ozbiljnost razgrađivanja tržišta rada, radnih odnosa, sistema socijalne zaštite i sužavanja proizvodne strukture zemlje.

Opređenost, od početka 90-ih godina za postepenim tehnološkim, inovatorskim, organizacionim i kvalitativnim urušavanjem proizvodne infrastrukture u prerađivačkoj industriji i poljoprivredi i sa glavnim opredeljenošću za stavljanjem akcenta na turizam, te građevinski i brodogradilišni sektor, usmerilo je grčku privredu na korišćenje prevashodno nespecijalizovane, umesto specijalizovane radne snage, čime je napuštena opcija za proizvodnju visoko kvalitetnih proizvoda sa takođe visokom dodatnom vrednošću, koji bi imali dinamičan prodor i ugledan nastup na međunarodnim tržištima.

Upravo takva razvojna strategija, kojoj je asistiralo i sprovođenje konkretne ekonomske politike, odvelo je grčku privredu i zaposlene u današnju nezavidnu situaciju (nezaposlenost, skupoća, otpuštanja, smanjenje ličnih dohodaka, poremećaj radnih odnosa, urušavanje socijalne države itd.), nakon jednog dugog perioda (1994.- 2008.) uzlaznog trenda BDP-a i neravnopravne preraspodele prihoda, tokom koga je trebalo da se smanje javni deficiti i javni dug.³

Pitanje koje se danas postavlja je da li će Grčka do 2020. godine nastaviti da sledi razvojno opredeljenje sa početka devedesetih kao tranzitni trgovinski, pomorski i turistički centar, ili će se razviti u jednu zemlju sa uglednom i kvalitetnom industrijskom, inovatorskom, tehnološkom i prerađivačkom infrastrukturom.

Ako pretpostavimo da ozbiljnost razvojnog opredeljenja biva shvaćena od strane ekonomske politike zemlje u smislu da „kriza rada ne predstavlja rešenje ekonomske krize i recesije“, tada je jasno da je neophodno da se dese promene u razvojnoj i industrijskoj politici uz upotrebu efikasnih instrumenata, kako bi razvojna opredeljenja odgovarala na postojeće potrebe i mogućnosti, a takođe i da ciljaju na stabilizovanje pozicije grčke ekonomije na evropskom i međunarodnom planu.

³ Μητρόπουλος Αλέξης Π. Το τέλος του κοινωνικού κράτους, Αριστερά και συνδικάτα μπροστά στην απορρύθμιση, Α. Λιβάνη, 2008

Ova opaska znači da je na kratkoročnom nivou, za izlazak iz krize potrebno razumevanje strukturne krize razvojnog modela u Grčkoj i to da neophodna opredeljenja imaju perspektivu od jedne decenije, sa prevazilaženjem razvojnog modela tipa kreditnog uvećavanja javne i privatne potrošnje, neravnopravne preraspodele dohotka, rasprostranjenja izbegavanja plaćanja poreza i socijalnih izdvajanja, fleksibilnog, neprijavljenog i neosiguranog rada, kao i sužavanja tehnološkog i produktivnog potencijala zemlje.

Konkretnije, suočavanje sa posledicama recesije u privredi i zaposlenosti, perspektivom oporavka i izbegavanja kreditne, dužničke i krize nezaposlenosti nameće korenitu zamenu grčkog modela razvoja fleksibilnosti rada, jačanja davanja, privatizacije i kapitalizacije socijalne države, novim razvojnim modelom regulisanja rada, jačanja inovatorskog i proizvodnog razvoja, sa povećanjem javnih i privatnih investicija i uz osnaženje dohotka i preraspodele sredstava socijalne države.

Ukoliko ova strategija ne postane primarno opredeljenje Grčke za narednu deceniju, tada će stabilizujuća budućnost ponude, kako se dešavalo zadnjih dvadeset godina, uz zanemarivanje podsticanja aktivne potražnje, delovati besperspektivno za veći deo grčkog stanovništva.

Sa tog stanovišta, neophodno je da se pronađu nove baze pokretačkih snaga grčkog oporavka, kako bi se izmenili niski razvojni indeksi koji podstiču visoke procenete nezaposlenosti u Grčkoj.

Takođe, treba naznačiti da se razvojni problem grčke ekonomije ne iscrpljuje na tački prihoda. Rashoda, javnog deficita i javnog duga. On je mnogo dublji i ozbiljniji i povezan je prvashodno, ne sa iskustvenim i praktičnim karakterom svog rešavanja, već sa optičkim uglom iz koga se ocenjuje ekonomski i socijalni problem u Grčkoj.⁴

Stanje grčke ekonomije se danas ocenjuje kao prilično ozbiljno, u smislu da je ona, pored velikog javnog deficita i javnog duga pogođena i intenzivnom, neravnopravnom raspodelom dohotka, visokom nezaposlenošću i tehnološkim i inovatorskim urušavanjem proizvodne baze.

⁴ Γιαννακοπούλου Ελένη, Καραλής Δημήτρης, *Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια: Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης*, Επιστημονικές Εκθέσεις 2014

Sa ovim činjenicama, put spašavnja pretpostavlja povezane i ciljane, kratkoročne i srednjeročne intervencije, kako bi se u periodu od 2015. do 2020. godine stvorili preduslovi ozdravljenja gore navedenih strukturnih debalansa.

Neprijatno u čitavom ambijentu navedenih neophodnosti je to što se ekonomska podrška grčke ekonomije od strane Evropske unije, Evropske centralne banke i Međunarodnog monetarnog fonda kreće u domenu prvenstveno monetarističke inspiracije, a ekonomska politika u pravcu fiskalne discipline, radi smanjenja javnih rashoda i deficita.

Potpuni nedostatak razvojnih elemenata, kao i dohodovne, te socijalne pravde u nametanju mera fiskalne discipline smanjuju potražnju i potrošnju plaćenog javnog i privatnog rada, produžavaju okolnosti ekonomske krize i recesije grčke ekonomije za naredne godine i stvaraju, kako uslove stagniranja inflacije, tako i uslove kraha na tržištu rada, uz skok nezaposlenosti.

Sa takvom perspektivom, ne može se očekivati izdržljivost grčkog društva i svega što se pod tim podrazumeva u smislu nagrizanja društvene kohezije i njene solidarnosti.

Pitanje koje se nameće je kako je grčka ekonomija dospela na ove nivoe fiskalne krize i skoka javnog deficita i duga.

Proučavajući grčku privredu u periodu od 1994. do 2008. godine može se, pored ostalog, ustanoviti da je to bio jedan period značajnog skoka BDP-a i neravnopravne raspodele dohotka, tokom koga je trebalo da se smanje javni deficiti i javni dug. Umesto toga, posebno u poslednjoj deceniji, beleži se postepeno povećanje javnog deficita i javnog duga, a bez da se značajno poboljšao životni standard većeg dela stanovništva, niti su se priširili razvojni resursi zemlje.

Drugim rečima, ekonomska i fiskalna politika takozvanog grčkog paradoksa, koji je sproveden u pomenutom periodu u Grčkoj, nudila je oslobađanja ili liberalizaciju od obaveza plaćanja poreza za imaoce visokih prihoda, te se iz tog razloga pribegavalo zaduživanju, kako bi se pokrio nedostatak prihoda državnog Budžeta, čime se pogoršao životni standard za bar 30% budućih generacija zaposlenih poreskih obveznika, u svrhu otplate javnog duga.⁵

⁵ Φωτόπουλος Τάκης, Η παγκόσμια κρίση, η Ελλάδα και το αντισυστημικό κίνημα, Κουκκίδα, 2009

Paralelno, nepovoljni razvoj događaja u grčkoj privredi tokom 2009. i neefikasnost mera predupređivanja ekonomske krize tokom 2010-2015. godine najavljuju da će se povećati broj preduzeća koje će obustaviti, odnosno prekinuti svoj rad, povećati broj otpuštanja ili udaljavanja zaposlenih, te da će se na tržištu rada proširiti fleksibilne i neosigurane forme rada ili rotacioni rad, kao i da će se nezaposlenost značajno povećati, a doći će i do ozbiljnog pogoršanja dohodovnog nivoa i životnog standarda građana.

Pogoršanje pomenutih parametara u Grčkoj tokom 2009-2015. godine, te eskalacija ekonomske krize i recesije, formira njihov nivo na onom iz 2004. i 2005. godine. Pojedini parametri⁶ čak, kao na primer potražnja na unutrašnjem tržištu, sa neprestanim trendom njenog opadanja do kraja 2015. godine, se vraća na nivo iz 2000.

Treba napomenuti da se ovo unazađivanje radnih, dohodovnih i socijalnih prava dešava u trenutku kada usklađivanje grčke ekonomije sa prosekom Evropske unije u potrošačkim cenama iznosi 94% (skupa država), produktivnost rada iznosi 92% (država sa mnogo radnih časova i intenziviranim radom), a plate iznose 82% (niski dohotci u poređenju sa nivoom produktivnosti i cena), što je nivo koji za sobom povlači i nivoe penzija na analogne niske.⁷

Tokom prvog kvartala 2015. godine, broj zaposlenih u Grčkoj je iznosio 3.600.429 osoba, a nezaposlenih 1.272.541 lice. Procenat nezaposlenosti je u tom periodu iznosio 26,1%, Od ukupnog broja nezaposlenih, posao traži 88,9%, za poslom sa isključivo punim radnim vremenom traga 51,7%, a 37,2% je raspoloženo da u krajnjem slučaju prihvati i posao sa skraćenim radnim vremenom, poznatijim kao part tajm.⁸

Procenat „mladih nezaposlenih“, dakle onih koji po prvi put stupaju na tržište rada, tragajući za zaposlenjem, dostiže 22,8% od ukupnog broja nezaposlenih, a dugoročno nezaposleni, dakle ona lica koja preko 12 meseci tragaju za poslom, nezavisno od toga da li su mladi ili stari nezaposleni, dostižu procenat od 46,6%.⁹

⁶ http://eparanis.blogspot.gr/2007/09/blog-post_5311.html.25-4-2014

⁷ Γιαννακοπούλου Ελένη, Καραλής Δημήτρης, *Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια: Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης*, Επιστημονικές Εκθέσεις 2014

⁸ Γιαννακοπούλου Ελένη, Καραλής Δημήτρης, *Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια: Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης*, Επιστημονικές Εκθέσεις 2014

⁹ Ministarstvo Rada Grčke, <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/4570.pdf>,12-5-2015

Procenat nezaposlenih lica sa stranim državljanstvom (19,8%) je veći od analognog procenta grčkih državljana (15,5%). Takođe, 73,3% stranih državljana je ekonomski aktivno, i procentualno, to je znatno veći broj nego grčkih državljana sa ovom karakteristikom, kojih je 52,0% ekonomski aktivno.¹⁰

¹⁰ Ministarstvo Rada Grčke, <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/4570.pdf>, 12-5-2015

2.1 SIROMAŠTVO U GRČKOJ

Grčka pokazuje visoke procenete siromaštva i pojavu krajnje materijalne ugroženosti. Jedan od deset Grka nije u mogućnosti da pokrije četiri od devet potreba koje čine indeks krajnje materijalne ugroženosti,¹¹ jednog alternativnog indeksa, to jest pokazatelja siromaštva koji se upotrebljava u Evropskoj uniji i pokazuje dramatične dimenzije koju zadobija ova pojava u poslednje vreme.

Prema nedavnim podacima Radničkog centra Atine, dobijenim u saradnji sa Mrežom za saradnju: „Siromaštvo i rad“, te i pored toga što se u javnoj debati siromaštvo identifikuje sa nezaposlenošću, većina siromašnih u Grčkoj, su zaposlena lica i penzioneri. Naime, ističe se da će ekonomska kriza i njeni efekti na tržište rada, pored skoka nezaposlenosti, dovesti do još radikalnijeg sniženja ličnih dohodaka zaposlenih, povećavajući tako neravnopravnost u raspodeli prihoda i procenete zaposlenih koji se nalaze nadomak ili ispod granice siromaštva.¹²

Na osnovu istraživanja Radničkog centra Atine, Grčka pokazuje najviše procenete siromaštva među prvih 15 zemalja – članica Evropske unije i to u visini od 20,1%. Najviši je i takozvani „jaz siromaštva“, dakle odnos razmaka prosečnog prihoda siromašnih od praga siromaštva do praga siromaštva.¹³

Shodno opšteprihvaćenom terminu siromaštva, jedno lice se smatra siromašnim kada je prihod domaćinstva čiji je član, manje od 60% raspoloživog prihoda, već oporezovanog i oslobođenog davanja za socijalo osiguranje.¹⁴

Za utvrđivanje raspoloživog prihoda, upotrebljava se jednačinska skala, koja označava prvog člana porodice sa 1, svakog sledećeg punoletnog člana sa 0,5 i svako dete sa 0,3.

¹¹ Μισσός Βλάσης Παπαθεοδώρου Χρίστος, Ανισότητα, φτώχεια και οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την ΕΕ, Επιστημονικές Εκθέσεις, 2013

¹² Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 19-9-2014

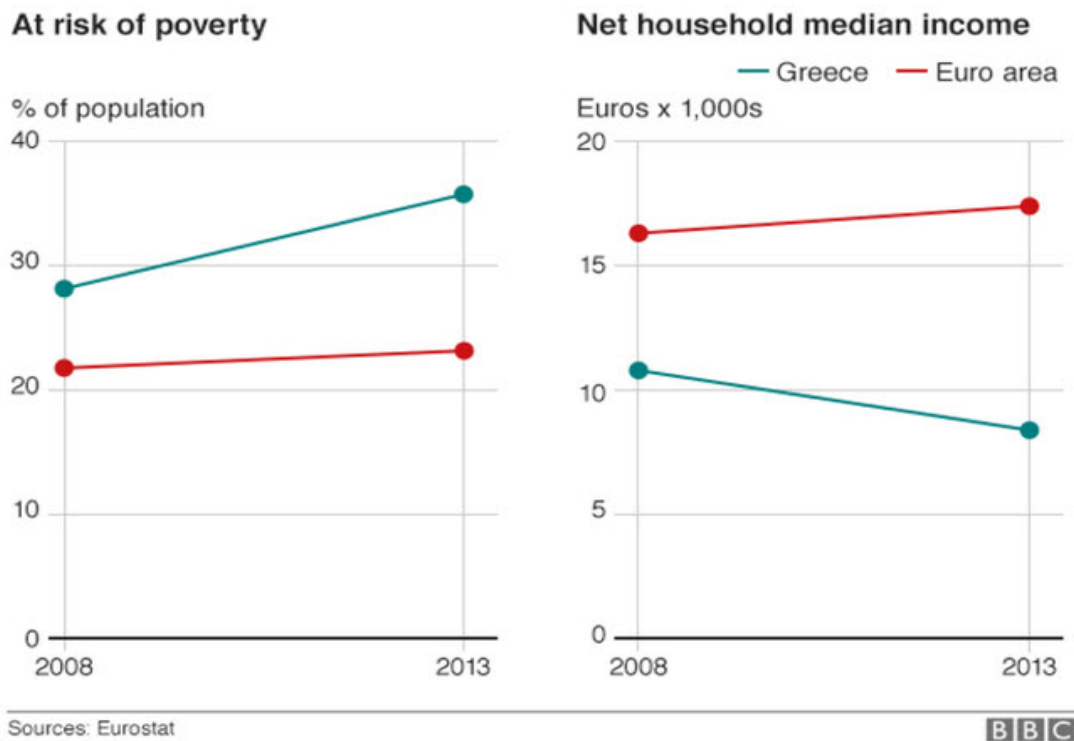
¹³ Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 19-9-2014

⁹ Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 19-9-201

U Grčkoj su takođe visoki procenti dugoročnog siromaštva, vezanog za materijalnu ugroženost koja je najviša među 27 članica Evropske unije, a 11,2% iznosi visina krajnje materijalne ugroženosti.¹⁵ Ovaj alternativni pokazatelj je zasnovan na mogućnosti pokrivanja devet dole navedenih potreba:

1. obrok sa ribom ili mesom svakog drugog dana
2. sedmodnevni odmor jednom godišnje
3. efikasno suočavanje sa vanrednim rashodima
4. dovoljno grejanje stambenog prostora
5. sposobnost otplata kredita, stanarine i komunalnih računa
6. mašina za pranje veša u stambenom prostoru
7. kolor televizor u stambenom prostoru
8. telefon u stambenom prostoru
9. posedovanje automobila.¹⁶

Tabela broj 1. Visoki procenti dugoročnog siromaštva u Grčkoj. <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index>, 9-1-14

¹⁵ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion,4-3-14

¹⁶ <http://www.bbc.com/news/world-europe-33507802,18-11-2014>

Jedno domaćinstvo se karakteriše kao materijalno ugroženo, kada nije u stanju da pokrije bar 4 od 9 navedenih potreba. Što se tiče siromaštva zaposlenih, istraživanje pokazuje da zaposleni sa ugovorima na određeno vreme pokazuju višestruku opasnost od osiromašenja, (16%), u poređenju sa zaposlenima na neodređeno vreme, (5,1%). Zaposleni sa skraćenim radnim vremenom, su u skoro duploj opasnosti od osiromašenja, (26%), u odnosu na zaposlene sa punim radnim vremenom, (12,5%).¹⁷

Opasnost od siromaštva kod zaposlenih sa punim radnim vremenom u Grčkoj je veća nego opasnost od siromaštva zaposlenih sa skraćenim radnim vremenom u Evropskoj uniji.

Najveću opasnost od siromaštva u Grčkoj i Evropskoj uniji pokazuju domaćinstva sa jednim roditeljem i decom. Porodice sa većim brojem dece imaju 30% veći rizik od siromaštva, a nezaposlene osobe čak 41%.¹⁸ U čitavoj grčkoj unutrašnjosti, najviše procenata siromaštva pokazuje agrarni sektor, a najniže prosvetni.

Prema oceni Radničkog centra Atine, suočavanje sa siromaštvom zaposlenih ima za preduslov podsticanje rada sa punim radnim vremenom, uz dobre lične dohotke i stabilan, bolje reći stalni radni odnos, a neophodno je i reoblikovanje sistema socijalne zaštite u Grčkoj, kako bi borba protiv siromaštva sa kojim su suočeni zaposleni i njihove porodice bila efikasna.¹⁹

¹⁷ Ministarstvo Rada Grčke, <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/4570.pdf>, 25-10-2014

¹⁸ Lakicevic Mira, Socijalna politika, FASPER, Beograd, 2013, p.p. 122

¹⁹ Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 18-5-2014

2.2 IMIGRANTI I KRIZA

Zbog ekonomske krize u svoje domovine se vraćaju imigranti koji su u Grčkoj, radili uglavnom u građevinskom i ugostiteljskom sektoru. Ekonomska kriza utiče i na život imigranata u Grčkoj, s obzirom da se njihove dnevnice snižavaju sve više, a uslovi za život se pogoršavaju. Postoje, dakle neke kategorije imigranata koji su se vratili u svoje zemlje porekla, jer više nisu mogli da nađu posao u Grčkoj. Većina tih imigranata su državljani Albanije, čiji je broj prevazišao 200 hiljada lica. Tako se ne može isključiti eventualnost da nakon niza godina glavni korpus imigranata u Grčkoj neće činiti Albanci sa svojim porodicama, već jedna pretežno muška populacija imigranata, bez porodica, iz Pakistana i Bangladeša.

Takođe, Bugari emigriraju sad već iz Grčke u druge zemlje Evropske unije, a većina Poljaka je napustilo Grčku još pre pet godina. Žene iz bivšeg SSSR-a takođe sa nestrpljenjem čekaju trenutak da se vrte svojim porodicama, a i imigranti iz Azije tragaju za zaposlenjem u drugim zapadnim zemljama. Grčku je, zbog njene ekonomske krize u poslednje dve godine napustilo oko 50 do 60 hiljada ilegalnih imigranata iz Gruzije.²⁰

U nedavnom istraživanju je ustanovljeno da je iz Grčke otišlo preko 10% imigranata. Konkretnije, istraživanje profesora Adonisa Kontisa, Stavrosa Zografakisa i Teodorosa Mitrakosa je ustanovilo da su imigranti u periodu visokog privrednog razvoja, do 2004. Godine imali za 40% umanjene prihode od domicilnih zaposlenih.²¹

Njihova primanja su počela i dalje da padaju od jeseni 2009. Godine, a februara 2010. Je naznačen prvi zabrinjavajući skok nezaposlenosti koja pogađa imigrante u većoj meri nego domaće stanovništvo.

Za primer se navodi da je dnevica pomoćnika zidara spala sa 35 do 40 evra, koliko je iznosila prošle godine, na 20 do 25 evra. Slično tome, dnevica iskusnog zidara je sa 70 do 80 evra spala na 40 do 50 evra.²²

²⁰ Κόντης Αντώνιος, Σταύρος Ζωγραφάκης, Θεόδωρος Μητράκος, «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο ΑΕΠ», ΕΜΜΕΔΙΑ, 2012

²¹ Κόντης Αντώνιος, Σταύρος Ζωγραφάκης, Θεόδωρος Μητράκος, «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο ΑΕΠ», ΕΜΜΕΔΙΑ, 2012

²² Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 17-5-2014

U sektoru agrara, nije zabeleženo značajno sniženje dnevnica, ali tamo mnogi poslodavci, poljoprivrednici, dakle, ne nude više hranu najamnim radnicima i ograničili su dane angažovanja imigranata na poljskim radovima. Indijci, Pakistanci i Avganistanci će tako, u najboljem slučaju dobiti za dnevnicu 15 do 20 evra, ali bez osiguranja, dok se dnevnicu Albanaca kotira na 30 evra, sa osiguranjem u jednom od dva socijalna, zdravstveno – penzijska fonda: OGA (poljoprivrednika) ili IKA (slobodne profesije).

2.3 KREIRANJE DRŽAVNOG PROGRAMA

Ekonomska politika, u okviru strategije, karaktera i sadržaja Memoranduma o sporazumevanju Grčke sa Evropskom komisijom, Evropskom centralnom bankom i Međunarodnim monetarnim fondom, ima ambiciju za smanjenjem javnog deficita, kontrolom javnog duga, poboljšanjem nivoa konkurentnosti i stabilizacijom grčke ekonomije, uz značajno smanjenje plata. Penzija i dohodaka, sa odlučujućom deregulacijom (krah) radnih odnosa i sa parametarskim, kao i institucionalnim urušavanjem sistema socijalnog osiguranja.

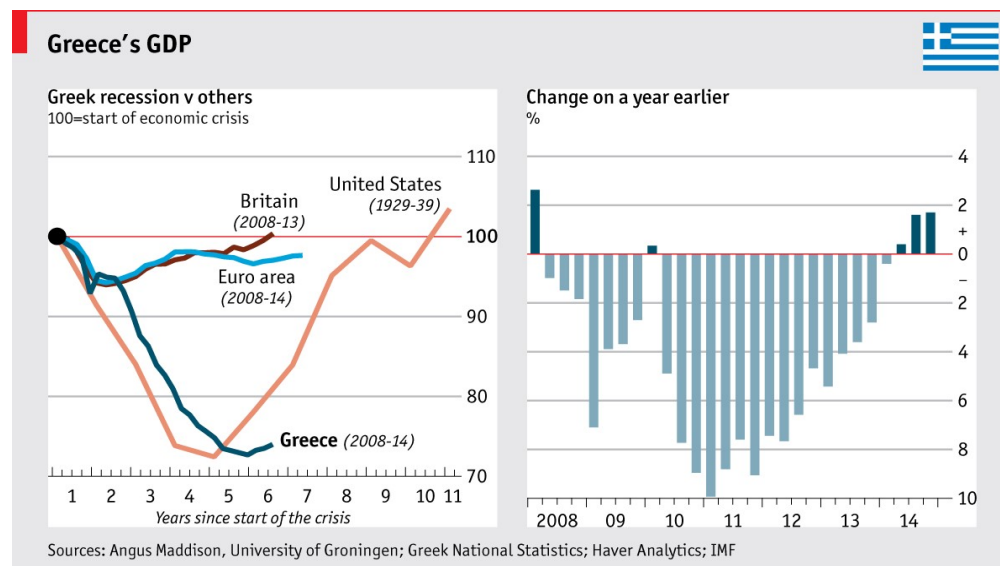
Zaista, smanjenje dohodaka od 30% do 40% u javnom sektoru, skok procenata otpuštanja sa posla sa 2% na 5%, u preduzećima sa preko 150 zaposlenih, smanjenje sume nadoknade zbog otpuštanja na 40% i njena postepena dodela tokom šest meseci, posredno ukidanje Nacionalnog kolektivnog ugovora o radu, s obzirom da će dohodak novopridošlog zaposlenog ispod 25 godina starosti iznositi 80% od dohotka predviđenog Nacionalnim kolektivnim ugovorom o radu, i ukidanje mogućnosti jednostranog obraćanja sindikata Organizaciji za posredovanje i arbitražu, predstavljaju nepovoljne i jednostrane mere, koje idu na teret dohodovnih i prava o radnim odnosima zaposlenih. Paralelno, nepovoljne promene u sistemu socijalnog osiguranja imaju dvojni karakter, s obzirom da ih karakterišu kako parametarske izmene (povećanje starosne granice za penzionisanje, promena načina obračunavanja visine penzija, produženje radnog veka, snižavanje visine penzija itd), tako i institucionalne, strukturne promene (ograničavanje državnog finansiranja osnovne penzije, uvođenje kapitalizujućeg, umesto raspodeljujućeg sistema), sa ambicijom da se državni rashod za penzije poveća sa 4,8% BDP-a (2014), na 7,5% BDP-a (2060), nezavisno od tog da li će tokom čitavog tog perioda broj penzionera povećati za 70%, a istovremeno će se duplirati kako BDP, tako i produktivnost rada.²³

Ali, strukturna kontradiktornost ciljeva i sadržaja ovih ograničavajućih i jednostranih mera na teret zaposlenih, u poređenju sa stvarnim potrebama grčke ekonomije, osiguranika – penzionera, ali i finansirajućih potreba socijalno – osiguravajućeg sistema, sadrže, pored ostalog zamku mera štednje, s obzirom da se recesija produžava i stvaraju se okolnosti zabrinjavajućeg rasta nezaposlenosti i inflacije, čime se još više pogoršavaju, kako kupovna moć zaposlenih, tako i okolnosti oporavka i izlaska grčke privrede iz krize.

²³ <http://www.tradingeconomics.com/greece/gdp-growth,16-11-2014>

Istovremeno, ove mere štednje, pored toga što su nepopularne, one bi se mogle oceniti i kao mere povećane opasnosti za produženjem recesije i kočenja razvoja. Dodatno, one ne samo da degradiraju i dezavuišu dohodovne, radne i socijalno osiguravajuće dimenzije rada, već još više ruše istorijsku i socijalno-ekonomsku ulogu rada, s obzirom da rad, tokom poslednja dva veka predstavlja stvaralačko delovanje koje sadrži očekivanje poboljšanja životnog standarda, a ovim merama se pokušava transformisanje u delovanje bez očekivanja, sa perspektivom pogoršanja i osiromašenja životnog standarda zaposlenih, a posebno novih generacija.

Tabela broj 2. Grčki BDP. Greek National Statistics

Mere štednje, sa kojima će biti suočeni zaposleni i penzioneri u naredne tri godine pogoršaće njihov životni standard za 40%,²⁴ a značajno će smanjiti i nivo potražnje i potrošnje. Istovremeno, neobličavanje i neostvarivanje jednog novog razvojnog modela na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, sa centralnim smernicama vezanim za regulisanje rada, jačanje inovatorskog i produktivnog razvoja, za jačanje preraspodele dohotka i preraspodeljivosti socijalne države, te za strukturnu konkurentnost, doprineće u narednim godinama pogoršanju tehnološke i produktivne baze zemlje i značajnom skoku nezaposlenosti, te daljem urušavanju društvene kohezije i solidarnosti.

²⁴ <http://www.tradingeconomics.com/greece/gdp-growth,14-10-2014>

2.4 SOCIJALNE REFORME

Problem grčke ekonomije je neophodno oceniti uslovima preraspodeljivosti, kao razvojne i socijalne u smislu rušenja postojećeg razvojnog modela. Neophodno je, dakle produktivno i inovatorsko restrukturiranje privatnog sektora radi proizvodnje primarnih suficita, uz poštovanje radnog i osiguravajućeg zakonodavstva. Neprihvatanje razvojnog i socijalnog koštanja takozvanog programa podrške, koga grčkoj privredi nameću međunarodna tela sastoji se upravo u činjenici da se razumevanje i ograničavajuće mere politike koncentrišu samo na javni deficit i na javni dug, dakle samo na prostor javnog sektora, dok ne uzimaju u obzir deficite (tehnološki, produktivni, inovatorski socijalni, radni), niti na dugove privatnog sektora, kao što su preduzeća i domaćinstva.

U današnjim okolnostima, to jest ambijentu međunarodne i evropske konkurentnosti, nedostatak tehnološkog i inovatorskog resursa grčke privrede doprinosi opredeljivanju za jedan regionalno i produktivno zaokružen, novi orijentacioni model, sa sektornom fleksibilnošću i razvojnom dinamikom.

Uz to, vredni napomeuti da zakon o reformi sistema socijalnog osiguranja, ne samo da ne obezbeđuje njegovu dugoročnu održivost, već pogađa srž njegove socijalne efikasnosti. Na silovit način on menja svoju strukturu i karakter putem transformisanja od 2015. Godine, sa preraspodeljujućeg na, kako je već pomenuto, kapitalizirajući, čime se za nove generacije pogoršavaju uslovi penzionisanja i smanjuje visina penzija i za 30%.²⁵

Postojeći, preraspodeljujući sistem socijalnog osiguranja u Grčkoj, kao i u drugim zemljama Evrope se transformiše u kapitalizirajući, sa strukturom osnovne penzije – analogne penzije, čime se uvodi povlačenje države iz finansiranja socijalno – osiguravajućeg sistema, izuzev u delu osnovne penzije. U tom pogledu, ovo predstavlja ozbiljni obrt koji vodi u takav sistem koji nam neće dozvoliti da govorimo o sistemu socijalnog osiguranja, već o kapitalizirajućem sistemu (privatnom osiguranju), sa najvišim nivoom osnovne penzije od 360 evra.

²⁵ Kretsos, L. Koukiadaki, A. "The Case of Greece." In *What Social Law in a Europe in Crisis?*, ed. MC Escande Varniol, S. Lailom, E. Mazuyer, 189-232. Brussels: Larcier, 2012.

Strategija ovog opredeljenja je da se napusti opcija države – staratelja i da se ustanovi država – humanitarac, sa ozbiljnim posledicama na širenje osiromašenja stanovništva, na razgrađivanje društvene kohezije i solidarnosti.

Razvojna i preraspodeljujuća orijentacija izlaska iz ekonomske krize i recesije će funkcionisati kao nova kvalitativna pokretačka snaga ekonomskog i društvenog razvoja, sprečavajući produktivnu i tehnološku marginalizaciju grčke privrede, krah na tržištu rada i rušenje sistema socijalne zaštite putem planiranja i specifikovanja implementirajućih politika, usvajanjem jasnih ciljeva (kvalitet i strukturalna konkurencija), rokova, te koordinisanjem, kooperacijom, komplementiranjem i internacionalizacijom preduzetničkih programa, kao i uvođenjem ocenjivanja rezultata vezanih za odabrane ciljeve, uz poštovanje legaliteta kako radnih odnosa, tako i sistema socijalnog osiguranja.²⁶

²⁶ Νασιούλας, Ιωάννης, Κοινωνική οικονομία της Ελλάδος και το κοινωνικό της κεφάλαιο, Ορθός Λόγος, 2010

2.5 PUTEVI IZLASKA IZ KRIZE

Strategija suočavanja sa efektima, odnosno posledicama ekonomske krize na kratkoročnom nivou, ne zahteva samo proglašavanje rata utaji poreza, već pre svega zahteva proglašavanje rata institucionalizovanom izbegavanju plaćanja poreza.

Neophodno je da oni koji sprovode ekonomsku i fiskalnu politiku shvate da glavni izvori finansiranja javnih i socijalnih davanja, kao i faznog te efikasnog smanjenja javnog duga i deficita nisu neprestana zaduživanja, poreske globe i stvarno smanjenje ličnih dohodaka i penzija, već tretiranje poreske i dohodovne neravnopravnosti u Grčkoj.

Takođe, strateško tretiranje produktivnog potonuća i razvojne pasivnosti grčke privrede zahteva na srednjeročnom planu uvođenje jednog novog razvojnog modela u Grčkoj, orijentisanog u pravcu poboljšanja tehnološke, produktivne, energetske, klimatske i inovatorske baze u tri sektora ekonomske aktivnosti ove zemlje.

Tako je, sudeći po krajnjem rezultatu, model razvoja grčke privrede koji je za pokretačku snagu ekonomskog rasta, posebno od početka decenije 1990. Pa nadalje, imao građevinarstvo, turizam, pomorstvo i trgovinu, a oslanjao se na ličnu potrošnju i zaduživanje, uz poresku i dohodovnu neravnopravnost, kao i na poboljšanje konkurentnosti, uz snižavanje pojedinačne cene rada, deregulaciju radnih odnosa i razgradnju socijalnog osiguranja i zdravstva, sada već srušen.

Istovremeno, ovaj model razvoja u Grčkoj doveo je ekonomsku politiku do opredeljenja reprodukcije ekonomske i socijalne strukture van njenih mogućnosti, sa rezultatom da se period ekonomske krize i recesije produžava i da biva veoma bolan za grčku ekonomiju, zaposlene i penzionere, kao i za perspektivu uravnoteženja i prestrojavanja ozbiljnih strukturnih problema javnog i privatnog sektora grčke privrede.²⁷

Zato se neophodne strukturne promene grčke privrede odnose, prema prioritetnom redu, na suočavanje sa strukturnim problemima sa takvim ciljem da se u okviru jednog novog razvojnog modela poboljša nivo strukturne konkurentnosti (kvalitet proizvodnog procesa, kvalitet proizvoda i usluga, kvalitet radnih odnosa, dohotka, socijalne zaštite i slično).

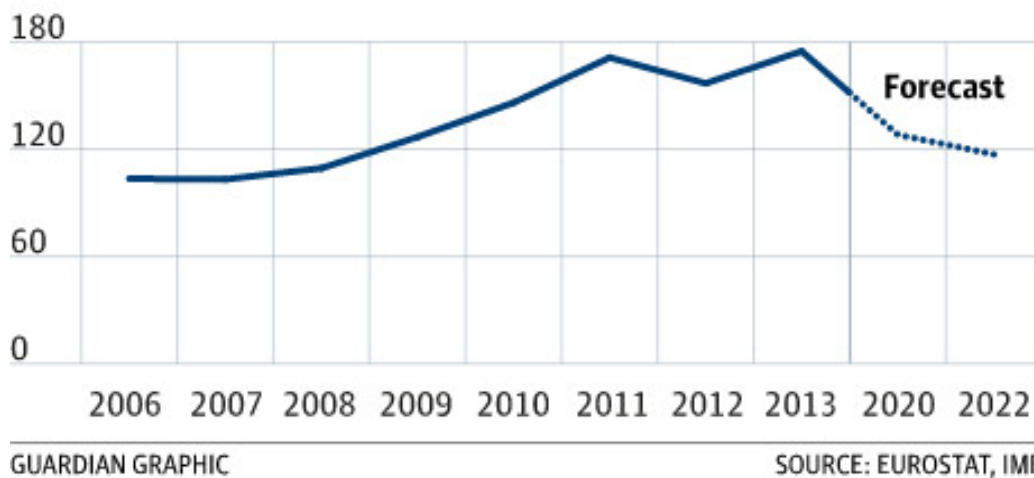
²⁷ Δραγασάκης Γιάννης - Ποια έξοδος; Από ποια κρίση; Με ποιες δυνάμεις; Ταξιδευτής, 2012

To znači da ukoliko se hitno i efikasno ne suoči sa strukturnim kontradiktornostima grčke privrede, kako na nivou smisla, tako i sadržaja, ali i na nivou strategija i politika, kao što su preraspodela dohotka i novi razvojni model, tada će se nepovoljne perspektive pogoršati, eskalacijom kontradiktornosti, kao što su sve manji broj otvaranja novih radnih mesta i sve više otpuštanja sa posla, kao i smanjenje javnih deficita, ali i povećanje deficitarnosti u sektoru radnih mesta.

Tabela broj 3. Grčki državni dug. Eurostat

Greek government debt

Total government debt as a percentage of GDP

Predviđanja o negativnom trendu BDP-a tokom 2015 godine, nagoveštavaju da neće biti moguće rešiti gore navedene kontradiktornosti na tržištu rada, s obzirom da u Grčkoj, 2019. Godine, ukoliko se ove prognoze ostvare, neće biti postignut čak ni cilj zvanično registrovane nezaposlenosti iz 2008. Godine, koja je iznosila 7,8%.²⁸

²⁸ Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>, 12-5-2014

2.6 PRETPOSTAVKE ZA REŠAVANJE PROBLEMA

Analize o utnurašnjoj devalvaciji pokazuju da bi za izlazak iz krize mnogo efikasnije bilo da se sprovede konkurentna deflacija, uz direktno sniženje cena i to bez da budu pogođeni lični dohotci. A to sve iz vrlo prostog razloga – jer su okviri za dobit u Grčkoj mnogo veći nego što je to slučaj u drugim razvijenim zemljama Evropske unije. Ove perspektive o povećanim okvirima, to jest obimima dobiti su toliko velike, da čak ni njihovo smanjenje ne bi pogodilo niti investicije, niti zaposlenost, jer bi alternativna korist, dakle efekti alternativnih ulaganja bili i dalje niži od očekivane dobiti, čak i nakon smanjenja obima dobiti.

Konkurentna deflacija bi mogla tako da se finansira putem usklađivanja obima dobiti na nivo drugih zemalja Evropske unije, dakle, putem transformisanja tekuće distribucije proizvoda, koja je izuzetno nepovoljna za dohodovni rad. Smanjenje okvira dobiti treba da finansira očuvanje zaposlenosti, to jest radnih mesta i povećanje kupovne moći zaposlenih, što je, pored svoje socijalne dimenzije i najbolja makroekonomska regulativa koje može da se sprovede u postojećim okolnostima, kako bi se povećala ukupna potražnja.

Ono što je grčkoj privredi potrebno u trenutnom ambijentu, sigurno nije očuvanje dobiti na sadašnjim nivoima, već povećanje potražnje srednjih i nižih primanja od rada, putem smanjenja obima dobiti, pa dakle i cena.

Takva, alternativna deflacija ne bi mogla da se postigne zahvaljujući dobroj volji preduzeća koja imaju za ambiciju maksimalizaciju dobiti. Ekonomska politika bi trebalo da pospeši niz drastičnih mera za ograničavanje, inače veoma poznatih oligopolnih, odnosno monopolnih okolnosti na grčkom tržištu proizvoda.

Umesto toga, ekonomska politika podstiče mere za ukidanjem navodnih nefleksibilnosti tržišta rada. Ukoliko u Grčkoj postoje nefleksibilna tržišta, to nisu tržište rada, već tržište roba i na njega treba da se skoncentrišu strukturne promene.²⁹

²⁹ Ματσαγγάνης, Μάνος, Η κοινωνική πολιτική σε δύσκολους καιρούς, Κριτική, 2013

Jedna dosledna i pravedna politika preraspodele dohotka bi takođe *resila* i fiskalni problem.

Vlasnici ogromnih imovina bi trebalo da preuzmu na sebe glavni teret usklađivanja, dobiti biznismena da budu oporezivana sa većim koeficijentom, poreske olakšice za preduzeća bi trebalo preispitati, a kontrola poreskih obveznika sa najvišim primanjima koji vrše utaju poreza da bude detaljna i slično.

Takođe, u današnjim, otežanim okolnostima vezanim za budućnost grčke ekonomije, trebalo bi da se sprovede povećanje prihoda od ubiranja poreza za 10 posto od BDP-a, koji bi proizašli polovinom od stvarnog oporavka poreske pravičnosti, a drugom polovinom od preraspodele prihoda i nametanja ekološkog poreza. Na ovaj način bi se obezbedilo plaćanje kamata javnog duga, ali bi postojali i resursi raspoloživi za hitno otvaranje novih radnih mesta u socijalnim službama, jer 4 milijarde evra godišnje izražavaju u obimu 200.000 do 250.000 radnih mesta, kao i za povećanje javnih ulaganja za oko 40%.³⁰

Dodatna raspoloživa suma za podršku privrede bi godišnje bila jednaka troduplim sredstvima sadašnjeg evropskog fonda za podršku nacionalnih razvojnih ulaganja ESPA i obezbedila bi početak oporavka grčke privrede, a opteretili bi se samo luksuzna potrošnja i uvoz.

Politika koja se trenutno sprovodi zasnovana je na ideji da treba intenzivirati fiskalnu disciplinu, kako bi se finansijska tržišta uverila u pozitivne perspektive grčke ekonomije, te da bi postojali logični uslovi zaduživanja javnog i privatnog sektora.

To što se predlaže je sprovođenje recesione politike sa manifestovanjem snage jačeg nad zaposlenima, a sve to da bi se popravio profil države na finansijskim tržištima. Predlaže se, dakle, jedna politika recesije koja će potrajati, s obzirom da bi trebalo da proizvodi primarne suficite od 5% BDP-a tokom jedne decenije, kako bi se smanjio javni dug.

³⁰ Ιωαννίδης Γιώργος Χρίστος Πιέρρος, Μια πρόταση διεξόδου από την κρίση στην απασχόληση και από την ύφεση, Επιστημονικές Εκθέσεις, 2015

Pitanje koje se postavlja je da li će država moći tako da otplati dugove velikim poveriocima, u ovom slučaju bankama, sakupljajući sredstva za to od poreskih obveznika, uz sve niže poreske koeficijente na dobiti i druge prihode od vlasništva nad dobrima i istovremeno uz neprestano povećanje poreskog opterećivanja prihoda proizašlih od stvarnog rada?

Kod takve politike, gde se finansijski kapital ne kažnjava, to jest ne sankcioniše za krizu koju je prouzrokovao, već se uzimaju sredstva da bi se nadoknadila nedostajuća upravo od onih kojima bi trebalo da se polože računi za nastalu krizu, dakle od zaposlenih i penzionera, fiskalno usklađivanje ima izrazito neravnomerni bilans, jer su pre svega zaposleni i penzioneri pozvani i prozvani da preuzmu na svoja leđa teret dogovorenog fiskalnog usklađivanja.

Pored toga, neizvesno je i to u kojoj meri bi mogao da se ojača ekonomski rast u Grčkoj zahvaljujući jednom smanjenju kamata u ambijentu stroge štednje koja drastično smanjuje kupovnu moć plata i stepen korišćenja proizvodnog ljudskog potencijala.³¹

Nepohodna je korenita preorijentacija politike namenjene oporavku privrede i sprečavanju eskalacije dužničke krize i nezaposlenosti, koja za sada podstiče fleksibilan rad, privatizacije i kapitalizaciju socijalne države.

Nju bi trebalo nadomestiti jednom drugim politikom, koja će podsticati novi razvojni model regulisanja rada, jačanja potražnje i inovatorskog te produktivnog razvoja, putem povećanja javnih i privatnih investicija i jačanja pravednije preraspodele dohotka i resursa socijalne države.

³¹ Μητρόπουλος Αλέξης Π. Το τέλος του κοινωνικού κράτους, Αριστερά και συνδικάτα μπροστά στην απορρύθμιση Α. Λιβάνη, 2008

2.7 GRČKA IZMEĐU NACIONALNE I EVROPSKE POLITIKE

Rušenje bipolarnog sveta koji je preovladavao u posleratnom periodu, izmenio je međunarodnu scenu. To je ponovo dovelo do nove geopolitičke nestabilnosti na Balkanu i širem regionu istočnog Mediterana, što je direktno uticalo i na Grčku.

Takođe je dovelo do globalizacije, koja je korenito promenila smernice svetske ekonomije i preokrenula mnoge od samih principa i praksi poznatog do tada, tradicionalnog kapitalizma.

Ove promene su dramatično uticale i na samu Evropsku uniju, u koju je stupila i Grčka, sa ambicijom da tu obezbedi jednu sigurniju nacionalnu budućnost, razvoj, blagostanje i zajednički put sa ostalim evropskim narodima, u jednom svetu koji se sve više globalizovao.

Posledica tih zbivanja je bilo to da se Grčka iznenada zatekla u suočavanju sa geopolitičkim prestrukturiranjima u svom neposrednom okruženju i bila izložena sad već konkurenciji ne samo svojih evropskih partnera, već i međunarodnoj konkurenciji, te svakoj vrsti pritiska globalizacije.

Ona je u suštini čak i prevazišla Evropsku uniju kroz neoliberalnu politiku slobodnih međunarodnih trgovinskih transakcija i u praksi dezaktivirala i sam osnivački princip Evropske unije koji se odnosi na prioritet neke od njenih članica u odabiru partnera za transakcije.

Grčka je tad već imala velike poteškoće sa konkurentnošću evropskog, zajedničkog tržišta. Otvaranje njenih granica, kao i svih ostalih zemalja sveta, koje je bilo rezultat potpisivanja međunarodnih sporazuma od strane Evropske unije koji su se odnosili na liberalizaciju međunarodne trgovine, a u duhu globalizacije,³² učinio je da se Grčka nađe u još nepovoljnijoj poziciji. Što je još gore, to je funkcionisalo kao multiplikator njenih unutrašnjih strukturnih slabosti, koje su se ranije amortizovali putem zaštite granica i trgovinskim balansom.³³

³² Simeunović Dragan, Nacija i globalizacija, Zograf, Beograd, 2009

³³ Βαρουφάκης Γιάννης, Η γένεση της μνημονιακής Ελλάδας, Gutenberg, 2014

Sporazumi o kreditiranju (Sporazum o kreditnoj olakšici, Memorandum sporazumevanja Grčke sa ostalim zemljama – članicama Evrozone i Sporazum Grčke sa Međunarodnim monetarnim fondom o ratifikaciji Dogovora finansiranja hitne pripravnosti od MMF-a i Sporazum o učešću Grčke u Evropskom mehanizmu podrške), čine jednu specifičnu sintezu međunarodnih sporazuma, koja je, sa gledišta metodologije zajedničkog odlučivanja, stupanja na snagu i primene istih u grčkom društvu kao i prema profilu i oštini uslova, te prema obimu narušavanja temeljnih principa i prava, stvorena i nametnuta po prvi put, bar posle Drugog svetskog rata, srži Evrope i evropskom zaokruženju.

Zabrinutost koju izazivaju navedeni sporazumi je dvojna za svakog Grka: prvo, jer politika koju promovišu i sadrže, te njihovi uslovi, predstavljaju ozbiljnu pretnju za Grčku i narušavanje njenog pravnog poretka; drugo, jer sadržaj i uslovi ovih sporazuma predstavljaju prevrat principa evropske pravne civilizacije i duha evropskog zaokruženja. Druga zabrinutost, u kojoj je sadržana i prva, treba da dotakne, ukoliko već nije, sve evropske građane.³⁴

Evropska unija je, nakon Sporazuma iz Lisabona postala jedna politička unija država na osnovama njenog već postojećeg uređenja kao entiteta. Sa jedne strane, one predstavljaju značajne osnove Unije kao civilizacijskog, ali i svakako kao političkog entiteta, a sa druge strane, ne garantuje se na mnogo načina nacionalni suverenitet zemalja – članica.

Nakon prvog čitanja garancija iz gore navedenih sporazuma o kreditiranju, svaki građanin EU bi mogao da se zapita kako je moguće da se uspostavlja sporazumi o kreditiranju između država, njenih članica; naime, kako je moguće da države – članice Evrozone, tog čvrstog jezgra garancija nacionalnog suvereniteta, ravnopravnosti, solidarnosti i pouzdane saradnje zemalja njenih članica, da nameću državi, članici istog ovog političkog entiteta, kao uslov otplate kredita, odustajanje od njenog nacionalnog suvereniteta u obimu koga utvrđuje određeni uslov iz sporazuma o kreditiranju?³⁵

³⁴ Λαπαβίτσας Κώστας, Η ευρωζώνη ανάμεσα στη λιτότητα και την αθέτηση πληρωμών Α. Α. Λιβάνη, 2010

³⁵ Τσακαλώτος Ευκλείδης, Λάσκος Χρήστος, Χωρίς επιστροφή Από τον Κένυς στη Θάτσερ: Καπιταλιστικές κρίσεις, κοινωνικές ανάγκες, σοσιαλισμός, ΚΨΜ, 2011

Kako je moguće da zemlje – članice Evrozone nameću svom partneru, radi obezbeđivanja, odnosno garantovanja kredita, narušavanje temeljnih prava i temeljnih principa koje iste garantuju? Kako je moguće da se postiže sporazum o kreditiranju, koji pretil nacionalnom integritetu teritorije države – dužnika, da narušava socijalna prava najnemoćnijih slojeva njenog društva i stavlja u opasnost preživljavanje njenih građana? Kako je moguće da se danas, u srcu Evrope sačinjava ugovor koga karakterišu tolika antisocijalna oštrina i tolika flagrantna narušavanja?

Pretnja nacionalnom suverenitetu i narušavanje socijalnih prava najslabijih slojeva grčkog društva, povreda čovekovog digniteta, čije poštovanje predstavlja vrhunski evropski princip, predstavljaju pretnju vitalnom korpusu Grčke Republike, kao dužnika. Povreda, to jest narušavanje, putem jednog kreditnog sporazuma, temeljnih pravnih principa i temeljnih prava građana EU, predstavlja, besumnjivo povredu osnova evropskog legaliteta, koji krasi evropsku civilizaciju i koji je probudio njenim narodima mnoge nade.

Jedno je jasno i sigurno, a to je da uslove kreditiranja postavljaju kreditori. U konkretnom slučaju, kreditori su, izuzevši Grčku, ostale države – članice Evrozone. Bilo bi dobro i u skladu sa demokratskim principom, a i politički korisno da se sa tim, makar danas, upoznaju građani EU i Saveta Evrope, da bi se aktuelizovalo pitanje evropskog legaliteta i evropske pravne kulture, odnosno civilizacije.³⁶

U demokratiji, zaštita vrednosti i prava čoveka i suvereniteta države nije političko pitanje svake vlade, to je uslov. Nikad politička nomenklatura ne može biti iznad legaliteta i pravde, koji predstavljaju civilizacijsku građevinu političkog društva u svakoj epohi. Ni jedan demokratski ustav, ni jedna demokratija nikad nisu određivali kada stanje ekonomske potrebe, čak i bankrota predstavljaju razlog za proglašavanje vanrednog stanja i ograničavanja sloboda, ali takođe, niti su jedan demokratski ustav ili ijedna demokratija dozvolila ikad, u slučaju vanrednog stanja države zbog pretnje njenoj bezbednosti, odustajanje od suverenih prava i rezanja socijalnih prava najslabijih slojeva društva.

³⁶ Tsakalotos Euclid and Christos Laskos, *Crucible of Resistance: Greece, the Eurozone and the World Economic Crisis*, Pluto Press, 2015

Nisu bile neophodne poruke iz Evrope da ukažu na potrebu jedne zaokružene nacionalne strategije u Grčkoj. One su i značajne u toj meri u kojoj jasno pokazuju da problemi koji su pred Grčkom, nisu samo njeni, unutrašnji. Oni su, naime, takođe povezani sa jednim konkretnim, neoliberalnim zaokretom koji se desio unutar Evropske unije.³⁷

Najveće otkriće koje je ekonomska kriza donela, vezano za ulogu finansijsko-kreditnog sistema, sa deregulisanjem finansijskih tržišta koja su postala nezajajljiva, sa fiktivnom ekonomijom i neverovatnim profitiranjem, na drugi način je osvetlilo lice globalizacije i njenih kvazi-ideologija, kao i ulogu nacionalne države kao vrhunskog predstavnika jednog naroda.

Ozbiljna situacija u kojoj se danas nalazi Grčka, zahteva novu, kompletiranu nacionalnu strategiju koja bi grčki narod inspirisala voljom, snagom i ponosom. Put ka ekonomskom oporavku nije još veća internacionalizacija, privatizacija i globalizacija. Pravi put predstavlja strateško planiranje, sa javnim i privatnim investicijama, u okviru jedne mešovite privrede, odnosno ekonomije i pored toga što je država na lošem glasu i zbog svog trenda orijentisanosti na partijski establišment.³⁸

Strateško planiranje, kao što je poznato, doprinosi usmeravanju razvoja privrede i društva uz „efikasno korišćenje raspoloživih snaga i resursa, kojima raspolažu, kao i prilika i mogućnosti koje postoje“³⁹

³⁷ Καραμεσίνη, Μαρία-Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διόνικος, 2011

³⁸ Βαρουφάκης Γιάννης, Μια μετριοπαθής πρόταση για την επίλυση της κρίσης του ευρώ, Ποταμός 2014

³⁹ Lakićević M., Gavrilović A; Socijalni razvoj i planiranje, Fakultet političkih nauka i Čigoja štampa, Beograd, 2008: p.p.247

3. ISTORIJA NEONACIZMA U GRČKOJ

“Potekavši iz porodice sa tradicionalim moralom i običajima, još pre nego što sam navršio 16 godina, 1973. došao sam u kontakt sa organizovanim nacionalistima...”⁴⁰
Citat je iz autobiografskih beleški Nikosa Mihaloljakosa.⁴¹

Slika broj 4. Nikos Mihaloljakos Generalni Sekretar Zlatne Zore, <http://www.lakoniapress.gr/michaloliakos/29-4-2014>

Ako se doda da se tada učlanio u neofašističku “Partiju 4. avgust” Konstantinosa Plevrisa, može se reći da je pred nama rodni list grčkog neonacizma posle pada hunte i uspostavljanja demokratije. Partija 4. avgust, shodno rečima njenog osnivača “predstavljala kolevku iz koje su se potom razvili nacionalistički pokreti i koja je pre svega uvela mlade u nacionalističku ideologiju, naučila ih šta znači demokratija, šta komunizam...”

Treba naglasiti da se ovde, kao i u mnoštvu drugih tekstova neonacista, nacionalizam upotrebljava zabašureno, iskorištavajući pozitivni naboj iz perioda nacionalno-oslobodilačkih borbi tokom stvaranja nacionalnih država prethodnih vekova, kao i povezujući ga u istom periodu sa patriotizmom.

⁴⁰ Ψαρράς, Δημήτρης, «Η Μαύρη Βίβλος της Χρυσής Αυγής», εκδ. Πόλις, 2012

⁴¹ Nikos Mihaloljakos, osnivač i aktuelni generalni sekretar Zlatne Zore <http://www.xryshaygh.com/gengramateas,20-11-2014>

Ključno pitanje možda nije to što neonacisti upotrebljavaju nacionalizam izvan vremenskog i geografskog konteksta, kao ni to što je kasnije, tokom novije grčke istorije “nacionalizam” postao zapravo iskrivljeno tumačenje “nacionalnog” smisla. Ključno je to da je upravo među neonacistima on postao zamaskirani “nacionalsocijalizam”, što će reći: nemački nacizam.

Slika broj 5. Kostas Plevris,osnivač neofašističke stranke „4 Avgust“, <http://tvxs.gr/news/ellada/kostas-pleyris,12-9-2014>

Koreni neonacizma ne dopiru samo do perioda hunte u Grčkoj od 1967. do 1974. Oni se, unazad gledano, prostiru i u periodu desničarske države, posle građanskog rata, 1947-49, zatim među kolaboracionistima tokom nemačke okupacije u drugom svetskom ratu, među pripadnicima hitlerovskog 3. Rajha i italijanskog fašizma, kao i ranije, u vreme diktature Metaksasa, od 1936. godine, odakle potiče i naziv „4 Avgust“ Plevrisove stranke. A njegove prve naznake se naziru još ranije, u vreme takozvanog nacionalnog razdora, prouzrokovanog sukobom napredne politike tadašnjeg premijera, Elefteriosa Venizelosa sa retrogardnim, tvrdokornim stavovima grčkog kralja Konstandina I podvrgnutim interesima jedne od velikih sila.⁴²

⁴² Κατσιμάρδος, Τάκης, Η ιστορία του νεοναζισμού στην Ελλάδα, Έθνος, 2013

Tada je prvi put zabeleženo formiranje paravojne, profašističke organizacije u Grčkoj, takozvanih Epistrata u 20. veku, čija je glavna misija bilo nasilništvo i teror.

Slika broj 6. Ioanis Metaksas, Kao premijer i ministar vojske 1936. raspustio je Parlament i uspostavio diktaturu
<https://galanoleykoblog.wordpress.com/16-10-2014>

Grčku ultradesnicu, ili tačnije ekstremističku, radikalnu desnicu, od njenog postanka, nakon pada vojno-fašističke hunte 1974. godine pa sve do današnjih dana, kada je stranka Zlatna zora iste ove orijentacije uspela da osvoji poslanička mesta u grčkom parlamentu, karakterišu mnoge specifičnosti, u poređenju sa evropskim neofašizmom, to jest neonacizmom.

Naime, iako je ona uključena u tu glavnu evropsku struju, sa kojom evoluira i koja na nju i utiče, grčka ultradesnica se ipak kreće svojim specifičnim, nacionalnim kolosekom, što ne znači da time i menja suštinu, to jest prirodu glavne ideologije.

Kao potkrepa ovoga primer bi bila izjava Umberta Eka⁴³ na pitanje kakva je razlika između današnjeg neonacizma i onoga iz prošlosti, na šta je on odgovorio da je jedina razlika među njima ta što su nacisti pobili milione ljudi, a njihovi naslednici su uspeli da žive spale, ubiju ili premlate nekoliko stotina. U ovom smislu bi se moglo izvršiti paralelno upoređivanje u grčkim okvirima: Razlika između fašističke diktature od 1967. do 1974. godine i neonacista nakon njenog pada je jedna jedina: prva je ubila, mučila, hapsila ili prognala oko 100.000 građana, a druga je ubila, ranila, zlostavljala, odnosno terorizovala nekoliko stotina ljudi.⁴⁴

Slika broj 7. Mesečni časopis Zlatne Zore, <http://www.iefimerida.gr/news/,16-10-2014>

Grčka ultradesnica je sa izvesnim zakašnjenjem otkrila nacional-socijalizam, to jest nacizam, kada su ga srodne organizacije u zapadnoj Evropi već bile napustile, bar na zvaničnom, proklamatorskom nivou i usmerile se u drugim pravcima, koji su se kretali u dijapazonu od nacionalizma i rasizma, do ksenofobije i populizma.

⁴³ <http://tvxs.gr/news/politismos/feroyme-tin-poiisi-konta-ston-anthropo,28-11-2014>

⁴⁴ Παπαϊωάννου Κωστής, Τα "καθαρά χέρια" της Χρυσής Αυγής, Μεταίχμιο, 2013

Ovim putem će se, ali opet sa zakašnjenjem kretati i grčki neonacisti, ali bez da napuste nacionalsocijalističku retoriku, kao ni to, što je ključno, neće prestati da imitiraju nacističke bataljone smrti, niti da se paravojno organizuju. Nastaviće, dakle, da se ponašaju nasilnički, što je i glavna poruka zova koga emituju često naivnim građanima, nezadovoljnim društvenim okolnostima.

Njihove specifičnosti se ne završavaju samo na ovome. Detalji o tome su sadržani u izveštaju pravosudnih organa na osnovu koga su lideri i neki članovi partije Zlatna zora izvedeni pred lice pravde:

“Nasilje je za članove Zlatne zore poruka, a ne sredstvo postizanja njihovih potencijalnih ambicija. Specifične karakteristike ove organizacije su vojno ustrojstvo, apsolutna hijerarhija čije eventualno narušavanje dovodi do oštrih posledica po prekršioca, bilo da se radi o njegovom telesnom integritetu, pa sve do nehumanih i uvredljivih posledica po njegovu ličnost; slepa poslušnost pred nalogima hijerarhijski nadređenih; zavereničko i unapred utvrđeno dejstvovanje, koje se ispoljava iznenadnim, nasilnim i masovnim napadima najmlađih članova.⁴⁵

U tim grupama učestvuju odabrani članovi ove organizacije, uvek po uputstvima jednog od vodećih pripadnika, na osnovu detaljno razrađenog plana, za čijim izvršenjem nastupaju ustrojeno i potom, po naredbi vođe grupe isto tako organizovano odstupaju.

Odabir pripadnika takozvanih “odreda za napad” se vrši među licima izuzetne korpulentnosti, obučeni shodno tome, u veoma oštrim uslovima, koji liče na one pod kojima se obučavaju odabrane jedinice oružanih snaga države. Treba naznačiti da se uglavnom biraju osobe sa poznavanjem boričkih veština...”

⁴⁵ Χασαπόπουλος Νίκος, Χρυσή Αυγή - Η Ιστορία, τα Πρόσωπα και η Αλήθεια, Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2012

Nacionalsocijalizam, bilo otvoren ili prikriven, je okvir u kome se kreće Zlatna zora. Iz njenih proklamacija i prakse se jasno može doneti zaključak da ona, kao organizacija, a i njen vođa, i pored povremenih transformacija u prethodnim periodima, ostaju verni istim, nepromenjenim idejama nacionalsocijalizma, Hitlera i nemačkog nacizma, sa svim njihovim nusproduktima, počev od antisemitizma pa do negiranja holokausta, ili rasizma klasičnog tipa, pa do netrpeljivosti prema različitosti. Na osnovu toga, ova stranka predstavlja na svojevrsan način model neonacističke organizacije na evropskom nivou.⁴⁶

Istovremeno, nasilje je vezano za nju svugde prisutno. Kao da postoji njegoova svrha i to sa učestalim dejstvima i izrazitog intenziteta, shodno okolnostima i liderskoj taktici, organizovano je i strateški planirano.

To je specifična karakteristika Zlatne zore u odnosu na druge neofašističke evropske, srodne organizacije poslednjih godina.

Slika broj 7. Ilias Kasidiaris(drugi s leve strane sa naočarima) desna ruka Nikosa Mihaloliakosa i njegov rođeni brat Aleksandar(desno isto nosi naočare). http://odofragma-skas.blogspot.gr/2013/12/o_16.html,16-10-2014

⁴⁶ <http://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/588449/eglimatiki-organosi-me-ierarhia-kai-domi-i-hrusi-augijailgoldendawn.com>,6-4-2014

3.1 EKSTREMISTI NASTAVLJAJU TRADICIJU

Stiče se utisak da je partija Zlatna zora jedinstveni slučaj primera stranke sa karakteristikama civilnih odreda, kako u svojim tekstovima navodi profesorka Vasiliki Georgijadi.

Ona je nastavljatelj tradicije fašističko-nacističkih partija, koje su imale paravojne funkcije, strogu disciplinu i hijerarhiju, kao i sredstva za onesposobljavanje ili terorisanje protivnika.

Iz prvih proklamacija Zlatne zore se nazire orijentisanost ka paravojnom profilu, gde se on opravdava suočavanjem sa “stranim agresorima” i “unutrašnjim potkopačima”, kao i “pružanjem zaštite”.

Radi se o jednoj stranci sa “vojnim modelom organizovanosti”. Nakon ubistva mladića Fisasa u atinskom predgrađu Keracini bilo je jasno da se radi o jednoj stranci sa dva jezgra.

Slika broj 8. paravojno jezgro Zlatne Zore sastavljeno od onih koji deluju kao pozadina,

<http://www.thetoc.gr/politiki/article/apokalupsi-sok-fwto-kai-binteo-me-ton-kasidiari-na-kathodigei-tagmata-efodou-tis-xa>,

18-10-2014

Jedno je paravojno jezgro koga čine organizovani članovi i koje djeluje ustrojeno poput vojske, a drugo jezgro je sastavljeno od onih koji deluju kao pozadina ili odstupnica. Parola: “Krv – čast – Zlatna zora” prati ovu stranku od njenog osnivanja pa do danas.

Ne radi se o običnoj partijskoj paroli, već direktno upućuje na nasilništvo u cilju odbrane časti nacionalsocijalizma. A nasilje u ovom slučaju imitira nasilje nemačkog nacizma, usmereno protiv “apsolutnog zla”, gde je neko kriv ne zato što je učinio nekakav prestup, već samo zato što je možda Jevrejin, komunista, različit u bilo kom smislu.

Slika broj 9. paravojno jezgro Zlatne Zore koga čine organizovani članovi i koje djeluje ustrojeno poput vojske
[http://www.thetoc.gr/politiki/article/apokalupsi-sok-fwto-kai-binteo-me-ton-kasidiari-na-kathodigei-tagmata-efodou-tis-xa,](http://www.thetoc.gr/politiki/article/apokalupsi-sok-fwto-kai-binteo-me-ton-kasidiari-na-kathodigei-tagmata-efodou-tis-xa)
29-9-2014

U grčkom partijskom sistemu, nakon pada vojne hunte, a prema klasičnom, akademskom opisu, partije ultradesnice imaju ograničeni politički i izborni upliv u javno mnjenje. Početkom ovog perioda, izborni rezultati nekih od njih nemaju duže trajanje. Postepeno, prostor posthuntske ultradesnice biva apsorbovan od strane srodnih partija, a delimično se njihove snage disperzuju na teren tadašnje, novoformirane ultradesnice.⁴⁷

⁴⁷ Γεωργιάδου Βασιλική, Η εκλογική άνοδος της Χρυσής Αυγής-Ψήφος ρεβάνς των επισφαλών και νέες πολιτικές ευκαιρίες, Θεμέλιο 2014

3.2 NOVE POLITIČKE SNAGE

Početakom 90-tih godina, na grčkoj političkoj sceni se susreću političke i partijske snage stare posthuntske desnice i nove ultradesnice. Tu se rađaju organizacije i članstvo koji će snabdeti ultradesnicu kasnog posthuntskog perioda.

Takav raspored snaga, posle pada hunte i uspostavljanja demokratije u Grčkoj, na kraku krajnje desnice je prostor u kome će se kretati ultradesnica i izroditi njeno neonacističko krilo. Ono će zapravo dati pečat svojom pojavom, a ne njeni delovi koji se ne izjašnjavaju otvoreno protiv sistema.

Stručnjaci kao što je profesor Janis Tsirbas⁴⁸ smatraju da je prekretnica u evoluciji ultradesnice smeštena u period s kraja 80-tih godina. Do tada su preovladavale ličnosti i pojedinci koje je zadovoljavao opisni termin: “huntiska desnica”. Od trenutka kada postaje jasno svima, pa i njima, da više nije moguć povratak u diktatorsku prošlost, oni aktuelizuju teme poput oslobađanja, odnosno amnestiranja zatvorenih vođa vojne hunte, te se vraćaju dobro poznatim principima antikomunizma.

U studiji A. Elina (“Informativni mediji i ultra-desnica u Evropi”), jedna od vodećih ličnosti grčke ultra-desnice navodi: “...Do tada smo tražili oslobađanje oficira vojske koji su učestvovali u diktaturi, povratak kralja i rehabilitovanje antikomunističke borbe 1946. – 47. Sve je to mirisalo na naftalin. Pa ni sam kralj nije hteo da se vrati. Najznačajnije je to što su naši zahtevi bili istorijski, a ne socijalni... Zahtevi vezani za prošlost su blokirali našu budućnost.”⁴⁹

Ovo objašnjenje je uprošćeno. Glavna prepreka razvitku grčke ultradesnice je kompleksnija. Nasleđe hunte, dakle povezanost sa njom i njenim akterima, su posle pada iste na svojevrsan način zakočili rast jedne rasne neonacističke formacije.

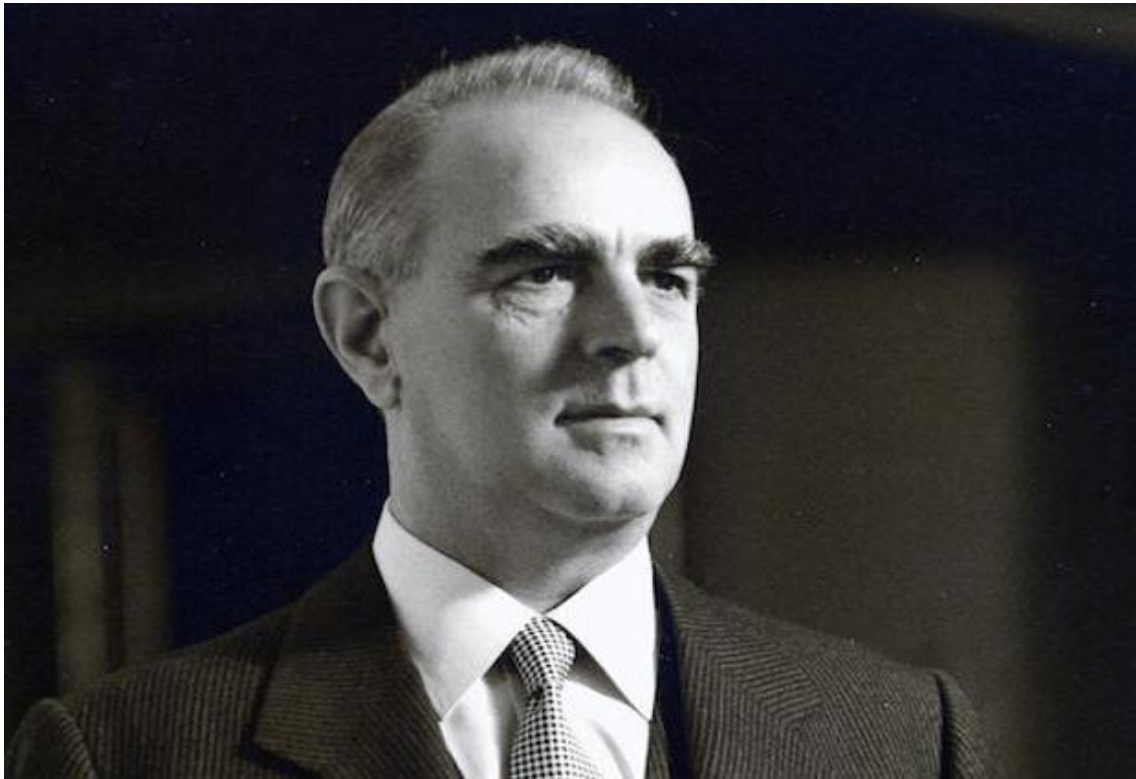
Uostalom, u Grčkoj, kao i u Portugaliji ili Španiji, averzija prema diktatorskim režimima je bila dodatna i nepremostiva prepreka za pojavu ultradesničarskih – neonacističkih organizacija.

⁴⁸ Ελευθεροτυπία, 22.10.2007

⁴⁹ <https://left.gr/news/ntokoymento-i-hrysi-aygi-kai-ta-mme,21-4-2014>

Generalno, istorijski gledano, u zemljama gde se ponovo uspostavlja demokratija, poput Nemačke, Austrije ili drugih koje su se oslobodile fašističkih režima, veoma je nepopularno pojavljivanje ultradesničarskih formacija, iz mnoštva razloga, a pre svega jer nema raspoloživih pobornika njihovih ideja, pa tako ni političkog prostora za njihovo delovanje.

Nakon pada hunte u Grčkoj, odvijao se svojevrstan paradoks na tom planu: Huntisti, obeleženi negativnim konotacijama, nisu imali raspoloženje političkih konzumenata za svoje ideje, a isto se dešavalo i sa neonacistima koji su se u suštini identifikovali sa huntom. Tako su u stvari bili okrenuti jedni ka drugima i imali obostranu, uzajamnu potrebu idejne egzistencije, bolje reći opstanka. Prvih godina posle hunte, par hiljada pripadnika vojske i sluge diktatorskog režima, kao i jedna grupa rojalista, razočaranih stavom premijera Konstantinosa Karamanlisa na referendumu kojim je ukinuta monarhija, bili su jedino slušalaštvo neofašističkih organizacija. Ovakve okolnosti su minimizirale front nazvan hunto-desnica.

Slika broj 10. Konstantinos Karamanlis prvi premijer Grčke nakon pada hunte 1974 god.

<http://www.sansimera.gr/biographies/231,16-9-2013>

Iako možda nije bitna činjenica koje krilo je preovladavalo unutar grčke ultradesnice tokom dugog perioda do skoro samog kraja 80-tih godina, treba reći da je to bilo krilo recidiva hunte.

Dok je još postojala makar i teoretska mogućnost za ponovni dolazak neke nove hunte ili slične forme na vlast u Grčkoj, delovanje ekstremističke, huntovske desnice se svodilo na zahteve za abolicijom protagonista i drugih aktera diktature, kao i onih iz perioda posle građanskog rata, kada je na sceni bio antikomunistički režim, otelotvoren u državnom desničarskom aparatu, nedostupnom za građane bilo koje alternativne ideološke opcije.

Dodatno, ona je stalno pozivala na prevrat, svrgavanje demokratski izabраних predstavnika naroda, u cilju destabilizovanja nedavno uspostavljene demokratije, bilo rečima ili delima. Pokušaji puča manje ili više ozbiljni, obeležavaju skoro čitavu deceniju, počev od 1975. pa do 1983. godine. Oni se manifestuju nizom bombaških dejstava, otkrivanjem arsenala oružja, oružanim napadima i drugim terorističkim aktovima i dokazano nose potpis konglomerata koji čini ekstremnu desnicu, počev od neskrivenih simpatizera hunte, unutar ili van vojnog kadra, preko rojalista, pa do nacionalsocijalista ili nacionalista.

Glavni problem posthuntovske desnice je to što nije uspela da se stavi pod jedan zajednički krov, a tom neuspehu je, pored mnogih razloga, kao glavni, doprinelo antifašističko i antipučističko raspoloženje grčkog naroda. A sve to i pored napora koje su u tom pravcu ulagali kako već zatvoreni vođe hunte, tako i oni koji nisu procesuirani za svoja nedela, zbog delimičnog procesa svojevrsne dehuntizacije u Grčkoj koju je sproveo režim na čelu sa Konstantinosom Karamanlisom.⁵⁰

Prvi pokušaj njenog izbornog nastupa se desio već novembra 1974. godine, u vidu stranke Nacionalna demokratska unija (EDE), koju je osnovao Petros Garufaljas, kada je doživela izborni debakl od samo 1% glasova⁵¹ koji će ultradesnicu pratiti kao usud još dugo vremena.

⁵⁰ Nakon ubistva poznatog levičarskog poslanika, Grigorisa Lambrakisa, od strane paradržavne monarho-fašističke grupe, tadašnji premijer, Konstantinos Karamanlis se, u jednom osvrtu na to, zapitao: „Ko vlada ovom zemljom“? http://www.ethnos.gr/arkiki_selida/arthro/1952_1963_mystika_kai_psemata-133202/15-6-2014

⁵¹ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/15-6-2014>

Uz to ide i poražavajuće degradiranje od strane javnog mnjenja, svih ovih nosilaca nekadašnje parole hunte, koja glasi: Grčka grčkih hrišćana. Predizborni skupovi su se završavali izrugivanjem, ukoliko ih već nisu rasterivali pripadnici levičarske omladine.

Rezimirajući ultradesničarske poteze organizovanja u stranke prvo se srećemo u tom periodu sa Partijom „4. Avgust“, čiji je cilj bio da predstavlja originalni izraz nacionalsocijalističke ideologije.

Ova stranka će se, izolovana u svakom pogledu sama raspasti, a njen osnivač, Plevris, samozvani otac neonacizma će tragati za novim formama udruživanja i izražavanja svoje ideologije, poput Duhovnog reformskog pokreta, koji se pojavio paralelno sa časopisom Pokret, u vidu grčko-centrističkog-nacionalističkog pokreta, čiji je profil imao jasne naznake nacionalsocijalizma.⁵²

Slika broj 11. Petros Garufaljas(levo) sa kraljem Konstandinosom, <http://www.sansimera.gr/biographies/1393,22-11-2013>

⁵² Κάτρης Γιάννης, Η γέννηση του νεοφασισμού στην Ελλάδα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1974

3.3 BOMBE NA JAVNIM MESTIMA

U periodu od 1975. do 1977. godine, uz legalne, deluju i ilegalne fašistoidne organizacije, sa vodećom, Novi poredak, pod vodstvom D. Nastulisa, koja je pribegavala terorističkim dejstvima, što je predstavljalo najavu kasnijeg neonacističkog nasilja. Njihova pojava se vezuje za povratak nekih pripadnika hunte iz Italije, koji su delovali među studentima i bili povezani sa italijanskim fašističkim terorističkim organizacijama, kao što je Ordine Nuovo, to jest Novi poredak.

Nakon nekoliko napada i ranjavanja članova levičarskih organizacija, zatim podmetanja bombi i eksplozija na javnim mestima, pa čak i pokušaja ubistava, to jest atentata, postalo je jasno da ovakva strategija napetosti ne daje po njih željene rezultate.

Većina ovih organizacija se raspala u atmosferi masovnog narodnog negodovanja i zbog neželjenih rezultata.

Naime, one su upravo ojačavale, umesto da smanje antifašističke reakcije naroda, a dovele su u nezavidan položaj i vladu, koja je optuživana za tolerantnost, ako ne i za saradnju ili korišćenje ekstremista od strane državnog aparata. Slučaj napadača sa bombom, Ar. Kalentzisa, koji je osuđen na dugogodišnju kaznu zatvora indikativno pokazuje ambijent onog doba. Ovaj slučaj je izazvao konfrontacije unutar neofašističkog pokreta, s obzirom da je osuđeni neonacista između ostalog izjavio da su organi Grčke tajne policije (KYP) protagonisti u njihovim redovima. Slično je izjavio i Nikos Mihaloljakos koji će naknadno postati lider Zlatne zore.

Izvesni rezultati u cilju stvaranja jedinstvenog ultradesničarskog političkog prostora nastali su početno pojavom Nacionalne stranke u koju su se smestili rojalisti, huntisti starog i novog kova, kao i fašiste, a sve to uoči izbora za parlament, 1977. godine. Ali, do narednih izbora, ona je nestala, jer je pet njenih poslanika prešlo u partiju desnog centra, Novu demokratiju.

U pokušaju da napravi mapu neofašističke desnice u Grčkoj, istraživač G. Aleksandratos naznačava određene poteze koji su vredni pažnje.⁵³

⁵³ <http://ardin-rixi.gr/archives/10172,18-11-2014>

“Značajnu ulogu u reorganizovanju i revitalizaciji ultradesnice je odigrala Grčka omladina Nacionalne stranke (ENEP), čije je osnivanje inicirala grupa izdavača časopisa Pokret, a za predsednika je izabran P. Dakoglu. U njenim redovima su koegzistirale ultradesničarske struje koje će se kasnije godinama konfrontirati“.

Struja, to jest krilo takozvanih nostalgičara hunte, na čelu sa Teodorosom Perotismom izražava tradicionalnu ultradesničarsku retoriku.

1981. godine, posle raspada stranke ENEP, u kojoj je ostala sama, nakon što su je prethodno, 1979. godine napustili pobornici drugih struja, ona će se oformiti ponovo kao Omladina naprednjaka (NEP), u okviru stranke koju je reosnovao, kao partiju ultradesnice, figurativni premijer iz vremena hunte, Spiros Markezinis, a kasnije će se priključiti Nacionalnoj političkoj uniji (EPEN).

Struja grčkocentralističkih nacionalista, na čelu sa P. Dakogluom, osniva 1979. godine Grčki nacionalistički pokret (ENEK) i sprovodi intenzivnu izdavačku delatnost preko izdanja pod nazivom Novi stav i istoimenog dnevnog lista.

Slika broj 12. Grčki nacionalistički pokret (ENEK), <https://enekgr.wordpress.com/7-10-2013>

Iz ove struje ili krila će poteći i pokret koji će nastaviti izdavanje časopisa Pokret, te rad izdavačke kuće Slobodna misao, na čijem čelu se nalazio A. Dendrinis. Ideološki, lavira između grčkocentričnog nacionalizma i nacionalsocijalizma.

3.4 OSNIVANJE POKRETA „SLOBODNI UČENICI“

Intenzivna izdavačka delatnost fašista u tom periodu ima za ambiciju da ideološki i strukturno osnaži ultradesnicu, kako bi se suočila sa ideološkim vodećim preovlađivanjem levice među grčkom omladinom.

Slika broj 13. Makis Voridis i Zan Mari Lepen, <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=353846,14-10-2014>

Intervenisanje na tom planu se odvija i osnivanjem pokreta Slobodni učenici, na čelu sa Makisom Voridisom⁵⁴ (danas poslanik Nove demokratije i jedan od ministara bivše koalicione vlade), čiji je centar delovanja lociran na Atinskom koledžu, kao i ponovnim osnivanjem prediktatorske Studentske nacionalne avangarde (FEP), na inicijativu K. Plevrisa. U istom pravcu je i pokušaj inkorporiranja u redove ili udruženja sportskih navijača, koji u slučaju kluba Panatinaikos daje rezultate, pojavom Nacističke organizacije Panatinaikosovih navijača (NOPO).

Slični pokušaji u sportskim klubovima AEK i Olimpijakos propadaju, a i navedeni NOPO biva primoran da se rasformira, nakon intervencije uprave kluba Panatinaikosa.

⁵⁴ <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=353846,26-9-2014>

Posebno je zanimljiv i Pokret grčkih reformatora (KEME) koga je osnovao ministar hunte Konstantinos Thanos. Ovaj pokret ima ambiciju da izrazi savremenije ultradesničarsko razmišljanje, promovišući preovlađujuću građansku strategiju evropske perspektive, u okviru tadašnje Evropske zajednice, sada unije. Oktobra 1981. godine učestvuje na izborima za poslanike Evropskog parlamenta i osvaja 0,89% glasova birača.⁵⁵

Dolazak PASOK-a (Svegrčkog socijalističkog pokreta) na vlast, 1981. godine je praćen desnim zaokretom Nove demokratije, do tada partije centra, na čelu sa Evangelosom Averofomom, što se manifestuje pokušajem svojevrstne restauracije njene ideološke retorike. Tako se pruža mogućnost izražavanja ultradesničarske struje u ovoj partiji, posebno njenog omladinskog krila (ONED), u okviru koga deluju organizovane grupe nasilnika, poznatijih pod nazivom „Reindžersi“ i „Kenotauri“...

Ευάγγελος Αβέρωφ-Τοσίτσας.

Slika broj 14. Evangelos Averof, <http://www.greekencyclopedia.com/averwf-tositsas-efaggelos>, 19-2-2013

⁵⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 23-11-2013

U ovakvom ambijentu će se pojaviti vođa Nikos Mihaloljakos sa svojom strankom Zlatna zora iz ranog perioda. On će od pripadnika stranke K4A i neofašističkih pokreta, bilo legalnih ili onih van zakona, osnovati Zlatnu zoru, čije će delovanje nakon kratkog vremena obustaviti, kako bi na sebe preuzeo upravljanje omladinskim krilom stranke EPEN, a po nalogu doživotno osuđenog samozvanog premijera hunte Georgiosa Papadopulososa.

Mihaloljakos će se potom vratiti u Zlatnu zoru i aktivirati je ponovo kao čistokrvni nacionalsocijalista preko pokreta Narodno udruženje.

Naime, ni stranka Nacionalna politička unija (EPEN), osnovana 1984. godine, u koju su bili uključeni kako prohuntuovski elementi, tako i grčkocentralistički nacionalisti i koja je uspela da ima jednog poslanika u Evropskom parlamentu, neće biti dugog daha. Biće ugašena za manje od jedne decenije. Ali ona je stigla da za to vreme deluje kao neonacistička grupa konfrontirana sa levičarskim snagama.

U tom istom periodu skoro je zanemarujuće delovala i stranka Jedinostveni nacionalistički pokret (ENEK), sa liderom P. Dakogluom. Ona je na izborima osvojila 0,09% glasova⁵⁶ ali je bila preteča nove ultradesnice, koja će se pojaviti 90-tih godina. ENEK je naime bio prvi pokret koji je pokušao da promoviše nacionalizam kao posebnu karakteristiku ultradesnice i to u vreme kada je Mihaloljakos još uvek govorio o nacionalsocijalizmu. Njegova konfrontacija sa takozvanom plavom desnicom, oličenoj u Novoj demokratiji i sa socijalističkim PASOK-om, kao i sa drugim strankama, upućuje na stavove Zlatne zore, kakvi su oni danas.

Velika prekretnica vezana za grčku ultradesnicu se dešava u vreme posle pada Berlinskog zida i poklapa se sa zbivanjima na širem planu evropske ultradesnice koja na krilima tri ključne reči: ksenofobija, rasizam i šovinizam, dobija na zamahu, sa liderima kao što su Lepen u Francuskoj, Hajder u Austriji ili Fini u Italiji. Dok se na svetskom planu dešavaju krupni obrti i u Grčkoj se menja unutarpolitička scena.

⁵⁶ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/19-4-2014>

Pre svega, kada se jasna razgraničavajuća linija između desnice i levice, kada komunisti, 1989. godine odlučuju da učestvuju u koalicionoj vladi desničarske, Nove demokratije, nakon što je socijalistički PASOK, posle dva mandata na kormilu zemlje, izgubio na izborima.

To je i period kada počinje velika kampanja za uvođenjem neoliberalizma u strukture funkcionisanja grčke ekonomije. Raspad Istočnog bloka, oličenog u Sovjetskom savezu i ideološki srodnim državama centralne i jugoistočne Evrope dovodi do stvaranja imigrantskih talasa koji preplavljaju i Grčku.

Priliv imigranata, pre svega i najmasovnije iz Albanije, odakle prvo dolaze pripadnici grčke nacionalne manjine, nastanjeni dotle u oblasti Severni Epir, a za njima i mnogi Albanci, dešava se nakon pada Hodžinog komunističkog apsolutističkog režima, kada u ovoj zemlji vlada politička i finansijska turbulencija, sa aferama tipa piramidalne pljačke skromnih ušteđevina građana, ili otvaranja kapija zatvora, gde se uz mnoge političke zatvorenike, na slobodi našao i znatan broj kriminalaca.

Granica između Grčke i Albanije prestaje da bude nepremostiva prepreka, što se objašnjava i političkom voljom tadašnjeg grčkog rukovodstva, usklađenoj sa opštim evropskim trendom toga vremena.

Drugi veliki talas imigranata, koji još uvek traje, usledio je nakon otvaranja kriznih žarišta u Aziji, odakle pristižu, uglavnom preko turske teritorije i Egejskog mora, pretežno Avganistanci i Pakistanci, u želji da im Grčka bude samo usputna stanica ka zapadnim evropskim zemljama, koje u međuvremenu, pojedinačnim zakonodavnim regulativama blokiraju njihovo masovno imigriranje, te ovi ljudi ostaju u Grčkoj, zarobljeni u lavirintima evropske birokratije.⁵⁷

U ovakvom ambijentu se stvaraju i novi uslovi za delovanje ultradesnice i neonacističkih pokreta.

⁵⁷ Τσίμπας Γιάννης, Η δράση της φρίκης, "Εφημερίδα των Συντακτών", 5.10.2013

Oni više nisu fokusirani na svoje nekadašnje zahteve vezane za povratak hunte ili amnestiranje osuđenih pripadnika poslednjeg takvog režima, već na nacionalizam i pitanje masovnog imigriranja, tema koje obezbeđuju veliki broj pristalica, već su isprobane kao aktuelne u drugim zemljama, gde su, a pogotovo u Francuskoj, dobile na odjeku u javnom mnjenju, a time i glasačkom telu.

Ovo pomeranje fokusa, to jest težišta ideološke tematike grčke ultradesnice, izražava se preko stranke Nacionalna partija (EK), osnovane 1989.godine, koju čine uglavnom lica koja su napustila stranku EPEN i značice krucijalni zaokret ultradesnice.

U njenom nacionalistički obojenom programu se ističe odricanje od ličnih prava zarad nacionalnih interesa. Takođe se pretenduje na pravo samoopredeljenja grčkog stanovništva koje živi van njenih granica, u susednim državama i opredeljuje se za otcepljenje takozvanih “neoslobođenih grčkih otadžbina”.⁵⁸

Grčka ultradesnica pažljivo prati zbivanja u zapadnoj Evropi, gde tamnošnja ekstremna desnica beleži prve izborne uspehe, zahvaljujući ksenofobiji, te i ona, povedena primerom francuske stranke Nacionalni front, promovise radikalno protivljenje masovnom imigriranju u Grčku. Dodatno, tradicionalni rasizam je praćen antisemitizmom, gde grčka ultradesnica optužuje između ostalog, takozvani svetski cionizam za propadanje grčko-hrišćanske tradicije.

Imigrantsko pitanje na kome ona insistira je i područje njene konfrontacije sa celokupnom levicom u Grčkoj.

Za grčku ultradesnicu ono predstavlja najjači argument, s obzirom na intenzivne probleme priliva imigranata, koji nisu u tolikoj meri izraženi u drugim evropskim zemljama.

Dodatno, imigranti su grupacije koje ultradesnici pogoduju da nad njima sprovodi nasilje neonacističkog tipa u mnogim formama.

⁵⁸ Ψαρράς, Δημήτρης, «Η Μαύρη Βίβλος της Χρυσής Αυγής», εκδ. Πόλις, 2012

I kao što je tema imigranata intenzivirana, zbog specifičnosti koje je u Grčkoj odlikuju, slično se dešava i sa nacionalnom temom, takozvanim “Makedonskim pitanjem”, koje će, nakon razbijanja prethodne Jugoslavije i u opštoj šovinističkoj retorici sličnih evropskih stranaka, postati, početkom 90-ih godina za grčku ultradesnicu, teren eskalacije neonacizma.

Upravo tada se i “budi” Zlatna zora, to jest dobija svoje današnje obrise. Od svog pojavljivanja, decembra, 1980. godine, ova stranka, preko istoimenog časopisa koga objavljuje, karakteriše sebe kao “nacional-socijalističku”, što je i diferencira od ostalih organizacija ultradesnice onog vremena. Nešto kasnije, ona će to potvrditi i u svojim osnivačkim dokumentima, kojih se danas odriču njeni uhapšeni rukovodeći članovi, konkretnije: Pravitelja stranke i njenog ideološkog proglasa.

Kako navodi D. Psaras u knjizi “Crna knjiga Zlatne zore”,⁵⁹ na svom prvom osnivačkom kongresu, 1990. godine, Zlatna zora odlučuje da pređe sa reči na dela, to jest da u praksi počne da primenjuje svoje dotadašnje teoretske propagandne stavove. “Nije moglo biti bolje političke klime za uspeh političkog projekta njenog Vođe, od onog koji se stvorio u Grčkoj početkom poslednje decenije prošlog veka. Takođe je bio povoljan i međunarodni ambijent, nakon iznenadnog izbijanja slučajeva neonacističkih napada u čitavoj Evropi. Godina 1992. je obeležila politička zbivanja u Grčkoj. Te godine je eskalirao nacionalistički i ksenofobni talas, kao rezultat zbivanja na Balkanu. Ovome je prethodio pad režima u Albaniji i masovno prebacivanje migranata preko severne granice...

Atmosferi straha i nesigurnosti su pridodate “nacionalne pretnje”, osporavanjem imena Makedonije...”

U ovakvom ambijentu, Nikos Mihaloljakos organizuje prvi kongres stranke, žureći da iskoristi postojeće okolnosti. Nije, dakle slučajno što se upravo tada pojavljuju grupe za napad, to jest nasilnički bataljoni Zlatne zore. Njihova prva operacija, kako je opisuje N. Hasapopoulos pod naslovom “Zlatna zora, lica i istorijat”, odigrala se leta 1992.

⁵⁹ Ψαρράς, Δημήτρης, «Η Μαύρη Βίβλος της Χρυσής Αυγής», εκδ. Πόλις, 2012

Jedna prepirka između njenih članova i pripadnika vanparlamentarne levice “će biti inicijalna kapisla za izbijanje obimnijih ekscesa između članova Zlatne zore i protivnika vlasti, koji su se proširili po čitavom centru Atine i trajali do jutra sledećeg dana, uz mnoštvo povređenih...”

Slika broj 15. paravojno jezgro Zlatne Zore koga čine organizovani članovi i koje dejstvuje ustrojeno poput vojske na čelu sa Iliasom Kasidiarisom, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=439344,30-5-2014>

Narednih godina stari i noviji članovi Zlatne zore “preuzimaju na sebe da kažnjavaju unutrašnjeg neprijatelja, dakle one koji, prema shvatanju Zlatne zore, osporavaju helenstvo Makedonije...”

Lider Mihaloljakos, smatrajući da je popularnost koju je osvojio kao neko ko kažnjava zle antihelene, pa i strance, bila dovoljna da Zlatnoj zori omogući dobre rezultate na izborima za Evropski parlament, 1994. godine, odlučuje da izađe na njih..”

Na ovim izborima će ga, po broju glasova prestići srodna stranka EPEN. Ultradesnica u širem smislu i njeno neonacističko krilo nisu imali neposredne, zavidne izborne rezultate tokom čitave decenije 90-tih, uprkos čestim šansama koje su donosila zbivanja, poput grčko – turske krize oko egejskog ostrvca Imija, ili pak slučaja sa hapšenjem kurdskog lidera Abdulaha Odžalana, dakle svega što je potkrepljivalo nacionalističku retoriku.

Iako stiće po prvi put izvesnu masovnost, obraćajući se novim, potencijalnim simpatizerima, ultradesnica tada još nema jači odjek u glasačkom telu ni na nacionalnim, parlamentarnim izborima, kao ni onima za poslanike u Evropskom parlamentu, tako da je svoj najbolji rezultat zabeležila davne 1977. godine.⁶⁰

Svi neonacistički i antisistemske pokreti ultradesnice su po izbornim rezultatima tada još na marginama. U tim okvirima deluju i noviji pokreti, kao što su Mihaloljakosova Zlatna zora, Sofijalopulosova Partija Helenstva, Plevrisova Prva linija, ili Grčki front, Makisa Voridisa.

Ono što treba istaći u vezi većine neonacističkih, nedemokratskih, antisistemskih i antiparlamentarnih organizacija, je kontradiktornost u koju zapadaju, tokom čitave decenije 90-ih, što se može videti o na primeru Zlatne zore.

Većina njih napada, kako kažu, truli parlamentarizam i poslanike kojima pripisuju epiteze izdajnika i prevaranata, pa čak i onima iz redova ultradesnice, a istovremeno ne kriju ambicije da se upravo njihovi poslanici nađu u tom parlamentu, sa takvim kolegama.

Do nedavno je važio zajednički stav stručnjaka o ultradesnici, kako to navodi i Ana Fragudaki: “Tokom više od tri decenije, od sredine 70-tih grčka ultradesnica je marginalna, a njeno političko prisustvo skoro nepostojeće. U istraživanjima o usponu ultradesnice u Evropi, Grčka se tretira kao izuzetak. Beznačajno prisustvo (ultradesnice) u tri zemlje se objašnjavalo donedavnim diktaturama u njima. Tako se navodi da građani Grčke, Portugalije i Španije u najvećem procentu poistovećuju stavove i politički jezik ultradesničara sa diktatorskim režimima...”⁶¹

Okolnosti su se ipak promenile, pojavom i praksom neonacističke Zlatne zore. Iako neonacistička, a kako će se kasnije videti i zločinačka⁶² organizacija, ona je uspela da uđe u nacionalni parlament 2012. godine, sa 440.000 glasova birača.⁶³

⁶⁰ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/3-2-2013>

⁶¹ Παπαϊωάννου Κωστής, Ας μιλήσουμε για την Ακροδεξιά, Μεταίχμιο, 2014

⁶² Prema anketi agencije VPRC, čak 68 posto ispitanih Grka smatra Zlatnu zoru zločinačkom organizacijom, <http://www.rizopoulospost.com/panelladiki-dimoskopisi-rizopoulospost-vprc/24-9-2015>

⁶³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/2-11-2012>

4. POGROM 2009. OTVARA VRATA ZA ATINSKU OPŠTINU

Godine 2009. Zlatna zora i njeni srodni ogranci pokazuju svoj kriminalni profil. Zastrašujućim nasilničkim napadima na imigrante i pripadnike ultralevičarskih grupa u celoj zemlji, ona, godinu dana kasnije, uspeva da dobije svoje predstavnike, to jest delegate u Atinskoj opštini.

Naime, Zlatna zora je tad već osnovala svoje odrede za napade u mnogim delovima Grčke i pri tom nije krila mržnju prema imigrantima, koristeći u to vreme nedostatak energičnijeg delovanja države i neblagonaklono gledanje građana u raznim delovima zemlje na drastično povećanje broja ilegalnih imigranata i problema koji su se time stvarali u lokalnim zajednicama.

2009. godine je zabeleženo najviše slučajeva nasilja od strane ultradesničara, pretežno članova Zlatne zore ili njihovih simpatizera, čiji značajan broj policija nije razrešila. Računa se da su te godine ultradesničari i neonacisti izvršili preko 80 aktova nasilja, od kojih je 13 bilo usmereno protiv građana ili pripadnika ultralevičarskih organizacija.⁶⁴

Na izborima za nacionalni parlament u oktobru 2009.godine, Zlatna zora osvaja 0,29%, odnosno 19.624 glasova birača.⁶⁵ Ovakav rezultat ničim nije mogao da najavi uspon ove stranke narednih godina, kada su posledice ekonomske krize u Grčkoj postale izraženije. Nametanje ove neofašističke stranke se osetilo njenim nasilničkim, kriminalnim dejstvima usmerenim protiv imigranata i ultralevičara. Većinu tih dejstava, akteri su beležili kao video zapise, koje su potom isticali na društvenim mrežama uz parolu: "Dolazimo".

Samo tokom januara 2009. godine ultradesničari su sproveli četiri takve akcije: 17. januara članovi Patriotskog helenskog udruženja su motkama i kamenicama, noseći šlemove, napali na Medicinskom fakultetu u Patri okupljene ljude na mitingu koji su protestovali zbog krivičnog gonjenja uhapšenih u decembarskim atinskim nemirima, a na osnovu novog, antiterorističkog zakona. Iako su tada intervenisale specijalne snage policije, da se obustave ekscesi, bilo je svedočenja da su upravo one štitile ultradesničare.

⁶⁴ Τσίμπας Γιάννης, Η δράση της φρίκης, "Εφημερίδα των Συντακτών", 5.10.2013

⁶⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/24-12-2013>

Četiri dana kasnije ultradesničari sačekuju u atinskom studentskom predgrađu Zografu ultralevičare, posle koncerta, kada ozbiljno biva povređen jedan od organizatora manifestacije.⁶⁶

Potom su usledila još dva napada protiv imigranata, koje neonacisti nazivaju nižom ljudskom vrstom i tvrde da oni oduzimaju posao Grcima: 21. januara podmeću požar u prihvatni logor Avganistanaca, u kome je izgorelo 40 baraka, provizorni školski objekat i onaj u kome se nalazila lekarska ambulanta.⁶⁷

I pored toga što su na lokaciji pronađene bočice gasa, a što je upućivalo na podmetanje požara, očevici tvrde kako je okolno domaće stanovništvo pokušavalo da ubedi vatrogasce da ne gase ovaj požar.

Nedelju dana potom, sedam lica prebija Pakistance u njihovom staništu, u atinskom kvartu Nikea, oduzimaju im sav novac i pasoše.⁶⁸

Dodatno, mržnja i neprijateljstvo ultradesničarskih ekstremista usmereno protiv levičarskih organizacija pokazuje se 24. februara 2009.godine, bacanjem ručne bombe na stecište imigranata u prostorijama Mreže za politička i socijalna prava.⁶⁹

Mesec dana kasnije, 29. marta, trojica članova Udruženja nacionalista Retimnona, na ostrvu Kritu, sačekuju sindikalno aktivnog člana levičarske partijske organizacije EAAK u ovom gradu i zadaju mu ozbiljene telesne povrede. Tek nekoliko dana kasnije, Zlatna zora, nakon medijskog prozivanja, ovaj događaj karakteriše kao tužan, navodi da je reč o provokaciji i odbacuje svaku odgovornost i vezu sa njim.⁷⁰

⁶⁶ <https://athens.indymedia.org/post/1388922/23-9-2013>

⁶⁷ <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=458954,23-9-2013>

⁶⁸ http://rozkarta.blogspot.gr/2012/07/blog-post_228.html,23-9-2013

⁶⁹ http://ataktoslogos.blogspot.gr/2012/09/blog-post_28.html,23-9-2013

⁷⁰ <https://athens.indymedia.org/post/1386956/23-9-2013>

Ovde treba naznačiti da je i nakon smrti atinskog repera Pavlosa Fysasa, kada je razotkriveno učešće njenog pripadnika, Jorgosa Rupakiasa u ubistvu, Zlatna zora, preko svog rukovodstva tvrdila da nema nikakve veze sa akterom i bez pogovora njeni poslanici su pristali u parlamentu na minut ćutanja u slavu poginulog mladića.

Slika broj 16. Pavlos Fysis, atinski reper, ubijen od pripadnika Zlatne zore Jorgosa Rupakiasa,
<http://newpost.gr/tag/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82%20%CE%A6%CF%8D%CF%83%CF%83%CE%B1%CF%82> 24-12-2014

4.1 33 NAPADA “ODREDA ZA AGRESIJE”

Napadi na imigrante na području Atike, gde je njihova velika koncentracija, se multipliciraju. Udruženje Pakistanaca Atine, na konferenciji za novinare, održanoj 23. aprila, tvrdi da se za poslednjih mesec dana desilo preko 30 napada na njihove sunarodnike, koje su sprovele motorizovane rasističke bande, u kvartovima Nea Ionia, Galaci, Perisos i Iraklion, u kojima je povređeno njih 19.⁷¹

Mesec dana ranije, u atičkom kvartu Egaleo, grupa od petnaestak fašistoidno raspoloženih lica je, ničim izazvana, premlatila nekoliko Pakistanaca, povredivši četvoricu, od kojih dvojicu ozbiljno po njihovo zdravstveno stanje. Ova praksa odreda za agresije koji se kreću na motorima postaje ustaljena na celom području poluostrva Atika.⁷²

4.2 PODMETANJA POŽARA U ATINSKOM KVARTU SVETI PANTELEJMON

Svojevrsni rat između neofašista i ultralevičara eskalira u centru Atine, gde je 9. maja oko sto pripadnika Zlatne zore, sa šlemovima, štitovima, motkama i svetlećim granatama napalo azijske izbeglice, koji su bili smešteni u jednom objektu na trgu Omonija, a kojima su u pomoć pritekli ultralevičari.

Tada je povređeno pet imigranata, a tvrdnje očevidaca govore o tome da su prispele specijalne snage policije štitile dejstva napadača, što je navodilo na sumnje o povezanosti neonacista sa delovima grčke policije.

23. i 26. maja u atinskom kvartu oko crkve Sveti Pantelejmon zabeležena su dva podmetnuta požara.⁷³

Jedan požar su počinila nepoznata lica u suterenu zgrade koji je služio za muslimanske verske obrede u ulici Aristomenus. Tada je pet lica iz Bangladeša bilo blokirano u ovom prostoru. Uz pomoć vatrogasaca su izvučeni i transportovani u bolnicu.

⁷¹ <http://www.bloko.gr/ellada/nees-kataggelies-gia-epitheseis-kata-metanastwn-sth-nikaia.html>,12-10-2014

⁷² <http://tvxs.gr/news/ellada/nees-kataggelies-gia-epitheseis-kata-metanaston-sti-nikaia>,14-10-2014

⁷³ <https://left.gr/news/otan-ta-kanalia-paroysiazan-toys-hrysaygites-os-filisyhoys-katoikoys-fainomeno-agios>,2-4-2014

Tri dana kasnije, u ranim jutarnjim časovima podmetnut je požar u podrumske prostorije crkve Sveti Pantelejmon, gde je sveštenik smestio imigrante, pomažući im da se oporave od iscrpljenosti ili bolesti, a istog je pratio glas među lokalnim rasistima da je zaštitnik imigranata.⁷⁴

Kada su televizijske ekipe pohrlile na lice mesta, ultradesničari su napali novinare i jednog pripadnika Komunističke partije Grčke koji je tvrdio da su ultradesničari noževima pretili imigrantima.

Od Juna do Oktobra 2009 ultradesničari ciljaju na stecišta anarhista i grupe mladih čija je praksa opsada napuštenih zgrada.

Čelnici stranke Zlatna zora su prisutna i javno koordiniraju ekscese koje je ova neonacistička organizacija izazvala 2. juna u zgradi Asocijacije inostranih dopisnika štampe, gde je organizacija Duga održavala promociju knjige “Grčko-makedonski rečnik”. Nasilnički nastup pripadnika Zlatne zore je doveo do otkazivanja ove manifestacije.

Do oktobra 2009. godine ultradesničari 15 puta napadaju grupe mladih koji su se smestili u napuštena zdanja ili stecišta anarhista u čitavoj Grčkoj.

Dugogodišnje opsade starih zdanja, pretežno u centru Atine od strane anarhista ili takozvanih protivnika vlasti, koji pripadaju pretežno vanparlamentarnoj levisci, gde su isti prihvatili imigrante, izazvale su negodovanje lokalnog stanovništva. Neonacisti su iskoristili ovo nezadovoljstvo i odsustvo institucionalizovane, dakle državne intervencije na tu pojavu, kao povod za dalje obračune sa ultralevicom.

5. jula, u Tesalonikiju, je tromblonskom granatom gađano stecište Sfentona gde su se okupljali članovi studentskog levičarskog udruženja pod nazivom „Borbeni pokreti“, što je rezultiralo materijalnom štetom na ulazu uništenim automobilom, parkiranim u neposrednoj blizini. Četiri dana kasnije, okupivši se ispred crkve Sveti Pantelejmon, oko dvadesetak ultradesničara, opremljenih Molotovljevim koktelima, svetlećim granatama i suzavcem kreću u napad na mlade koji su pod opsadom držali napušteno zdanje, poznatije kao vila Amalija.

⁷⁴ http://jungle-report.blogspot.gr/2010/10/blog-post_27.html,12-10-2014

Početak avgusta, u predgrađu Halandri, ultradesničari, sa kacigama, na motorima, napadaju lica koja su zaposela imanje Prapopulu, kada povređuju udarcem cevi u glavu jednog imigranta bez staništa, koji se tu nalazio.

Napadi se nastavljaju: Na ostrvu Kritu, u gradu Hanja,⁷⁵ 13. septembra, oko 20 ultradesničara sa šlemovima i palicama napadaju zaposednutu lokaciju Rosa Nera, i zadaju povrede nekolicini osoba. 15 dana kasnije u Atini, zapaljen je predizborni štand stranke ANTARSIA, u blizini Nacionalne biblioteke, a akteri za sobom ostavljaju letke Zlatne zore. 2. novembra, ultradesničari napadaju Molotovljevim koktelima zaposednuto zdanje Lele Karajani, a sledećeg ponovo Vilu Amalija.⁷⁶

Novembra i decembra 2009. godine nastavljaju se napadi ultradesničara širom Grčke, na imigrante i građane koji nisu njihovi istomišljenici, niti to kriju. Konkretnije, 8. novembra, petnaestorica njih napadaju četiri imigranta motkama i metalnim šipkama zadajući im ozbiljne telesne povrede.

Nakon četiri dana, grupa grčkih mladića napada dvoje dece arapskog porekla, tuku ih na javnom mestu i zahtevaju od njih da napuste zemlju. Sledeće večeri, četrdeset neonacista, maskirani kapuljačama i naoružani metalnim šipkama, noževima i Molotovljevim koktelima razbijaju izloge i radnje koji pripadaju Arapima u atinskom kvartu Neos Kosmos, pljačkaju ih i zadaju povrede trojici stranaca.⁷⁷

Na ostrvu Kritu, u gradu Hanja, tamnošnje dobro organizovane grupe neonacista, 8. decembra na glavnom gradskom trgu prebijaju jednog Palestinca i jednog Marokanca, a nakon sedam dana Molotovljevim koktelima napadaju kuću jednog građanina koji je opštije bio poznat po svojim antirasističkim ubrđenjima.

Tada su stavili u opasnost živote petoro ljudi, među kojima i jednog deteta. 27. decembra, grupa od dvadeset neonacista napada motkama i metalnim bokserima na šakama grupu imigranata u jednom kafeu, takođe u Hanji, nanoseći povrede trojici muškaraca i jednoj devojci.⁷⁸

⁷⁵ <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5009817/epeisodia-sta-xania-epeita-apo-ratsistikh-epithesh-xrysaygitwn/,6-3-2014>

⁷⁶ http://antartescy.blogspot.gr/2013_09_01_archive.html,28-3-2014

⁷⁷ <http://www.ksm.gr/18-5-2014>

⁷⁸ <http://www.antiracismfascism.org/index.php/keerfa/drascis-topikon-epitropon/item/494-epithesi-xrysavgiton-se-metanastes-stin-plateia-1866-sta-xania,12-11-2014>

4.3 NASILNIČKI PUT OSVAJANJA OPŠTINE

Iako su tokom 2009. godine napadi ultradesničara širom Grčke na imigrante i neistomišljenike – sunarodnike radikalno eskalirali, naredna godina se za Zlatnu zoru pokazala uspešnom sudeći po rezultatima na lokalnim izborima, gde je u Atini dobila 5,29% glasova,⁷⁹ pa se u opštinskom odboru glavnog grada Grčke, našao njen lider Nikolaos Mihaloljakos.

Slika broj 17. Nikolaos Mihaloljakos. u opštinskom odboru glavnog grada Grčke

<http://www.902.gr/eidisi/politiki/78773/emetiko-paralirima-apo-ton-n-mihaloliako-sholio-toy-kke,13-4-2014>

Ovo sve se dešava zahvaljujući povećanom strahu građana od nekontrolisane situacije prouzrokovane prisustvom ilegalnih imigranata koji su preplavili centar Atine, gde je kriminalitet naglo skočio, usled nedovoljne državne inicijative da interveniše blagovremeno.

⁷⁹ <http://www.iefimerida.gr/news/35961/poios-einai-o-igetis-tis-hrysis-aygis-nikos-mihaloliakos,21-4-2015>

4.4 DOKUMENTI IZ ISTRAŽNOG IZVEŠTAJA

Prvi veliki udarac Zlatna zora je doživela zaključcima iz izveštaja istražnog sudije Vurliotisa, koji je ustanovio da je reč o hitlerovskoj dogmi tipa “Führerprincip”, dakle o apsolutnoj vlasti vođe, kojima se N. Mihaloljakos karakteriše kao vođa kriminalne grupe i odgovoran za njeno delovanje, ali se odgovornost pripisuje i drugim pripadnicima i poslanicima Zlatne zore.

Izveštaj sadrži široki osvrt na osnivanje kriminalne organizacije sa, kako se navodi: “strukturno izgrađenom grupom i trajanjem delovanja”, što je potkrepljeno i dokazima.⁸⁰

Takođe se ističe da: “Zlatna zora izlazi iz okvira izolovanih slučajeva, izaziva javni utisak, osporava autentičnost države, povređuje prava čoveka i ljudsko dostojanstvo, stavlja u opasnost javni red i unutrašnju bezbednost zemlje, degradira demokratsku tradiciju i njenu pravnu civilizacijsku tekovinu, kao i njene (konvencionalne) obaveze koje proističu iz međunarodnog i evropskog prava o zaštiti prava čoveka”.⁸¹

Istražni sudija se osvrće na istorijat osnivanja Zlatne zore, koja se, kako navodi: “prvi put pojavila početkom decenije 1980. - 1990. u formi zatvorene, malobrojne grupe za ideološko obučavanje nacista, na čelu sa Nikosom Mihaloljakosom.”⁸²

Takođe se osvrće i na njenu strukturu, razdvajajući operativni od političkog sektora organizacije, gde prvi sektor učestvuje u, kako navodi: “nasilničkim napadima protiv svih onih koje je ova organizacija smatrala za neprijatelje, a koji, prema gledištima Zlatne zore, svi oni koji ne pripadaju narodnoj zajednici rase jesu podljudi”.⁸³

Ekstremna krivična dela su, kako se navodi, užasavajuća ubisva Pavlosa Fisisa, ali i Pakistanskog državljanina Sahtata Lukmana u kvartu Petralona. Takođe se opisuju tri slučaja gde su napadi aktera okarakterisani kao pokušaji ubistva.

⁸⁰ <http://www.avgi.gr/article/4481540/to-porisma-ntogiakou-gia-ti-xrusi-augi-egklimatiki-organosi-me-mandua-kommatos,2-9-2014>

⁸¹ <http://tvxs.gr/news/ellada/parapompi-se-diki-olis-tis-ko-tis-xrysis-aygis-zita-o-eisaggeleas,12-10-2014>

⁸² <http://www.thetoc.gr/politiki/article/to-eisaggeliko-porisma-kolafos-gia-ti-xrusi-augi,22-10-2014>

⁸³ <http://www.best-tv.gr/politika/item/13746-prigkipas-fyrer-o-mixaloliakos-yparxigos-o-pappas-olo-to-porisma-gia-tin-egklimatiki-drasi-tis-xrysis-avgis,23-10-2014>

Ubistvo Sahtata Lukmana se desilo 17. januara, 2013. godine, kada su ga dva nepoznata lica ubila zbog preticanja.

Zločin se desio u ulici Tri Jerarha, nešto posle 3 časa, dok se žrtva kretala ka pekari u kojoj je radio. Kao napadači, uhapšeni su jedan 29-togodišni vatrogasac i 24-vorogodišnji nezaposleni, koji su priznali policiji da su ga izboli nožem u grudi jer im je blokirao put svojim biciklom. Jedan vozač taksija koji je bio očevidac događaja je obavestio policiju i saopštio joj broj registarskih tablica motora koji su počinioци vozili.

U istrazi koja je sprovedena u kući nezaposlenog počinioца su pronađeni leci Zlatne zore, a u kućama obojice tri noža tipa "leptir", po jedna vazдушna puška, metalni bokser, sačma, drvene palice i dva metka borbenog oružja – puške.

Antirasističke organizacije i imigrantska udruženja su oštro reagovala na ovaj događaj, izdajući saopštenja u kojima osuđuju čin ubistva imigranta. Na mestu gde je podlegao povredama, potom je održan protestni skup sa oko hiljadu građana, koji su protestovali protiv rasizma i ksenofobije.

Još jedan slučaj koji se u izveštaju istražnog sudije karakteriše kao pokušaj ubistva je napad na 28-mogodišnjeg egipatskog radnika na kvantaškoj ribljoj pijaci Pireja, u kvartu Perama, juna 2012. godine.⁸⁴

Žrtva je zadobila ozbiljne telesne povrede u vidu preloma kostiju prevashodno lica, kada je oko deset osoba, lomeći metalnim šipkama prozore, provalilo u njegov stan gde je živeo sa još tri sunarodnika, a sva četvorica su posedovala dokumenta o svom legalnom boravku u Grčkoj. Posle premlaćivanja žrtve, akteri su uništili dva automobila i jedan tricikl koji su pripadali imigrantima. Uhapšeni su pola sata kasnije, među njima i jedna žena, a žrtve i očevici su ih prepoznali.

⁸⁴ <https://jailgoldendawn.wordpress.com/2014/01/22/%CE%B7-%CE%B5%CF%80%CE%AF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B1%CE%B9%CE%B3%CF%8D%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%88%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84,30-9-2014>

Interesantno je da se samo par sati ranije, poslanik Zlatne zore, Janis Lagos, tokom govora koga je održao na skupu u kvartu Perama, osvrnuo na Egipćane koji rade u tom području, rekavši da će: “od sad pa na dalje oni polagati račune Zlatnoj zori”.⁸⁵

Slika broj 18. poslanik Zlatne zore, Janis Lagos, <http://www.lay-out.gr/lagos-memonomeno-ke-atiches-peristatiko-dolofonia-fissa/>,22-10-2014

Raznovrsni napadi pripadnika Zlatne zore opisani su i u sudskim spisima o 32 slučaja koja je ministar javnog reda prosledio Istražnom odeljenju Vrhovnog suda. Neki od njih sadrže napade sa telesnim nasiljem, povredama itd.

11. septembra 2012. god, sedam članova Zlatne zore je provalilo u berbernicu imigranta, bacili Molotovljeve koktele i telesno povredila klijenta radnje.⁸⁶

22. septembra 2012. jedan pripadnik Zlatne zore je nožem napao dvojicu imigranata na autovuskoj stanici u predgrađu Atine, na bulevaru Iraklio, ranivši ozbiljno jednog. Akter je potom uhapšen.⁸⁷

5. oktobra 2012. godine, iz privatnog kaminona, u perionici automobila je izašlo oko deset osoba obučenih u crnu odeću, od kojih su dvojica nosila crne majice sa obeležjima Zlatne zore, i napali tamnošnje zaposlene imigrante.⁸⁸

⁸⁵ <https://athens.indymedia.org/post/1412837/>,23-11-2014

⁸⁶ <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=474251>, 23-11-2014

⁸⁷ <http://www.iefimerida.gr/news>, 23-11-2014

⁸⁸ http://antifasistoumpa.blogspot.gr/2013_04_01_archive.html, 23-11-2014

5. PAKAO TORTURE

Kako je vreme proticalo, sve je više bilo prijava imigranata o rasističkim napadima članova Zlatne zore na njih, a mnoštvo slučajeva nije ni uključeno u izveštaj Vrhovnog suda, jer se pretpostavlja da ni policija nije registrovala sve njih, bilo da se radi o njenim propustima ili o strahu ilegalnih imigranata da to učine.

Tako je predsednik pakistanske zajednice, Džaved Aslam krajem 2011. prijavio još jedan smrtni slučaj koji se smatra posledicom rasističkog i fašističkog nasilja.

Žrtva je bio njegov imenjak, Džaved Ikbal, u koga su jedne noći pucali i ubili ga naručiocu pice, koju nisu hteli da plate kada ju im je doneo na prag stana, u blizini glavne železničke stanice u Atini i samo zatražio očekivani novac.

Posle najave međunarodnog antifašističkog skupa udruženja KEERFA, zakazanog za 5. i 6. oktobar u Atini, fizički napadi organizovanih grupa ultradesničara su postali sve češći, uz tolerantno držanje policije, tvrdili su očevici.

Nadim Sahent je prijavio dva napada od strane pripadnika Zlatne zore, u novembru i decembru 2012. g. na autobuskoj stanici u atinskom predgrađu Sepolja.

Pet muškaraca i jedna žena, koji su nosili majce sa obeležjima ove stranke su mu polomili ruku, a kada je otišao da napad prijavi u policijsku stanicu Peristeri, nadležni su mu rekli: “nije ti ništa, ne moraš da podnosiš tužbu”.

Decembra 2012., taksista, Risvan Karim je izboden nožem tokom radnog vremena i epillog ove vožnje je 28 kopči na njegovoj glavi. Rafakat Alija je 2011. g. ispred kuće napalo 30 lica sa palicama, bokserima i sličnim hladnim oružjem. Udarali su ga po glavi i odsekli mu jedan prst. I on se obratio policijskoj stanici Omonije, ali nisu prihvatili njegovu prijavu.

Džaved Aslam i njegov advokat su naknadno svedočili, navodeći mnoštvo slučajeva koji ukazuju na povezanost pojedinih pripadnika policije sa Zlatnom zorom.

Aslan je govorio o slučaju policajaca koji su opljačkali stan imigranta u ulici Aharnon i o slučajevima kada su policajci iz stanice Kolonos, prebijali imigrante, govoreći da su isti pripadnici Zlatne zore.⁸⁹

Njegov advokat, Dimitris Zotos je istakao napade na lokale imigranata na Trgu Amerike, kada je uhapšena osoba koja je priznala da je sa prijateljima organizovan u grupi koja patrolira kako bi proterali imigrante. Na zidovima njegovog stana su bile ispisane parole Zlatne zore, a kasnije je utvrđeno da je bio u samom vrhu ove organizacije.

Egipćanin Ualid Tal je svedočio o torturi u pekari gde je radio, kojoj su ga podvrgavali vlasnik, njegov sin i njihovi prijatelji, pa su u ovom slučaju četiri lica optužena, među njima i jedan albanski državljanin. Tal je naime pronađen vezan lancima u blizini Salamine, nakon što su ga tako vezanog mučili čitavu noć, uz opijanje i mezetluke u štali, koju je takođe posedovao vlasnik pekare. U vreme njegovog svedočenja u sudu u Pireju, članovi Zlatne zore su se okupili ispred suda, da bi pružili moralnu podršku mučiocima ovog imigranta.

Brojni su slični slučajevi i u drugim delovima Grčke.

⁸⁹ [http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndeseis-me-thn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn,4-5-](http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndeseis-me-thn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn,4-5-14)

5.1 HRONOLOGIJA NASILJA

26. 1. 2000. Grupe pripadnika Zlatne zore, pokušavaju lepljenje plakata ispred Politehničke škole u Atini, uzvikujući parole: “Napolje stranci, živeo nacionalizam”.

Potom pokušavaju da linčuju jednog od studenata koji su im rekli da ne uzvikuju takve parole i da ne ulaze u prostor Politehničkog fakulteta. Usledilo je paljenje jednog automobila zapaljenim plakatima, koje su ubacili unutra.⁹⁰

25.3.2000. Na inicijativu članova Zlatne zore, 25 učenika 2. Liceja u kvartu Petrupoli razvijaju ogromnu zastavu sa simbolima hunte, na školskoj priredbi uz prisustvo učenika i profesora.

8.4.2000. Članovi Zlatne zore prebijaju i nožem ranjavaju 22-godišnjeg studenta, koji je u kritičnom stanju prebačen u bolnicu. Povod je bila samo njegova dugačka kosa, s obzirom da nije bio učlanjen ni u kakvu političku studentsku organizaciju.

20.4. 2000. Pripadnici Zlatne zore fizički napadaju dvojicu turskih novinara ispred prostora održavanja grčko-turske modne revije u hotelu Interkontinental.

28.5.2000. Fašisti razbijaju 90 grobova na groblju kvarta Nikeja, ispisujući nacističke parole na njima, nekoliko dana nakon parastota služenog u jevrejskom delu ovog groblja žrtvama nacizma.

Policija je ovo zabeležila kao običan slučaj materijalne štete.

⁹⁰ „Nasilje je ljudska delatnost, a sila sredstvo, ona nije prosta upotreba sile već njen rad, kao oblik ljudske delatnosti u kojoj se direktno ili indirektno koristi sila. Ona je delatnost kojom se neki čin, aktivnost, radnja ili proces otpočinjju, vrše ili zaustavljaju, odnosno održavaju ili ubrzavaju, ili se neka forma i suština strvaraju, odnosno održavaju ili ubrzavaju, transformišu ili razaraju nasuprot volji i intenciji ostvarenja interesa i zadovoljenja potreba objekta nasilja ukoliko je svestan, odnosno nasuprot njegovoj unutrašnjoj (prirodnoj) strukturi ili zakonitostima ukoliko se ne radi o čoveku.“ Dragan Simeunović: Političko nasilje, izd. Radnička štampa, Beograd, 1989), str. 37.

18.6.2000. Oko 15 članova Zlatne zore napadaju 4 člana Inicijativne grupe pod nazivom "Stop Hajder", koji su se nalazili na trgu kvarta Kipseli, prebijaju ih, prete im i oduzimaju im propagandni materijal.

20.6.2000. Rano popodne, 8 članova Zlatne zore, uzvikujući fašističke parole, provaljuju u Marksističku knjižaru SEK, u blizini trga Omonija, nanose materijalnu štetu i prete zaposlenom za kasom. U knjižari se održavala izložba antirasističkih knjiga.

16.11.2000.

Još jedan napad na Marksističku knjižaru, kada su na ulazu iscrtani kukasti krstovi i parole poput ove: "Nacisti se vraćaju".

18.1.2001. Ulazna vrata na kući Manolisa Glezosa, istorijski poznatog levičara koji je u vreme fašističke okupacije sa Akropolja skinuo sa drugom fašističku zastavu, bivaju ispisana upozorenjem: "Glezo, pazi". Akt je pripisan činjenici da je Glezos tih dana bio svedok odbrane žrtava neonacista.

Nakon ovoga on je izjavio: "Treba da prestane ravnodušnost prema razvitku neonacista, jer su to pripadnici Zlatne zore".

3.2.2001. Zlatna zora organizuje svoj tradicionalni miting sa rasističkim i nacionalističkim parolama, a povodom navršavanja 5 godina od izbijanja grčko-turske krize oko ostrvca Imija.

27.4.2001. Članovi Zlatne zore organizuju protestni marš od trga Fleming kraj Botaničke bašte do kvarta Gazi, provocirajući građane i uzvikujući: "Napolje Turci iz kvarta Gazi".

1.10.2001. Mnoštvo prijava o nasilničkim napadima članova Zlatne zore u kvartu Pagrati, koje policija ne istražuje, već ih stavlja "ad acta".

4.11.2003. Organizovana banda od desetina mladih iz područja Pireja, Nikeje i Rentija prebijaju Pakistanske imigrante u kvartu Palea Kokinja.

7.11.2003. U svom članku, list Zlatna zora afirmiše prebijanje.

9.11.2003. Ista banda ponovo prebija Pakistance u Palea Kokinja i provaljuje im u kuće. Žrtve svedoče da se policija nalazila u blizini i ravnodušno posmatrala, bez da interveniše.

4.7.2004. U večeri kada je Grčka osvojila Evropsko prvenstvo u fudbalu, Zlatna zora predvodi izživljavanje nad imigrantima.

4.9.2004. Ponovo izživljavanje nad imigrantima, ovog puta Albancima, a povod je pobeda albanske fudbalske reprezentacije nad grčkom.

2.2.2008. Kamere svih televizijskih kanala beleže zajednički napad specijalnih snaga policije i članova Zlatne zore na okupljene antifašiste i anarhiste. Pripadnici Zlatne zore ranjavaju noževima dvojicu antifašista.

30.6.2008. Grupa pripadnika Zlatne zore noževima ranjavaju dvojicu mladića u društvenom klubu u predgrađu Petralona, za vreme časa španskog jezika. Dva počinioca su uhapšena, a deseterica su pobjegli.

17.1.2009. Napad pripadnika ultradesničarskog Patriotskog grčkog saveza, sa šlemovima i palicama na Medicinskom fakultetu u Larisi, na učesnike mitinga koji su protestovali zbog krivičnog gonjenja uhapšenih u decembarskim nemirima prethodne godine, na osnovu takozvanog “antiterorističkog” zakona. Intervencija specijalnih snaga policije da bi zaštitile napadače.

21.1.2009. “Sačekuša” ultradesničara protiv okupljenih ispred jednog kafea u kvartu Zoografu, tokom koncerta, u kojoj je ozbiljno povređen u glavu jedan od organizatora manifestacije.

21.1.2009. Požar u izbegličkom kampu Avganistanaca u Patri u kome je izgorelo oko 40 baraka i ambulanta. Okupljeni građani iz obližnjeg naselja pokušavali da ubede vatrogasce da ne gase požar.

28.1.2009. Rasistički napad 7 lica u kući Pakistanaca u kvartu Nikeja. Prebijanje stanara, krađa njihovog novca i pasoša.

24.2.2009. Napad ručnom bombom na Stecište imigranata i kancelarijskih prostorija Mreže za politička i socijalna prava. Mediji događaj prećutkuju, uz aktivno učešće policije, koja pokušava zataškavanje maštovitim scenarijima.

Od 1. do 5.3.2009. Tri uzastopna rasistička napada oko petnaest fašista na Pakistance, bez povoda, u kvartu Egaleo, u kome su četiri lica povređena, od njih dva ozbiljno. Takođe tri pljačke imigranata.

29.3.2009. "Sačekuša" trojice članova Organizacije nacionalista Retimnosa,(OER), nusproizvoda Zlatne zore, protiv studenta G.M. sindikaliste levičarske studentske organizacije EAAK i njegovo ozbiljno telesno povređivanje. Nakon nekoliko dana nacistička organizacija odbacuje odgovornost za "tužan događaj" i tvrdi da je reč o provokaciji.

23.4.2009. Predstavnici Udruženja Pakistanaca Atine obznanjaju na konferenciji za novinare, preko 30 napada na svoje sunarodnike imigrante, od strane rasističke bande na motorima, za poslednjih 15 dana, širom Atike : Neo Iraklio, Kalogreza, Galaci, Perisos i Iraklion na Kritu, sa najmanje 19 povređenih.

8. i 9.5.2009. Akcija Zlatne zore u Kalamati, protiv jubilarne manifestacije lokalne protivlastodržačkog pokreta "Alania tu Nedonta", povodom istorijskog štrajka, 1943. u kome je bilo ljudskih žrtava. Takođe, napad na par neistomišljenika u gradskoj uzeriji, njihovo ozbiljno telesno povređivanje i premlaćivanje kelnera, koji se umešao u incident.

8.5.2009. Napad pripadnika Zlatne zore na železničku stanicu, u traganju za anarhistima, napad na zaposlene stanice i povređivanje dvojice imigranata, bez ikakvog reagovanja pripadnika Grčke policije.

9.5.2009. Napad oko stotinu pripadnika Zlatne zore, sa šlemovima, štitovima, palicama i ručnim svetlećim granatama, onakvim kakve koristi Grčka policija, uz zaštitu policijskih brigada, na izbeglice Azijate, koji su bili smešteni u đenih starom zdanju nekadašnjeg Apelacionog suda na atinskom trgu Omonija. Silovito reagovanje antirasista, koji su se okupili da zaštite izbeglice, od upada u zgradu. Najmanje 5 povređenih imigranata.

10.5.2009. Napad nepoznatih lica na “samoupravno stecište” u kvartu Peristeri, sa materijalnim štetama.

23.5.2009. Noćno podmetanje požara u podrumskim prostorijama, preuređenim u muslimansku bogomolju, u ulici Aristomenus, u kvartu Agios Panteleimonas. Vatrogasci izvukli petoricu imigranata iz Bangladeša, koji su preveženi u bolnicu.

26.5.2009. Nepoznata lica podmetnula požar u podrum crkve Agios Panteleimonas, gde je sveštenik tokom zime pružao utočište bolesnim imigrantima.

Premlaćivanje novinara i jednog člana Komunističke partije Grčke, koji je protestovao jer su ultradesničari noževima pretili prolaznicima-imigrantima.

2.6.2009. Teroristički napad članova Zlatne zore na Asocijaciju inostranih dopisnika štampe u Atini, sa ciljem da prekinu promociju Grčko-makedonskog rečnika, od strane partije Duga, na kojoj su bili prisutni grčki i inostrani univerzitetski profesori.

3.6.2009. Nepoznata lica pale predizborni štand levičarske stranke ANTARSYA, postavljen ispred Nacionalne biblioteke.

6.6.2009. Preko 20 pripadnika stranke OER (Organizacija nacionalista Retimnosa) premlaćuje sirijskog imigranta, na javnom mestu, u Retimnosu, na ostrvu Kritu.

9.6.2009. Ultradesničari, naoružani palicama napadaju građanina koji je odveo svoje dete u vrtić, kraj crkve Agios Panteleimonas, koga je lokalni odbor građana na silu zatvorio za upotrebu zbog masovnog, svakodnevnog prisustva imigranata na tom prostoru. Građanina su specijalne policijske snage sprovele u stanicu policije zbog “provokativnog ponašanja”, a ispred stanice su se okupili “ogorčeni građani”.

5.7.2009. Noćni napad bombom na levičarsko stecište “Sfendona” koji pripada studentskoj političkoj organizaciji “Borbeni potezi”, u centru Tesalonikija (Soluna). Materijalna šteta na ulazu u zgradu i parkiranom automobilu.

7.7.2009. Pripadnici Zlatne zore, napadaju, kroz redove pripadnika specijalne policije, bombama Molotov, učesnike antirasističkog mitinga, na kome je okupljeno oko 2.500 ljudi. Događaj zabeležen fotografski, bez ikakvog naknadnog reagovanja političkog i strukovnog rukovodstva Grčke policije.

9.7.2009. Oko dvadeset ultradesničara sa bombama Molotov, svetlećim raketama i suzavcem napadaju, posle održane pozorišne predstave, zdanje Vila Amalia, koje su zaposeli levičari da bi pružili utočište imigrantima.

Napadači su došli iz pravca trga Agios Panteleimonas, gde su pola sata ranije okupljeni rasisti razgovarali sa ministrom javnog reda, Hristosom Markojanakisom. Napad na zgradu odbijen, napadači za sobom ostavili torbu sa 3 bombe Molotov.

21.7.2009. Nepoznata lica sa 3 bombe Molotov napali napušteni vagon Grčkih železnica u Studentskom gradu Aristotelovog univerziteta u Tesalonikiju (Solunu), u kome je bila smeštena antivlastrodržačka radio stanica Radio Revolt.

25.7.2009. Eksplozija tempirane bombe od gasnih bočicica u zaposednutoj zagradi YFANET u Tesalonikiju (Solunu). Požar ugasili stanari uz pomoć komšija.

1.8.2009. Dve osobe na motoru, sa kacigama, napadaju zaposednuto imanje Prapopulu u kvartu Halandri i udacem metalnom polugom po glavi povređuju jednog imigranta bez staništa koji se slučajno zatekao u blizini. Napadači posle neuspele provale na imanje ostavljaju za sobom jedan kanistar sa benzinom.

4.8.2009. Još jedan noćni napad, sa podmetanjem požara, na vagon u kome je smeštena radio stanica Radio Revolt u Studentskom gradu Aristotelovog univerziteta u Tesalonikiju.

26.8.2009. Nepoznata lica izvršila napad u podrumске prostorije muslimanske bogomolje u ulici Aristomenus, u kvartu Agios Panteleimonas, u vreme molitve mnoštva vernika povodom Ramazana.

13.9.2009. Oko dvadeset ultradesničara, sa šlemovima i palicama napadaju zaposednuti objekat Rosa Nera u Hanji, na ostrvu Kritu, u trenutku kada se na drugom kraju ovog grada održava godišnji Antirasistički festival.

Materijalna šteta na obijenim vratima i inventaru unutar objekta. U saopštenju Rosa Nera-e se navodi: “Na ulazu su udarili jednu majku, njenog sina, učenika, njegovog druga i jednog imigranta. Odlazeći, udarili su stariju osobu i njegovog sina koji su bili smešteni u ovo prihvatilište zaposednutog zdanja.”

1.10.2009. Paljenje centralnog predizbornog štanda levičarske stranke ANTARSYA, ispred Nacionalne biblioteke.

Napadači za sobom ostavili letke Zlatne zore. Štandovi ANTARSYA-e zapaljeni takođe par dana ranije (17.8.09.) u Hanji na Kritu i u atinskim kvartovima Nea Ionija i Pagkrati.

1.10.2009. Pripadnici Zlatne zore napadaju pevačicu Sofiju Papazoglu “nagrizajućim”-sprejom po licu ispred stanice metroa u kvartu Katehaki, kada je odbila da uzme njihove predizborne letke koje su delili. Devojka prebačena u bolnicu sa opekotinama. Nacistička organizacija demantuje događaj.

29.10.2009. Nepoznata lica napadaju u zoru, na ostrvu Rodosu, prostorije takozvane Stare kantine, koja radi na principu samoupravljanja zaposlenih i nanose materijalne štete.

30.10.2009. Napad članova Zlatne zore sprejom sa suzavcem, na glumca Panosa Muzurakisa, ispred kluba gde radi, kao kazna za nekakav njegov antinacionalni video snimak. Zlatna zora odbacuje tvrdnje da je to delo njenih članova, uz argument: “Nismo organizacija, dakle, nemamo članove”

2.11.2009. Napad Molotovljevim koktelima na krov zaposednute zgrade u ulici Lela Karajani 37, par sati pre održavanja antirasističkog koncerta na trgu Agios Panteleimonas. Požar ugasili stanari.

3.11.2009. Napad, u zoru, Molotovljevim koktelima na zaposednuto zdanje Vila Amalia koje funkcioniše kao prihvatilište imigranata.

8.11.2009. U gradu Mesolongi 15 osoba napalo 4 imigranta metalnim polugama i letvama. Ozbiljno povređeni imigranti prebačeni u bolnicu.

15.11.2009. Desetorica ultradesničara, ničim izazvani, tokom noći, na ulici u gradu Hanja, na osrtvu Kritu, napadaju i prebijaju dvojicu društveno aktivnih građana i nazivaju ih pogrđnim izrazima: “komunjare i anarhisti”.

22.11.2009. Grupa mladih Grka na glavnom trgu, u gradu Argos, na javnom mestu prebijaju dvoje dece arapskog porekla i viču im da odu iz Grčke.

23.11.2009. Večernji rasistički napad 40 osoba kamufliranih navučenim kapuljačama, opremljenih metalnim šipkama, noževima i Molotovljevim koktelima na radnje Arapa u atinskom kvartu Neos Kosmos. Prouzrokovali materijalne štete, opljačkali fiskalne kase i naneli ozbiljne telesne povrede trojici imigranata.

24.11.2009. Eksplozija bombe velike razorne moći u slobodnom društvenom prostoru Buena Ventura čiji je osnivač Antivlastodržaćki pokret Tesalonikija. Paklena mašina slična onoj upotrebljenoj jula meseca u ”Sfendoni”.

8.12.2009. Grupa ultradesničara napala imigrante na glavnom trgu grada Hanja. Naneli ozbiljne telesne povrede jednom Palestincu i jednom Marokancu.

11.12.2009. Članovi Zlatne zore napadaju bokserima dvojicu mladića na glavnom atinskom trgu Sintagma jer su “imali anarhoidni izgled” i nanose im telesne povrede.

Prema navodima na njenom zvaničnom sajtu, ova nacistička organizacija je u tom trenutku sprovodila “političko delovanje” u ovom rejonu.

15.12.2009. Dva lica na motorima, bacaju dve bombe Molotov u Hanji na kuću oca jedne od žrtava fašističkog napada sprovedenog 15. novembra, za koji je osumnjičeni mladić posle privođenja pušten na slobodu uz obrazloženje da je prošao rok pritvora bez podignute optužnice. U napadu na kuću ustanovljena materijalna šteta i u životnoj opasnosti se našlo 5 osoba, među njima i jedno dete.

16.12.2009. Podmetnut požar u Društveni klub imigranata u Hanji. Naneta materijalna šteta, a akteri se potpisali na zidovima kukastim krstovima.

18.12.2009. Napad ultradesničara sa šlemovima na klub Otvorene skupštine zapadnih predgrađa, u kvartu Ambelokipi u Tesalonikiju (Solunu). Naneta materijalna šteta i povređene dve osobe.

18.12.2009. Eksplozija tempirane bombe od bočica gasa u zaposedutoj Botaničkoj bašti u kvartu Petrupoli.

23.12.2009. Nepoznata lica podmetnula požar u lokal "Agros", zasnovanom na samoupravi, u parku Tricis, u kvartu Ilion.

27.12.2009. Rasistički napad udarne grupe sa bejzbol palicama i bokserima na grupu imigranata u baru grada Hanja. Povređena tri mladića i jedna devojka.

6.5.2012. Grupe članova Zlatne zore napadaju štandove stranke ANTARSYA u atinskim kvartovima Peristeri, Petrupoli i Liosia. Prouzrokovale materijalne štete i verbalno nasrtale na prisutne.

10.5.2012. Grupe pripadnika Zlatne zore, na motorima, prebijaju četvoricu Egipćana, od kojih trojici nanose ozbiljne telesne povrede.

1.6.2012. Motorizovana grupa članova Zlatne zore napada imigrante na uglu ulica Pireos i Konstantinupoleos u Atini. Dvojica Poljaka i dvojica Albanaca preneti u bolnicu sa ozbiljnim poredama, nanetim oštrim predmetima.

2.6.2012. Dvadeset osoba napadaju petoricu Egipćana – ribara, u njihovoj kući u pirejskom kvartu Perama. Nanose im ozbiljne telesne povrede i demoliraju im stambeni prostor.

9.6.2012. Osam članova Zlatne zore, među njima i poslanik ove stranke iz okruga Pela, Ioanis Sahinidis vrše napad na stecište anarhista u gradu Veria I povređuju šest osoba. Uprkos tome proglašeni su nevinim.

15.6.2012. Pet muškaraca sa leđa napadaju i prebijaju dvojicu Indijaca, zaposlenih u mutinacionalnoj kompaniji i to na njihovom radnom mestu, u Pireju, Policija tvrdi da događaj nije povezan sa obližnjim mitingom Zlatne zore, koji je tada bio u toku.

17.6.2012. (Dan izbora) 15 članova Zlatne zore napadaju nožem imigranta na stanici šinobusa na Atici.

17.6.2012. Pedeset motorizovanih članova Zlatne zore napadaju predizborni štand levičarske stranke SYRIZA, u Pireju i premlaćuju opštinskog savetnika Janisa Kardarasa.

24.6.2012. Spaljivanje imigrantskih baraka u atičkoj varoši Kiatos.

15.7.2012. Četrdeset lica sa kacigama, kapuljačama, palicama noževima nanose ozbiljne telesne povrede jednom Jermeninu, jednom Iračaninu i dvojici imigranata iz Sirije, u atinskom kvartu Neos Kosmos.

15.7.2012. Tri člana Zlatne zore napadaju kamenicama jedno stecište levičara u kvartu Galaci, razbijajući stakleni izlog lokala.

28.7.2012. Dvadesetorica pripadnika Zlatne zore, među kojima i njen poslanik Stasis Bukuras, fizički maltretiraju gradnonačelnika Korinta, Alekosa Pnevmatikosa i sve koji su pohrlili da mu pomognu. Nekoliko dana pre toga, kako tvrde očevidci, fašisti su bacali u more svakog imigranta na koga su nailazili u tom gradu.

4.8.2012. Napad na pripadnike romske populacije u mestu Etoliko, okruga Etolokarnanija.

7.8.2012. Pokušaj linčovanja optuženog za pokušaj ubistva i silovanja 15-stogodišnje devojčice na ostrvu Parosu. Grčka policija i Lučka kapetanija dozvoljavaju ukrcavanje članova Zlatne zore na brod.

10. 8.2012. Načinjene materijalne štete u muslimanskoj bogomolji.

27.8.2012. Dvojica članova Zlatne zore prebijaju dvojicu pripadnika gej populacije. Policija traga za počiniocima, ali odbija da pod zaštitom sprovede žrtve napada na sigurniju lokaciju.

5.9.2012. Napadi na sve imigrante koji peru šofer-šajbne automobila na ulicama Kalamate, Grčka policija ostaje ravnodušna na premlaćivanja ljudi.

7.9.2012. Napad na ulične prodavce u atičkoj luci Rafina, na čelu sa poslanikom Zlatne zore, Germenisom.

8.9.2012. Napad na ulične prodavce u gradiću Mesolongi, na čelu sa poslanikom Zlatne zore Barbarusisom. U napadu učestvovao i policajac iz poslanikove pratnje, koji je kasnije disciplinski udaljen sa posla na neko vreme.⁹¹

10.9.2012. Sedam lica demoliraju berbernicu vlasnika Pakistanca u kvartu Metamorfosi. Nožem izboden i Grk–mušterija, jer se usudio da reaguje negodovanjem na njihove postupke.

Slika broj 18. poslanik Zlatne zore, Jorgos Germenis, <http://www.newsbomb.gr/politikh/news/story/441984/pos-tha-ginei-i-metagogi-toy-germeni-sti-voyli>, 28-11-2014

⁹¹ <http://www.kathimerini.gr/55623/article/epikairothta/ellada/ta-erga-kai-oi-hmeres-toy-mparmparoish-sto-mesologgi-sth-dikh-poy-3ekinaei>, 18-11-2014

5.2 HULIGANIZAM I ULTRADESNIČARSTVO U GRČKOJ

„Zmijsko jaje“ neonacizma se otkotrljalo i na sportske terene, gde je naišlo na povoljan ambijent, pa se brzo „izleglo“.

Prvo „gnjezdo“ je bilo na poznatom Bulevaru Aleksandre, gde se nalaze sedišta i stadion fudbalskog tima Panatinaikos.

Naime, 1977. godine, pre nego što je grčki fudbal postao profesionalna delatnost, u najdinamičniji deo navijačkih grupa Panatinaikosa, takozvanu Tribinu br.13 prodrli je Nacistička Organizacija Panatinaikosovih Navijača (N.O.P.O.).⁹²

Navijački pokret je u to vreme bio veoma jak i dinamičan, a 13. tribina, zbog svoje antropografije je predstavljala najpovoljniji teren da seme neonacizma proklja. Nakon svake pobede Panatinaikosa, početkom 80-tih mogle su se videti, na ulicama Atine, počev od stadiona pa do trga Omonija, horde bučnih navijača, koje su sve češće nastupale organizovano, marširajući vojnim korakom i uzvikujući parole.

To je već bilo vreme kada su nacistički elementi duboko prodrli u navijačke redove gde su pridobijali poverenje navijača, koji su bili spremni uz pobjednička marširanja da demoliraju i predstavništva pojedinih političkih stranaka socijalističke (PASOK), levičarske ili komunističke orijentacije (KKE).

Ultradesničari su uspjeli da u svoje tvrdokorno jezgro uvuku sve više osoba, koje su počele da se pojavljuju na tribinama stadiona sa jaknama na kojima su se nalazili odštampani kukasti ili keltski krstovi. Takođe, na tribini najsrčanijih, organizovanih navijača Panatinaikosa se pojavljivao transparent sa kukastim krstom.

Istovremeno, recidivi nostalgije vojne hunte su bezuspješno pokušavali da osnuju posebnu organizaciju navijača Panatinaikosa sa ultradesničarskim karakteristikama. Nije im uspelo jer je intervenisao tadašnji većinski akcionar i predsjednik Panatinaikosa, Jorgos Vardinojanis, koji je u saradnji sa policijom uspeo da ih ekstrahuje i onemogućiti im planove.

⁹² <https://athens.indymedia.org/post/806565/15-11-2014>

Pa ipak, povremeni napadi sa fašističkim parolama, dela navijača Panatinaikosa, na kvart Eksarhija, gde žive ili se sastaju ultralevičari, nastavljali su se još niz godina, što svedoči o njihovom makar i slabijem prisustvu među organizovanim navijačima ovog tima.

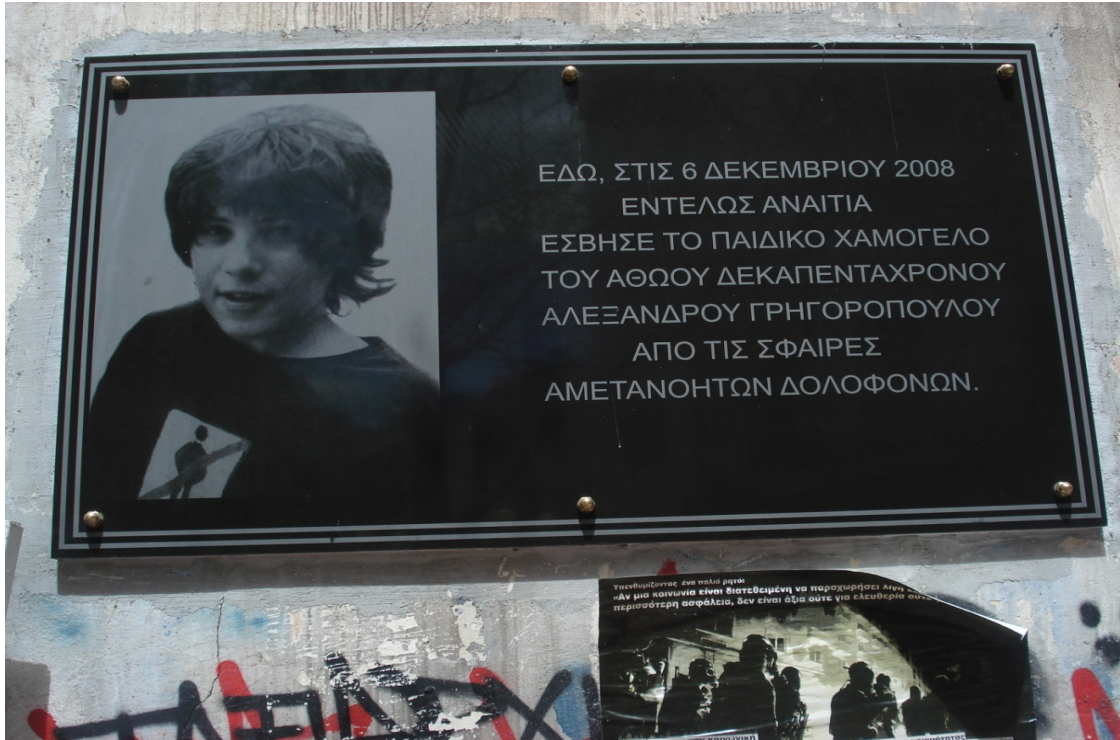
Slika broj 19. Jorgos Vardinojanis, nekadasnji pedsednik Panatinaikosa, <http://www.tovima.gr/sports/article/?aid=424777>, 14-11-2014

Inače, odnedavno se primećuje dinamično prisustvo antifašista na tribinama gde sede organizovani navijači Panatinaikosa.

Razvijanje transparenta na kome je pisalo „Hunta nije završena 73.“⁹³ nedaleko od stadiona, kraj sedišta Panatinaikosa, baš na dan obeležavanja godišnjice pobune studenata Politehničkog fakulteta protiv vojne hunte u kojoj je bilo i ljudskih žrtava, zatim činjenica da su organizovani navijači ovog tima izvikali poslanika Zlatne zore Konstantinosa Barbarusisa u Etoloakarnaniji, te njihov sukob sa navijačima italijanskog tima Lacio, koga je osnovao Musolini, a koji važi za tim – simbol evroopskog fašizma, ukazuju na izvesni ideološki zaokret među navijačima Panatinaikosa.

⁹³ <http://www.phorum.gr/viewtopic.php?t=126946&p=5219708>, 17-9-2014

Postoje tumačenja da se taj zaokret pripisuje trenutku kada je ubijen mladić Aleksandros Grigoropulos, levičarski nastrojen, inače navijač Panatinaikosa.

Slika broj 20. Aleksandros Grigoropoulos 16-godišnji navijač Panatinaikosa koji je ubijen u centru Atine, <https://aikaterinitempli.wordpress.com/2009/12/02/%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CF%81%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CE%BE%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AC%CE%BC/26-3-2014>

Pa ipak, istraživanje koje je prošle godine sprovedla agencija za ispitivanje javnog mnjenja Marc, a objavio list To Etnos tis kirjakis, navodi da za Zlatnu zoru glasa 7,6% navijača Panatinaikosa, 10.1% navijača PAOK-a (tim iz Tesalonikija –Soluna), 7% navijača Olimpijakosa (većitog atinskog protivnika Panatinaikosa), i 3.6% navijača AEK-a (tima koga su osnovale grčke izbeglice iz Male Azije, t.j Turske s početka 30-tih godina prošlog veka).⁹⁴

⁹⁴ <http://www.sport-fm.gr/article/podosfairo/556965,26-3-2014>

Posmatranjem predizbornog televizijskog snimka Zlatne zore (koji je objavljen i na You Tube kanalu pod nazivom „Zlatnozorcima ulicom prolaze“),⁹⁵ nameću se dva pitanja: na ovom snimku, iako je napravljen u svrhu predizborne kampanje, ne pojavljuje se ni jedan istaknuti član ove partije, a pri tom se čak ni lica simpatizera stranke, koji drže zastave, ne vide jasno. Ovo nije slučajno. To je upravo ono što predstavlja Zlatnu zoru – partiju bez lica. Njoj, koja je usvojila jedan nacionalni simbol, kakav je grčka zastava, nisu potrebna lica.

Našavši svoj simbol, njeni pobornici se okupljaju ispod njega, pevajući vojni marš. Grupe se homogenizuju unutar mase uvijene u grčku zastavu. Lica gube svoju ličnost, a njihovim delovanjem upravlja vera u partiju. Osećaju da ne snose nikakvu odgovornost za svoje postupke, koji su vođeni njihovim idejama. Ukoliko se neko ne slaže sa njima, vrhunska ideja vodi njihovu ruku, koja može i da povredi fizički nečije glave.

U drugim slučajevima, nije potrebno čak ni da se ne slaže sa njima, dovoljno je samo da se nađe naspram njih, pa da bude napadnut. Ovo su ponašanja slična huliganskim. Upravo onako kako huligani napadaju protivnike bez razloga, već samo zato što su „drugi“; takođe, upravo onako kako huligani uspevaju da pomoću svojih veza prikriju svoja dejstva, isto to čine i simpatizeri Zlatne zore. Napadaju nevinu osobu i ubrzo bivaju pušteni na slobodu. Nije slučajno što se huliganstvo i ultradesnica susreću. U Zlatnoj zori i u huliganizmu nije potrebno da budeš „ti“. Tvoja dejstva određuje „grupa“. Nažalost, ovaj put, tvoja dejstva određuju i budućnost jedne čitave zemlje. Huliganizam je opasniji nego ikad.

Tribine stadiona za mnoge predstavljaju društva „u malom“. Strasti, napetost, solidarnost, drugarstvo, ali i nasilje i mržnja se smenjuju, a povod im je jedan meč, koji je već postao opšte poznat kao društveni fenomen. Huliganizam se rodio skoro istovremeno sa samim fudbalom, što je poražavajuća činjenica. Dodatno, u njega su se inkorporirali često fašizam i rasizam. Nacizam se uvlačio u društva, a posledično i na tribine stadiona.

Sa jedne strane postoji, dakle, usađeno nasilje kao zajednički elemenat ultradesnice i huliganizma, a sa druge alternativni pristup navijačima od strane klubova koji se suprotstavljaju fašizmu, komercijalizovanju fudbala i nasilja, koji promoviše solidarnost i kolektivitet.

⁹⁵ www.lifo.gr, 16-12-2014

Ali ipak, sportske tribine predstavljaju ogledalo društva. „Nacionalizam se rađa u društvu, a ne na tribinama, ali fenomen fudbala pruža potencijalno mogućnost pojedincima da lakše izraze svoju rasističku ideologiju“, navodi na sajtu tvxs. Gr, profesor sociologije sa Univerziteta Krita, Janis Zaimakis, koji je sproveo istraživanje o politizaciji navijačkih tribina.⁹⁶

„Fudbal nije samo obična igra, on je još jedno sredstvo za revoluciju“, govorio je Ernesto Čegevara. Fudbal, kao lokomotiva sportske „industrije“, s jedne strane, ali istovremeno i najpopularniji sport, ni u kom slučaju nije taj koji ograničava svoj uticaj na sportskim terenima. Upravo suprotno: on se širi i van njihovih okvira, penetrira u društvene strukture, u transakcijama je sa ekonomskim i političkim faktorima; on odražava, ali i produkuje ideologiju. Ali, ta ideologija nije de facto revolucionarna, niti obavezno sadrži napredak. Upravo suprotno, kako pokazuje ne samo istorijsko iskustvo, već i tekuća zbivanja, ta ideologija „flertuje“ sa najmračnijim varijantama ljudske istorije i nostalgичno je nastrojena prema apsolutizmu fašističkih i nacističkih režima.

Fašizam se ne rađa na sportskim terenima. On se leže u društvenom korpusu, a sportski teren, kao mizanscen društva, koncentrizuje njegove kontradiktornosti. Povećana popularnost Zlatne zore, kao simptom ekonomske krize, sudeći po njenim post-izbornim procentima, nije mogla da se ne registruje i na sportskim tribinama. Prema rezultatima agencije za ispitivanje javnog mnjenja Marc, ⁹⁷7% navijača tima Olimpijakos su i glasači Zlatne zore, kao i 7,6% navijača Panatinaikosa, 3,6% AEK-a i 10,1% PAOK-a. Istraživanje profesora Janisa Zaimakisa na Univerzitetu Krita, koje je sprovedeno među 650 navijača u Atini, Solunu i Iraklionu, procenjuje da je popularnost Zlatne zore među organizovanim navijačima na nivou od 12%. Ako uzmemo u obzir da je ovo istraživanje sprovedeno u periodu 2009. – 2010., pre velikog skoka procentualne popularnosti Zlatne zore, možemo zaključiti da su ove cifre danas mnogo veće.

⁹⁶ <http://tvxs.gr/news/ellada/o-fasismos-kai-ideologiki-maxi-tis-eksedras,12-9-2014>

⁹⁷ http://www.chiospress.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=14041:%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%80%CF%89%CF%83-%CF%88%CE%B7%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%BD-%CE%BF%CE%B9-%CE%BF%CF%80%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%B9-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%89%CE%BD-%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CE%B4%CF%89%CE%BD&catid=17&Itemid=101

Što se tiče profila konkretnih navijača, oni uglavnom potiču iz nižih slojeva sa osnovnim ili srednim obrazovanjem, orijentisani su generalno protiv-sistemi, bez ideološke osnove, ali njihova retorika je bazirana na parolama i teorijama zavera.

„Postoje ultradesničarske ćelije u svim popularnim timovima“ izjavio je za časopis „Vhmagazino“, profesor Janis Zaimakis.⁹⁸

„Uverenost u hiperbolično svojstvo Grka i verska posvećenost timu, su elementi koji idu na ruku razvitku ultradesnice u redovima navijača“. U njihovoj svesti, grupa funkcioniše kao fantastična komuna. Zlatna zora pokušava da prodre na razne načine, koristeći simbole i nove tehnologije, koračajući po jednom terenu opšte neizvesnosti i nedostatka vizija. Na taj način kod mladih se stvara osećaj izlaza, putem stvaranja protivnika. Uzimajući u obzir i to da razni sportski klubovi funkcionišu u režimu ekonomskih prekršaja, te da se navijači koriste za zastrašivanje i nametanje, nazire se opasnost od stvaranja opasnih korelacija!“.

Korišćenje sportskih tribina od strane ultradesničarskih krugova, u cilju formiranja povoljnijih političkih efekata je metoda koja je primenjivana u mnogim evropskim zemljama, među kojima je najkarakterističniji primer italijanskog tima Lacio, koji sve do danas ostaje fudbalski stožer fašizma. „U inostranstvu se niz godina odvijalo ultradesničarsko prodiranje u redove navijača. Sada, kada rasizam eskalira u grčkom društvu, on raste i na fudbalskim terenima“, naznačava Sotiris Triandafilu, predsednik Svegrčke asocijasijske sportskih novinara.⁹⁹ Navedeni novinari, radeći u ovom rizičnom okruženju, s obzirom da su i sami bili žrtve napada huligana, konkretnije njih šestorica u poslednje dve godine, van fudbalskih terena, a još četvorica unutar, lako prepoznaju transformacije koje se odvijaju na tribinama. „Prodor ultradesnice je započeo pre svega od Nacionalne reprezentacije. Sećam se meča između reprezentacija Grčke i Litvanije, kada je deo fanatičnih navijača uzvikivao rečenicu: „Nećeš nikad postati Grk“, igraču nacionalne reprezentacije Sotirisu Ninisu, koji je Grk rođen u Albaniji. To je opasna pojava i treba je zaustaviti“, zaključuje Triandafilu.

⁹⁸ <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478,3-4-2015>

⁹⁹ <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478,3-4-2015>

Zlatna zora je prvi put pokušala da proširi svoj uticaj i na plodno tle za stvaranje svojih pobornika, kao što su sportski navijači, početkom 2000.-te godine, fokusirana na nacionalnu fudbalsku reprezentaciju, putem takozvane „Plave vojske“.

Ova grupa se pojavila prvi put oktobra 2000. godine, na Olimpijskom stadionu u Atini, na fudbalskoj utakmici reprezentacija Grčke i Finske, sa nacističkim pozdravima i provokativnim sadržajem na transparentima, što se ponovilo i marta 2001. na fudbalskom meču reprezentacija Grčke i Nemačke. Novembra, 2001. godine, „Plava vojska“ je organizovala protestni skup ispred sedišta Grčke fudbalske federacije, da bi izrazila svoje protivljenje činjenicom da je ova federacija podnela, zajedno sa analognom turskom federacijom, kandidaturu za zajedničko organizovanje Evropskog fudbalskog šampionata, 2008. godine, pod parolom: „Iznad svega Grčka“. Ova organizacija, naravno, nije bila ništa drugo nego jedna formacija Zlatne zore, pod drugom maskirnom uniformom. Kako u svojoj knjizi, pod naslovom „Crna knjiga Zlatne zore“, navodi novinar Dimitris Psaras, „Plava vojska i lokalna ćelija Zlatne zore u atinskom kvartu Pangrati, imali su na istoj adresi zajedničke prostorije, odakle su često nasilnički nastupali na obližnjem trgu Varnava, protiv svih onih koji nisu potpuno ispunjavali parametre za profil jednog Arijevca.¹⁰⁰

Slika broj 31. Dimitris Psarras, <https://left.gr/news/synenteyxi-toy-d-psarra-sto-leftgr-i-hrysi-aygi-mprosta-sti-dikaiosyni>, 15-3-2014

¹⁰⁰ <http://www.politeianet.gr/books/9789604353750-psarras-dimitris-polis-i-mauri-biblos-tis-chrusis-augis-216214,3-9-2014>

Godine 2004. kada su likovanja povodom grčkog osvajanja Evropskog fudbalskog šampionata bila praćena nasiljem nad imigrantima, stvarao se ambijent koji je eskalirao 4. septembra 2004. kada je reprezentacija Albanije pobedila Grčku.

Tada je došlo do dotada neviđenog lova na ljude, na atinskim i ulicama drugih grčkih gradova, kada je mnoštvo imigranata izbodeno noževima i ubijen jedan albanski imigrant na ostrvu Zakintos.

Nešto kasnije, Zlatna zora je i priznala svoju povezanost sa „Plavom vojskom“, tako što je njen sadašnji poslanik Ilijas Panajotaros a tadašnji lider „Plave vojske“ izjavio: „I ja sam član Zlatne zore i to mi čini čast. Mnogo članova Zlatne zore su i članovi Plave vojske i obrnuto“.¹⁰¹

Slika broj 32. Simboli Plave vojske, <https://www.facebook.com/tatiana.nik.14,17-5-2013>

¹⁰¹ <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478,3-4-2015>

5.3 NACISTIČKI SIMBOLI HULIGANA

Slika broj 21. http://1.bp.blogspot.com/_j_isHxkBoc/Su3wFO1dtNI/AAAAAAADg4/jkqrPy4gR8/s1600-h/misfits.jpg,16-2-2013

Poslednjih godina ultradesničarsko krilo navijača Olimpijakosa izražava pretežno udruženje navijača sa sedištem u atinskom kvartu Kalitea. Reč je o takozvanim Misfits, čiji je amblem SS-ovska mrtvačka glava i koji pomoću parola kao što je: „Olimpijakos, religija (vera), nacionalizam i nasilje“ pokušavaju da povežu omiljeni tim sa sopstvenim političkim uverenjima.

Ovi navijači sebe nazivaju još i „ratnici crvene falange“ i navode: „Želimo takav Olimpijakos, u kome će glavnu reč imati njegov kontemplativni i nasilni istovremeno NAROD, kao i Grčku u kojoj će glavnu reč imati njena DECA. Nemojte nas optuživati da smo fašiste.

To da voliš, podržavaš, štitiš i poštuješ svoju domovinu je čast i obaveza svakoga. Ako je to fašizam, tada smo svi mi navijači Olimpijakosa fašiste, jer svi volimo, podržavamo, štitimo i poštujemo Adolescenta (čiji je lik ugraviran na grbu Olimpijakosa)¹⁰².

Poslanik Zlatne zore, Janis Lagos, inače optužen kao član kriminalne grupe Zlatne Zore, ne krije svoje emocije prema timu AEK, niti svoju posvećenost nacizmu, kao i njegovi prethodnici, koji su početkom 80-tih organizovali Terorističku Organizaciju Prijatelja AEK-a (T.O.F.A.), a koja ipak nije mogla da se dovoljno infiltrira u glavno udruženje navijača ovog tima. I pored toga, oni su na stadionu AEK-a razvijali zastavu sa kukastim krstom i uporno pokušavali da za svoje ideološke ciljeve pridobiju navijače tima, poznatije kao „Original“. Jedan od ovih autentičnih navijača AEK-a kaže za neonaciste: „Sklonili smo ih na marginu, jer nismo želeli takvo ponašanje na našim tribinama. Dali su se primetiti iz daleka, jer su nosili crnu garderobu i u rukama držali grčke zastave“.¹⁰³

Slika broj 22. Fašistički simbol navijača AEK. http://aekfans88.blogspot.gr/2009/05/getto-club_17.html,16-2-2013

¹⁰² <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478>,16-2-2013

¹⁰³ <http://www.tovima.gr/sports/article/?aid=120457>,16-2-2013

5.4 NAPAD NA DIMITRISA STRATULISA, NEKADAŠNJEG POSLANIKA SYRIZE

Iako prva grupa ultradesničara T.O.F.A. među navijačima AEK-a nije uspela da se naročito razvije, poslednjih godina se ipak pojavila formacija pod nazivom "Getto", koja je prema procenama navijača ovog tima „jedna mala grupa koja nikad nije krila svoja fašistička i nacistička osećanja i koja se nalazi u neprestanoj konfrontaciji sa „Original“-sima, tako da se mogu primetiti mnogi unutrašnji sukobi“. ¹⁰⁴

Na jednoj od utakmica, kraj članova Getto-a je seo poslanik levičarske stranke SYRIZA Dimitris Stratulis i tom prilikom je bio fizički napadnut, kako tvrdi od strane pripadnika Zlatne zore. Ovo se desilo na istom stadionu na kome je tri meseca ranije, fudbaler AEK-a, Jorgos Katidis likovao nacističkim pozdravom povodom gola koga je postigao na utakmici protiv drugog grčkog tima Verija.

Slika broj 23. Nacionalitički simbol navijača AEK. http://aekfans88.blogspot.gr/2009/05/getto-club_17.html,16-2-2013

Pripadnici Zlatne zore su se udomili za kratko vreme i u drugim udruženjima navijača mnogih sportskih klubova, dok nisu u njima stekli pobornike i to prevashodno razvijanjem panoa sa fašističkim simbolima, mrtvačkim glavama i kukastim krstovima.

¹⁰⁴ <http://www.4pt.su/he/node/1259>

Pa ipak, nije malo sportskih timova čiji navijači izražavaju permanentno antifašistički stav. Na jednoj utakmici između timova Atromitos i PAOK, koja je održana samo dan nakon parlamentarnih izbora, kada je Zlatna zora osvojila po prvi put poslanička mesta u Grčkom parlamentu, navijači oba tima su zajednički izgovarali antifašističke parole. Takođe, kad je ova partija pokušala da otvori svoju kancelariju u atinskom kvartu Peristeri, navijači AEK-a su postavili pano sa rečima:“Zaboravite na to“.

Većina navoda govori da je poslanik Zlatne zore, Ilijas Panajotaros osnivač takozvane „Plave vojske“, koja se pojavila pre 14 godina. Povod za njeno formiranje je bio, prema tvrdnjama članova iste, meč između fudbalskih reprezentacija Grčke i Albanije, 6. oktobra 1999. godine, na Olimpijskom stadionu u Atini. Tada su neki fanatični albanski navijači na tribinama zapalili grčke zastave.

Grčki nacionalisti su reagovali tako što su osnovali Klub navijača nacionalnih timova i nametnuli prisustvo ultradesnice unutar i van terena. Za predsednika Plave vojske je izabran Ilijas Panajotaros koji je i tada otvoreno tvrdio da je član Zlatne zore.

Slika broj 24. Ilijas Panajotaros, poslanik Zlatne zore, http://ipanagiotaros.blogspot.gr/2015/07/blog-post_4.html,29-9-2014

Svoj prvi nastup pobornici nacizma su imali oktobra 2000. god. na Olimpijskom stadionu u Atini na utakmici između fudbalskih reprezentacija Grčke i Finske.

Tada su razvili transparente sa provokativnim sadržajima, pozdravljali nacističkim gestovima. Iste scene su se ponovile i marta 2001. god. na utakmici fudbalskih reprezentacija Grčke i Nemačke.

Novembra 20001. god. Plava vojska je organizovala protestni skup ispred sedišta Grčke fudbalske federacije (EPO) da izrazi svoje protivljenje podnošenju zajedničke kandidature grčke i turske fudb. federacije za zajedničko organizovanje Evropskog fudbalskog prvenstva 2008. god. Na ovom mitingu glavna parola je bila: „Iznad svega Helada“. Tada je spaljena jedna turska zastava i zalepljen plakat na kome je pisalo: „Danas sahranjujemo grčki fudbal, čast i dostojanstvo Grčke, EPO-a, Ministarstva inostranih poslova Grčke i ostalih podržavalaca grčko-turskog prijateljstva“.¹⁰⁵

Tokom 2004. godine, slavlja povodom osvajanja Kupa Evropskog prvenstva u fudbalu od strane Grčke, bila su praćenja nasilničkim napadima na imigrante, te je tako pripremljen teren za 4. septembar iste godine, kada je pobeda reprezentacije Albanije nad Grčkom dovela do prvorazrednog, masovnog gonjenja imigranata albanskog porekla ulicama Atine i ostalih grčkih gradova, čiji je epilog bilo mnoštvo uboda noževima i jedan ubijeni Albanac na ostrvu Zakintos. Nešto kasnije, Zlatna zora nije prezala od toga da prizna svoju vezu sa Plavom vojskom.

Najdinamičniji nastup Plave vojske se desio 2007.god. dan uoči nacionalnog praznika 25. marta, kojim se obeležava Ustanak protiv Turaka, na stadionu Karaiskaki. Tada je turska reprezentacija pobedila grčku sa velikom razlikom od 4 – 1.

Pored patriotskih egzaltacija o nacionalnoj (vele-) izdaji, kao to je ona poslanika Nove demokratije, Gerasimosa Jakumatosa, stvarno poniženje je došlo pogledom na pripadnike Plave vojske koji su upućivali nacistički pozdrav prilikom intoniranja grčke himne i premlaćivali svakog ko se usudio da protestuje zbog ovakve scene.

¹⁰⁵ <http://www.iefimerida.gr/news/124279/%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%AC%CE%B6%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%AC-%CE%BF-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%AD%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B5-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%83%CE%B5-%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%8D, 12-11-2014>

Slika broj 25. Simboli Plave vojske, <https://www.facebook.com/tatiana.nik.14,27-5-2014>

Septembra 2012. god. kada je fudbaler Sotiris Ninis, pripadnik grčke nacionalne manjine u Albaniji, postigao gol za grčku reprezentaciju protiv litvanske, začula se parola: „Nećeš nikad postati Grk, Albanče!“.

Plava vojska je nemalo puta izricala i sledeću parolu: „Turci – Mongoli – ubice“. Takođe, poslanik Zlatne zore Ilijas Panajotaros je izjavio: „Mi smo nacionalisti, a mržnja je zdrava čovekova emocija, kada je usmerena protiv neljudi“.¹⁰⁶

¹⁰⁶ <http://www.iefimerida.gr/news/78012/%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C%CF%82-%CE%BF-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%82-%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%AE%CF%82-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81,19-12-2014>

5.5 OLIMPIJAKOS I NACIONALIZAM

Ultrad desnica je imala ambiciju da prođe i u redove navijača Olimpijakosa, tima sa sedištem i navijačima u Pireju. Od vremena streljanja levičarskog fudbalera Olimpijakosa, Nikosa Godasa, 1948. godine, kada je u građanskom ratu pobedila desnica i ovako kažnjavala poražene komuniste, pa sve do savremene pojave nacističkih simbola na tribinama, Olimpijakos, kao najjači i najpopularniji klub nije ostao imun na eskaliranje nacionalizma u redovima svojih navijača.

U Olimpijakosu već deset godina postoje nacionalistički i patriotski nastrojeni navijači, ali oni se nikad nisu izrežavali toliko intenzivno koliko sada, kada je Zlatna zora dobila na popularnosti. Takozvane „Dveri 7“ po broju analogne tribine, kao najfanatičnija grupa njegovih navijača, doživela je u tom smislu veliku transformaciju poslednjih godina. Ona se može nazreti u njenim zvaničnim saopštenjima, poput onoga nakon ekscesa sa navijačima Panatinaikosa, 2014. godine.: Saopštenje koje je završeno Šekspirovim citatom: „Zlatno doba nije iza nas, već pred nama“, shvaćeno je kao aluzija i izazvalo je podele među navijačima Olimpijakosa. Postoje sumnje da neka lica, koja rade u ovom udruženju navijača, rade i u Zlatnoj zori. Postoji i lice koje je bilo kandidat Zlatne zore na izborima, danas je njen službenik, a donedavno je bi vođa navijača Olimpijakosa u njihovom udruženju „Dveri 7“, navodi u intervjuu za nedeljnik „Vhmagazino“, anonimno, jedan navijač Olimpijakosa. Lice o kome je govorio je Simos Andronikos, kandidat Zlatne zore za poslanika u A izbornom okrugu Atine i službenik Zlatne zore u Grčkom parlamentu.¹⁰⁷

Njegovu vezu sa „Dverima 7“ potvrđuje u istom nedeljniku i drugo lice, vođa navijača Olimpijakosa: „Simos je komandovao u Dverima 7, ali sada se ne meša vidljivo u ekscese. Izborni glasovi za Simosa su većinom poticali od navijača Olimpijakosa.

Zlatna zora ima jednu veliku ćeliju u Dverima 7, ali ne i među čitavim korpusom navijača. Postoji i lično diferenciranje navijača, zbog nezadovoljstva ovakvom situacijom.

¹⁰⁷ <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478>, 3-4-2015

Bilo je i pokušaja da se formiraju antifašistička udruženja navijača, ali rukovodstvo Dveri 7, kada je to shvatilo, pokušalo je da promoviše atmosferu depolitizacije. Indikativan je i napis na jednom plakatu koji glasi „No Politica“, kada je Erik Kantona došao na stadion Karaiskaki, Olimpijakosovo sedište.¹⁰⁸

Erik Kantona, legenda Svetskog fudbala, <http://www.skai.gr/news/world/article/292182/kadona-asfalos-kai-tha-filoxenousa-enan-prosfuga,21-3-2015>

¹⁰⁸ <http://www.skai.gr/news/world/article/292182/kadona-asfalos-kai-tha-filoxenousa-enan-prosfuga/13-5-2015>

5.6 VEZA SA CRVENOM ZVEZDOM

Isti navijač Olimpijakosa podseća i na tradicionalnu vezu Olimpijakosa sa Crvenom zvezdom. Navijači Olimpijakosa su zajedno sa navijačima Crvene zvezde obeležili svojim ponašanjem takozvani „sramni derbi“, premlativši, između ostalih i Džibrila Sišea i druge igrače Panatinaikosa.

Iz opisa ovih zbivanja se ne može izbrisati ni činjenica da je ultradesničar, koji je uhapšen u atičkom predgrađu Metamorfosi zbog četiri rasistička napada, bio organizovanji vođa navijača Olimpijakosa.

Takozvani Misfits iz atinskog kvarta Kalitea, upotrebljavaju za svoj zvanični znak mrtvaku glavu Es Es, a Red Nationalists, sa jasnom pronacističkom orijentacijom, deluju pretežno preko Interneta i nisu prepoznati kao zvanično udruženje.

Slika broj 33. <http://euroleague.sport24.gr/article/3121833/otan-h-thura-7-synanthse-toys-delije.html>, 14-4-2014

Ovakve ideološke orijentacije, čak iako su se zametale u redovima navijača Olimpijakosa, oslobodile su se nakon odlaska njegovog prethodnog vlasnika, biznismena, Sokratisa Kokalisa, s obzirom da je u njegovo vreme, uprava ovog kluba uspevala da spreči prodiranje ultradesničarskog ekstremizma u redove navijača. Hijerarhijska i militaristički uređena struktura kluba Dveri 7 navijača Olimpijakosa, njeni ceremonijalni nastupi, snažni osećaj zajedništva među navijačima i njihova skoro religiozna lojalnost timu, predstavljaju okvir, koji u kombinaciji sa društvenim ambijentom demantovanja ličnosti, ide na ruku intoleranciji, seksizmu i rasizmu.

Ovo se odvija procesom koji stvara virtuelno „druge“, koji mogu biti sudija, policajac ili protivnički tim, a na širem planu i imigranti, homoseksualci, levičari, političari. „Fenomen je očigledan. Prodiranje Zlatne zore među navijače je povezano sa fudbalskom mafijom. Olimpijakos je tim narodnog karaktera i ne treba da se pokvari.

Uprave i navijači bi trebalo da se suoče sa ovim pitanjem pre nego što stadioni postanu uporišta fašista“, izjavljuje, u svojstvu navijača Olimpijakosa, za BHmagazino Dionisis Caknis poznati kompozitor, pevač, kolumnista i direktor javnog servisa grčke radio televizije ERT.

Slika broj 34. Dionisis Tsaknis, <http://www.e-typos.com/gr/ellada/article/132132/dionisis-tsaknis-mehri-tin-11-i-iouniou-tha-ehi-epanaleitourgisei-i-nea-ert/>, 20-6-2015

Bivši golman Olimpijakosa sa karijerom u inostranstvu, Dimitris Elefteropulos izražava svoju zabrinutost o usponu ultradesnice i kritikuje nemoć nadležnih instanci da deluju efikasnije: „Ultradesničarske organizacije se oslanjaju na osećaj nesigurnosti. O njima je stvoren jedan mit, jer se kreću u mračnoj zoni. Potreban je obazriv tretman, problem ne treba da se krije, jer je Zlatna zora dobila na popularnosti, delujući zakulisno. Udruženja navijača su i ranije funkcionisala kao dobro plaćene vojske i mogli su lako da budu upotrebljeni za amoralne ciljeve. Ni grčko društvo, ni grčki fudbal ne žele da raščiste sa ovim fenomenom. U inostranstvu sam bio u prilici da to vidim, gde su zemlje sa još ozbiljnijim problemima huliganizma i ultradesnice, uspele da ih ekstrahuju. Nisu uvek drugi krivi“.

Takođe i fudbalski veteran i sadašnji trener, Savas Kofidis smatra da postoje odgovorni: „Pokušavaju da manipulišu masama. Postoji korupcija u fudbalu i svi su ga eksploatisali i pljačkali: fudbalski funkcioneri, partije, političari, u prošlosti čak diktatori i fašiste su ga koristili da budu na dobiti.“ Pa ipak, on ističe i svetlu stranu fudbala: „Ovo je pola istine. Tribine imaju jake reflekse. Zato i fudbal može da se upotrebi kao instrument društvenog reagovanja, a ne manipulisanja narodom. Njegova zdrava strana šalje pozitivnu poruku ljudima, a ne onu koja je protiv njih.“ Činjenica je da je fudbal i dalje narodna sportska disciplina koju njegovi pobornici doživljavaju kao strast, u periodu opšte demistifikacije sveta i kao prostor kolektivnog izražavanja naspram fenomena izolovanosti. U tom smislu, fudbal u sebi sadrži kontradiktornosti, ali i dinamiku.

U poslednje vreme su se pojavile značajne inicijative koje karakteriše odbrana navijačke kulture, a protiv antagonizma, nasilja i rasizma, poput Radical Fans United, koji predstavljaju mrežu raznih udruženja navijača i otvaraju put koji bi omogućio da fudbal ne deli, već ujedinjuje. Takođe i mnoga druga udruženja navijača su se uznemirila povodom eskalacije ultradesnice „na tribinama“, pa preduzimaju akcije antifašističkog sadržaja. Među njih se ubrajaju: „Fedajin“ kluba Atromitos iz Atine, „Autonome dveri 10“ kluba Iraklis iz Soluna, „Navaho“ kluba Panahaiki iz Patre, „Panteri“ kluba Panionios iz Atine. Svi oni pokušavaju da od fudbala dobiju pozitivna iskustva, jer kao što je naveo poznati engleski pozorišni pisac, Artur Hopkraft: „Fudbalski navijač nije običan gledalac. Fudbal angažuje funkcije znoja i nerava i može da obogati duh, ili da ga opustoši“.

5.7. PANATINAIKOS: OD N.O.P.O. DO ANTIFAŠIZMA

Sa druge strane, kod većitog Olimpijakosovog rivala, Panatinaikosa, situacija je kontradiktornija, a zbivanja su se, na svojevrsan način odvijala suprotnim pravcem. Stereotipna uverenja koja vladaju o navijačima Panatinaikosa su da je reč o osobama prevashodno konzervativnih shvatanja i desničarski nastrojenim.

Ovaj stereotip je donekle opravdan, kako je ustanovljeno i ranijim istraživanjem javnog mnjenja kompanije VPRC koje je pokazalo da navijači ovog tima imaju profil nižeg i srednjeg građanskog sloja.

Kačenje transparenta sa sentencom: „Hunta nije završena 1973.“ ispred sedišta Panatinaikosa, na dan obeležavanja studentske pobune na Politehničkom fakultetu protiv hunte, pre dve godine, negodovanje njegovih navijača protiv poslanika Zlatne zore Konstantinosa Barbarusisa, par dana kasnije, tuča sa navijačima Lacia, često pojavljivanje početnih slova ACAB - parole: „All Cops Are Bastards“, su očigledni znakovi promena koje se postepeno odvijaju u udruženju njegovih najvatrenijih navijača, pod nazivom „Dveri 13“.

Pojava ekonomske krize se poklapa vremenski sa ubistvom navijača Panatinaikosa, Mihalisa Filopulosa, 2007. godine, od strane organizovanih navijača Olimpijakosa, sa ubistvom Aleksandrosa Grigoropulosa, 2008. godine, koji je takođe bio navijač Panatinaikosa, poklapa se i sa promenom vlasnika tima, te tako stvara uslove za radikalizovanje i ekstrahovanje tradicionalnih karakteristika navijača Panatinaikosa.

Novinar sportskog radija „SportFm“, Hristos Haralambopulos navodi: „Država nije shvatila šta se dešava na terenima i tribinama. Prave zakone bez da znaju šta je to teren. Nemaju nikakvu vezu sa terenom. Insistiraju na tome da za sve okrivljuju huligane, umesto da ispituju šta se u stvari dešava.

Radi se o jednom povoljnom terenu za Zlatnu zoru koja odatle vrbuje kako svoje potencijalne članove, tako i telohranitelje najnižeg nivoa i slično. Tako je moguće stvoriti čitave armije.“¹⁰⁹

¹⁰⁹ <http://www.loutrakiblog.gr/2014/12/left.html>, 13-4-2015

5.8 NASILJE KAO VRLINA

Zajednički elemenat ultradesnice i huliganizma je označavanje nasilja kao vrline. Univerzitetski profesor Janis Zaimakis ističe: „Surovo pozivanje na nasilje kao sredstvo rešavanja konflikata, akcenat na disciplini, izražajni ceremonijali koje simbolizuje nasilje i militaristički način funkcionisanja fašističkih organizacija su predstavljali privlačne uzore za deo navijača.

Patriotski šovinizam i nacionalističku retoriku je povezala strast za navijačkom zajednicom. Metamodernistički elementi tipa bodi bildinga, ratnih veština i subkulture skinheda, kao i praksa političke koristi, su bili instrumenti za prodor ultradesnice u fudbalsku komunu. Živimo u periodu u kome se putem izražajnih ceremonija mogu postići ovakve srodnosti, bez da obavezno i stvarno postoji zajednička ideološka platforma“.¹¹⁰

Zaimakis navodi i sledeće: „Razgovarajući sa nacionalistički nastrojenim navijačima, u okviru mog istraživanja, nisam stekao utisak da su neki od njih shvatili šta su fašizam, nacizam i nacionalizam. Oni govore uopšteno o patriotizmu, o ljubavi prema naciji, kao što je i obožavanje tima.

Pa ipak, jedno izvitopereno poimanje navijačke kulture i akcenat na vrednosti sile, telesne snage i slično, veoma lako mogu odvesti nekoga do takvih načina mišljenja.“

¹¹⁰ <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=521478>, 23-9-2015

5.9 IDEOLOŠKA BITKA TRIBINA

Ultradesničari koriste navijače za ulogu političkog pritiska i to je strategija koja je u Evropi uveliko korištena, poput Italije, (primer tima Lacio), ali i u drugim zemljama. Istovremeno, među navijačima se stvara i jedan veliki antifašistički i radikalni front, čiji su primer organizovani navijači tima Livorno iz Italije, Sent Paulija iz Nemačke i Marseja iz Francuske.

„Ultradesničarske ćelije su postojale već decenijama ali su poslednjih godina ojačale u velikoj meri i to je zabrinjavajuće. Čak i 90.-ih, kada je većina procenjivala da je ovaj fenomen nestao, postojale su ultradesničarske ćelije, ali male. U ispolitizovanoj epohi, naravno da ima i jačanja antifašističkog bloka, sa pozitivnim akcijama solidarnosti i kolektiviteta. Primećuje se čak i učešće udruženja navijača u mrežama društvene solidarnosti ili učešće u protestnim šetnjama i pokretima. Dakle primećuje se politizovanost i u jednom i u drugom smeru. Navijačka populacija je puna gibanja i različitosti po mnogim osnovama i ona ne pripada u celosti nikome. U njoj se izražava sav dijapazon političkih trendova“.

Profesor Janis Zaimakis naglašava da je za ograničavanje pojava fašizma na tribinama potrebno angažovanje svih: sportskih funkcionera, klubova i navijačke štampe. Ali, najveći problem se ne nalazi na tribinama, već u društvu: „Tu se rađa nacionalizam i on se u fudbalu povremeno manifestuje na najintenzivniji način, jer se u njegovom ambijentu pruža potencijalna mogućnost jedinci da izrazi mnogo lakše svoju rasističku i nacionalističku ideologiju, bez da bude šire društveno osuđivan“.¹¹¹

Fudbal je narodni sport, veoma interesantan. To je sport koji sažima mnoštvo elemenata, poput mašte, kolektiviteta, inovativnih inicijativa, vezano za razvoj načina igranja, telesnog usavršavanja, a istovremeno je i jedan prostor u koji mogu da prodru rasizam, mačizam, nacionalizam i šovinizam.

¹¹¹ <http://tvxs.gr/news/ellada/o-fasismos-kai-ideologiki-maxi-tis-eksedras>, 3-4-2015

U Grčkoj, na primer, ukoliko neko želi da proučava parazitsku verziju kapitalizma, morao bi da prouči i fenomen fudbala.

U njemu će naići na mnoge negativne aspekte društvene koegzistencije, kao što je jasno vidljiva klijentelistička povezanost: klubovi „bosovskog“ tipa, sa satelitskim klubovima, fiktivni funkcioneri klubova, politički lideri i politikanti povezani sa klubovima, glasači koji su istovremeno klijentela i potrošači i tako dalje. Značajan faktor u toj sprezi vlasti je snaga navijača. Klubovi nastoje da transformišu masu i njene navijačke strasti u potrošačku silu, neophodnu za brend svake pojedinačne kompanije, ali i u jedan korpus glasača svojih političkih zaštitnika.¹¹²

¹¹² „Nasilje u sportu predstavlja pretežno socijalnu vrstu nasilja koja je danas najizraženija u formi huliganizma.“ Djoric Marija, Huliganizam (Nasilje i Sport), Udruženje Nauka i Društvo Srbije, 2012

6. ZLATNA ZORA I KOALICIJA VLASTI

U uslovima duboke i eskalirajuće ekonomsko-kapitalističke krize, socijalno, političko i izborno stabilizovanje neonacističke formacije Zlatne zore stvara izrazitu zabrinutost. Na izborima za Evropski parlament, održanim 25. maja 2014. Zlatna zora je osvojila 9,4%¹¹³ glasova i plasirala se na treću poziciju, iza SIRIZE i Nove demokratije. Ovaj njen izborni uspeh treba posmatrati i kroz činjenicu da je istovremeno bila krivično gonjena, a njeni vodeći članovi su bili u pritvoru.¹¹⁴ Kategorija zločinačkog udruženja koja se pripisuje Zlatnoj zori čini se da nije uticala na raspoloženje značajnog dela birača koji su je, naprotiv, izborno ojačali. Jedan veoma značajan aspekt delovanja i nastupa Zlatne zore vezan je za njenu organsku vezanost sa građanskom koalicijom vlasti.

I upravo ta organska, kao i strukturna vezanost sa građanskim blokom vlasti obara mit o navodnom „antisistemskom“ karakteru ove neonacističke organizacije. „Antisistemska“ tvorevina koja puca, otkriva rasprostranjenu upletenost Zlatne zore u sistem, to jest establišment. U kritičnim i kriznim trenucima prethodnog perioda, Zlatna zora je sa jedne strane funkcionisala kao formacija zaštite ekonomskih i političkih interesa vladajuće klase, a sa druge strane nije se ustrojila organski sa konkretnim delovima vladajuće građanske klase.

U tom okviru, „celokupnost“ zaštite interesa građanske klase se pretvara i transformiše u jedno konkretno „probirljivo“ povezivanje sa delovima vladajuće klase, ali bez da ta „probirljivost“ ekstrahuje čitav okvir zaštite interesa građanske koalicije vlasti.

Pokušaj uplitanja Zlatne zore u preraspodelu rada između građanske i radničke klase preraspoređuje čitav splet društvene sfere, sa strateškim ciljem ekonomske i političke zaštite vodeće klase.

Organska i strateška vezanost sa delovima vladajuće klase se odvija upravo u okolnostima unutar-klasne borbe i pokušaja brodvlasničkog kapitala da prevlada unutar vodeće, vladajuće klase. Na taj način, brodvlasnički kapital postaje vodeći, nameće svoje ciljeve i samoodređuje se neposredno, svojom povezanošću sa državnom vlašću.

¹¹³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 18-6-2014

¹¹⁴ Politički zaokret na koji je bila primorana Zlatna zora, povlačeći svoje odrede za napad i usvajajući profil Lepenove ultradesnice, rezultiralo je time da je uspela da nadoknadi neke izgubljene glasove svojih birača, pridobijanjem glasova razočaranih glasača desnice.

Kako navodi teoretičar političke sociologije, Nikos Pulantzas, „odnosi između otvorenog delovanja leaderske grupe i koalicije vlasti, kao i organizovanje njihove hegemonije nad narodom – nacijom, vezuju se već unutar jedne i jedine stranke ili unutar dve stranke koje naizmenično zauzimaju političku scenu.“¹¹⁵

Slika broj 26. Nikos Pulantzas, <http://www.sansimera.gr/biographies/544,11-10-2014>

Proširujući Pulantzasovu misao, mogli bismo da kažemo da se „organizovanje hegemonije leaderske grupe i koalicije vlasti“ filtrira i dobija posrednika putem prisustva i delovanja Zlatne zore, izvan delovanja klasičnih, vladinih „građanskih“ stranaka.

I dok „građanske“ partije doprinose produžavanju hegemonije koalicije vlasti na vladajućem – državnom nivou, neonacistička formacija Zlatna zora, menja forme prodiranja u mehanizme države i intervenisanja u društveni okvir.

Tako, pomoću naizmeničnog menjanja i dopunjavanja načina i formi odbrane šire koalicije vlasti, Zlatna zora se infiltrira u društveni okvir, sa ambicijom da blokira aktivne tokove protivljenja tekućim tretmanima ekonomske-kapitalističke krize.

¹¹⁵ Πουλαντζάς Νίκος, Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις, Θεμέλιο 1985

To menjanje oblika odbrane konkretnih klasnih interesa dobija karakteristike kompletne zaštite interesa građanske koalicije vlasti, te pogotovo njenog dela koga čini brodovlasnički kapital. Primeri za ovo su sledeći: podnošenje pitanja u Parlamentu u korist konkretnih privatnih privrednih interesa (brodovlasnika), pokušaj osnivanja i organizovanja „sindikata poslodavaca“, otvoren neprijateljski stav prema radničkim zahtevima i otvorena saradnja sa organima bezbednosti. Pojašnjavanje delovanja i prisustva Zlatne zore u društvenom okviru sadrži elemente vršenja verbalnog i telesnog nasilja, koje cilja kako na imigrante, tako i na radnička udruženja koja se protive načinu tretmana ekonomske krize, a u korist konkretnih klasnih interesa.

Njena organska povezanost sa represivnim mehanizmima građanske države, kao što je policija, stvara okvir za ovo ciljano delovanje. Zajednički represivni pohodi policijskih formacija i onih Zlatne zore, imaju trend da odseku radničke aktivističke manifestacije protiv kapitalističko-državnog načina proizvodnje, od živog društvenog okvira.

Nesposobnost organizovanja građanske hegemonije u uslovima duboke ekonomske krize, inkorporira i Zlatnu zoru u podrazumevajuću podelu rada između građanske i radničke klase.

Organizaciona i strukturna povezanost Zlatne zore sa delovima državnog mehanizma odslikava jasno njenu naklonost ka poslodavcima, čime se istovremeno ruši njen poznati profil antisistemske formacije, koji je fašistički vrh Zlatne zore pokušavao sa toliko napora da predstavi.

Radnički klasni antifašistički pokret je dužan i treba da omete dalje infiltriranje fašističke, rasističke i poslodavcima naklonjene Zlatne zore. Potrebno je da se aktiviraju antifašistički refleksi zaposlenih u svim sektorima. Razotkrivanje kriminalnog delovanje ove organizacije može doprineti antifašističkom aktiviranju.¹¹⁶

Na tom širem društvenom i političkom frontu, značajnu ulogu su pozvani da odigraju imigranti, koji su takođe svakodnevnne žrtve nasilja od strane Zlatne zore.

Šira društvena kampanja i politička strategija, mogla bi da odseče ovu neonacističku formaciju od njenih još aktivnih društvenih i političkih korena.

¹¹⁶ Πίπτας Κώστας, Η φασιστική απειλή και πάλι για να την τσακίσουμε, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2011

6.1 KOLIKO DUBOKO JE ZLATNA ZORA UŠLA U GRČKO DRUŠTVO

Jedno nedavno istraživanje¹¹⁷ grčkih naučnika smatra da fenomen Zlatne zore i opštije ultradesničarske retorike ima korene i potporu u ključnim državnim institucijama. Rezultati istraživanja se kreću na četiri osnovne smernice: policija, pravosuđe, vojska i crkva, a naslov mu je: „Kartografišući ćelije ultradesničarskog ekstremizma, rasizma i ksenofobije u grčkoj državi“

Reč je o prvom istraživanju koje se sprovodi sa fokusiranjem na mehanizme koji funkcionišu u državi, sa relativnom nezavisnošću od nje i sa krajnjim konzervativizmom koji dotiče granice ultradesničarske retorike i prakse.

Pomoću registrovanja slučajeva, zakonodavnih regulativa ali i izjava za medije, ovo istraživanje razotkriva aspekte uspona ultradesnice, koji su tretirani kao pojedinačne, marginalne pojave i nisu do sada predstavljali temu naučnog istraživanja.

6.2 POLICIJA

Policija se smatra najproblematičnijim sektorom, koji nosi u sebi konkretan istorijski teret, čiji je sadržaj represija, sa rezultatom da je ona državni mehanizam koji je najizloženiji takvoj vrsti ideologije. Istraživanje traga za istorijskim korenima ultradesničarskih trendova policije u građanskom ratu, u decenijama: 1960. i 1970. ali i u periodu posle pada vojne hunte.

Akcentat je stavljen na poslednje dve decenije i skoncentrisan je na odnose specijalnih sektora policije, kao što su DIAS, DELTA, ZITA. ili specijalne bezbednosti i graničara sa Zlatnom zorom.

U žiži interesovanja su takođe i problematični tretmani policije kod teme imigranata, počev od decenije 1990. nakon masovnog dolaska albanskih imigranata u Grčku. Slučajevi koje beleži istraživanje, ukazuju na specifično, „blanko“ odobrenje policiji da se sa imigrantima suočava kao da su svi kriminalci.¹¹⁸

¹¹⁷ <http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndeseis-me-thn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn,2-4-2014>

¹¹⁸ <http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndeseis-me-thn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn,5-6-2014>

6.3 PRAVOSUĐE

Najkompleksniji je slučaj pravosuđa. Iako nema sumnje da sudije karakterišu generalno demokratska uverenja, ipak se procenjuje da su povremeno postojali slučajevi u pravosuđu koji ukazuju na ekstremni konzervativizam.

Istraživanje popisuje problematične sudske odluke koje dopuštaju rasističku praksu, pogotovo protiv imigranata, tolerišu praksu vređanja ljudske ličnosti, ali i odluke koje dopuštaju antisemitsku i neonacističku retoriku.¹¹⁹

6.4 VOJSKA

Vezano za vojsku, istraživanje ocenjuje da se radi o jednoj instituciji sa takođe opterećenim istorijskim nasleđem. Istraživački zaključci pokazuju pak, da upravo zbog specifične prošlosti, u vojsci se susrećemo ipak sa više uvreženom demokratskom kulturom, nasuprot policiji, pogotovo nakon napora koje su uložile vlade nakon pada hunte u cilju demokratizacije vojske i čišćenjem apsolutističkih ostataka diktature iz nje. To naravno ne znači da se i u vojsci ne primećuju gnezda ultradesničarskog ekstremizma, pogotovo među penzionisanim vojnim licima.¹²⁰

6.5 CRKVA

Nasuprot drugim evropskim zemljama, crkva u Grčkoj se ubraja u državne mehanizme i zbog svog specifičnog položaja u grčkom državnom uređenju, ona se ne „samocenzuriše“. Na primer, navode se primeri izjava Mitropolita Tesalonikija, Antimosa, usmerene protiv homoseksualaca, kao i raniji osvrti Mitropolita Pireja, Serafima, o Jevrejima, sa problematičnim sadržajem.¹²¹

¹¹⁹ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=441464>, 5-6-2014

¹²⁰ <http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndescis-me-thn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn>, 5-6-2014

¹²¹ <http://www.iefimerida.gr/tag/%CE%BC%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%AC%CE%BD%CE%B8%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CF%82>, 5-6-2014

Slika broj 27. Mitropolit Tesalonikija, Antimos, <http://www.cretapost.gr/168091/entasi-se-ekklisia-tis-thessalonikis>,18-9-2015

7. UTICAJ KRIZE NA POLITIČKU ODGOVORNOST

Istraživanje¹²² o ultradesnici u Grčkoj pokazuje da održavanje krajnje konzervativnih elemenata unutar institucija države postoji, mada ne predstavlja samo grčki fenomen.

Istorijski recidivi, zajedno sa spletom okolnosti, u Grčkoj, pogođenoj krizom razaraju mehanizme odgovornosti u navedenim institucijama i odvlače u ekstreme veliki deo političara i javnog mnjenja, što izaziva zabrinutost.

Na kraju, jedan od razloga za uspon ultradesnice je politički recept recesije, a izražava se i zabrinutost da novi raspored snaga u Evropskoj uniji ide na ruku političkom razdoru i antagonizmu.

¹²² <http://www.kathimerini.gr/784291/article/epikairothta/ellada/stenes-sxeseis-astynomikwn---xa>,15-9-2014
Υπόμνημα πολιτικής αγωγής του αντιφασιστικού κινήματος για τη δίκη της ΧΑ, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο 2015

7.1 NACISTIČKI GLASOVI U IZBORNIM KUTIJAMA

Izborna snaga ultradesničarskih organizacija i stranaka Grčke je nakon pada vojne hunte bila uvek marginalna. Ma u kojoj formi i profilu nastupale na izbornim odmeravanjima od 1974. do 2000. godine,¹²³ one su uspevale da sakupe minimalne procenete glasova. Neke od njih su u tom periodu utočište nalazile u pluralističkoj konzervativnoj stranci desnog centra, Novoj demokratiji.

Druga karakteristika ultradesnice je da je od samog početka postdiktatorskog perioda bila raznovrsna i usitnjena. Naime, novinarska istraživanja iz 1975. godine su obuhvatila čitavih 30 organizacija ultradesnice.

Dvadesetak godina kasnije, osim najvernijih pobornika ultradesnice, šira javnost nije imala nikakvu jasnu predstavu o mnoštvu njenih grupica i udruženja, bez značajnijeg uticaja u javnom mnjenju, sve dok nije počelo njeno objedinjavanje prema uzorima evropske nove desnice.

¹²³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

7.2 IZBORI 1974. GODINE

Nakon pada vojne hunte, na prvim potonjim demokratskim izborima, 1974. godine, ultradesnicu pokušava da promoviše Nacionalna demokratska unija (EDE).

Slika broj 28. Petros Garufanjas (levo) rukuje se sa grčkim kraljem Konstantinosom,
<http://www.sansimera.gr/biographies/1393>, 26-4-2013

Njen lider je bio Petros Garufanjas, a u njoj su bili okupljene raznovrsne grupe, počev od preddiktatorskih paradržavnih grupacija, do takozvanih, uslovno rečeno državnih, ali iz perioda sedmogodišnje vladavine vojne hunte. Na izborima te godine, stranka je osvojila samo 1% glasova i njen lider nije uspeo da postane i poslanik.¹²⁴

¹²⁴ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

7.3 PREKRETNICA 1977. GODINE

Prvi put na parlamentarnim izborima 1977. godine ultradesnica osvaja značajnijih, 6,8%¹²⁵ glasova i pet poslaničkih mandata. To je bio i jedini slučaj kada je ultradesnica bila delegirana u Grčkom parlamentu, sve do stupanja na scenu ultradesničarske stranke LAOS.

Inače, u redovima Nacionalnog bloka (EP), nalaze se razočarani rojalisti, zbog svrgavanja kralja Konstantinosa sa trona, referendumom održanom 1974. godine posle pada hunte, kojim je Grčka prestala da bude kraljevina. Oni su smatrali da je tadašnji premijer, Konstantinos Karamanlis, mada desničar, izneverio njihova očekivanja, svojim neutralnim držanjem oko navedenog referenduma.

Uz njih, tu su i nostalgici nepovratnog, ali skoro završenog perioda hunte, zatim pristalice osuđenih i zatvorenih vodećih pučista te iste hunte, kao i mnogi drugi nacionalisti i antikomunisti, koji su svoje ideološke percepcije pretočili u profesiju, bilo pisanjem knjiga takvog i sličnog, pa i rasističkog sadržaja, uvijenog u kvaziistorijske oblande i slično. Lideri tog bloka bili su konzervativni stariji političari iz perioda pre hunte, naklonjeni kraljevskoj kruni, poput Stefana Stefanopulosa i Spiridona Teotokisa.

Nakon relativno dobrih izbornih rezultata Nacionalnog bloka, premijer i lider Nove demokratije, Konstantinos Karamanlis je ovaj blok uključio u svoje političke planove, sa daljom namerom da se kandiduje za predsednika Republike 1980. godine.

Tako su se poslanici Nacionalnog bloka postepeno priključili njegovoj Novoj demokratiji, i obezbedili mu sakupljanje neophodnih 180 glasova u parlamentu za novu, (predsedničku) funkciju na čelu države.

U vreme parlamentarnih izbora 1981. godine partija Nacionalni blok više nije postojala. Prostor ultradesnice tada ne predstavlja bilo koja stranka.

¹²⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/12-9-2013>

7.4 PREMIJERA ZLATNE ZORE U PARLAMENTU NA IZBORIMA 1996.GODINE

Na izborima u maju 2012. godine zakleti neprijatelji parlamentarizma su stekli pravo da budu delegirani u parlamentu. Zlatna zora, čija ranija izborna nadmetanja nisu davala nikakvu nadu za značajnije isticanje, uspjela je da osvoji 6,97%,¹²⁶ odnosno 440.894 glasova birača i 21 poslanički mandat.

Na prethodnim izborima, 2009. godine njeni rezultati su bili ograničeni na samo 0,29%,¹²⁷ odnosno 19.624 glasova birača. Kako nakon izbora u maju 2012. godine nije došlo do koalicionog sporazuma o formiranju grčke vlade, izbori su ponovljeni juna iste godine i na njima je Zlatna zora uspjela da sa 7%,¹²⁸ odnosno 425.990 glasova birača zadrži 18 poslaničkih mesta u nacionalnom parlamentu. Uostalom ona je i na izborima za lokalne vlasti još 2010. godine osvojila, sa 5,29%¹²⁹ glasova jedno delegatsko mesto u upravnom odboru Atinske opštine, pa je tako njen lider, Nikos Mihaloljakos postao deo gradske, prestoničke vlade, .

Zlatna zora je na parlamentarnim izborima prvi put učestvovala 1996. godine, osvojivši skromnih 0,7%¹³⁰ to jest 4.487 biračkih glasova. Taj procenat je bio niži od onog na izborima za Evropski parlament, 1994. godine, kada je osvojila 7.426 glasova.

2009. godine, kada su istovremeno održavani nacionalni i „Evro-izbori“, Mihaloljakosova stranka je za grčki parlament dobila 19.624 glasa, to jest 0,29%, a za evropski 23.566, odnosno 0,46% glasova birača. Inače, grčka ultradesnica je u Evropskom parlamentu sa mandatima poslanika prisutna 1981. i 1984. godine i to sa šest naizmeničnih delegata.¹³¹

¹²⁶ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

¹²⁷ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

¹²⁸ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

¹²⁹ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

¹³⁰ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

¹³¹ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>, 12-9-2013

U Evro-parlamentu delegate je imala i Nacionalna politička unija (EPEN), 1984. godine. Ovo je važno naglasiti zbog činjenice da je Nikos Mihaloljakos, upravo te godine postao lider omladinskog krila ove stranke i to po nalogu Georgiosa Papadopulosa, rodonačelnika vojne hunte, koji je tada već izdržavao zatvorsku kaznu za vele-izdaju i masovna ubistva na Politehničkom fakultetu.

Na Evro-izborima, EPEN je osvojila 136.624 glasa, to jest 2,29%¹³² tako da se u Strazburgu našao njen poslanik, Hrisantos Dimitrijadis.

Ali, pošto se glasovi birača na izborima za Evropski parlament u Grčkoj smatraju, kako je praksa pokazala, „labavijim“ ili može se reći manje disciplinovanim i odgovornim, te emotivnijim, nego kada je reč o izborima za nacionalni parlament, to se pokazalo i u slučaju stranke EPEN, koja u naredna tri izborna odmeravanja za Grčki parlament, 1985. 1989. i 1996. godine nije osvojila ni jedan poslanički mandat, ali ni neki u Evropskom parlamentu 1989. ili 1994. godine.

Ubistvo levičarski nastrojenog mladića Pavlosa Fisasa je, pored svega ostalog, razotkrilo i svojevrsnu „Gebelovsku“ taktiku stranke Zlatna zora, kao i apsolutnu drskost njenog rukovodstva, ličnu i kolektivnu, prirodenu protagonistima neonacističkih bandi, koja datira od pada vojne hunte do danas. Njeno zvanično saopštenje posle ovog događaja, izražava kriminalnu političku hipokriziju.

U njemu se između ostalog, navodi i sledeće: „Zlatna zora osuđuje zločin u Keraciniju i kategorički demantuje klevetnike koji je upliću na bilo koji način u njega, u pokušaju da iskoriste tragičan događaj u politikantske svrhe, radi pridobijanja glasova i podele grčkog društva. Reč će od sad imati pravosuđe, pred kojim će odgovarati svi lažovi i naši profesionalni klevetnici, kao i oni koji klevete reprodukuju“.

Ovakva taktika je od samog početka primerena, kako Zlatnoj zori, tako i njoj srodnim organizacijama i sastoji se od negiranja i insistiranja na lažima, kada se radi o njihovim kriminalnim dejstvima, pa makar na delu bili uhvaćeni i njeni zvanični članovi.

Preuzimanje odgovornosti je najređa pojava, a i ona se koristi samo u izuzetnim slučajevima, kada služi u propagandne svrhe.

¹³² <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/,12-9-2013>

Tada na scenu stupa retorika lidera Mihaloljakosa koji govori da su njihovi članovi ugroženi, proganjani, te da su primorani da djeluju u samoodbrani, svaki put kada se razotkrivaju njihova kriminalna djela.

Dotatna metoda, koja donedavno nije bila poznata širem članstvu i pristalicama Zlatne zore je da je rukovodstvo ove stranke odlučilo da preventivno odbaci ikakvu vezu sa svakim ko je djelovao po njenom nalogu u izvršenju kriminalnih djela. Takođe odbacuje kolektivnu ili bolje rečeno komandnu odgovornost, što se jasno ogleda u rečima lidera Mihaloljakosa, koji se pita: „Kako je moguće da bude odgovorna čitava jedna stranka za eventualno delovanje nekog od njenih pristalica? Zašto bi bila odgovorna Zlatna zora? Postoji li kolektivna odgovornost?“¹³³

Slika broj 29. Mihaloljakos prilikom njegovog hapsenja, 28.9.2013 god. <http://www.crashonline.gr/14-8-2014>

Ovako na scenu stupa prevrtljivost nosilaca kolektivne odgovornosti, odnegovane na nacističkim uzorima, koji su spremni da je se odreknu kada su lično ugroženi.

Ono pak što predstavlja vrhunac hipokrizije je da su rukovodeće ličnosti Zlatne zore u, po njih kritičnim trenucima pred licem pravde, odbacivali javno svoje ideološke principe i simbole stranke.

¹³³ <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/giati-euriskomai-sth-fulakh-to-mhnuma-tou-n.-g.-michaloliakou,27-10-2014>

8. OMLADINA I ULTRA - DESNICA U GRČKOJ

Ultra-desnica se ne poistovećuje neophodno sa strankama koje je predstavljaju na zvaničnoj političkoj sceni. Ultrad desnica u Grčkoj, poslednjih godina usvajaju šire političke snage, koje prevazilaze uske okvire ultrasdesničarskih partija. Ultrad desnica usmerenje jednog dela omladine ne predstavlja novi fenomen.

Nova ultrasdesnica nije iznenadna pojava. Ona se vremenom proširila i usadila kao konkretna ideologija za suočavanje sa socijalnim pitanjima, oslanjajući se na degradiranje demokratskih vrednosti i političkog sistema.

Dok god demokratske snage i institucije dopuštaju neometano sprovođenje i nekažnjivost ultrasdesničarske logike i prakse, potkopavaju samu moć demokratije. Demokratske snage u Grčkoj su dužne da zaštite demokratiju, jer u suprotnom, ne samo da podstiču neonacizam, već idu na ruku daljoj delegalizaciji demokratije, čiji je ugled već znatno srozan.

Jedan kratak osvrt na društvena zbivanja tokom novije grčke istorije, lako ukazuje na zaključak da je današnja omladina u najmanjoj meri, ili upšte nije odgovorna za dešavanja u Grčkoj poslednjih 20 godina.¹³⁴ Pa ipak, razni vidovi grčke ultrasdesnice zaista uspevaju da ubede jedan deo omladine u Grčkoj, bilo u to da joj se pridruži, da je podrži na izborima, ili da bez primedbi prihvati njenu taktiku i argumentaciju.

Ovim se pojačava obaveza i odgovornost svih onih koji podržavaju demokratiju, da doprinesu sprečavanju daljeg širenja ultrasdesničarske ideologije među omladinom, te da spreče uvrežavanje takve ideologije u konkretno i stabilno političko izjašnjavanje.

Ne treba svakako potcenjivati demokratske reflekse koji su ojačali poslednjih godina u drugom delu omladine koja, u periodu svojevrsnog devalviranja demokratije i sve jačeg ugrožavanja temeljnih prava u zemlji, ipak insistira na zahtevima za veću socijalnu pravdu i ravnopravnost. Dakle, ni u kom slučaju se ne može govoriti o omladini koja u celosti naginje ka ultrasdesnici.

¹³⁴ <http://www.neolaia.gr/2012/10/14/neolaia-thema-katadia-xwras/12-10-2014>

Treba uzeti u obzir da se poslednjih decenija među omladinom razvijaju dijametralno suprotne struje njene političke orijentacije i one su često u konfrontacionoj poziciji. Istraživanja su pokazala da je reč o dva konfrontirana stava:

A) stav onih koji prihvataju ultradesnicu i B) stav onih koji se suprotstavljaju argumentima i praksi ultradesnice, te pružaju podršku njenim žrtvama i insistiraju na solidarnosti.

Važno je dakle obratiti pažnju i proučiti one grupe mladih koje predstavljaju žrtve ili mete ultradesnice, kao što su imigranti, osobe inostranog porekla, homoseksualci (LGBT populacija), Romi, Jevreji, muslimani i vernici drugih veroispovesti koji čine manjinske grupe, kao i osobe sa posebnim potrebama.

S obzirom da se primećuje nedostatak istraživanja koja se odnose na omladinu u Grčkoj, treba koncentrisati pažnju prevashodno na onaj deo omladine koji se okreće ultradesnici. Istovremno treba izložiti neke podatke o druge dve dopunske opcije u cilju razumevanja odnosa omladine i ultradesnice. Konkretnije, treba analizirati formiranje socijalne i političke strukture omladine, čiji jedan deo prihvata ultradesnicu i okreće se politički aktivno ka njoj.¹³⁵

Današnja prihvatljivost ultradesnice u relativno velikom delu grčke omladine nije se desila odjednom. Ona je pripremana i gajena sistematski poslednjih decenija putem postepenog degradiranja demokratskih institucija, a potom i eskaliranjem krize u odnosima omladine i preostalog dela društva.

Svemu ovome treba dodati odsustvo jedne jake političke opcije koja bi efikasno očuvavala i uzgajala ideju ravnopravnosti i solidarnosti unutar društva.

¹³⁵ <https://aristerok.wordpress.com/2013/08/21/%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/,17-11-2014>

8.1. OMLADINA I KRIZA U GRČKOJ

Pitanje omladine predstavlja jedno od centralnih pitanja svih savremenih društava i vezano je za način organizovanja produkcije i reprodukcije društava u kojima živimo. U Grčkoj, naučno i sistematsko proučavanje omladine je novijeg datuma, s obzirom da tek u deceniji započetoj 1980. godine, dolazi do sprovođenja većeg broja studija.

Treba ipak naglasiti da je većina njih iz tog perioda skoncentrisana prevashodno na učenike i studente, mada oni ne čine u celosti omladinu, već i onaj njen deo koji od rane mladosti radi da bi sebi obezbedio opstanak. Zato paradoksalno deluje činjenica da naučno i društveno interesovanje za omladinu sadrži u sebi istovremeno svojevrsnu teoretsku naklonost istoj, ali i animozitet prema njoj u praksi.

Naklonost prema omladini, ograničena samo na verbalni nivo, je pogodan teren za širenje medijske konzumacije „mladosti“ i svih onih njenih efemernih karakteristika. Zato se u okviru savremenih društvenih promena i „mladost“ , kao društveni kapital, ili bolje reći društvena vrednost, pretvara u globalnu i traženu robu. A istovremeni animozitet prema „mladosti“, kako praksa pokazuje, prebacuje, bez ikakvog premišljanja „dugove“ sadašnje generacije onim narednim.

Omladina današnje Grčke je već decenijama, a sigurno od drugog svetskog rata pa nadalje, ta koja živi, ili će živeti gore od svojih roditelja. Ekonomska kriza, putem jednog veoma konkretnog načina na koji se vladajuća društvena elita suočava sa strukturalnim problemima grčkog društva, priprema velikom delu grčke omladine kao jedinu opciju karijere – nezaposlenost, s obzirom da je nezaposlenost mladih, prema zvaničnim podacima, već prevazišla 50%¹³⁶ i nastavlja svoj rast. Bilo kakva nada za sticanjem nezavisnosti u vidu „postavljanja na sopstvene noge“ koju su mladi u Grčkoj gajili, odlaže se do daljnjeg.

Ultrad desnica, stranka Zlatna zora, koja ima i neonacističke naznake, ali i druge političke formacije ultradesnice, kao što je „Narodni pravoslavni zbor“ (LA.O.S.) uspevaju da se iskoriste ove okolnosti, mada nisu učestvovali u njihovom formiranju.

¹³⁶ <http://tvxs.gr/news/eyropi-eop/eurostat-nergia-pano-apo-50-stoys-neoys-elladas-kai-ispantias>, 17-11-2014

Naime, glavna odgovornost za okretanje omladine ka ultradesnici ne može da se objasni kao čudesan uspeh delovanja, na primer, Zlatne zore. Pažnju treba usmeriti pre svega na postepeno i sistematsko degradiranje funkcionisanja demokratije tokom poslednjih decenija i to iz unutrašnjosti samog njenog sistema.

Naime, društveni proces iz koga je proizašao iznenadni uspeh Zlatne zore, čine generalna nepouzdanost političkog sistema i demokratskih institucija i sistematsko urušavanje najznačajnijih demokratskih institucija od strane političke elite. Takođe, usponu Zlatne zore je krucijalno doprinela i praznina, to jest, nepostojanje jedne druge, jake političke opcije, koja bi mogla da izbalansira okretanje ka ultradesnici.

Dakle, uspon Zlatne zore, niti se desio iznenada, niti je nametnut grčkom društvu. Ovakve vrste proizvoljnih teorija, ma koliko bile pogodne, doprinose, pre svega uvećavanju mita o Zlatnoj zori i njenim potencijalima za političko delovanje, a s druge strane, oslobađaju preostali, demokratski deo društva od odgovornosti za stanje u čitavom grčkom društvu.¹³⁷

I upravo funkcionisanje ovakvog mita, kao i odsustva odgovornosti, doprinosi modifikaciji tradicionalnih, hijerarhijski ustanovljenih odnosa između mladih i starijih, odnosno roditelja, na sledeći način: mladi ostaju i dalje zavisni od svojih roditelja i ta zavisnost se toliko produbljuje da istovremeno dobija i antagonističku, konkurentnu formu.

Mladi su primorani da se na konkurentski način suoče sa svojim roditeljima u borbi za ista društvena dobra, kojih je sve manje, a to su radna mesta i mogućnosti za obrazovanje.

Pa ipak, čak i takva konkurencija, ili bolje reći antagonizam unutar navedene zavisnosti, ne sadrži nikakvo posebno obećanje mladima, s obzirom na sve gore uslove rada i rasprostranjenost režima jeftine radne snage.

¹³⁷ Σωτήρχου Ιωάννα, Το αγό του φιδιού εκκολάπεται στο σχολείο, "Εφημερίδα των Συντακτών", 17.10.2013

Dok se na ovaj način odnos omladine i preostalog dela grčkog društva zaoštrava, ta ista omladina traga za načinima izražavanja sopstvenih stavova, uzimajući u obzir nedostatak perspektiva.

Zato ne treba da iznenađuje to što jedan deo grčke omladine nalazi izlaz u prihvatanju ultradesničarske retorike, koja se godinama uzgaja i postaje, za deo grčkog društva, jedan od uobičajenih recepata za suočavanje sa socijalnim problemima.¹³⁸

Ovome, naravno, prethodi ozakonjenje neravnopravnosti u društvenoj praksi, na šta se naknadno i oslanja prihvatljivost ultradesničarskog političkog stava, koji tu neravnopravnost opravdava.

Za jedan deo grčke omladine, prihvatanje ultradesničarskih teorija i prakse deluje kao pristupačan, ali i legitiman izlaz u suočavanju sa socijalnim pitanjima.

¹³⁸ Σωτήρχου Ιωάννα, Το αγό του φιδιού εκκολάπτεται στο σχολείο, "Εφημερίδα των Συντακτών", 17.10.2013

8.2. PROTIVLJENJE MITU ULTRADESNICE

Neophodno je direktno se suprotstaviti uobičajenoj oceni da je grčko društvo bilo iznenađeno, to jest zatečeno pojavom ultradesnice i u konkretnom slučaju, Zlatne zore. Ono je, pre svega bilo iznenađeno izbijanjem ekonomske krize, koja je bila okidač za eskalaciju ultradesnice.

Ali, treba naznačiti da je u grčkom društvu godinama unazad pripreman teren za ultradesnicu, na kome ona danas igra bez ozbiljnog protivnika.

Pa ipak, preterivanja vezana za njen obim uticaja u grčkom društvu treba svesti na razumne granice.

U svakom slučaju, ne treba ni zanemariti opasnost proisteklu njenim izbornim rezultatima i ulaskom u grčki parlament njenih poslanika. Zlatna zora predstavlja trenutno glavnu polugu izražavanja nesavesne fašizacije jednog dela građana Grčke.¹³⁹

Ova opasnost je izražena u dva vida: prvo, ona krije u sebi opasnosti kako po sam život, tako i po kvalitet života mnogih ljudi koji prolaze svakodnevno kroz vršenje fašističkog nasilja i terora nad njima samima; a drugo, predstavlja opasnost za samu demokratiju u Grčkoj, jer nije jedna naivna, prolazna pojava koja bi mogla da se protumači kao trenutni bes ili nezadovoljstvo građanja usled ekonomske krize, već mogućnost da ultradesničarska ideologija i praksa budu prihvaćene i usade se kao legalne opcije.

¹³⁹ Στάγκος Άγγελος, Η Χρυσή Αυγή είναι εδώ, Η Καθημερινή, 20.5.2014

8.3 RADIKALNI KOMFORMIZAM ULTRADESнице

Ultradesnica, kako u čitavoj Evropi, tako i u Grčkoj, nije kratkoročni niti jednoznačni društveni i politički fenomen. Njena kompleksnost je izražena kako kroz odabrane forme organizovanja i političkog delovanja, tako i kroz ideološko utemeljenje tih načina organizovanja i delovanja. Čak i naziv – ultradesnica – predstavlja često deo političke igre, to jest delovanja. Tako, na primer u Grčkoj, ultradesnica sa većim simpatijama gleda na termin – radikalna desnica – koji budi pozitivnije političke asocijacije, nego epitet – ultra-.¹⁴⁰

Ultradesnica u celoj Evropi, ali i u Grčkoj, se ne može pohvaliti bogatom tematikom ili inovativnim političkim idejama, s obzirom da se oslanja na opštiju društvenu dinamiku kojom se ono transformiše. Zbog povremenih nedostatka tematike i protivnika, ultradesnica eksperimentiše i improvizuje.¹⁴¹

Ona pokušava gotovo tri decenije, u celoj Evropi da otkrije i promovise teme koje bi mogle da profunkcionišu kao tačke konfrontiranja sa vladajućim političkim establišmentom i oko kojih bi se zbijali i umnožavali redovi njenih pristalica.

Pa ipak, ultradesnica može da prihvati čitav niz političkih principa stvorenih nedavnim ekonomskim, društvenim i političkim transformacijama, ukoliko su kompatibilne sa njenim političkim idejnim vrednostima. U tom smislu, ultradesnica fokusira i promovise, politički opštije prihvaćene vrednosne stavove, koji su vremenom formirani u širem društvenom dijapazonu i akcentuje ih kao sopstvene.

Ultradesnica je sa jedne strane radikalna, ali istovremeno i konformistički pokret. Radikalni konformizam tako pomaže ultradesnici da postiže bolje rezultate svojih ciljeva, nego što je uložila napora u tu svrhu. Pre svega, ultradesnici pogoduju društvene promene novijeg datuma koje karakteriše neoliberalizam, bilo unutar jedne zemlje, ili šire. Pošto je neoliberalizam prihvaćen u širem političkom dijapazonu, veći je i teren delovanja ultradesnice, sa koga se mogu privući njeni simpatizeri, pa mada zvuči paradoksalno, čak i sa margina levice.

¹⁴⁰ ΜΑΡΒΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, *Νεολαία και Άκρα Δεξιά στην Ελλάδα*, library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf,17-11-2014

¹⁴¹ Djoric Marija, *Ekstremna desnica*, Udruženje Nauka i društvo Srbije, 2014

Ultrad desnica promovise ideologiju neravnopravnosti i vizija joj je da svet bude organizovan na osnovu svojevrsnog društvenog darvinizma. Ona u svim svojim istorijskim fazama u velikoj meri ignoriše demokratiju, te time sama predstavlja leglo varvarstva.¹⁴²

Pored ovih opštih karakteristika ultradesnice izvan i unutar granica Grčke, navedimo još nekoliko njenih političkih crta:

Radikalni nacionalizam predstavlja bazu ultradesnice, u kome je sadržana vizija homogenizovane uniformnosti, odakle potiče i pokazuje se njeno negiranje različitosti; dodatno, neofašističko insistiranje na naciji, uz inovativnu zamenu starijeg termina - narod- novijim i češćim u upotrebi terminom-nacija-; zanimljiv antisistemska stav koji je sažet u konstataciji da su svi političari isti, čime se generalizuje osporavanje demokratskog uređenja, pa čak i osporavanje kvaliteta ostalih pripadnika društvene elite, za sprovođenjem funkcionisanja državnog sistema;

kontradiktorno političko spajanje nepopularnih (antinarodnih) političko - ekonomskih mera koje ultradesnica podržava i njeno istovremeno insistiranje na nacionalnom prioritetu.

Ovaj spoj rađa unutrašnju društvenu napetost, koja je, kako u Grčkoj, tako i u preostaloj Evropi naišla na plodno tle pobornika, koji ovu napetost u političkoj praksi usmeravaju protiv imigranata. Na primer, partija LA.O.S. se ne suprotstavlja apsolutno prisustvu imigranata u Grčkoj, ali zahteva oštru regulativu za njihov boravak. Problematično je to što se sa ovakvim zahtevom slažu i još neke političke stranke, pored ultradesnice; pokušaji masovnog angažovanja koje se zasniva na osećaju zajedničkog iskustva, kao na primer pojedinačne nemoći tokom izlaganja tretmanima takozvanog nesposobnog establišmenta, elite i političara. Ovome se pridodaje osećanje nepravde i gubitka digniteta koje slikovito opisuje partija LA.O.S. u svojim parolama: „Kradu nam poslove, kradu nam dignitet“.¹⁴³

¹⁴² Simeunović Dragan, Terorizam, opšti deo, Pravni fakultet u Beogradu, 2009

¹⁴³ Παπαϊωάννου Κωστής, Ας μιλήσουμε για την Ακροδεξιά, Μεταίχμιο, 2014

8.4 POLITIČKE ORIJENTACIJE MLADIH U GRČKOM DRUŠTVU

8.4.1. POSTEPENO DEGRADIRANJE DEMOKRATIJE U PRAKSI

Sve intenzivnija nejednakost, to jest neravnopravnost i sistematsko ignorisanje demokratije i njenih institucija u savremenom grčkom društvu, dovelo je do postepenog degradiranja te iste demokratije. Taj generalizovani proces delegalizacije demokratije jača i promoviše, putem legalizacije, ultradesničarsku ideologiju i praksu u suočavanju sa društvenim pitanjima koja se odnose na ugrožene grupe grčkog društva.

Legalizovanje ultradesničarske ideologije i prakse se potvrđuje u činjenici da takva praksa, kao što je institucionalizovani i svakodnevni rasizam prema konkretnim i socijalno ugroženim grupama, ne doprinosi smanjenju ili brisanju nejednakosti, onako kako to nalaže demokratija, već upravo postiže suprotan efekat, to jest ustaljuje, ako ne i ustanovljava svaku vrstu neravnopravnosti.

8.4.2 RASKORAK IZMEĐU OČIGLEDNOG I STVARNOG

Zaoštravanje socijalne nejednakosti i degradiranje demokratije tokom poslednjih decenija u Grčkoj, se može opisati kao raskorak između očiglednog i stvarnog.

Taj raskorak je izražen na dramatičan način u odnosu između grčkog društva i omladine. Kao primer se može izložiti stanje u kome se nalaze učenici srednjih škola: ono što se može podvesti pod očigledno je državna škola koju deca pohađaju pre podne.

Ono što se može podvesti pod stvarno je privatna škola, koja se plaća i koju masovno pohađaju u popodnevnim i večernjim satima, jer ih ona priprema za ispite tokom srednje škole i prevashodno za prijemni ispit radi upisa na fakultete.

Nakon skoro petnaest časova školskog angažovanja, svakog radnog dana, telesne i intelektualne iscrpljenosti, njihovi naponi sve ređe bivaju nagrađeni odgovarajućom perspektivom za integrisanje u srednju klasu, kojoj pripadaju ili su pripadali njihovi roditelji.

Na taj način, uprkos dobrim rezultatima koje postižu, mladi srednjoškolci se osećaju zatočenim u pogoršanim društvenim okolnostima koje im ne mogu sigurno obezbediti profesionalnu perspektivu, a time ni društveno zadržavanje na lestvici njihovih roditelja. Tako se potvrđuje teza da po prvi put u Grčkoj nove generacije žive ili će živeti gore od prethodnih.

Ekonomaska transformacija Grčke ruši tako očiglednu srednju klasu, koja se ipak može podvesti pod nestvarnu, to jest virtuelnu, u onoj meri u kojoj je ona stvorena veštački, pomoću kredita i novčanih dotacija Evropske unije.

Mladi srednjoškolci, kao deca te srednje klase, predstavljaju sigurne žrtve ekonomske transformacije grčkog društva, kao i oni ostali, siromašniji i nepriviligovani u svakom pogledu, koji su bez ukazanih šansi, odavno društveno marginalizovani.¹⁴⁴

¹⁴⁴ ΜΑΡΒΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, *Νεολαία και Άκρα Δεξιά στην Ελλάδα*, library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf, 17-11-2014

Ovaj raskorak između očiglednog i stvarnog, koji predstavlja glavni izraz degradiranja demokratije i značajan faktor sistematskog urušavanja poverenja u demokratske institucije, ne odnosi se samo na mlađi deo populacije.

Naime, paralelno funkcionisanje dveju različitih formi stvarnosti, egzistira u svim sferama javnog sektora grčkog društva: jutarnje obrazovanje u školama javnog sektora ima svoju paralelu u vidu svojevrsnog paraobrazovanja u popodnevnim privatnim školama, ekonomija ima svoju paralelu u paraekonomiji, odnosno sivoj ekonomiji, u sistemu javnog zdravstva funkcioniše korupciona koverta sa novcem namenjena lekarima, svojevrsno multi-zakonje, gde mnoštvo zakonodavnih regulativa dovodi do apsurdnih situacija, ide na ruku samo dobro upućenim pojednicima.

8.4.3 OMLADINA IMIGRANTSKOG POREKLA

Glavni problem u organizaciji grčkog društva predstavlja činjenica da su žrtve sistema osobe iz svih socijalno ugroženih klasa. Grčka država ima bogato iskustvo u latentnom, a ponekad i manifestno ponižavajućem tretmanu socijalnih manjinskih grupa. Imigranti, kao jedna istorijski nova, nacionalno - klasna manjina u grčkoj državi, a time i kao jedan socijalno slabiji, to jest ugroženi deo populacije, su među prvim žrtvama problematičnih tačaka funkcionisanja grčkog društva i države.

Moglo bi se reći da se upravo na primeru često ponižavajućeg tretmana imigranata urušava i degradira niz važnih elemenata demokratskog društva, kao što su vladavina prava, zaštita prava čoveka itd.

Zato je važno osvrnuti se na pojedine detalje u tretiranju mladih sa inostranim poreklom. Jedan od glavnih detalja su mnogobrojne metode delegalizacije, to jest uskraćivanja njihovih prava kao ravnopravnih mladih osoba. Specijalni status koji se odnosi na njih kao mlade imigrante, onemogućava im pristup nekim društvenim dobrima i šansama koji se podrazumevaju za domicilnu mladu populaciju. Poteškoće sa kojima se suočavaju težeći prethodno navedenom, počinju od prvog kamena spoticanja, države porekla njihovih roditelja, čime se i oni tretiraju kao državljani druge države, bilo da su rođeni u Grčkoj, ili su kao deca imigrirali sa roditeljima u nju.

I tako, dok se domicilna omladina svrstava jednostavno u grupu mladih, deca imigranata se birokratskom praksom izdvajaju i marginalizuju samo na osnovu nacionalne pripadnosti svojih roditelja. A sve to u epohi tokom koje je društvena transformacija ideale kolektiviteta pretvorila u ideal jedinke. Pa i pored toga, domicilnu omladinu grčko društvo smatra „svojom decom“, a decu imigranata smatra stranim elementima, upravo zbog porekla njih samih ili roditelja.

Na taj način ih pretvara u lake mete za ultradesnicu, koja ne treba više mnogo da se trudi da bi ih žigosala, već samo da ovu praksu postepeno ustali, ili je nametne na nasilan način.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Κόντης Αντώνιος, Σταύρος Ζωγραφάκης, Θεόδωρος Μητράκος, «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο ΑΕΠ», ΕΜΜΕΔΙΑ, 2012

Poteškoće na svakom koraku ka ravnopravnosti i podjednakim šansama, koje grčki upravni sektor stavlja pred mlade imigrante, ne može da se protumači kao rezultat civilizacijskih kolizija ili predrasuda. Ne radi se dakle o nekakvom civilizacijsko-kulturološkom pitanju ili problemu koji bi se ispravio pomoću dotacija iz Evropske unije.

Radi se pre svega o jednom nepravednom doprinosu klasnoj konkurentnosti, koja se odvija pod nejednakim uslovima, ili bolje reći u ne –fer okolnostima.

Grčki upravni sektor tretira mlade imigrante kao strane državljane, a ne kao deo svoje omladine, (iako su tu odrasli i školovali se, kako bi se integrisali u to društvo), na osnovu nekakvog preteranog nacionalizma ili predrasuda, već pre svega na osnovu specifičnih klasnih interesa domicilnog stanovništva, u ambijentu sve veće borbe za društvena dobra. A to sprovodi putem jedne nepravedne segregacije prema mladim imigrantima.

8.4.4 KONZERVATIVIZAM I AUTARHIČNOST MEĐU OMLADINOM

I pored otpora koji se eventualno iskazuju u redovima omladine, ali i u društvu, šire, pred pojavama degradiranja demokratije, zaoštavanje klasne diferencijacije i nedostatak demokratskih procedura doprinose stvaranju i jačanju predrasuda prema grupama koje su subjekti diskriminacija i raznih drugih vidova društvene izolacije. Pa ipak ovde se ne radi o pojavama koje su isključivo karakteristične za grčku, već je reč o jednom trendu koji se beleži i u ostalim evropskim društvima poslednjih decenija, a koji otvara put ultradesnici.

Ultradesničarsku retoriku i praksu karakteriše agresivnost prema različitosti, a istovremeno su često povezane sa tradicionalnim, konzervativnim terminima: nacija, domovina, religija, porodica, koji su predstavljali najčešće parole hunte u Grčkoj. Izvestan pokušaj traganja za refleksima omladine prema tim terminima, kao i za njenim shvatanjem vrednosti društvenog života, mogao bi da osvetli određene aspekte prihvatanja, tolerisanja ili suprotstavljanja omladine ultradesničarkoj retorici i praksi kao i političkim snagama koje je sprovode u zemlji.

Iz podataka malog broja istraživanja¹⁴⁶ u ovom sektoru, može se zaključiti da poslednjih decenija takozvane tradicionalne vrednosti grčkog nacionalizma, kao što su porodica, domovina, religija, odnosno crkva, zauzimaju značajno mesto u vrednosnom sistemu grčke omladine, mada to kako omladina shvata njihovu smislaoni karakter, treba dalje i dublje istraživati.

Ovakvi podaci ne mogu biti slučajni, niti se mogu tumačiti kao bezrazložni, već nagoveštavaju sistematsko uzgajanje konzervativnih i autarhičnih gledišta i prakse u društvu, a time i njihovo širenje među omladinom, tokom poslednjih decenija. Rasprostranjeni konzervativizam i autarhičnost lako mogu da dovedu do toga da budu izraženi i kao politička opcija, sa ultradesničarskim profilom, pa čak i kao prihvatanje ultradesničarskih refleksa, ili makar kao tolerisanje istih.

¹⁴⁶ Παπασαραντόπουλος Πέτρος, Εξτρεμισμός και πολιτική βία στην Ελλάδα, Το Big Bang της Χρυσής Αυγής, Επίκεντρο, 2014

8.4.5. PORODICA: „BEZBEDNO“ SKLONIŠTE OD NETRPELJIVOG DRUŠTVA

Što se tiče odanosti porodici, karakteristično je to da porodica stabilno zauzima najvišu poziciju među društvenim vrednostima mladih, kako proizilazi iz podataka istraživanja Generalnog sekretarijata za omladinu u periodu od 2000. do 2005. godine. Porodica je smatrana najznačajnijom vrednošću za većinu omladine i to: 1997. god. 81,7%,¹⁴⁷ a 1999. 86,4%¹⁴⁸ mladih je smatralo porodicu „veoma značajnom, a tokom 2005. godine, porodica je kao društvena vrednost ocenjena sa prosečno 9.4/10. Pa ipak, ne čini se da mladi slepo veruju u vrednost porodice usled nekakve nacionalne tradicije, već, kako zaključuju akteri drugog, nedavnog istraživanja Generalnog sekretarijata za omladinu, iz 2005.god, porodica predstavlja „jednu vrstu osnovnog pribežišta za mladog čoveka“, koja mu pruža „bezbednost i podršku, kako ekonomsku, tako i emotivnu“. Takođe, „porodica se ističe kao jedina bezbedna luka“, koja štiti osobu od često korumpiranih, netrpeljivih, a ponekad i agresivnih prema građanima, institucija društva.¹⁴⁹

Treba naglasiti i ovu antagonističku dimenziju odnosa mladih sa društvenim institucijama: poverenje u porodicu funkcioniše konfrontativno pred jednim nepristupačnim i čak preteći nastrojenim društvom. Ovde se nameće pitanje daljeg kretanja gore opisane dinamike odnosa mladih i društva, u vreme krize, kada omladina biva sve više izolovana iz učešća u nizu društvenih aktivnosti i institucija. Takođe, mogućnosti porodica da brinu o mladima su u većini slučajeva smanjene.

Postavlja se takođe i još jedno pitanje, vezano za smisaonu upotrebu termina „porodica“, u okviru ultradesničarske retorike danas u Grčkoj, bilo da se ona odnosi na određene grčke porodice koje ultradesnica obećava da će zaštititi, ili na širi smisao „porodice“, kao nacije ili rase, koju takođe ista tvrdi da je štiti.

¹⁴⁷ Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (ΓΓΝΓ) (2000). Οι νέοι του καιρού μας: αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1997-1999

¹⁴⁸ <http://www.kathimerini.gr/329717/article/epikairothta/ellada/oikogeneia-h-monh-sta8erh-a3ia>, 22-11-2014

¹⁴⁹ <http://www.kathimerini.gr/329717/article/epikairothta/ellada/oikogeneia-h-monh-sta8erh-a3ia>, 22-11-2014

8.4.6 DOMOVINA: PRIORITET U JEDNOJ VAKUMIRANOJ NACIJI

Interesantna je činjenica da je „domovina“, kao veoma značajna vrednost za dobar deo omladine, zastupljena u najmanjem broju istraživanja poslednjih decenija, koja se odnose na mlade. Naime, smisaoni karakter termina „domovina“, sadrži često nacionalističke konotacije. Konkretnije, u prvom istraživanju Generalnog sekretarijata za omladinu iz 2000. „domovina“ je svrstana među najznačajnije društvene vrednosti, gde je 72,1% mladih smatra „veoma važnom“, a 94,9% „dovoljno važnom“.¹⁵⁰

U istom istraživanju, 91,8% izjavljuje da se oseća „veoma“ –njih 64,5% ili „dovoljno“ – njih 27,3% „ponosnim“ što su Grci, a slični su i procenti osećanja nacionalnog ponosa, sa oko 93,8% među učenicima od 15 do 18 godina, objavljeni u istraživanju pod nazivom „Nacija i demokratija u grčkom obrazovanju“- (Stratoudakis, 2005), koju je sproveo Nacionalni centar za društvena istraživanja (EKKE), krajem 1990 godine.¹⁵¹

U ovom istraživanju je bolje osvetljen način na koji su mladi tada shvatali smisao termina nacija i to u velikom stepenu kao jednu biološki i kulturološki homogenu grupu. Za nju je karakteristično i to da su se učenici adolescentnog uzrasta u procentima od preko 80% slagali sa nizom stavova koji su isticali sledeće: 1) očuvanje grčkih tradicija i navika u okolnostima globalizacije i otvorenih državnih granica; 2) prioritet nacionalne istorije i nasleđa naspram svih drugih vrednosti pojedinca; 3) vrednost širenja grčke kulture u druge zemlje.

Istim istraživanjem je ustanovljeno da je od četiri učenika, jedan od njih prihvatao gore navedene nacionalno-centrističke stereotipe, a preko 50% njih je usvajalo nacionalno-centrističke stavove.¹⁵²

¹⁵⁰ Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (ΓΓΝΓ) (2000). Οι νέοι του καιρού μας: αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

¹⁵¹ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) (2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/,24-5-2014>

¹⁵² Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) (2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/,24-5-2014>

25% učenika od celog uzorka, je lociralo na prvo mesto tradicionalno nacionalističke vrednosti, kao što su „ponos domovinom“ i „privrženost veroispovesti“. Istovremeno, oni su iskazivali veće poverenje prema institucijama crkve, vojske i policije, nego što je to bio slučaj sa drugim učenicima, van ove kategorije.

Takođe, ova grupa učenika je najviše ispoljavala prepoznavanje političkog otuđenja širom društva, ali i u školi, i istovremeno je izražavala veću spremnost za političku diskusiju, u poređenju sa suprotnom grupom koja nije bila nacionalono-centristički nastrojena.

U okviru tri predložena ugla posmatranja i istraživanja odnosa omladine i ultradesnice, može se primetiti to da od decenije 90-tih, čak i povremeno, jedna, brojčano značajna kategorija mladih postavlja kao svoj vrednosni prioritet „naciju“ i „nacionalne“ vrednosti i ukazuje svoje poverenje konzervativnim i represivnim institucijama, kao što su vojska i policija. Istovremeno, ova grupa usvaja jasni, kritički stav prema politici i političarima, ali koji nije praćen ravnodušnošću i distanciranjem, već u većoj meri prevratničkim raspoloženjem.

Sa druge strane, postavlja se pitanje odnosa mladih imigranstskog porekla prema i grčkom nacionalizmu, koji doprinosi stvaranju uslova za društvenu izolaciju, svih koji se određuju kao „stranci“ u grčkom društvu.

Treba takođe postaviti pitanje vrednosti koje vladaju u grupi onih mladih koji pružaju otpor preovladavajućoj retorici vezanoj za naciju i nacionalni identitet, kao i o oponirajućoj argumentaciji i praksi otpora koje oni usvajaju naspram preovaladavajućeg nacionalizma.

8.4.7 RELIGIJA: VERA U PRAVOSLAVLJE I POVERENJE U INSTITUCIJU CRKVE

Što se tiče religije i pravoslavne crkve, podaci iz istraživanja¹⁵³ o mladima, sprovedenih poslednjih decenija ukazuju sa jedne strane na važnost religioznosti u velikom procentu među omladinom, a sa druge strane i obiman procenat poverenja omladine u crkvu, u poređenju sa poverenjem koje ukazuju drugim institucijama društva. „Vera u Boga“ je registrovana kao dosta ili veoma značajna vrednost za 91,3% mladih koji su učestvovali u prvom istraživanju Generalnog sekretarijata za omladinu, 2000.godine.¹⁵⁴ Istovremeno, crkva, kao institucija je dobila 68,6% poverenja mladih. Takođe i u narednom istraživanju istog sekretarijata, 2005. godine, za omladinu, religija je registrovana kao veoma važna, u odnosu 8/10, mada tada nije uvrštena među prioritetne društvene vrednosti za mlade, a njihov odnos sa crkvom je opisan kao verovatno formalan i labav. Ovo se potvrđuje i iz analognih rezultata nekoliko istraživanja European Social Survey, tokom decenije 2000. gde se vidi da religioznost, molitva i praćenje crkvene liturgije predstavljaju važan deo života samo malog dela omladine, pa se ovde beleži vidan opadajući trend počev od sredine decenije 2000.¹⁵⁵

U skorijem istraživanju kompanije VPRC, iz 2009.god.¹⁵⁶ o omladini u Grčkoj, 45% upitanih od 18 do 35 godina je odgovorilo da možda veruje crkvi kao instituciji i to čak sa naznakom „kako ona danas funkcioniše u Grčkoj“. Istovremeno, poverenje u druge institucije, pretežno političke, je bilo mnogo niže.

Takođe, u ranijem istraživanju iz 1999. god.¹⁵⁷ sa temom „Nacija i demokratija u grčkom obrazovanju“, beleži se visoka pozicija poverenja učenika u religiju i crkvu, kojoj se istovremeno pripisuje i politička moć.

¹⁵³ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) (2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/18-10-2014>

¹⁵⁴ www2.media.uoa.gr/psylab/imageup/1_nea_gennia_FinalReport.pdf 18-10-2014

¹⁵⁵ www.europeansocialsurvey.org › About ESS › National Pages › Ελλάδα 18-10-2014

¹⁵⁶ momentum-gr.blogspot.com/2009/11/vprc.html 18-10-2014

¹⁵⁷ library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf 18-10-2014

I dok je samo jedan od deset učenika smatrao samu politiku kao značajnu za svoj život, religija se registruje kao veoma značajna po istom pitanju, za preko polovinu uzorka upitanih. Takođe četvero od desetero učenika smatrali su religioznost kao vrednost koja treba da se širi u društvu, svrstavajući je na treću poziciju.

Zaključuje se da je u istraživanju kompanije VPRC iz 2009. god.¹⁵⁸ crkva zabeležila visok stepen poverenja među raznim ponuđenim političkim i društvenim institucijama i tako se svrstala u najpouzdaniju instituciju sa odnosom 2,25/4 među učenicima.

Snažno je izražen i zahtev za jačanjem javnog intervenisanjai političke vlasti crkve u velikom procentu uzorka: 80% učenika je izjavilo da bi želelo intervenisanje crkve kod suočavanja sa društvenim problemima, kao što su na primer nezaposlenost i obrazovanje.¹⁵⁹

Istovremeno, 40% njih je navelo kako bi želelo njeno intervenisanje u spoljnoj politici države, a 60% se opredelilo za, u društvu preovladavajući politički stav da „škola treba da ističe večitu vrednost hrišćanskog pravoslavlja“. Ovi rezultati ukazuju na „politizaciju“ i „nacionaliziranje“ vere i crkve u Grčkoj, naglašava Stratudaki (2005).¹⁶⁰

¹⁵⁸ momentum-gr.blogspot.com/2009/11/vprc.html18-10-2014

¹⁵⁹ momentum-gr.blogspot.com/2009/11/vprc.html18-10-2014

¹⁶⁰ ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/viewFile/.../965118-10-2014

8.5 AUTARHIČNE ORIJENTACIJE KOD OMLADINE

U istraživanju¹⁶¹ koje je krajem 90-ih 20. veka sproveo Generalni sekretarijat za omladinu, konkretnije, 2000., učinjen je pokušaj da se, između ostalog izmeri stopa autarhičnosti i liberalizma mladih. Na osnovu gledišta mladih o raznim društvenim pitanjima, izračunato je da 29% mladih koji su učestvovali u istraživanju, mogu da se svrstaju u grupu autarhičnih, a 54% u grupu onih koji su imali svojevrstni „među-stav“, te samo 17% u grupu ne-autarhičnih. Iz podataka se zaključuje da su za značajni deo omladine, hijerarhija, disciplina, poštovanje zakona i njihova strogost bili važna pitanja. Pojedina gledišta mladih ukazuju na navedeno: 44,3% je izjavilo da je cenzura neophodna, 74,2% da oni koji krše zakon treba da se oštrije kažnjavaju 45,7% veruje da je za pojedine zločine najbolja smrtna kazna, 31% smatra da treba poštovati zakone, pa makar oni bili i pogrešni, 24% veruje da je škola dužna da uči decu da budu poslušni prema vlasti, a 51% se slagalo sa ponuđenom ocenom da mladi u Grčkoj ne poštuju svoje roditelje. Takođe je registrovana izrazita homofobija u velikom delu omladine, mada je u poslednje vreme taj procenat u opadanju. U prvom istraživanju Generalnog sekretarijata za omladinu, 2000.godine, 29,2% učesnika se slagalo sa stavom da su homoseksualni odnosi uvek pogrešni. Dakle, oko 1/3 mladih se otvoreno opredeljivala protiv homoseksualnosti, braneći čak, bez ikakve tolerancije, društveno uvreženo gledište o heteroseksualnoj ispravnosti.

Pa ipak, homoseksualnost ima trend da bude prihvaćena od velikog procenta mladih tokom poslednje decenije, bar na nivou izražavanja gledišta o ovom pitanju. Nakon obrade podataka iz stalnog istraživanja European Social Survey, proizilazi da se oko 2/3 mladih do 30 godina starosti u Grčkoj slažu apsolutno oko toga da gej osobe i lezbejke treba da budu slobodni da žive kako žele: 66,3% 2002. god, 64,7% 2004.god. 63,6% 2008.god. i 68,9% 2010.god.¹⁶²

Pitanje koje se nameće je šta je sa ostalom, 1/3 omladine iz uzorka ovog istraživanja, koja se ne slaže sa gore navedenim gledištima ili odbija da zauzme stav o ovom pitanju, na šta bi trebalo da odgovore neka naredna istraživanja.

¹⁶¹ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) (2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/22-11-2014>

¹⁶² [ekke.gr/announcements/ESS4_results.pdf](http://www.ekke.gr/announcements/ESS4_results.pdf). 22-11-2014

8.5.1 STAVOVI OMLADINE PREMA IMIGRANTIMA

U raznim istraživanjima o omladini, stavovi i gledišta mladih prema imigrantima se kreću na granicama rasizma. Čini se da praksa grčkog društva prema imigrantima u velikoj meri utiču na mišljenje i stavove omladine prema strancima, čak i kada se radi o komšijama, školskoj deci, ili čak prijateljima i samim njihovim roditeljima.

O tome govore rezultati iz dva istraživanja: iz podataka istraživanja Social European Survey, proizilazi niz stabilnih rasističkih shvatanja prema imigrantima tokom decenije 1990.: u četiri faze istraživanja, u kojima je Grčka učestvovala od 2002. do 2010. godine, preko 50% mladih do 30 godina se slagalo sa izjavom da se „politički život u zemlji degradira zbog imigranata“.

Istovremeno je registrovan uzlazni trend do oko 30% onih koji su smatrali da je ova degradacija veoma ozbiljna: 31,4% 2002; 29,6% 2004; 29,9% 2008; i 34,3% 2010. godine.¹⁶³ Takođe, preko 50% je izjavljivalo da imigranti pretvaraju zemlju u: „najgore mesto za život“, pre nego „najbolje“; 57,3% 2002; 55,4% 2004; 60,1% 2008; i 67,2% 2010. godine.¹⁶⁴

Skorije međunarodno istraživanje International Association for Evaluation of Educational Achievement (IEA) o obučavanju za ulogu građanina (ICCS, 2009.) beleži rasistička ubeđenja koja izražava procentualno značajan deo učenika prema strancima u Grčkoj: pa iako se većinski, do procenta od 80% vezano za slična pitanja, slažu sa pokretljivošću ljudi u zemljama Evrope, u trenutku kada se pitanje odnosi na nastanjivanje zaposlenih iz Evrope ili iz trećih zemalja u njihovoj zemlji, to jest Grčkoj, oni pokazuju veću introvertnost, te posledično i gore navedeni procenat pada i do 60%.¹⁶⁵

Ovde treba istaći da je neophodno istražiti stavove mladih i prema drugim društvenim grupama koje prolaze kroz dezavuišući tretman u grčkom društvu. Reč je o svim onim grupama koje predstavljaju moguće druge žrtve grčke ultradesnice, kao što su homoseksualci, Romi, lica sa specijalnim potrebama, verske grupe i sl.

¹⁶³ www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf. 22-11-2014

¹⁶⁴ www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf. 22-11-2014

¹⁶⁵ www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf. 22-11-2014

8.5.2 STAVOVI MLADIH O SADAŠNJOSTI I BUDUĆNOSTI : NEZADOVOLJSTVO I PESIMIZAM

Degradiranje demokratije u okvirima savremenog grčkog društva je povezano sa pojašnjenjem te degradacije u svesti mladih u Grčkoj i to kao: nezadovoljstvo, nepoverenje, razočarenje i ravnodušnost, pesimizam i distanciranje, nedostatak poštovanja politike i političkih ličnosti, delegalizacija društvenih institucija i demokratskih procedura.

Mladi su već od 90-tih godina 20. Veka osećali zabrinutost i nesigurnost pred nedovoljnim i često neizvesnim perspektivama svoje generacije. U ranijem istraživanju Generalnog sekretarijata za mlade, iz 2000. godine, o mladima, najčešći opis koji su upitani koristili za svoju generaciju je bila zabrinutost 26,8%.¹⁶⁶

Više od polovine mladih, 57,2%, je izjavilo da nije osećalo uopšte ili bar ne toliko veliku sigurnost o budućnosti, a oko 1/3, ili 34,7% je izražavalo nedostatak zadovoljstva životom.

Drugo istraživanje Generalnog sekretarijata za mlade, 2005.¹⁶⁷ registruje sličnu sliku pesimizma i zabrinutosti mladih povodom budućnosti. Skoro polovina njih su gledali na budućnost kao nejasnu i neizvesnu. 17,8% njih izražava pesimizam, 22,1% veruje da sistematski gubi u životu šanse, a 21,5% ne očekuje da postigne u životu ono što želi, dok se skoro 1/4 njih, ili 27,3% ne oseća da im sreća ide naročito na ruku.

16,6% mladih iz uzorka očekuje pre neprijatne, nego srećne trenutke, 17,7% smatra da se događaji neće odvijati onako kako žele, 19,9% gleda na budućnost obojenu verovatno tamnim bojama, a 25,8% čak ni ne veruje mnogo u budućnost.

Kako se naglašava, „ovi procenti nisu zanemarljivi, ukoliko uzmemo u obzir starosnu grupu, koja bi ipak trebalo da izražava veći optimizam i samouverenost, a nedostatak nade potiče od šireg društvenog okvira u kome vlada nezadovoljstvo“.

¹⁶⁶ ¹⁶⁶ Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (ΓΤΝΓ) (2000). Οι νέοι του καιρού μας: αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1997-1999

¹⁶⁷ <http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=51-18-11-2014>

Poslednjih godina, osećanja nesigurnosti i pesimizma su intenzivirana. Prema istraživanju kompanije VPRC o omladini, pod nazivom „Omladina i grčko društvo 2009.“,¹⁶⁸ učesnici od 18 do 34 godine su u procentu od 87% izjavljivali kako osećaju da je period u kome živimo veoma težak za mlade, a njih 63% je smatralo da se današnji mladi nalaze u gorem položaju u odnosu na prethodnu generaciju.

Takođe, veoma su visoki procenti onih koji osećaju nezadovoljstvo, pesimizam i razočarenje i u istraživanju kompanije KAPA RESEARCH iz 2010.¹⁶⁹ godine o mladima od 22 do 35 godina i to studentima. 62,7% njih je izjavilo da je veoma ili verovatno razočarano povodom kretanja događaja u njihovom životu, a 83,9% je bilo malo ili uopšte optimistično povodom sopstvene budućnosti.

Najčešće registrovan osećaj koji su izražavali mladi diplomci o svom trenutnom psihološkom stanju je razočarenje u procentu od 42,6%, a slede strah kod 15,9%, zamor kod 15,7% i nepoverenje kod 13,1%.¹⁷⁰

¹⁶⁸ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014

¹⁶⁹ www.antigone.gr/files/gr/library/educational-material/10156.pdf18-11-2014

¹⁷⁰ www.antigone.gr/files/gr/library/educational-material/10156.pdf18-11-2014

8.5.3 PESIMIZAM PREMA BUDUĆNOSTI

Glavno pitanje koje nameću gore navedena osećanja među omladinom, tiče se mogućnosti mladih da rade i stvaraju, da imaju obezbeđenu egzistenciju i nezavisno trasiranje ličnog života u relativno sigurnom društvenom ambijentu.

Kako proizilazi iz ankete kompanije VPRC, sprovedenoj 2009.godine, mladi osećaju da će se generalno nalaziti u gorem položaju u budućnosti, u poređenju sa prethodnim generacijama; konkretnije ovo se odnosi na kvalitet života i uslove egzistencije: 50%, na uslove rada: 64%, na mogućnosti za slobodno vreme: 73%, na zasnivanje radnog odnosa: 78%, na stvaranje porodice i potomstva: 79%.¹⁷¹

Perspektiva nezaposlenosti preokupira mlade neprestano poslednjih decenija. U istraživanju Generalnog sekretarijata za omladinu, 2000. godine, 69,2% mladih je izjavilo da je nezaposlenost veoma moguća ili bi mogla da im se desi u naredne dve godine, a povećanje nezaposlenosti je izazivalo prvi strah za budućnost kod 17,9% anketiranih. U narednom istraživanju iste institucije, 2005. godine, 23,1% je smatralo za najznačajniji lični problem: ekonomske i lične probleme, 15% nezaposlenost, a 6,6% nalaženje posla u profesiji za koju su školovani. Istovremeno, najčešće spominjane profesionalne ambicije su bili: novac 38,9% i sigurnost 25,3%.¹⁷²

U istraživanju kompanije VPRC iz 2009. godine, 81% mladih je smatralo nezaposlenost za najznačajniji problem sa kojim je suočena omladina, a u istraživanju kompanije KAPA RESEARCH, iz 2010. godine, mladi diplomirani studenti su izjavljivali da osećaju veliku zabrinutost za: svoju profesionalnu perspektivu, u procentu od preko 65%, za svoju ekonomsku situaciju, njih oko 70%, te opštije za lični život, njih skoro 50%, mada preko 70% njih nije bilo zabrinuto za potencijale obrazovanja i stručnosti koje poseduju.¹⁷³

¹⁷¹ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af70 18-11-2014

¹⁷² <http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=51-18-11-2014>

¹⁷³ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014

8.5.4 SUMNJIČAVOST OMLADINE PREMA POLITIČKOM I DRUŠTVENOM ESTABLISHMENTU

Podaci malog broja istraživanja o omladini u Grčkoj pružaju okvir u kome figuriraju nepoverenje i razočaranost dela omladine pre svega u politiku i političare, ali i u niz društvenih institucija, koje ne registruju potrebe i probleme mladih, da bi ih promovisale na pravi način. Neka istraživanja beleže visoku zainteresovanost mladih za politiku. (Pantelidu-Maluta 1987, Gardiki i dr. 1988, Kulaidis i Dimopoulos 2006, ICCS 2010.) U istraživanju IEA iz 2001. o obuci vezanoj za ulogu građanina, koja je između ostalog registrovala ambicije mladih od 14 godina za učešćem u nizu političkih aktivnosti, procenti mladih su često viši od analognih međunarodnih: 86% mladih je imalo nameru da glasa na parlamentarnim izborima, dok je međunarodni prosek bio 80%, zatim 79% njih u Grčkoj je nameravalo da sakuplja novac u nekakvu socijalnu svrhu, dok je inostrani prosek bio 59%, potom, 46% mladih Grka je bilo spremno da sakuplja potpise za nekakav zahtev ili peticiju, a u inostranstvu je na to bilo spremno 45% mladih, te 78% grčke omladine je priznalo da bi učestvovalo na nenasilničkim demonstracijama, u odnosu na samo 44% njihovih inostranih vršnjaka. Dodatno, 1999. godine, 30% učenika u Grčkoj je izjavilo da bi želelo da tokom svog punoletnog života piše sprejom parole po zidovima, a u inostranstvu analogni procenat je iznosio 18%.¹⁷⁴

Na zaustavljanje saobraćaja, da bi protestovali, bilo je spremno 42% grčkih učenika i 15% inostranih, te na opsadu zgrada u istom cilju 41% grčkih i 14% inostranih učenika.¹⁷⁵

Utisak koji se stiče je da je jedan deo grčke omladine, čak i od prvih godina adolescencije spreman da izrazi svoje političko nezadovoljstvo na ulici, to jest da protestuje na javnim mestima, kako se i pokazalo u prvoj deceniji novog milenijuma, pogotovo tokom studentskih protesta 2006.-2007. i u decembru 2008.

¹⁷⁴ library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf

¹⁷⁵ library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf

Pa ipak registrovana zainteresovanost za politiku ne anulira takođe izrazito negiranje i razočarenje usled disfunkcija političkog sistema, što je samo uvod u moralnu degradaciju i postepenu izolovanost, bolje reći ograđivanje od političkog sistema i političara.

Kako se ističe: „preko 8 od 10 mladih je nezadovoljno funkcionisanjem političkog sistema, a posebno odazivom političara na njihove probleme i potrebe kao i načinom na koji se odvija politička konfrontacija.¹⁷⁶ Negativno raspoloženje mladih prema političkim institucijama nije nova pojava, niti se ograničava samo na njih, već se često odnosi i na šire društvene institucije.

U istraživanju kompanije VPRC iz 2009. god. mladi izjavljuju da nemaju poverenja u: političke stranke -90%, parlament -75%, državu i javnu upravu -86%, sindikate i sindikalne aktivnosti -68%, medije masovnog informisanja – 85%, policiju -54%, obrazovni sistem -84%, državne fakultete -37%.¹⁷⁷

U drugom istraživanju Generalnog sekretarijata za mlade iz 2005.¹⁷⁸ koje se odnosilo na omladinu, ocenjujući poverenje na skali od 10 stepeni, mladi izražavaju intenzivno nepoverenje u niz demokratskih institucija: u političke stranke 4/10, javnu upravu 4,4/10, sindikate 4,5/10, vladu 4,5/10, parlament 4,5/10. lokalnu samoupravu 5,4/10, pravosuđe 6,2/10, predsedika Republike 6,7/10. Istovremeno, glavne asocijacije koje izaziva reč politika kod mladih se tiču prevashodno smisaonih termina sa negativnim nabojem, to jest konotacijom, kao što su: laži 16,1%, korupcija 7,6%, ravnodušnost 7,3%, obećanja 5,9%, zavrtlavanje 5,8%, prevara 3,9%, isprepletanost interesa 2,3%, nepouzdanost 2,1%. Slični su i rezultati drugih istraživanja o omladini, kao na primer ona Generalnog sekretarijata za mlade iz 2000. zatim ICCS iz 2010, ili KAPA RESEARCH iz 2010.¹⁷⁹

Što se tiče političkih stranaka, većina mladih o njima ima izuzetno negativno gledište i to u istraživanju Kulaidis i Dimopulos iz 2006. njih 8 od 10, a u istraživanju Serdedakis iz 2005. njih 7 od 10, s obzirom da: „partije ne izražavaju potrege, ne bore se za interes građana ili ne doprinose uopšte u rešavanju njihovih problema“.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Kulidiš i Dimopulos, 2006. str.74.

¹⁷⁷ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014

¹⁷⁸ <http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=51-18-11-2014>

¹⁷⁹ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014

¹⁸⁰ ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/1851/P0001851.pdf?sequence.18-11-2014.

Istraživanje „Nacija i demokratija u grčkom obrazovanju“, Stratudaki, 2005. je pokazalo da je samo 8,4% upitanika smatralo da je smisao stranke povezan sa demokratijom, a 60% se potpuno složilo sa stavom da se: „političke stranke brinu samo za glasove birača, a ne i za njihovo mišljenje“.¹⁸¹

Ova negativna slika ide rame uz rame sa dodatnim smanjenjem učešća u političkim strankama, omladinskim stranačkim uduženjima, kao i sindikalnim, koje je zabeleženo poslednjih decenija.

Procenat učešća u ovim udruženjima se smanjio sa oko 10% koliko je iznosio prema istraživanju Gardiki i dr. iz 1988. g. na minimalne procenat, kako je ustanovljeno Eurobarometrom 55.1. iz 2001.

U istraživanju Generalnog sekretarijata za mlade, 2001. g. o omladini, ustanovljeno je da je 1997. godine samo 6,2% izabralo partije i njihova omladinska udruženja kao način organizovanja u kome bi želelo da se angažuje, radi učešća u društvenim aktivnostima.¹⁸²

Takođe i učešće učenika ili mogućnosti njihovog pristupa u društvenim aktivnostima koje se odnose na teme ljudskih prava i solidarnosti sa ugroženim socijalnim grupama u lokalnim zajednicama je veoma ograničeno: tokom školovanja njihovi procenti iznose 1/3 evropskog proseka.¹⁸³ Iz ovoga se može izvesti zaključak da iako omladina izražava zainteresovanost za politiku, ona deluje neinformisana, nezadovoljna i pesimistična prema političarima i političkim institucijama.

Ovde se radi o totalnom preokretu stanja koje je vladalo u periodu nakon pada vojne hunte pa sve do sredine 80-tih godina, vremenu kada su političko učešće, kolektivno delovanje i socijalni zahtevi bili glavna karakteristika tadašnje omladine.

Rezimirajući, svi autori istraživanja zapažaju da se promenio vrednosni sistem koji podržava određena shvatanja i aktivnosti mladih.

¹⁸¹ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) (2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/24-5-2014>

¹⁸² www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE...3824-5-2014

¹⁸³ ICCS, 2010. str.136.

8.5.5 POSTEPENO NAGOMILAVANJE NAPETOSTI I FORMIRANJE KRIZE U REDOVIMA MLADIH

Intenzivirano degradiranje demokratije koje se u praksi registruje u svim istraživanjima, ne stvara bezrazložno i njeno negiranje u redovima omladine. Ono ugrožava temeljne karakteristike demokratije, jer degradiranje u praksi, kao iskustvena činjenica razjeda sporo ali stabilno veze mladih sa demokratijom.

Kako se vidi iz istraživanja poslednjih decenija, grčka omladina ne izražava animozitet prema politici, već svoju empirijsku rezervisanost, koja se isprečila između društva u širem smislu i njegovog političkog establišmenta. Ovaj jaz ne predstavlja samo značajan nedostatak komunikacije mladih sa istaknutim institucijama grčkog društva, poput partija, sindikata, lokalne samouprave ili Evropske unije čak, „već formira jedan tip krize, nagomilavanje nezadovoljstva, koje, ukoliko pronađe način da se izrazi, može biti izuzetno glasan i teško kontrolisan. Nesposobnost institucija koje su nadležne za posredovanje, ali i centralnih institucija da uspostave komunikacione kanale sa licima ili primarnim udruženjima građana, doprinosi pojavama disfunkcija, u obliku raširenih oblika nekonvencionalnog ponašanja, naročito među omladinom“.¹⁸⁴

Tako je preostalo da se pokaže u kom pravcu će izbiti takva jedna kriza i kakav će oblik imati ta eskalacija. Jasno je da značajan deo omladina i dalje zahteva više ravnopravnosti i demokratije, putem sopstvenog angažovanja u tradicionalno levičarskim formacijama, bilo da su to lokalne, samoorganizujuće grupacije, koje su se umnožile nakon pobune u decembru 2008. godine.

Pa ipak, jedan, donedavno mali i pritajeni deo omladine ne preza da se tokom poslednje decenije uvrsti u ultradesničarske redove i to početno, poveravajući joj svoj glas na izborima.

¹⁸⁴ Serentakis, 2005. str.363.

9. KONCENTRISANJE RAZOČARANE OMLADINE OKO ULTRA DESNIČARSKE POLITIČKE POZICIJE

Početni prikaz prakse koja prouzrokuje neravnopravnost u grčkom društvu daje naznake uvreženosti degradirajućeg tretmana ugroženih socijalnih grupa, među njima i imigranata. A kako je ova praksa uzela maha ne samo od strane manjih marginalnih grupa, već se proširila u skoro celom društvu, postepeno se degradirala i sama demokratija. Posledica ovoga je da se kod mladih uočava pojava pesimizma, distanciranja, pa čak i odbacivanja politike, političara i drugih društvenih institucija i procedura koji karakterišu demokratiju. Takođe nije slučajno što se par zadnjih decenija u delu omladine postepeno gubi konfrontiranost leve i desnice, koja ili svesno odbija da se opredeli, odnosno izjasni ideološki, ili nije u mogućnosti da uoči zadovoljavajući nivo razlike između ove dve opcije u praksi. U istraživanjima se ovaj procenat mladih kreće između 10% i 30% za period od 2001. do 2010.¹⁸⁵

Zaoštavanje krize odnosa, bolje reći nepoverenja omladine prema društvu, prevashodno prema političkom establišmentu, rađa političku radikalizaciju mladih i traganje za izlazima iz takvih relacija. Radikalizacija se u stvarnosti odnosi na dva različita izlaza: jedan je levica, koja i pored gubitka popularnosti poslednje dve decenije, apsorbuje jedan deo radikalne omladine bilo u okviru partija ili drugih tradicionalnih levičarskih udruženja, ili u okviru novih, nezavisnih samoorganizujućih političkih formacija koje deluju u cilju otpora prema vlasti ili aktivnostima solidarnosti prema ugroženim socijalnim grupama; kao vrhunac radikalizacije u smeru levičarske ideologije smatra se pobuna omladine decembra 2008. čiji je povod bio ubistvo dečaka, Aleksisa Grigoropulosa, od strane policajca, bez ikakvog povoda.

Tada je omladina počela spontano da se organizuje, u traganju za načinima izražavanja nezadovoljstva, pobune i zahteva, prevashodno u većim gradovima; drugi izlaz za takođe jedan deo radikalizovane omladine je ultradesnica kao politička opcija izražavanja

¹⁸⁵ www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014,
<http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?page=NODE&cnode=51-18-11-2014>,
www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af7018-11-2014,
ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/1851/P0001851.pdf?sequence=18-11-2014. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)
(2003). Ελλάδα - Ευρώπη. Κοινωνία - Πολιτική - Αξίες. Αποτελέσματα της
μεγάλης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, <http://www.ekke.gr/ess/24-5-2014>

nezadovoljstva u okolnostima uveliko degradirane demokratije i njenih struktura. Socijalna pitanja koja se nameću, za ultradesničarsku ideologiju predstavljaju osnovu na kojoj ona uvodi neravnopravnost kao legalni, opravdani proces, zasnovan na dugogodišnjoj praksi u svim porama društva.

Ultradesnica pruža građaninu mogućnost da iz apatije pređe u aktiviranost, ali bez da mora da promeni ideologiju. Ultradesničarske političke opcije za jedan deo omladine ne predstavljaju prvi put viđeni fenomen, s obzirom da se već dve decenije primećuje stabilno opredeljivanje za ovu opciju. Istraživanja o političkim opredeljenjima grčke omladine poslednjih godina registruju permanentno postojanje jednog dela nje na ultradesničarskoj poziciji, tako što na zamišljenoj skali od 10 između leve i desnice, ultradesnica zauzima prostor od 5 do 10% celokupnog uzorka svakog istraživanja.

Ova činjenica nije tretirana sa dužnom pažnjom. Gore navedeno se odnosi na opštije političko dislociranje adolescenata sa masovno levičarskih pozicija od 1982. do 1990. godine na desničarske.¹⁸⁶

Ne treba zaboraviti da za jedan deo omladine, neravnopravnost i nasilje predstavljaju svakodnevnu pojavu u društvu. U onom stepenu u kome ne postoje alternativna praksa i prostor za dijalog, demokratiju, ali i društvenu solidarnost, formira se takva nacija, koja bar jednom delu omladine postavlja konkretna ograničenja i usmereno kanalisanje reakcija. Ali, ne radi se o fenomenu koga je isključivo stvorila ekonomska kriza, već ga je ona samo produbila i dala mu nov zamah. Nije nepoznato da se ignorisanje demokratije, kao sistematska praksa poslednjih decenija, poput prihvatanja i širenja rasizma prema konkretnim grupama stanovništva (imigranti, izbeglice homoseksualci pripadnici druge veroispovesti), koje su upravo sada na meti fašističkih napada, tumači i kroz analogne političke opcije.

Na taj način se jedna tolerisana društvena praksa transformiše na kraju u političku uniformnost. Sve ideološke karakteristike i politička praksa ultradesnice obrazuju varvarsko nametanje preovladavajuće neravnopravnosti poslednjih decenija i pružaju otpor svakom pokušaju osporavanja ili ukidanja neravnopravnosti.

¹⁸⁶ www.biblionet.gr/author/4189/Μάρω_Παντελίδου_Μαλούτα, 22-11-2014

9.1 IZBORNA POPULARNOST ULTRADESNIČARSTVA MEĐU OMLADINOM U POSLEDNJOJ DECENIJI

Degradirajuću društvenu praksu poslednjih decenija prati okretanje jednog dela omladine ka ultradesničarskoj ideologiji i praksi. Njihovo nametanje može da se vidi i u izbornim rezultatima poslednje decenije.

Popularnost ultradesnice se registruje i u Grčkoj nakon nacionalnih izbora u Francuskoj, 2002. godine, na kojima je Lepen prošao u drugi krug i osvojio 16.86% glasova. U istom periodu u Grčkoj ankete pokazuju da bi veliki procenat omladine podržao sličnu stranku. Na izborima za lokalne vlasti iste godine, na kojima je grčka ultradesnica učestvovala samostalno, stranka LAOS, koja ju je tada izražavala, je osvojila 13,6% glasova samo na Atici i bila u velikom stepenu podržana od strane omladine.

Karakteristično je bilo to što su čak i visoko tiražne novine iz tog perioda izražavale zabrinutost povodom uporišta ultradesnice u grčkom društvu.

List Ta Nea je tada naveo u svom članku: “Lokalni izbori nam ostavljaju teško nasleđe: Samostalno izražavanje i to po prvi put nakon mnogo godina, jedne ultradesničarske struje. Problem ultradesnice je problem svih partija, a prvenstveno vladin, koja treba da izvuče pouke iz evropskog iskustva i da shvati kako se partije takve vrste održavaju dugoročno u onim slojevima koji su stavljeni na društvene margine, među izolovanima, koji žive u siromaštvu i onima koji su pogođeni nezaposlenošću; a to su svi oni koji bi trebali da budu prioritet u politici jedne vladajuće socijalističke partije“.

List To Vima tada navodi da pokret ultradesnice, čak i izražen od strane Jorgosa Karadzaferisa, predsednika stranke LAOS, postoji već odavno. A ipak, klasno poreklo glasača LAOS-a su viši i visoki slojevi građana Atike. Konkretnije, u opštini Atine, najviši procenti glasova za ovu stranku su zabeleženi u centralnim kvartovima sa dobrostojećim domaćinstvima.

Iz ovih podataka proizilazi da glasovi za LAOS izražavaju više građansko nezadovoljstvo, nego tradicionalnu desnicu i nisu potekli od nezadovoljnih narodnih slojeva.

Iste, 2004. godine, održani su nacionalni izbori i oni za Evropski parlament. Na prvim je, od dve ultradesničarske partije, LAOS osvojio 2,19% i nije uspeo da pređe cenzus od 3%, a Nacionalni front, koji je prvi put učestvovao tada, osvojio je 0,09%. Na takozvanim Evroizborima, LAOS je osvojio 4,12% i uspeo da izabranog poslanika, lidera partije, Jorgosa Karadzaferisa, pošalje u Evropski parlament.¹⁸⁷

Prema anketi kompanije Metron Analysis, 5% mladih od 18 do 24 godine i od 26 do 34, su tada glasali za LAOS, od kojih 4% nezaposlenih i 2% studenata. LAOS na nacionalnim parlamentarnim izborima 2007. ulazi prvi put u grčki parlament sa 3,8% osvojenih glasova i 10 poslaničkih mesta.¹⁸⁸

Njegov procenat na izborima 2009. ide uzlaznom linijom do 5,63% i 15 poslaničkih mesta, dok je tada Zlatna zora osvojila 0,29%. Što se tiče mladih koji su te godine podržali obe ove ultradesničarske stranke, postoje podaci samo za LAOS i oni iznose povećanu popularnost u poređenju sa prosekom među omladinom.¹⁸⁹

¹⁸⁷ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/22-11-2014>

¹⁸⁸ www.metronanalysis.gr/2004-4/22-11-2014

¹⁸⁹ <https://eneolaia.wordpress.com/2009/04/08/22-11-2014>

9.1.1 OD ULTRADESNIČARSKOG „JAGNJETA“ DO FAŠISTIČKOG „VUKA“

Politička scena se drastično menja na parlamentarnim izborima 2012. Zlatna zora osvaja 18 poslaničkih mesta, a LAOS ne uspeva da pređe cenzus i uđe u nacionalni parlament. Glasači Zlatne zore su većinom muškarci, stanovnici gradskih i prigradskih naselja, potencijalno radno aktivni, srednjeg i visokog obrazovanja, vlasnici imovine manjeg obima, nisu poljoprivrednici i nisu u podmaklom starosnom dobu. U starosnim grupama od 18 do 24 i 25 do 34 godine studenata i nezaposlenih, procenti Zlatne zore se visoko kotiraju, u vreme predizborne kampanje.

Ova činjenica nije promenjena na izbornom odmeravanju, tako da je ova stranka zadržala, ako ne i povećala svoje procenete među mladima. Vredi napomenuti da se procenti Zlatne zore smanjuju idući od mlađe grupe glasača ka starijoj, kao i to da nezaposleni, studenti, zanatlije, stočari i policajci glasaju za ovu neonacističku partiju u najvećem procentu.

Na pitanje o tome koji su kriterijumi glasača Zlatne zore, treba reći da se ne raspolaže sa mnoštvom podataka, a i oni postojeći ne razgraničavaju ih po starosnoj dobi. Pa ipak oni pružaju jednu opštiju sliku o kriterijumima. Na primer, prema anketi na 120 birališta, u celoj Grčkoj, kompanija Metron Analysis, Alco, Mark, MRB i Opinion, 1% glasača Zlatne zore su je izabrali da bi se formirala samostalna vlada, 3% da bi se formirala koaliciona vlada, 23% da bi bila jaka opozicija i 23% kao sredstvo za kritiku, odnosno kažnjavanje ostalih stranaka.¹⁹⁰

Telefonska anketa za celu Grčku, kompanije Public Issue, sprovedena od 11. do 14. juna 2012. godine prikazuje kriterijume onih koji su izjavili da nameravaju da glasaju za Zlatnu zoru: 29% anketiranih u znak protesta i izražavanja razočaranosti te kažnjavanja ostalih stranaka, 27% zbog imigrantske politike i pitanja nedovoljne zaštite granica zemlje od ulaska ilegalnih imigranata, 14% zato što ih izražava program ove stranke i 13% anketiranih zbog njenih stavova oko nacionalnog i patriotskog pitanja.¹⁹¹

¹⁹⁰ www.eklogika.gr/gallops/metronanalysis-protagon_19-5-12-15-9-2014

¹⁹¹ www.publicissue.gr/2046/greek-elections-2012-and-polls

9.1.2 UPLIV ULTRADESNIČARSKE RETORIKE I PRAKSE U DRUŠTVU I MEĐU OMLADINOM

Politička scena u vremenskom periodu neposredno pre i posle junskih izbora 2012. godine deluje nestabilno, sa elementima koje karakteriše varijabilnost. Nagli skok izbornih procenata Zlatne zore, sa 18 poslaničkih mesta, mnogi su pripisali ekonomskoj krizi koja je pogodila Grčku poslednjih godina. Ali ni u kom slučaju ne treba zanemariti činjenicu da je ultradesnica prisutna od 2002. godine i zvanično na političkoj sceni.

Od svog prvog nezavisnog nastupa pa nadalje, ultradesnica je postepeno, svojim prisustvom bivala sve više prihvatana u društvu, kako pokazuje i svako naredno izborno odmeravanje, što je imalo za rezultat da 2007. ultradesničarski LAOS osvoji 10 poslaničkih mesta u grčkom parlamentu. Od tada ultradesnica, uprkos svojih kvalitativnih različitosti, ide uzlaznim trendom.

Neonacistička stranka, Zlatna zora se u anketama kotira ojačano, sa izrazitom prisutnošću na političkoj sceni.

Nakon što je 2012. Zlatna zora osvojila 18 poslaničkih mesta u grčkom parlamentu, oživele su rasprave oko uspona ultradesnice u Grčkoj i o načinima suočavanja sa njom. Dodatno se postavljalo pitanje njenog upliva među omladinom, što se samo delimično može tumačiti radikalizacijom omladine poslednjih godina, s obzirom da je poslednja suočena sa neoliberalnom ekspanzijom, koja smanjuje ionako sužene perspektive u svim društvenim sferama.

Radikalizovani politički stavovi omladine imaju trend da osporavaju postojeće neravnopravne društvene odnose, ili čak da izražavaju zahteve za njihovim bržim i efikasnijim korigovanjem. Ali nije sva radikalizovana omladina usmerena samo ka ultradesnici, već i ka ultralevici. A takođe, ni uspon ultradesnice se ne može isključivo pripisati radikalizovanoj omladini. Pa ipak, nova ultradesnica, iako nije iznenadila svojom pojavom, postepeno se raširila i usadila kao jedan od konkretnih načina za suočavanje sa društvenim problemima. Zasnovala je svoje delovanje upravo na degradiranju demokratskih vrednosti, potpomognuta neefikasnim otporom protiv nje same.

Bitno je izvesti iz ovoga i još neke zaključke: Pre svega, važno je da ne poistovećujemo ultradesnicu u celini sa političkim formacijama koje je predstavljaju trenutno na zvaničnoj političkoj sceni. Naime, ultradesničarsku politiku poslednjih godina usvajaju šire političke snage u zemlji. Analiza društvenih procedura koje su dovele do relativno obimnog prihvatanja ultradesničarskih rešenja u grčkom društvu ukazuje na neefikasnost ograničenja njenog upliva, koje je sprovedeno površnim dejstvima protiv političkih formacija koje je predstavljaju.

Naime, ekskluzivnost političke borbe protiv nje nemaju isključivo određene ideološko-političke grupe, niti se te mere mogu svesti na svojevrstne post-festumske, vatrogasne metode, nakon što je ista uveliko iskoračila iz okvira svake demokratske i humane procedure za svojom afirmacijom. Otpor ovakvom delovanju ultradesnice bi trebao da se metodično sprovodi takvim aktivnostima koje bi gajile, razvijale i produbljivale demokratiju i njene vrednosne osnove, što bi se u perspektivi pokazalo kao najefikasnije. Drugi bitan zaključak je da pored toga što treba obratiti pažnju na uticaj ultradesnice među omladinom, ne treba zanemariti ni efekte dejstava ultradesničara na potencijalne žrtve ultradesničarskih nehumanih metoda, kao ni efekte otpora koje ona izaziva među omladinom drugačijeg ideološkog profila.

Dakle, dinamika koja se stvara između tri navedene grupe, na koje ultradesnica ima efekte, po prirodi različite, mogla bi da se usmeri pravilnim intervencijama protiv nehumane i nedemokratske ultradesnice. Nedostaci koji su uočeni proučavanjem upliva ultradesnice u društvu i konkretnije među omladinom, upravo ukazuju na to da površne, spontane reakcije na ultradesnicu možda treba pre izbegavati. Bitnije je dublje proučiti odnose omladine i ultradesnice u Grčkoj, zatim stavove, iskustva i potrebe konkretnih socijalnih grupa koje imaju ili bi mogle da budu u budućnosti u neakvoj vezi sa ultradesnicom, bilo da je reč o onima koji je podržavaju ili sprovode njene nehumane metode, ili da je reč o samim žrtvama ultradesnice, ili pak o onima koji se protive ultradesničarskoj ideologiji i praksi.

Vezivanje za ove tri grupe konkretizovalo bi metode za boljim razumevanjem fenomena ultradesnice, nagoveštaja njene pojave i usađivanja u delu grčkog društva, kao i delu političke scene.

Treće što treba istaći je da iako se naglašava opasnost od jednostranog, post-festumskog, površnog reagovanja na ultradesničarske fenomene, ne znači da ne treba davati odlučne institucionalne odgovore na rasističke napade, nasilje, promovisanje mržnje, pretnje i druge nezakonite činove koji povređuju demokratiju i ravnopravnost.

Dok god demokratske snage i demokratske institucije dozvoljavaju neometano sprovođenje i nekažnjivost takvih činova, potkopavaju sopstvenu snagu demokratije, ali i veru u nju.

9.2 STUDENSKA POPULACIJA I ZLATNA ZORA

Atmosfera pesimizma, koja poslednjih godina preovladava u svim sferama društva, a uočljiva je pre svega po raspoloženju javnog mnjenja, pripisuje se ne samo ekonomskoj krizi koja je pogodila Grčku, već i politici koju su sprovodile dosadašnje vlade.

Velika, dodatna pretnja demokratiji koja se pokazala u istom periodu, je stranka Zlatna zora. Ono što je zabrinjavajuće, pored njene ekstremne desničarske, bolje rečeno neonacističke ideologije i nasilničkih dejstava kojima sistematski pribegavaju njeni članovi je, pre svega, brzo širenje njenog uticaja u grčkom društvu. Naime, Zlatna zora je u Grčkom parlamentu, nakon nekoliko izbornih odmeravanja zadnjih godina, uprkos dospevanja svog lidera i vodećih članova, a pogovo poslanika, u pritvor, zbog kriminalnih dejstava i jednog ubistva koje je u sudskom procesu, delegirana još uvek, konstantnim brojem poslanika, među njima upravo onih koji su optuženi za kriminalno udruživanje i saučestvovanje u takvim dejstvima.

Profesor i bivši rektor Atinskog univerziteta, Teodoros Pelegrinis smatra da su indikativni pokušaji članova Zlatne zore da nametnu svoj uticaj u društvu, pored činjenice njenog infiltriranja u redove školske omladine i naredni koraci, kojima pokušava da se nametne i među studentima, gde se do nedavno nije usuđivala da to čini.

Duboko usađena demokratska ubeđenja studentske populacije i pored njenih povremenih ekstremnih izraza protesta povodom društvenih zbivanja, uspela su da zadrže širi upliv ideologije i pobornika Zlatne zore van fakulteta.

Naravno da se ne može isključiti činjenica da je među studentima, nastavnim i upravnim personalom fakulteta bilo i ima sporadičnih simpatizera Zlatne zore, jer su i fakulteti deo društva, pa se ono što se u njemu dešava, odslikava donekle i u ovim visoko-školskim ustanovama. Ali, bitno je istaći da na grčkim univerzitetima nije bilo Zlatne zore kao organizovane grupe, kao studentskog udruženja ili partijskog kružoka. Strahovanje da bi njen pokušaj za osnivanje nekog od gore navedenih udruženja mogao da naiđe na oštre reakcije studentske populacije, zadržavao ju je u bilo kojoj nameri da tako nešto učini.

Slika broj 30. Teodoros Pelegrinis, bivši rektor Atinskog univerziteta, <http://www.nooz.gr/greece/simera-krinetai-i-apergiasta-panepistimia>,24-2-2014

Ali pošto je vremenom ekonomska kriza eskalirala i nezaposlenost se proširila na još veći deo porodica sa studentima, do te mere da su i oni suočeni sa baukom siromašenja, levičarski ideološki refleksi koji su oduvek karakterisali studentsku populaciju, su oslabili, a njihove strastvene tendencije za stvaranjem drugačijeg društva se povukle pred konkretnim, egzistencijalnim problemima. U takvom ambijentu neizvesnosti, Zlatna zora je našla šansu da ipak pokuša da osnuje svoje studentsko partijsko udruženje, kako je i saopštila.

Ma koliko se organizacije fašističkog tipa, kao što je u Grčkoj Zlatna zora, infiltrirale u društva gde vladaju siromaštvo i glad, razlog njene pojave u ovoj zemlji možda nije samo ekonomska kriza. Da je razlog samo ekonomska kriza, onda bi se trebalo zapitati zašto u zemljama takozvanog Trećeg sveta, gde preovladavaju siromaštvo i glad, nema sličnih. Dodatno: u tim zemljama može biti čak i široko rasprostranjenih pojava pljačke nacionalnih resursa, krađa konvencionalnog tipa, ubistava ili masovnih linčovanja, ali nema organizacija fašističkog tipa koje deluju u razvijenom delu sveta.

Razlog popularnosti Zlatne zore u Grčkoj je pre svega politički, tačnije rečeno razlog je politika koju su poslednjih godina sprovodile njene vlade. Na primer, kada građanin koji je par decenija efikasno radio, pa se našao na ulici zbog gubitka posla, jer je vlada odlučila da bez ikakve ocene njegovog doprinosa društvu, otpusti nekoliko hiljada zaposlenih, jasno mu se nameće osećaj nepravde, pa time slede i njegovi zahtevi za pravnu satisfakciju.

A kako je dodela pravde na sudovima previše dug proces, neposredno slede osećanja osvetoljubivosti, s obzirom da je osveta, kako navodi i Frensis Bejkon, jedan divlji oblik pravde, pa iako divlji, jeste pravda. Želja za osvetom je propraćena i osećanjima mržnje jer izraz: „Mrzim te“, znači: „Želim da te eliminišem, ne samo da te kaznim, već da učinim da nestaneš, da te zbrišem“.

Građanin kome su vlade oduzele pravo da radi i živi dostojanstveno, mrzi ih i želi da im se osveti. On nalaže Zlatnoj zori, koja u svojim redovima gaji mržnju, da izvrši ovu misiju, u zamenu za podršku koju će joj pružiti svojim glasom na izborima. To je slučaj onog čoveka koji traži da se osveti vlasti koja ga je obespravila, sličan slučaju kada neko, želeći da eliminiše neku osobu, nalaže istrebljivaču da za novčanu nadoknadu izvrši naručeno ubistvo.

Treba zaključiti da dok god postoji mržnja koju su kod građana izazvala politička opredeljenja zakonodavne i izvršne vlasti, organizacije fašističkog karaktera, poput Zlatne zore, će uvek nalaziti plodno tlo za širenje svoje katastrofalne ideologije i prakse.

10.ZLATNA ZORA – PRODUŽENA RUKA SISTEMA;

10.1 ANALIZA MITOVA O OVOM KRIMINALNOM UDRUŽENJU

Istorija Drugog svetskog rata, holokaust nad 6 miliona ljudi i nacistička zverstva nad svima koji su se suprotstavili Hitlerovoj ratnoj mašineriji, predstavljaju neoboriva svedočenja. Fašisti nikad nisu mogli da se uključe ni u kakav dijalog. Jedino što su znali ikad da čine je da u stavu mirno pozdravljaju svog lidera i bogataške oligarhije, te da proganjaju do istrebljenja sve ono što je njihova bolesna svest smatrala za niži rod, koji nije vredan da živi ili bude ravnopravan: žene, komuniste, lica sa specijalnim potrebama, ili ona druge nacije i rase. Zato nije slučajno što među starijom populacijom, koja je proživela na svojoj koži nacizam, Zlatna zora nije mogla da izbroji ni jedan glas za sebe.

Nažalost danas smo se ponovo zatekli na jednom od retrogardnih nivoa istorije, koja nam, kao takva, sa bespoštednim eliminisanjem sopstvenih pouka i brisanja empirijskog sećanja, ne služi na čast. Naime, novo klasno ustrojstvo neoliberalne prakse sravnjuje i briše pred sobom svako prethodno iskustvo koje didaktički predstavlja primer za izbegavanje i anulira decenije borbi za sticanjem elementarnih demokratskih prava građana, zapisanih u ustavima mnoštva razvijenih država, među kojima i grčkim.

Samo u jednom takvom okruženju, ekstermno desničarska, neofašistička i neonacistička stranka, Zlatna zora je mogla da se izrodi, kao antisistemska snaga.

A za njom, jedan nimalo zanemarujući deo grčkog naroda je naseo na njenu retoriku. Iz tog razloga ćemo pokušati da demistifikujemo mitove koje je ista sročila o sebi i da ukažemo na njenu stvarnu ulogu.

Prvi mit: Zlatna zora tvrdi da nije nacistička, već patriotska, nacionalistička organizacija.

Objasnenje: Radi se o obmani o kojoj svedoče desetine pisanih dokaza iz njenih tekstova, u kojima se veličaju Hitler i nacistička Nemačka.

Naravno, oni potiču iz perioda kada se Zlatna zora još nalazila na marginama i slobodno izražavala takvu svoju egzaltaciju ovim simbolima, što danas pokušava, manje ili više vešto, da prikrije.

Jer kada se njenim vodećim članovima, među kojima neki sad već imaju mesto i u Grčkom parlamentu, uputi pitanje o oceni Hitlera, odgovaraju da istorija o njemu još nije rekla poslednju reč! Ovde se nameću demantujuća pitanja: Da li oni zaista nemaju stav o nemačkoj okupaciji i hiljadama ubijenih Grka, makar samo u ovoj zemlji? Smatraju li da su za sve to krivi komunisti i ostale patriote koji su sročili epove o nacionalnom otporu toga vremena, u trenutku kada su politički pretci današnje Zlatne zore saradivali sa okupacionim režimima?

Drugi mit: Zlatna zora nije paganistička organizacija, već hrišćanska.

Objasnenje: Ponovo njihov dokument dokazuje suprotno i evo dela njegovog sadržaja:

„Judejohrišćanstvo se pronelo po Evropi u epohi duboke krize tradicionalnih vrednosti i uspelo tokom nekoliko vekova da usadi jevrejsko mračnjaštvo u korpus evropske civilizacije, kako bi je odseklo od njenih korena i dezorijentisalo je u smislu svetske perspektive, dovodeći je do raspadanja i izrodničkog procesa“. Izvodi iz ovog članka su objavljeni u okviru serije članaka pod nazivom: „Zlatna zora – proklamacija ideoloških principa“. Dakle, radi se o njenim ideološkim stavovima, a ne o slučajnom navodu.¹⁹²

Treći mit: (stavovi Zlatne zore o imigracionom pitanju): Jedini koji su krivi za imigracionu temu su sami imigranti, izdajice političari (uopšteno i neprecizno), koji ne čuvaju granice i levica.

Objasnenje: Po ovoj logici, glavni krivci su izvan okvira krivice. Nameće se pitanje da li je po toj istoj logici kapital koji je lobirao, a potom i nametnuo politiku otvorenih granica u svrhu svojih finansijskih interesa, zaista nevin, bez ikakve odgovornosti ili krivice? Jesu li imperijalističke ratne intervencije, poput onih u Siriji, koje izazivaju ogromne talase migranata, takođe nevine? Ali za to iz Zlatne zore nema odgovora. Oni se, kao klasični fašisti, usmeravaju samo protiv slabih. Premlaćuju i bodu noževima imigrante koji drugde traže svoje mesto pod suncem, a i sami su žrtve Novog kapitalističkog poretka.

Naravno, oni se nikad neće usuditi da se približe organizovanim mafijama koje se bave preprodajom narkotika ili eksploatacijom prostitucije, jer imaju dozu kukavičluka i političkog opreza.

¹⁹² <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/chrush-augh-ena-kinhma-ideologiko-25-11-2014>

Dodatno, ovde bi se trebalo osvrnuti na neke malograđanske delove grčkog društva, koji su u vreme njegovog prosperiteta eksploatisali imigrante u mnoštvu poslova bez ikakvog socijalno-penzijskog osiguranja ili njihovog prijavljivanja kao zaposlenih lica. Ti isti „uzorni građani“ koji su se mirne savesti okoristili od nisko plaćenog rada imigranata, kada im oni, kao stranci nisu smetali, našli su se i sami u poziciji proleterijata, usled nasilnog prodora kapitalističke ekonomske krize i u njihove redove. Sada, kada više ne mogu da koriste čak ni nisko plaćene imigrante i kada je tržište rada preplavljeno i nezaposlenim Grcima, isti ti imigranti im smetaju, jer u njima vide samo one koji su, iscrpljeni nezaposlenošću, prešli u sferu kriminaliteta, pa ovu karakteristiku generalizovano projektuju na sve imigrante.

Četvrti mit: Zlatna zora je protiv „lopova – političara“.

Objasnenje: Nameće se pitanje zašto su napali dve žene, poslanike levice, koja tada još nije bila vladajuća opcija. Jedino što su tim delima pokazali je njihov antikomunizam.

Peti mit: Informativni mediji su protiv Zlatne zore.

Objasnenje: Ni jedna stranka nije imala tako ogromnu promociju preko medija, kao što je ova. Dodatno, to se može reći pogotovo za njene promocije preko interneta, na velikim novinarskim sajtovima koji su u vlasništvu ovde poznatih biznismena, gde je svakodnevno bilo izveštavano čak i o najbizarnijim ispadima njenih članova. To je pokazalo kako metoda takozvanog „negativnog reklamiranja“, kao nikad do tad nije imala toliki obim, a posredno i popularnost. Metoda je funkcionisala na sledeći način: Zlatna zora je davala provokatorski povod, poput napada na imigrante, pevanje himni posvećenih hunti i slično, a informativni mediji su ih pratili u korak i izveštavali.

Šesti mit: Zlatna zora je antisistemska snaga.

Objasnenje:Ma koliko rukovodstvo Zlatne zore na sav glas protestovalo protiv informativnih medija, političara i sistema, kada dođe do trenutka da se izjasne oko velikih pitanja, pokazuje se koliko su malo uverljivi bili njihovi protesti. Na primer, njen lider Mihaloljakos intenzivno kritikuje zelenaše, ali povodom državnog duga on samo predlaže nekakvu kontrolnu komisiju, koja bi ispitala da li je jedan deo duga nelegalan.

Takođe, Zlatna zora često koristi svoje protivljenje memorandumima o finansijskoj pomoći Grčkoj, koji sadrže kao preduslov mere štednje. Podrazumeva se da se to zbiva unutar Evropske unije i Evrozone. U tom okviru, ona insistira na ponovnim pregovorima o dugu sa kreditnim partnerima, ali izbegava da kaže kakav bi stav zauzela ukoliko Evropljani koji nas kreditiraju ne pristanu ni na kakvo ponovno pregovaranje, kao što su već otvoreno nagovestili.

Sedmi mit: Zlatna zora nije u sprezi sa policijom.

Objasnenje: Postoji mnoštvo dokaza da je njen lider Mihaloljakos bio doušnik policije i državne tajne službe (EYP), već nekoliko decenija. To potkrepljuju i činjenice da je mnoštvo članova Zlatne zore bilo oslobođano zatvorskih kazni, uprkos njihovih kriminalnih dejstava i drugačijih sudskih odluka. Iz svega ovoga proizilazi da Zlatna zora nije protiv sistema, već je dokazano još jedna njegova rezervistička formacija. Ona je čak poslednjih godina stekla svojevrsnu važniju ulogu.

U tom smislu Zlatna zora pokušava da spreči i stvaranje organizovanog narodnog pokreta - fronta koji bi joj se suprotstavio. Ona iskorišćava gnev naroda zbog postojećih problema. Ista pokušava da unese razdor i da neprestanim provokacijama izazove nasilničke, krvave ekscese, tako što daje prostora svojim odredima za napad. Istovremeno, Zlatna zora igra i ulogu strašila, da bi ogorčene glasače vratila pod okrilje isključivo dveju sistemskih političkih stranaka, koje su se decenijama smenjivale na vlasti, ili ih prigrlila za sebe, ali i u svakom slučaju sprečila da glasaju za levicu.

10.2 GREŠKE KOJE IDU NA RUKU FAŠISTIMA

Prva greška: Fašizam je sve ono što bilo koji novinar ili kolumnista piše da smeta njegovoj političkoj i društvenoj estetici i teoriji.

Tako ne bi trebalo da bude. Fašizam je jedan konkretan, politički model, koji se zasniva na sumanutoj i nenaučnoj lažnoj retorici. Njega karakterišu želja za vlašću i ima samo jedan društveni rezultat: maltretiranje naroda u korist oligarhije. Ova greška, kada ne potiče iz političkog neznanja, tada predstavlja namerni ispad. Kao na primer, kada se nasilnički odredi izjednačavaju sa učesnicima običnih protesta.

Druga greška: „Nacizam je stav“.

Ne bi se baš moglo reći da je stav nasilno podaništvo Fireru. Nije stav instrument koji ubija stavove. To je kraj stavova. Izjednačavajući bilo koju drugu političku teoriju, ma koliko pogrešna bila, sa čizmom na obrazu, je kao da se ukida bilo kakva logična evolucija, koja se odvijala tokom hiljada godina civilizacije, u korist toljage u rukama jednog Neandertalca.

Treća greška: „U nekim stvarima su u pravu“.

Ni u čemu nisu u pravu. Jer fašista, čak i kada prihvati neku istinu, on to čini samo da bi obmanjivao. Fašizam i nacizam se zasnivaju na nizu laži koje sistematski šire njihovi propagandni mediji i predstavljaju glavni stožer „ideološkog prosvetavanja“ koje Zlatna zora sprovodi nad svojim članovima. Neke od tih laži su i sledeće:

a) „Holokausta nije ni bilo“.

Zar nisu tokom Hitlerove vlasti na najužasniji način ubijeni milioni ljudi, Jevreji, Sloveni, Romi, komunisti i lica sa specijalnim potrebama? Ovo je toliko providna laž da u nju mogu poverovati samo istorijski neobrazovani ili nelogični ljudi. O tome postoje svedočenja ljudi, fotografije i dokumentarni filmovi iz tog doba, a i koncentracioni logori. Pa i sami neonacisti odbacuju ovu laž samim tim što se često fotografišu u jednom od najpoznatijih takvih logora, Aušvicu, ili kada pevaju o njemu. U Grčkoj postoji desetina sela koje su nacisti zapalili, a njihove stanovnike poubijali.

b) „Nije bilo mrtvih tokom gušenja pobune studenata Politehničkog fakulteta“

Zar je moguće da nije bitno šta o ovome govore svedočenja, šta je dokazano na suđenju pripadnicima hunte, šta se vidi na filmu sa tenkom koji ruši kapiju fakulteta gazeći i tela studenata, ili koliki su spiskovi poginulih. Fašista bi rekao „nije ih bilo“, jer je glavni elemenat njihove propagande rečenica: „Potrebna nam je jedna hunta da uvede red u zemlji“.

c) „Čistoća rase“

Centralna tačka nacističke propagande je rasna segregacija. Ova fundamentalna laž pretpostavlja svaku vrstu antinaučne teorije biologije, istorije, antropologije, sociologije i još desetina drugih naučnih oblasti.

d) „Nismo nacisti“

Ovo je laž koju često ponavlja rukovodstvo Zlatne zore pred istražnim sudijom. Ali nije ni malo slučajno što isti, veličaju Hitlera i povremeno tvrde da „njega istorija još nije ocenila“.

Dodatno, oni kopiraju njegovu retoriku i taktiku, transformišu kukasti krst u „meandar“ iz antičke Grčke, a nacistički pozdrav u „antički grčki pozdrav“.

e) „Krv i čast“

I ovo je providno, jer je to upravo direktan prevod hitlerovskog izraza „Blut und Ehre“. Pa iako utopljena u krv, ova njihova parola nema nikakve časti, već samo karakteristike plaćenih nasilnika i to sa cenovnikom: polomljena ruka – 300 evra. A svi oni koji su očekivali da će uhapšeni pripadnici Zlatne zore braniti svoje ideje na sudu, su se prevarili; jer trenutno, jedina „ideja“ koja im je važna, je da se spasu zatvora.

Četvrta greška: „Obmanute su pristalice“

Nisu uopšte obmanuti. Ima još mnoštva laži, ali je glavno to da i sami lideri neonacista znaju da je ono što govore laž i to im ne smeta. Uostalom, izraz „gebelizam“ potiče od Hitlerovog saradnika Gebelsa, kome se pripisuje rečenica: „Pričati, pričati, nešto od toga će ostati“. Neonacisti govore laži zato što ne postoji logična osnova za toljage kojima se služe. Otud i promovisanje snage, u sličnom militarističkom stilu, sa bakljama i vojničkim naredbama hunističkog tipa, koji nadomeštavaju verbalnu komunikaciju.

Oni se ne trude da analiziraju svet i da sročie konzistentnu političku platformu. Dovoljno im je da lažima, nasiljem i zločinima osvajaju što je moguće više vlasti; naravno, onoliko koliko im dopustimo.

Peta greška: „Ostavite pravosuđu da se njima bavi“

Fašizam se ne pobeđuje na sudovima.

Pravosuđe treba da radi svoj posao kada je suočeno sa zločinima, ali fašizam se neće tako iskoreniti. Za to su potrebni obrazovanje, dijalog, kritička misao, otpor fašizmu u svim sferama života, privatno ili na radnom mestu.

Šesta greška: „Zatvaranjem njihovih lidera su skončali“

Ni ovo nije tačna procena. Zatvaranjem lidera je moguće rasformirati konkretnu organizaciju, Zlatnu zoru. Ali, fašizam će naći drugde da se izrazi, ukoliko se ne iskoreni.

Sedma greška: „Zlatna zora je antimemorandumska i antisistemska“

O tome koliko je ona antimemorandumska i antisistemska vidi se po njenim metama: imigranti, levičari, Jevreji, Romi... U lažnoj retorici kojom se koristi neprestano, može da promoviše „patriotizam“ i da istovremeno olako glasa za prodaju nekih grčkih ostrva; da se navodno brine za „interese naroda“, a da premlaćuje radnike; da drži govore protiv kapitalizma, ali i da glasa za zakone koji idu na ruku brodovlasnicima. Nikakvu moralnu dilemu nemaju ovi naslednici Gebelsa.

Osma greška: „Zlatna zora je rezultat krize“

Ne u potpunosti. Zlatna zora i neonacisti su postojali i pre ekonomske krize, a ojačali su pre svega zbog konkretne podrške koju su im pružili pojedini informativni mediji i njihovi tajni finansijeri.

Primer za to je da kad je, sad već uhapšena pripadnica Zlatne zore, svojevremeno bila učestalo promovisana na TV kanalima, kada je svako fašističko, rasističko i otvoreno neonacističko „gledište“ bilo predstavljano na medijima ravnopravno sa svim ostalim, demokratskim stavovima, tada je na terenu ekonomske krize izrasla nelogična i opasna zabluda da je možda i nacizam nekakvo „rešenje“.

Deveta greška: „Fašizam koji karakteriše Grka...“

Nikakav fašizam početno ne postoji ni u jednom čoveku. To je stečena mana. Deficit demokratskog obrazovanja i pravde, nekažnjivost paradržavnih nasilnika, huntista, političara i policajaca koji su kršili zakone, decenijama je pripremao teren za antikomunističko ponašanje, čiji je ekstremni vid fašizam.

Fašista mrzi čoveka kraj sebe, želi da ga potčini. Istovremeno, on tu svoju želju predaje u sprovođenje jednom višem lideru. Ali čitava ta konstrukcija je trula, jer kad društvo počinje da se brani od njega, spreman je da se sakrije. Jer kad izgubi svoje glavno oružje, a to je nekažnjeno nasilje nad sugrađanima, gubi sam sebe.

Deseta greška: „Jedno je fašizam, drugo nacizam, a treće nacionalizam“

Ovo nije baš netačno, ali pošto se koristi u svrhu obmane, kao što je česta sentenca pripadnika Zlatne zore: „Nismo nacisti, već nacionalisti“, to treba i naznačiti. Čovečanstvo je proživelo razne vrste fašizma: od surovog nacizma do blažih formi hunte. A gde će se zaustaviti svaki put bilo koji sumanutu vlastodržac i koliko će biti njegovih žrtava, jer žrtve uvek postoje, zavisi od varijabilne ravnoteže unutrašnjih i spoljnih snaga u svakoj zemlji. Ni Hitler nije počeo da ubija od prvog dana. Pa i sama Zlatna zora je počela kao jedna marginalna grupa neonacista, da bi stekla naknadno nasilničke odrede. Društvo je to dopustilo. A Zlatna zora će se kamuflirati u bilo koju uniformu ili odelo, koji joj svaki put stoje na raspolaganju, samo u cilju da osvoji što je više moguće vlasti.

Jedanaesta greška: „Nacionalizam je vid patriotizma“

Pogrešna je i ova tvrdnja. Patriotizam znači da voliš svoju zemlju. Nacionalizam je jedna devijacija koje je zasnovana na istom principu kao i fašizam, na rasnoj čistoći i njenoj uzvišenosti, na paradoksalnoj ideji da su sve druge nacije niže od sopstvene, to jest od nacije kojoj pripada nacionalista. Upravo istu ideju imaju svi nacionalisti sveta, pa tako, ili su sve nacije, „više“ što ne može da stoji kao argument, ili svi nacionalisti sveta greše. Dodatno se treba zapitati koliko su „patriote“ svi oni koji veličaju paradržavne nasilnike, oni koji su se zaklinjali Hitleru i linčovali svakog ko im je pružao otpor?

Njihov nacionalizam se zasniva na istorijskom neznanju, poput doušnika i izdajnika iz doba okupacije, koji su se naknadno ogrnuli plaštom „patriotizma“, mada su prethodno sarađivali sa okupatorima svoje zemlje.

Primer devijantnog uverenja jednog nacionaliste: I jedan međunarodni intelektualac i jedan grčki nacionalista obožavaju antičku Grčku. Prvi to čini jer su tamo rođene nauke, putem izražavanja različitih, pa čak i kontradiktornih teorija, a drugi jer tamo gde su rođene nauke, rođen je i on, nakon 2000 godina! Sukob ideja u antičkoj Grčkoj, ili u savremenom svetu, ne interesuje nacionalistu, a i dijalektika mu je nepoznat pojam. On je ipak siguran da pošto u istoj zemlji u kojoj je nekad govorio Platon i on sam mumla, nešto zajedničko među njima verovatno postoji...

Dvanaesta greška: „Sistem im neće dopustiti...“

Sistem, to jest establišment, kada mu to odgovara, itekako im dopušta da čine nedopustivo.

Počev od policajaca koji su upućivali građane sa problemima da se obrate Zlatnoj zori na konkretne telefonske brojeve, da bi ih rešili umesto njih, preko medija koji su predstavljali neistinite reportaže, pa zatim pomoću tajnih i javnih finansijera, kapitalizam koristi fašizam svaki put po potrebi. Nije slučajno što je Zlatna zora na dijagramima anketa o nameri davanja glasa građana dva puta imala uzlazni skok. Prvi put kada je ultradesničarska stranka LAOS napustila koalicionu vladu Lukasa Papadimosa, februara 2012. godine i drugi put pre izbora u septembru, 2012. To je bilo vreme kada je sistem sistematski promovisao Zlatnu zoru kao antisistemsku snagu.

Trinaesta greška: „Imaju pravo da veruju, govore i primenjuju sve što žele, jer imamo demokratiju“

Demokratiju imamo, ali ne dopuštamo recimo, silovateljima dece da govore i čine šta god žele. Tako ne možemo da dopustimo ni fašistima da truju dečije glavice jer „imamo demokratiju“. A prijave o sistematskoj propagandi Zlatne zore po školama ne možemo da ignorišemo. Jedan od glavnih principa demokratije je poštovanje manjina svake vrste, jer kad se bolje zamislimo, u krajnjem slučaju svi smo nekakve manjine. Racističke, seksističke nacionalističke retorike, bez istorijskog i drugog naučnog znanja su se toliko nametnule jer nismo još rekli: „Dosta je“.

Četrnaesta greška: „Pa šta da radimo, kad je tako?“

Nipošto ne treba razmišljati na taj način. Svi mogu po nešto da učine. Počev od antifašističkih grupa na ulicama do Vrhovnog suda, svi imamo ulogu u odupiranju fašizmu.

Treba o tome razgovarati u porodici, u školi, na radnom mestu, u susedstvu; razotkriti fundamentalne laži fašizma, braniti njihove žrtve i naravno, ne glasati na izborima za njih; niti za njih, niti za sve one koji ih štite, kako bi posle pokupili njihove glasove.

Pesnaesta greška: „Antifašistički je X politički prostor, a ne Y“

Ovo je istorijska greška. Najveća pobeda protiv fašizma je postignuta u Drugom svetskom ratu, kada su se ljudi različitih ideologija i čitavi narodi, sa različitim političkim sistemima i državnim uređenjima, ujedinili u zajedničkoj borbi.

Šesnaesta greška: „Ne nasilju, ma odakle poticalo“

Profil pacifiste je razumljiv kao moralni stav, ali često zalazi u pogrešan okvir. Nasilje jeste neprihvatljivo, ali nasilje je bio i odbrambeni rat grčkog naroda prema agresiji fašističke Italije. „Nasilje je poruka, a ne sredstvo“, napisao je u svom izveštaju o Zlatnoj zori podprednik Vrhovnog suda. Na ovu, toliko jasnu poruku, odgovor ne može biti naivan. Na kraju krajeva, fašisti smatraju nasilje za svoj ekskluzivni teren. Kada im se ono vraća kao bumerang, manji su od makovog zrna, jer se ruši njihova glavna koncepcija. Nije slučajno što su stanovnici Londona ponosni na bitku u Cable Street, gde su lokalni stanovnici i ostali antifašisti razbili jednu fašističku paradu 1936. godine. To je bio početak kraja „Britanske unije fašista“, Osvalda Moslija, koja je do tada jačala.

Ovo pobranje grešaka bi moglo još dugo da se nastavi, mada je o tome napisano na stotine boljih knjiga. Značajno je to da shvatimo da se „zmijsko jaje“ nije izleglo u vazduhu.

Postojalo je „гнездо“, izgrađeno nekažnjavanjem odgovornih, usmerenom propagandom, nenaučnom retorikom i onom o teorijama zavere, a prostor mu je ustupila lakomislenost neznanja. Sada, kada se zmija kreće i ujeda, niti je naš strah, niti gledanje u drugom pravcu, neće uništiti. Jedan pesnik je mudro rekao: „Fašizam shvati duboko. Sam umreti neće. Uništi ga!“

11.ODNOS ZLATNE ZORE,NACIONALISMA I DEMOKRATIJE

Izbijanjem ekonomske krize, preko 500.000 Grka je, da bi izbacilo svoj bes, glasalo za Zlatnu zoru. O tome zašto su besni, objašnjavaju pojedini politički analitičari. Drugi opet tvrde da su ovi glasači obmanjeni, te da nisu svesni za koga u stvari glasaju. Nažalost po Grčku i po njenu poziciju u današnjem kompleksnom svetu, gde političke ideologije bivaju zamenjene verskim i nacionalističkim fundamentalizmima, stvarnost je mnogo složenija.

Treba naglasiti da je Zlatna zora, kao politička stranka, koja je potekla iz jedne kriminalne organizacije, stupila na političku scenu i ostaće na njoj, uz sve posledice po politički život zemlje i kvalitet demokratije. Zlatna zora ima jake korene koji su jačali trećerazrednim populizmom i nacionalizmom jednog dela Nove demokratije, ali i antizapadnim i antievropskim orijentisanjem dela Grčke Crkve. Ovakav ambijent je dopunjen i domaćim antisemitizmom, koji se ubraja među najizraženije u Evropi.

Ovde treba istaći da značajno tle za uspon Zlatne zore predstavljaju neka navijačka udruženja, u kojima se obučavaju huligani, koja finansiraju novopečeni biznismeni, da bi po potrebi koristili ova lica za svoje ciljeve. Fudbalski huliganizam je veliki snabdevač ultradesničarskih stranaka u mnogim evropskim zemljama, pogotovo u Francuskoj, ali i Velikoj Britaniji.

Pa ipak, ono što u Grčkoj iznenađuje je tolerancija koja se pokazuje prema ovoj pojavi, a koja je sigurno povezana sa ogromnom količinom prljavog novca, koji tu cirkuliše, ali mu je nemoguće prići jer su takvi pokušaji završavali neslavno, bolje reći nesrećno.

Vredno pažnje je takođe i širenje ideologije Zlatne zore preko Interneta, koji je preplavljen nacionalističkim i uvredljivim po demokratiju tekstovima, a koji pozivaju na nasilje i na toliko popularan u fašističkim parolama – nihilizam. Tako bi mogli da kažemo da Zlatna zora nije isključivo fašistička i nacistička partija. Ona je i nacionalno-fundamentalistički pokret sa sve većim političkim ambicijama.

Ovaj pokret nema ambicije da pruži političko-ekonomska rešenja za postojeće probleme, već zadovoljava duboko ukorenjene emocije i nerealna opredeljenja vezano za konkretne, bezizlazne situacije.

U takvoj ulozi, Zlatna zora zadovoljava psihološki jedno duboko reakcionarno društvo, koje je prožeto klijentelističkim političkim sistemom, a koji se danas napušta iz prostog razloga što nema više šta da pruži. Zapošljavanja u javnom sektoru su završena, na izdisaju je i uvozno-preprodajući sistem, utaja poreza je ograničena, penzije lažnim penzionerima su raskrinkane, agrarne dotacije se strože kontrolišu, a građevinski prekršaji kažnjavaju. Za čitav deo populacije, ovo su loše vesti.

Takođe, uzimajući u obzir da se čitav taj deo populacije hranio ideološki zaverama, prisvajanjem patriotizma samo za sebe, metafizičkim tumačenjima stvarnosti i hipotetičkim neprijateljima, veoma je lako da se okrene bilo kojim nasilnicima, kako duha, tako i politike.

Po socijalnom sastavu glasača Zlatne zore vidi se da ona raspolaže uplivom u slojeve koji su tradicionalno podržavali sve vidove populizma, dovoljno je bilo samo da on garantuje retrogardnost. Jasno je da ove slojeve danas privlači fundamentalizam Zlatne zore, ukoliko se on smatra za borbeni konzervativizam, dakle dovoljno je da mu je ambicija dinamično podržavanje gore navedenog, nepromenljivog klijentelističkog sistema i time posvećenost društva jučerašnjici. Takođe, prisustvo Zlatne zore u Evropskom parlamentu rezultiraće njenim stabilizovanjem i jačanjem na grčkoj političkoj i društvenoj sceni, ali ne kao opredeljenje za njihovo poboljšanje, već kao instrument uzgajanja zla i uništenja demokratskog uređenja putem ekstremizma.

Kao što je poznato, fundamentalizam se aktivira u sadašnjosti i kreće se ka budućnosti projektujući prošlost kao isključivu istinu, boreći se protiv svake sile koja bi mogla da je falsifikuje. Ni konzervativizam, ni fundamentalizam ne predstavljaju autentične, tradicionalne fenomene.

Prvi se očajnički drži prošlosti i ravnodušan je prema organskom proširenju tradicije na sadašnjost i budućnost. Drugog samo zanimaju sadašnjost i budućnost, ali pokušava da ih oživi okoštanim oklopima iz prošlosti. Radi se dakle, o strukturnoj reakciji na prosperitet, koja se ušančila u mržnji prema drugima, u „patriotskoj“ retorici i optužbama nepostojećih neprijatelja.

Treba se zabrinuti nad činjenicom da nove poteškoće koje se naziru za ovu zemlju, ista neće biti u stanju da tretira, zbog toga što nije sigurno sa koliko neophodnih duhovnih, moralnih i psihičkih potencijala raspolaže.

11.1 RAZMIŠLJANJA O FAŠIZMU I DEMOKRATIJI

Fenomen Zlatne zore koji ukratko izražava težnje za što skorijim preovladavanjem fašizma u Grčkoj, sadrži u sebi mnoštvo kontradiktornosti. I pored toga što ova stranka nikad nije krila svoje stavove, veliki broj glasača ju je podržao na poslednja dva izborna odmeravanja za nacionalni parlament.

Iz statuta ove stranke proizilazi da stranačka skupština bira lidera, dajući mu određene ruke da sam bira svoje saradnike i savetnike, te da nakon 5 godina sam odlučuje da li će i kada biti održana stranačka skupština, te kada će i da li biti održani unutar-partijski izbori.

U suštini ovom apsolutističkom lideru članovi poklanjaju svoje pravo na sopstveno mišljenje. To bi po ovoj logici značilo da u slučaju da Zlatna zora dođe na vlast, bilo prevratom, bilo nasiljem, ili izborima, grčki građani ne bi imali ponovo pravo na izražavanje sopstvenog mišljenja.

Većina građana je glasala za Zlatnu zoru zbog besa i osvete, jer su prethodne vlade potpisale dva memoranduma o kreditiranju Grčke, u kojima se navodi da se zbog dugova predaje nacionalni suverenitet. Ali ovde nije jasno kako bi se nacionalni suverenitet spasao predajom svakog prava na slobodu jednom apsolutisti, koji je uz to optužen za osnivanje kriminalne grupe.

Pa ipak, Zlatna zora se oslanjala na navedeni argument da bi dobila na snazi. A sa obrazloženjem da brani ideale antičke Grčke, širila je istovremeno strah, bes, mržnju, osvetu.

Ne može se prenebeći činjenica da je ona dobila podršku mnoštva hiljada grčkih građana. Za poznavaoce društvenih zbivanja, ovo znači da je grčki narod bio pun osećanja besa i revolta i izrazio ih je na pogrešan način, putem ove stranke, koja je optužena i kao zločinački udružena grupa.

Postoje procene da ovaj bes naroda neće brzo proći, već da će rasti u onoj meri u kojoj će još više ljudi ostajati bez posla, biti iscrpljivani sve većim porezima, posmatrati kako se uništava životna sredina i njihovo zdravlje putem sve većih intervencija, radi eksploatacije i veće zarade, degradira obrazovanje i ostale sfere života.

Takođe je teško proceniti kako će u jednoj hipotetičkoj konstelaciji besan narod da reaguje, o čemu bi vlade trebalo blagovremeno da razmišljaju kada se podnose i izglasavaju zakoni koji donose upravo gore navedene negativne posledice po grčke građane i društvo.

Rešenje za sve ovo je demokratija u pravom smislu reči i razvoj osećaja odgovornosti za društvo u celini, njegovu i našu budućnost. Demokratiju gradimo mi sami. Jedno idealno društvo, kome bi se svima dopadalo, niko drugi ne može da izgradi nego mi sami. Ništa ne može da se pokrene ako nismo prisutni i aktivni na taj način da dajemo najbolji deo sebe društvu u celini.

11.2 NOVA DEMOKRATIJA I ZLATNA ZORA

Odgovornost prethodnoj vladi Antonisa Samarasa za eskalaciju fenomena Zlatna zora pripisuju mnogi analitičari, pozivajući se pre svega na očekivanja koje je ista stvorila kod grčkog i inostranog javnog mnjenja, svedena na to da je suočavanje sa ovom neonacističkom organizacijom u rukama pravosuđa. Mnogi, naime smatraju da je to ipak duboko politički problem, koga dosadašnje vladajuće stranke koje su se smenjivale na čelu države od pada hunte pa doskora, nisu bile u stanju da kontrolišu i reše, upravo zbog sopstvenog nedostatka političke etike.

Već je više puta naglašeno da je ekonomska kriza početni uzrok za jačanje Zlatne zore. Ali, kako smatraju mnogi politički analitičari, postoji još niz faktora, koji su nekad tolerancijom, a nekad i aktivnim doprinosom konzervativne, donedavno vladajuće stranke, Nove demokratije i njenog donedavnog predsednika i premijera, Antonisa Samarasa, doprineli da se Zlatna zora legalizuje i racionalizuje u svesti jednog dela građana i pored svoje ekstremno konzervativne retorike.

Slika broj 35. Andonis Samaras, prethodni predsednik grčke vlade i prethodni predsednik "Nove Demokratije",
<http://www.tharrosnews.gr/news/content/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%AE%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B5-%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%B7%CF%82-%CF%83%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%82, 19-6-2014>

„Preletanje“ poslanika ultradesničarske stranke LAOS 2012. godine u redove vladajuće stranke Nove demokratije i njihovo promovisanje u istaknute nosioce vladine politike, je dovelo do prevagnuća politike Nove demokratije sa desnice centra na ultra desničarsku. Ovi novopridošli članovi su uspjeli da nametnu Novoj demokratiji retoriku svoje bivše stranke LAOS, koja je u deceniji od 2000. godine zauzimala glavni prostor i popularnost ultradesnice na grčkoj političkoj sceni. Antonis Samaras je ovim transferima ne samo izmenio, profil Nove demokratije, kao nekadašnje stranke desnog centra, već i doprineo ključno raspadu stranke LAOS. Treba naznačiti da je LAOS i pored svojih ultradesničarskih karakteristika, predstavljala svojevrsni „bedem“ protiv odliva glasova desničara ka još ekstremnijim vidovima ultra-desnice, kao što je Zlatna zora.

Otkrivanje uloge pouzdanog Samarasovog saradnika, generalnog sekretara tadašnje vlade, Takisa Baltakosa, koji je direktno komunicirao sa neonacistima, trebalo je da šokira javnost, da ista nije bila već ranije medijski izmanipulisana spinovanjem stručnjaka iz premijerovog kabineta, isticanjem teorije o dva ekstrema na političkoj sceni.

Ova teorija se zasnivala na opasnoj akrobaciji kojom je Samaras sebe promovisao u monopolskog nosioca demokratskih atributa, a svoje političke protivnike, pre svega levičarsku stranku SIRIZA izjednačavao sa drugim licem fašizma, samo na suprotnoj, ekstremnoj poziciji od Zlatne zore.

U trenutku kada je najvažnije bilo jedinstvo demokratskih snaga naspram Zlatne zore, vlada Antonisa Samarasa se odlučila da pomoću teorije o dva ekstrema pocepa ovo jedinstvo, iz očiglednih uskopartijskih interesa njegove stranke. Oba navedena slučaja su podjednako opasna za demokratiju.

Nakon svega ovoga, suviše je da predstavnici prethodne vlade izražavaju svoje negodovanje ili žaljenje zbog impozantnih izbornih rezultata Zlatne zore.

Zaista, građani su ljuti i revoltirani zbog političkog i medijskog sistema koji idu na ruku interesima oligarhije. Kriza i kreditni sporazumi su zaista odgovorni za veliki zaokret glasača ka Zlatnoj zori.

12.ZLATNA ZORA NA PARLAMENTARSKIM IZBORIMA

„Najnegativniji“ elemenat parlamentarnih izbora održanih 20.09.2015. godine je društveno i izbornu stabilizovanje neonacističke stranke, Zlatne zore.

Ona je osvojila 6,91% ¹⁹³glasova i zauzela treće mesto, iza stranaka SIRIZA i Nova demokratija.

Tako se može ustanoviti da su se iskristalisale veze delegiranja određenih socijalnih grupa od strane Zlatne zore. Glasovi dati ovoj stranci ne mogu se smatrati pukim slučajem, niti se mogu tumačiti više kao glasovi revolta.

Oni sad već predstavljaju svestan glas potvrde neonacističke retorike usled ekonomske krize.

Društvena svest, usmerena ka neonacističkoj Zlatnoj zori, je doprinela njenom socijalnom i izbornom stabilizovanju, uzimajući u obzir, na primer, da su procenti koje je osvojila na glasačkim punktovima gde su glasali pripadnici specijalnih odreda policijske bezbednosti, ostali i dalje izuzetno visoki, što dokazuje njeno rasističko-fašističko ideološko reprodukovanje unutar represivnih struktura države. ¹⁹⁴

Neonacistička Zlatna zora se ne održava više samo uz pomoć socijalnog revolta, već društvenom svešću koja, iako je još uvek inspirisana televizijskim promocijama ove stranke sa negativnim primerima korumpiranih političara koji „rasprodaju domovinu“, sad već stiže uverenja i o nacionalnoj „čistoći“.

Sve ovo ukazuje da će antifašistički inicijativni pokreti povodom ovoga imati dosta posla pred sobom.

Zlatna zora, jedna od najviolentitnijih ultradesničarskih stranaka u Evropi, se pokazuje kao jedan od najvećih pobednika poslednjih, gore navedenih izbora u Grčkoj, gde je učvrstila svoje prisustvo u parlamentu i svoju snagu na ulicama.

¹⁹³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/7-10-2015>

¹⁹⁴ <http://tvxs.gr/news/ekloges-septembris-2015/oi-astynomikoi-stathera-psifisan-toys-neonazi, 7-10-2015>

Uvećani izborni procenat Zlatne zore, koja je ogrnuta plaštom političke stranke, trebalo bi da zabrine, kako ostale partije, tako i društvo, pogotovo nakon priznanja njenog lidera, Nikosa Mihaloljakosa, par dana pre izbora, o političkoj odgovornosti iste za ubistvo Pavlosa Fisasa, levičarskog aktiviste i muzičara, koga je nožem ubio, bez direktnog povoda, sredovečni porodični čovek, član Zlatne zore, nakon telefonskih konsultacija sa njenim rukovodstvom.

Prvi postizborni ulazak Zlatne zore u Grčki parlament, pre par godina, je mogao da se protumači delimično kao glas protesta birača. Ali, kad operišemo sa činjenicom preuzimanja političke odgovornosti za navedeno ubistvo, od strane njenog lidera, što je kao praksa poznato da čine samo kriminalne i terorističke organizacije, onda se izborni glasovi dati ovoj stranci mogu u velikoj meri tumačiti kao „veoma svesni“.

Za to nema nikakvog opravdanja, posmatrajući činjenice iz demokratske vizure. Makar i mali skok njenih poslednjih izbornih procenata trebalo bi da zabrine celokupno društvo i njegove strukture.

U tom smislu, korisna bi bila kratka retrospektiva njenog društvenog upliva i izbornog uspona:

Zlatna zora se pojavila na izbornom proscenijumu maja 2012. godine sa 440.894 glasa birača, ili sa 6,68%.¹⁹⁵

Usledili su izbori juna 2012. godine, na kojima je osvojila 425.990 glasova, ili 6,92%.¹⁹⁶

Januara, 2015. godine je osvojila 388,377 glasova, ili 6,28%.¹⁹⁷

Septembra iste godine, 379.581, ili 6,99%.¹⁹⁸

Treba naznačiti da su uvećani procenti, uprkos delimičnom smanjenju broja glasova, neposredno povezani sa uvećanim odsustvom birača na izborima, uzimajući u obzir celinu glasačkog tela.

¹⁹⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/17-10-2014>

¹⁹⁶ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/17-10-2014>

¹⁹⁷ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/17-10-2014>

¹⁹⁸ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/17-10-2014>

Dakle Zlatna zora pokazuje značajno stabilizovanje svojih izbornih procenata i blagi pad broja glasova zbog gore navedenih okolnosti. Ali, treba naznačiti i jedan izuzetak iz opšteg trenda njenog glasačkog učvršćivanja:

Samo na ostrvu Kritu, Zlatna zlatna zora je osvojila i to ne po prvi put, najniže izborne procenata, u poređenju sa čitavom državnom grčkom teritorijom i čak nije dobila ni jedan glas u 26 kritskih sela! ¹⁹⁹

Nakon poslednjih izbora, 20. septembra, 2015. sa 18 poslanika u Grčkom parlamentu, ustanovljeno je da je ova stranka imala, po nju, povoljne rezultate u okrugu Atike i na nekim ostrvima Egeja, geografski bližim turskoj obali, odakle je poslednjih meseci znatno povećan priliv izbeglica i imigranata, kao što su Kos i Lezbos, gde su se njeni procenti duplirali. Antiimigrantsko pozicioniranje Zlatne zore je sigurno doprinelo ovome.

Ova stranka, koja se legitimiše ka jedina „nacionalistička opcija“, uložila je u velikoj meri svoje ambicije u strahovanja Grka da bi jednog dana mogli da postanu nacionalna manjina u sopstvenoj državi.

Takođe, u izvesnom stepenu, ulogu je odigrala i njena „antimemorandumska“ retorika, koja se, da pojasnimo, odnosi na tri memoranduma o kreditiranju Grčke, koje su potpisale tri dosadašnje grčke vlade.

Predizborne ankete su pokazale da se 16.6% glasača Zlatne zore ubraja u žrtve rekordnih stopa nezaposlenosti, koja je jedna od tragičnih posledica masovnih restriktivnih mera javnih rashoda, masovnih otpuštanja sa radnih mesta i opštije, cene koje Grčka plaća u okviru programa njenog finansijskog spašavanja.

„Tumačeći rezultate u apsolutnim ciframa, Zlatna zora je bila jedina stranka koja je zadržala stabilno svoju snagu“, navodi profesor Atinskog univerziteta, Aristidis Hatzis i dodaje: „Na nju uopšte nije uticalo veliko odsustvo birača. Njeni rezultati predstavljaju opasnost, ali i sramotu za našu demokratiju“. ²⁰⁰

¹⁹⁹ <http://tvxs.gr/news/ekloges-septembris-2015/ayta-einai-ta-26-xoria-tis-kritis-poy-mayrisan-ti-xrysi-aygi>, 17-10-2015

²⁰⁰ <http://www.makeleio.gr/?p=441929>, 17-10-2015

„Zlatna zora nije simptom krize, već jedna stranka koja je došla da ostane i pokazuje da grčka bolest nije površna, već mnogo dublja, nego što su mnogi verovali“, navodi Dimitris Keridis, profesor Fakulteta političkih nauka Pantion.²⁰¹

Analitičari su pogrešili kada su naznačavali da će izjava lidera stranke, Nikosa Mihaloljakosa o političkoj odgovornosti iste za ubistvo Pavlosa Fisisa pogoditi njenu popularnost. Ultra-nacionalisti, koristeći ekonomsku krizu, imigrantsko pitanje i očaj grčkih građana, osvajaju pobornike.

To je ono što dokazuje da su bili u pravu oni koji su tvrdili da fenomen „Zlatna zora“ sad već zadobija izuzetno zabrinjavajuće dimenzije. Svi se slažu oko toga da je ova partija raširila svoje pipke duboko u grčkom društvu.

²⁰¹ <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ponos-kai-thlipsh-sto-katesthmeno-h-chrush-ugh-hrthe-gia-na-meinei,5-11-2015>

12.1 „POLITIČKA ODGOVORNOST“ MIHALOLJAKOSA

Predizborna izjava lidera Zlatne zore, Nikosa Mihaloljakosa da „preuzima političku odgovornost za ubistvo Fisisa“, opravdano je izazvala jednoglasnu osudu.²⁰²

Značajno je shvatiti šta je rekao Mihaloljakos: nakon što je Zlatna zora negirala bilo kakvu vezu sa ubicom Rupakiasom i ubistvom Pavlosa Fisisa, sada njen lider priznaje njenu odgovornost „samo“ na „političkom“ nivou.

Slika broj 42. Jorgos Rupakias, član Zlatne zore, blagajnik njene petočlane lokalne ćelije kvarta Nikea, ubica Pavlosa Fisisa, <http://www.nocomments.gr/news/koinonia/76987/o-giorgos-roypakias-symponei-tin-oikogeneia-fyssa>, 30-8-2014

Izjava o „političkoj odgovornosti“ u stvari na najzvaničniji način okončava ono o čemu Zlatna zora govori već duže vreme: da je krivično gonjenje njenog rukovodstva završeno, te da je se bilo koji razgovor o pripisivanju krivične odgovornosti ne tiče, s obzirom da je pitanje „političko“.

Ono što Mihaloljakos nije dobro procenio je da za veliki deo naroda u Grčkoj, koji se gadi neonacista i koji se seća žrtvovanja Pavlosa Fisisa, ništa nije završeno, te da bitka za pripisivanje krivične odgovornosti pripadnicima Zlatne zore koji lako vade noževe tek sledi. Plima reakcija je primorala ovu nacističku organizaciju da daje mnoge naknadne „korigujuće“ izjave.

²⁰² <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500026260,30-8-2014>

Ali ništa ne menja činjenicu da je Mihaloljakos, ni malo slučajno priznao odgovornost za akcije odreda napada u krucijalnom slučaju ubistva Pavlosa Fisasa. Takođe, on je svojom argumentacijom otkrio da je ključna bitka za nacističku kriminalnu organizaciju njeno ponovno političko legalizovanje.

Slika broj 43. spomenik u znak sećanja na život antifašističkog repera Pavlosa Fisasa, <http://www.newsbeast.gr/greece/arthro/731649/auto-einai-to-mnimeio-tou-paulou-fussa-sto-keratsini>, 22-8-2015

Panika Zlatne zore povodom pomenutih Mihaloljakosovih izjava se vidi iz činjenice da je on dva puta korigovao svoje izjave. Umesto da poboljša, pogoršao je dodatno poziciju onim što je rekao.

Treba reći sledeće: političku odgovornost stranka ima samo za ono što čine njeni članovi. Ne postoji politička odgovornost partije za dela njenih simpatizera ili glasača.

Dakle, Mihaloljakos je priznao, u suprotnosti sa onim što je do sada govorio, da je ubica Rupakjas član Zlatne zore, konkretnije, bio je blagajnik njene petočlane lokalne ćelije kvarta Nikea.

Ali, Mihaloljakos je rekao nešto još gore: da preuzima „političku odgovornost za ubistvo Pavlosa Fisasa“, ali ne i da preuzima političku odgovornost za činjenicu da je ubica bio član Zlatne zore, već za samo ubistvo.

Ali preuzimanje takve političke odgovornosti podrazumeva preuzimanje krivične odgovornosti za delovanje odreda za napade lokalne jedinice iz Nikeje, koja se te večeri, pred ubistvo Pavlosa Fisisa organizovala u svojoj kancelariji, nakon poruke lidera partijske ćelije Patelisa pripadnicima policijske bezbednosti, naoružala se, informisala se o meti i ubila Pavlosa Fisisa.

Dakle ispravno podseća Dimitris Psaras da je i izjava Dimitrisa Kufodinas o preuzimanju „političke odgovornosti za dejstva terorističke organizacije 17. novembar, koštala istoga nekoliko desetina godina doživotnog zatvora...

Advokati tužilačke strane, u slučaju egipatskih ribarskih lučkih radnika, na procesu Zlatnoj zori navode:

„U okviru neuspešnog pokušaja neonacista da se pretvaraju kako su se promenili i sproveli samokritiku, „Firer“ Zlatne zore, Nikos Mihaloljakos je u svom intervjuu priznao političku odgovornost ove organizacije za ubistvo Pavlosa Fisisa. Na taj način, Mihaloljakos je prihvatio optužnicu o upravljanju kriminalnom organizacijom.

12.2 SUĐENJE ORGANIZACIJI "ZLATNA ZORA"

Suđenje Zlatnoj zori je u toku i nazivaju ga „Velikim procesom“. To je suđenje nacističkoj organizaciji koja je od 1987. godine pa do danas, uživajući jednu specifičnu blagonaklonost dela policije i pravosuđa, počinila niz kriminalnih dela protiv svojih političkih protivnika i svih onih koje, shodno svojoj ideologiji, smatra nižim ljudskim bićima. Potom se ogrnula plaštom „legalne političke stranke“, intenzivirajući istovremeno svoja kriminalna dejstva, a 2012. godine je uspela da pređe prag Grčkog parlamenta, sa ciljem, shodno izjavama njenog lidera, Nikosa Mihaloljakosa i vodećih članova, da ga sruši i na njegovim ruševinama da izgradi jednu novu, nacističku državu.

Slika broj 44. Leonidasov spomenik na Termopilima, <http://www.spirospero.gr/index.php/politiki/73376-i-xrysi-avgi-stis-thermopyles-me-nazistika-synthimata-video>, 19-10-2013

Već poznata Mihaloljakosova izjava, 26.8.2012. u Termopilima,²⁰³ koja je sadržana u izveštaju Saveta apelacionih sudija, a kojim se pred lice pravde upućuje 69 optuženih lica, glasi: „Vi ste odredi za napad, kad god požele, neka dođu da nas unište. Informišem vas da se uopšte ne provodimo lepo u Parlamentu.

²⁰³ <http://news247.gr/eidiseis/koinonia/mixaloliakos-cimaste-h-spora-twn-nikhmenwn-toy-1945-oi-ethnikosocialistes-oi-fasistes.3137109.html>, 11-12-2014

Osećamo se neprijatno tamo, osećamo zgražavanje i mučninu. (...) Tada će videti šta znači Zlatna zora. Videće šta znače odredi za napad; šta znači bitka, borba, šta znači da se bajoneti oštire na ulicama. (...)

Dužni smo da organizujemo vojsku Zlatne zore, da je ideološki usmerimo i pretvorimo u čeličnu formaciju koja će sve rušiti pred sobom...“

Karakterističan je i Mihaloljakosov odgovor, 24.11.2011. na izjavu novinara Aleksisa Papahelasa o „Vajmarskom parlamentu“: „Znate li šta je usledilo posle. E, za to se borimo i to ne krijemo. Ponosan sam na to,“ navodi lider Zlatne zore, čime direktno upućuje na Hitlerov uspon na vlast.²⁰⁴

Trebalo je da prođe mnogo godina kriminalnog delovanja i nažalost ubistvo Pavlosa Fisasa, da bi počela da se formiraju sudska akta u koja su unesena kriminalna dejstva Zlatne zora. Potom je usledilo kašnjenje mišljenja Saveta apelacionih sudija, a time i kašnjenje utvrđivanja otvaranja procesa, sa posledicom da su danas i njen lider a i vodeći članovi na slobodi, zbog isteka roka njihovog pritvora, od 18 meseci.

U navedenom mišljenju Saveta apelacionih sudija se opisuje hijerarhijska struktura ove organizacije, na čijem vrhu se nalazi lider, kao i obožavanje Hitlera i njegovih ideja od strane članova Zlatne zore. Kao godina pojave ove kriminalne organizacije, utvrđuje se 2008. uprkos tome što se u istom mišljenju sudija nalazi osvrt na nacističko delovanje ove organizacije, još od 1987. godine.

Od 69 optuženih, čitav parlamentarni klub Zlatne zore, koji je proizašao na izborima 2012. godine, upućuje se na suđenje, sa optužnicom upravljanja kriminalnom grupom, a ostalim članovima se sudi sa optužnicama o uključenju u grupu, osim trojice, koji su suočeni i sa drugim optužnicama.

Sudski proces je počeo izjavama svedoka koje se odnose na tri slučaja koja se istovremeno sudski ispituju, zajedno sa širim slučajem kriminalnog udruživanja.

To su ubistvo Pavlosa Fisasa u Keraciniju, 17.9.2013.godine, koje je, kako smatra navedeni Savet apelacionih sudija, sprovedeno nakon naloga o napadu koga je dao vođa partijske ćelije kvarta Nikea, Patelis, nakon prethodnog naloga poslanika Zlatne zore Lagosa;

²⁰⁴ <http://romiazirou.blogspot.rs/2013/09/failed-state.html>,12-3-2014

zatim napad na egipatske ribarske lučke radnike 12.6.2012. (pokušaj ubistva Abuzita Embaraka), od strane odreda za napade kvarta Perama; i napad istog odreda, 12.9.2013. na sindikalnog radnika organizacije PAME, (pokušaj njegovog ubistva), u brodogradilišnoj zoni Perama. Oba krajnje navedena napada je unapred najavio poslanik Lagos.

Potom su usledila svedočenja o kriminalnoj organizaciji o kojoj postoji preko 100 povezanih tužbi, koje se odnose na kriminalna dejstva Zlatne zore, gde su najznačajnije: ubistvo Sehzata Lukmana, 17.1.2013. u kvartu Petralona, napad na prostorije jednog ultralevičarskog udruženja, takođe u kvartu Petralona 30.6.2008. uz pokušaj ubistva, napad na prostorije još jednog ultralevičarskog udruženja u kvartu Iliupoli, sa bejzbol palicama i metalnim šipkama, uz napad na lice P.D. 10.7.20013.godine, napadi na imigrante u kvartovima Kipseli i Agios Panteleimonas (septembar 2012. – maj 2013.), napadi na pakistanske radnike u Ierapetri na Kritu, 13.2.2013. i novembra 2012.godine i podmetanje požara u njihovu kuću, dok su se u njoj nalazili, decembra 2012.

Istražni sudija je pozvao već 131 svedoka, među kojima je i pet članova Zlatne zore, a sada već kao zaštićeni svedoci, te gradonačelnike gradova gde su zabeleženi napadi.

Sa svoje strane inicijativa advokata Jail Golden Dawn, koja pruža advokatske usluge egipatskim ribarskim lučkim radnicima je predložila 20 svedoka optužnice, dok su advokati sindikalnih radnika udruženja PAME predložili 12 svedoka optužnice, među kojima je i kompozitor Mikis Teodorakis, te neki poslanici parlamenta.

ZAKLJUČAK

Ekonomska kriza i njene posledice u Grčkoj u poslednje vreme izvele su na proscenijum političku i društvenu eskalaciju Zlatne zore. Ona nije paradoks vremena, već društveni fenomen koji se formirao i pothranjivao rasizmom, populizmom, sportskim navijačkim strastima, favorizovanjem nasilja i izopačenjem revolta.

Tokom poslednje tri godine jasno se pokazalo da su svi oni koji su računali na refleksie društvenog revolta (anarhističke grupe, politički netolerantni mediji i demagoške političke stranke) predstavljali pupčanu vrpcu preko koje je narasla Zlatna zora. Na taj način je ekonomska kriza izbacila na površinu jednu već nastalu monstruoZnu formaciju. Nastavak je bio upravo onakav kakav se mogao očekivati: istorija (u konkretnom slučaju Vajmarska republika), nas uči da kada ekonomski bezizlaz i socijalni očaj preuzimaju političke dizgine, „ovce biraju svoj tor“.

U tom zastrašujućem ambijentu, pokazalo se da je Zlatna zora bila ta koja je mogla da služi nelogičnoj mržnji celovitije nego svi ostali; mogla je da progovori svojim delima, obezvređujući političku retoriku.

Kao politička formacija, Zlatna zora je primenila Hitlerovu komunikacionu praksu: apsolutno pojednostavljene i pomahnitale poruke zaslepljujuće mržnje, akcenat na zlu, (koje je uveliko razumljivije nego dobrota), insistiranje na teroru i nasilju (koji su za ljudsku psihologiju lakši nego koegzistencija) i na kraju obećavanje jednog definitivnog rešavanja ljudskih problema putem „hirurškog ubistva“ (jer nije slučajno što imigrante nazivaju „rak-ranom“ upravo kao što je Hitler nazivao Jevreje).

Takva politička opcija je većito prisutna i preovladavajuća u društvima očaja i siromaštva. Beznadežna omladina će nalaziti svoj identitet (u suštini će identifikovati svoj strah), uključena u redove Zlatne zore, formiraće nasilničke odrede, biće nasilni prema svima, strancem i izdajicom, tući će svakog ko im se verbalno suprotstavlja, odgovaraće urlicima na svaki pokušaj logičnih pitanja.

Običan svet je ciljna grupa neonacista. Da bi se politički približili tom običnom, strahovito većinskom svetu, članovi Zlatne zore upotrebljavaju komunikacijski umešno jedan aktivizam „širenja užasa“, sličan tipu Romovih nasilničkih odreda.

Kako se tretira ta „naprava mržnje, terora i najavljenih ubistava“? Odgovor je lak: ne tretira se – na isti način na koji ne može da se tretira običan svet kada je nesrećan.

Evo samo jednog primera: kod ponovljenih krivičnih dela neonacističkih nasilničkih odreda, država će pokušati da zaštiti ljudski život, upotrebljavajući policijsko nasilje. A to upravo i žele „organizacione strukture“ Zlatne zore.

One veoma dobro znaju da će ih državno nasilje usmereno na njih pretvoriti u heroje, u očima običnog sveta i funkcionistaće multiplikativno u širenju njenog političkog upliva (ovde se treba setiti Hitlerovog uticaja pre i nakon puča iz Minhena i njegovog zatvaranja 1924.godine). Mnogi govore o pravnom tretiranju govora mržnje (koje je već predviđeno grčkim zakonodavstvom više decenija), to jest njegovoj zabrani, koje ima svoje argumente.

Nasuprot tome, postoje i gledišta protiv zabrane govora mržnje, među pobornicima političkog liberalizma, koji nalaže slobodu svakog stava, jer veruju da zabrana govora mržnje upravo multiplicira i uvećava ovaj fenomen.

Zlatna zora postoji kroz strah koji izaziva. Jedino vitalno neposredno reagovanje na nju je da ne dozvolimo tom strahu da nas učutka, da se ne bojimo njenih pripadnika jer nam prete, da izrazimo na sve načine svoje demokratsko, legalno i nenasilno reagovanje, bez da razmišljamo kako će nas zastrašiti, pretući ili ubiti.

To će vremenom postajati sve teže, jer će običan svet sve više prihvatati ovu noćnu moru. Dužni smo, dakle, da ponavljamo i sebi i svojim sugrađanima sledeće: „Ne budite obični ljudi koji aplaudiraju zlodelima nacista, setite se da su upravo obični ljudi bili ti koji su aplaudirali Hitleru, odveli Nemačku i čitav svet u najveću istorijsku katastrofu, te da se naredne generacije još uvek stide ovih svojih predaka“.²⁰⁵

²⁰⁵ Вилхелм Рајх, Масовна психологија фашизма(*Die Massenpsychologie des Faschismus*), 1933

Takva neustrašiva sloboda jeste preduslov, ali sama nije dovoljna. Zlatna zora (koja se legitimiše isticanjem mržnje i katastrofe) na dugoročnom planu se tretira samo srećom i prosperitetom društva.

Ludi koji se osećaju srećnim, bezbednim, kreativnim, ukratko oni koji osećaju da imaju mogućnost izbora za svoj život, mogu da shvate da je dobrota lepša od zla, te da je ljubav lepša od mržnje.

Ludi koji se osećaju srećnim mogu da shvate kako u prolaznom životu vredimo nešto više od terora, nasilja i smrti; mogu da shvate da se čovek sa čovekom međusobno dopunjuju, a ne sa noževima, pajserima i metcima.

Možda ovakva tvrdnja deluje krajnje neosnovano i romantizovano, s obzirom da danas govoriti o Grčkoj kao prosperitetnoj zemlji zvuči u najmanju ruku neozbiljno, ipak je teško zamisliti drugačiji način stajanja na put zlu, u okvirima demokratskog uređenja.

Rezultati poslednjih parlamentarnih izbora u Grčkoj, septembra, 2015. su iznenadili mnoge, koji su očekivali da će nakon mnoštva otkrića o delovanju Zlatne zore i početkom suđenja vodećim članovima njenog rukovodstva, građani otkazati svoje poverenje ovoj neonacističkoj organizaciji.

Ali to se nije desilo u očekivanom obimu, što je i bilo nemoguće, jer su uzroci koji pothranjuju fenomen Zlatna zora, još uvek prisutni. Za očekivanje je tvrdnja da je prvi uzrok koji usmerava građane u zagrljaj Zlatne zore – ekonomska kriza. U tom kontekstu, očaj je loš savetnik, jer pomućuje rasuđivanje. Očajna osoba je podložna manipulisanju od strane „mesija“, ili uopštene retorike koja izmišlja žrtvene jarce i obećava korenite promene i rešenja na licu mesta.

Pitanje koje mnogi postavljaju je: „Kako je moguće da postoje ljudi koji se slažu sa ovom partijom, kada je činjenica da je Zlatna zora organizacija koja deluje kao kriminalna grupa, nastupa nasilnički i pokušava da potkopa demokratsko uređenje?“ Određeni, ne baš zanemarljiv broj građana možda ne analizira tako duboko ovaj fenomen, kako bi ustanovio njegovu opasnost.

Postoji i tumačenje da ni oni sami, što je najgore od svega, ne smatraju više parlamentarizam za stabilni oslonac, već „koketiraju“ sa apsolutizmom. Možda na kraju i ne veruju da će Zlatna zora sprovesti sve ono što propagira, ali i sa sumnjičavošću prihvataju sve ono za šta je optužuju njeni protivnici.

Postoji još jedan aspekt, koji objašnjava stav dela glasačkog tela i neprestano je na drugoj poziciji, odmah iza ekonomske krize, a to je gnev naroda zbog nekažnjavanja odgovornih za situaciju u koju je dospela Grčka. Ova činjenica se beleži u svim anketama i treba da nas zabrine.

Kada su, sa jedne strane, svi oni koji optužuju Zlatnu zoru, nedovoljno snažni da argumentovano odgovore na tvrdnje o zajedničkoj odgovornosti za dramatičnu situaciju u kojoj se nalazi grčki narod, a ne čine ništa da poprave štetu koja je naneta odnosima na relaciji između političara i građana i kada, sa druge strane glavna sredstva javnog informisanja koja se koriste za neutralisanje kriminalnih grupa, bivaju kritikovana povodom svoje pouzdanosti i prozivana za namerno zakasnelo reagovanje, gore navedeni ambijent ne bi ni mogao da bude drugačiji.

Katarzični ključ za izbornu jačanje ultradesničarskog ekstremizma je revoltno reagovanje građana, svaki put kada su suočeni sa hipokrizijom u javnim nastupima političke elite. Ovo se takođe odnosi i na sredstva javnog informisanja, koja su tek u poslednje vreme „otkrila“ opasnost od neonacizma, a donedavno su relativizovala pretnju koju je on predstavljao, promovisući njegove eksponente kao normalne ljude.

Ekonomska kriza i pre svega izuzetno visok stepen nezaposlenosti mladih je olakšao razvoj i rast nacističke organizacije Zlatna zora. Ali to nije bio glavni uzrok. Značajnu ulogu je igrao i izuzetno ozbiljno pitanje priliva imigranata, nagli skok kriminaliteta u velikim gradovima, ali i raširena korupcija u redovima političara.

Zlatna zora se infiltrirala u predgrađima Atine i drugih gradova gde žive niži i srednji socijalni slojevi, kada je počela da organizuje jedan, u suštini paradržavni mehanizam koji je nadomestio odsutne državne institucije, pre svega one koje se odnose na bezbednost građana i neki vid socijalne zaštite.

Fotografije atletske građanin pripadnika Zlatne zore da štite penzionere od lopova kada podižu penzije, video snimci njenih napadačkih odreda da ruše tezge ilegalnih imigranata na pijacama, televizijski prenosi njenih narodnih kuhinja samo za Grke i upadi njenih članova u preduzeća gde rade stranci, doveli su do stvaranja mita o jednoj organizaciji, kojoj bi mogli da se obrate svi oni koje je država zaboravila. Sredstva javnog informisanja su zbog gledanosti promovisala ove, inače nezakonite radnje, da bi, nešto kasnije bili otkriveni fizički napadi na imigrante, čak i u njihovim kućama, pa i ubistva, zatim napadi na političare i ideološke protivnike, kao što je bio ubijeni Pavlos Fisas, prva grčka žrtva Zlatne zore.

Da se njegovo ubistvo nije desilo, možda se ništa ne bi promenilo u držanju grčke države prema pripadnicima Zlatne zore. Ali ni hapšenja ni sudski proces gde su razotkrivena njihova kriminalna dejstva, nisu, kako se očekivalo, umanjila upliv Zlatne zore u biračkom telu, već su ga povećala.

Zato je neophodno da se hitno i efikasno suočimo sa uzrocima koji su prouzrokovali fenomen Zlatna zora: da se ojačaju demokratske institucije, da pravosuđe funkcioniše brzo i efikasno u borbi protiv korupcije, da se isplanira ozbiljna migrantska politika, ojača osećaj bezbednosti među građanima, da se postave osnove za suočavanje sa visokom nezaposlenošću mladih, da se obnovi načeti politički personal zemlje.

Demokratiji je potrebno da se ponovo pokrene, kako bi se neonacistima oduzeo bilo koji argument i anulirala njihova degradirajuća propaganda. Na kraju, treba okončati sudske procese onih među njima, koji su optuženi. Neka ih pravosuđe oceni. Svako odlaganje ovoga ih pretvara u heroje i jača ih.

PRILOZI

IZJAVA MIKISA TEODORAKISA O ZLATNOJ ZORI I SUĐENJU NJENIM ČLANOVIMA:

Mikis Teodorakis, poznati grčki kompozitor, <http://netakias.com/%CE%BC%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%82-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%B4%CF%89%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%B7%CF%82/,18-8-2015>

„Zlatna zora je, sa gledišta ideologije, organizovanosti i svojih manifestacija, loša kopija hitlerizma – nacizma. Ovde treba naznačiti da nacizam može da se zasniva na fašističkoj teoriji Musolinija, ali u praksi ga je Adolf Hilter razvio u jednu ogromnu zločinačku mašineriju, koja po varvarstvu prevazilazi sve nehumane činove u svetskoj istoriji. Hitler je, sistematski uzgajajući zločinačke instikte svojih pobornika, stvorio jednu nehumanu mašineriju straha, bola i smrti, masovnim istrebljivanjem miliona ljudi, ne razlikujući nacionalnosti, polove i starosnu dob.

Treba naglasiti da su, kako fašizam, tako i nacizam imali za svoj osnovni cilj istrebljivanje komunizma. Ali nisu uzeli u obzir želju naroda i odluku istorije da komunizam bude njihov grobar.

U poređenju sa tadašnjom titanskom bitkom između dva smrtna neprijatelja, pokušaj pojedinih crnih političkih protivnika danas, da izjednače dvoje gore navedenih, je smešna i istovremeno blasfemična prema hiljadama mrtvih, koji su, na čelu sa Crvenom Armijom zaboli crvenu zastavu u srce aždaje u Berlinu, na kraju 2. Svetskog rata.

Značajan razvoj Zlatne zore se pripisuje dubokoj ekonomskoj i društvenoj krizi, koja pogađa našu zemlju i narod, bar poslednjih pet godina, u kombinaciji sa nemoću političke vlasti, koja, umesto da nađe rešenja za velike probleme koji su nas opteretili, vodi nas u sve dublja iskušenja.

Podrazumeva se da ne bi trebalo da prenebegnemo i mnogostranu podršku koju je Zlatna zora imala od mehanizama establišmenta i od raznih interesnih grupa unutar i van Grčke.

Za onoga ko je proučavao savremenu istoriju, a pogotovo nemačku, ovaj uzlazni trend Zlatne zore je po tipu sličan usponu i potpunom preovladavanju Hitlera, koji je iskoristio duboku nacionalnu, ekonomsku i socijalnu krizu u decenijama 1920. i 1930. kao i agoniju i bes nemačkog naroda u toj epohi.

Jedno od glavnih ideoloških oružja nemačkog diktatora je bila njegova rasna teorija, to jest rasizam. Zlatna zora ga oponaša i u tome, šireći mržnju protiv stranih imigranata nasilničkom praksom, koja bruka naš narod i zemlju, a čija je osnova rasna teorija nacizma.

Radi postizanja apsolutne vlasti, Hitler je odabrao dupli put: ilegalni teror i legalno učešće u najvišem organu vlasti, nemačkom parlamentu.

I kod ovoga je taktika Zlatne zore slična taktici hitlerovaca – nacista.

Nemci su imali organizovane grupe za napade, u početku bez oružja, a kasnije i sa naoružanjem i vojnom disciplinom.

Započeli su sa nekoliko stotina da bi dostigli dva miliona u periodu uspona Hitlera na vlast.

Te grupe su se pre svega pojavljivale svakodnevno, paradirajući po uzoru na vojno ustrojstvo, da bi kasnije krenule i u napade, premlaćivanja i uništavanja lokala i Sinagoga, pa čak i u ubistva.

Na isti način je i Zlatna zora organizovala svoje grupe za napade, sa sličnim uniformama i vojnom disciplinom, vojnim vežbama, vojnim paradiranjem i nasilničkim dejstvima, premlaćivanjima, bodenjem noževima, demoliranjima i na kraju ubistvima, poput onoga Pavlosa Fisisa.

Od jednog momenta pa nadalje, počeli su da se naoružavaju ratnim oružjem i da se transformišu u redovnu vojsku sa oficirskom obukom. To ogromno naoružanje pokazuje njihovu povezanost sa značajnim grčkim i pre svega inostranim centrima nacističke ideologije.

Kao što je ranije navedeno, na putu ka osvajanju apsolutne diktatorske vlasti i po uzoru na Hitlera, formirali su partiju sledeći legalni način ulaska u Grčki parlament, sa ciljem da uz pomoć grupa za napad, koje, kako se čini, izazivaju divljenje pojedinih slojeva društva ojačaju svoju izbornu snagu. U tom pravcu pomažu i, kao što je već navedeno, tragični uslovi u koje su naš narod bacile savremene političke okolnosti.

Rešenje bi bilo da sastavljači sadašnjeg Ustava uvrste jedan član koji bi zabranivao bilo koju formu javnog izražavanja nacističke zločinačke ideologije i prakse, s obzirom da je i naša zemlja bila žrtva nacističkih zverstava.

Prenebegavanje jednog takvog člana Ustava vodi u tragikomične situacije, kao što je trenutno prisustvo poslanika (Zlatne zore), koje dolaze vezani liscama iz zatvora, da govore u parlamentu i da glasaju.

Lično smatram ovu situaciju blasfemičnom (sa najblažim karakterisanjem), pred svetosti ovog najvišeg organa Grčke Republike, Grčkog parlamenta.

U periodu od 1967. do 1974. smo proživljavali tragediju vojne diktature.

Trebalo bi, pak, ovde da istaknem da bi diktatura koja je vizija optuženih predstavnika Zlatne zore, bila desetine puta gora. A to je zbog toga što je diktator (vojne hunte), Papadopoulos imao jedino uporište u oružanim snagama, a Zlatna zora ima, kao i Hitler, i podršku mnogih obmanjenih grčkih građana“.

INTERVJUI O ZLATNOJ ZORI

INTERVJU SA GENERALNIM SEKRETAROM GRČKE VLADE ZA INFORMISANJE I KOMUNIKACIJU, PROFESOROM UNIVERZITETA GRINVIČ U LONDONU, ELEFTERIOSOM KRECOSOM²⁰⁶

Elefterios Krecos, državni, generalni sekretar za informisanje i komunikacije, [www. minpress.gr](http://www.minpress.gr), 20-12-2015

1. Koje je vaše mišljenje o fenomenu fašizacije koji se primećuje sve više poslednjih godina?

To je jedan nepovoljan tok događaja, čvrsto povezan i sa ekonomskom krizom koja pogađa zemlju poslednjih godina.

2. Zlatna zora je počela da beleži izborni uspon tokom krize. Da li se njen uspon pripisuje isključivo krizi kroz koju zemlja prolazi i koji su, prema vašem mišljenju, razlozi zbog kojih građani glasaju za nju?

Svakako, u velikom stepenu, uspon Zlatne zore se vezuje kako za ekonomsku krizu, koja nije bila samo ekonomska, bila je u suštini politička, jedna kriza političkog sistema i uopšte kriza celog vrednosnog sistema koji je izgrađen nakon ponovnog uspostavljanja demokratije.

²⁰⁶ Kandidant je samostalno obavio intervju

Zlatna zora je jednostavno iskoristila revoltiranost ljudi i taj veliki osećaj nepravde koji postoji, vezano za tretman ekonomske krize, jer su težinu krize podigli zaposleni i penzioneri.

Takođe, pošto kriza ima i geopolitičku dimenziju, a nažalost, bili smo svedoci da je zemlja napadana i u inostranim medijima, sudeći po podacima sa kojima, kao generalni sekretarijat za informisanje i komunikacije raspolažemo, umešno su iskoristili to što je zemlja napadana od strane inostranih centara uticaja i na taj način, Zlatna zora je povećala svoj politički upliv.

3. Svedoci smo transformacije Zlatne zore, koja u poslednje vreme pokušava da promeni svoj profil. Ima li nacionalistički i fašistički pokret tu sposobnost da se transformiše i da se predstavlja kao ozbiljna stranka? Verujete li da u tom slučaju postaje opasna?

Nesumnjivo, fašizam i ultradesnica „u odelu“ su mnogo opasniji od fašizma i ultradesnice „sa nožem“. Zato možemo da pravimo poređenja sa drugim ultradesničarskim strankama u Evropi, kao na primer u Francuskoj, koje su zaista povećale svoj politički uticaj. Pa ipak, Zlatna zora, ma koliko želela da se transformiše, vuče za sobom ono što ju je obeležilo i prati je, a to su surovo ubistvo Pavlosa Fisasa, napadi i ubistva imigranata, ali i napadi na grčke građane, kao što je na primer na lučke radnike u brodogradilištu. Smatram da je grčki narod dostigao veoma visok nivo političke zrelosti i može da prepozna ko pokušava da ga obmani.

4. Da li bi demokratske stranke trebalo da pokažu svojim biračima svoje neslaganje i distanciranje od ekstremista, a ne da flertuju politički sa njima, olakšavajući tako prodor svojih potencijalnih rivala u redove glasačkog tela?

U slučaju Zlatne zore očigledno da je bilo nekih političkih flertova, kao na primer za vreme vladavine Nove demokratije i premijera Antonisa Samarasa, kad je generalni sekretar njegove vlade, Panajotis Baltakos vodio tajne razgovore sa članovima Zlatne zore o eventualnom zajedničkom političkom nastupanju.

Smatram da svi oni koji flertuju sa ekstremnim idejama i gledištima koja se zasnivaju na rasnoj mržnji i dovode ljude do ekstremnog ponašanja, očigledno da su i sami odgovorni.

5. Kako gledate na ulogu sredstava javnog informisanja i novinara u eskalaciji neonacizma i fašizma, ne samo u Grčkoj, već i na evropskom nivou?

Što se tiče eskalacije neonacizma, ne smatram da je toliko velika. Činjenica je da su politike recesije ojačale neka konzervativna opredeljenja u mnogim evropskim zemljama. Čini se da u Grčkoj nije profunkcionisao ovaj mehanizam. Naime, izborna telo se orijentisalo radikalnije i više levičarski. Vidimo da se isto dešava i u Španiji i Portugaliji. Smatram da će se isto desiti i u Irskoj.

Naravno, narod izražava određeni revolt, to pokazuju i sva istraživanja Evrobarometra, gde su političke stranke a često i sredstva javnog informisanja izgubile deo svog kredibiliteta, a to je zato što pokušavaju da sakriju stvarne uzroke problema koji postoji ovog trenutka, a reč je o nezaposlenosti i prevashodno ekonomskoj neizvesnosti. Čak i zaposleni koji su uspeali da sačuvaju svoje radno mesto sa punim radnim vremenom su zatečeni i prolaze kroz tu nesigurnost, jer su davanja za zdravstvo smanjena, jer su se mnoga društvena dobra, kao što je školstvo komercijalizovala, pa su mnogi studenti, kako u Evropi, tako i u Americi do guše u studentskim kreditima, koji ih prate i tokom radnog veka. Sva ta zbivanja, dakle, imaju velike posledice.

Mediji, to jest sredstva javnog informisanja, sa svoje strane, imaju odgovornost, jer su dužna da prikažu stvarnost, da promovišu pre svega, pozitivno razmišljanje i sposobnost građana, što se vrlo često ne dešava.

To je zato jer još mnoštvo pitanja nije rešeno, kao što je pitanje pluralizma u informisanju, pitanje nezavisnosti, koncentrisanja vlasničkog kapitala na tržištu sredstava javnog informisanja. Takođe i mnogi novinari proživljavaju težinu problema koje donose politike recesija i elastičnosti tržišta rada. I oni su loše plaćeni i neosigurani zaposleni, te posledično, ponekad i slabi na manipulisanje od strane poslodavaca.

INTERVJU SA NOVINAROM I PISCEM DIMITRISOM PSARASOM

Novinar **Dimitris Psaras** piše o Zlatnoj zori preko tri decenije, od njenog prvog pojavljivanja u javnom životu, nasilnim dejstvima svojih članova, do današnjih dana, kada ova stranka izražava svoje nacističke ideje u Grčkom parlamentu.²⁰⁷

Dimitris Psaras, novinar i pisac, <https://left.gr/news/dimitris-psarras-na-apagoreythei-i-ayriani-ekdilosi-misoys-tis-ha,14-11-2014>

Koliko godina vršite istraživanje o Zlatnoj zori? Kako ste se prvi put susreli sa njom i šta vam je pokrenulo novinarsku zainteresovanost da se intenzivnije pozabavite ovom organizacijom?

-Novinarski pratim ovu organizaciju od početka 90-tih godina. Bio je decembar 1992. godine kada se po prvi put otvoreno pojavila nacistička organizacija na velikom mitingu povodom makedonskog pitanja u Atini i obeležila taj svoj nastup nasilničkim napadima. U istom periodu je došlo do ekscesa nacističkog nasilja u čitavoj Evropi, a prvenstveno u Nemačkoj. Ali za ime Mihaloljakosa i nekolicine njegovih saradnika sam saznao još ranije, jer su poticala iz neofašističkih bombaških grupa koje su se pojavile posle pada vojne hunte, 70-tih godina.

²⁰⁷ Kandidant je samostalno obavio intervju

Činjenica da niko nije smatrao opasnim slučajem postojanje ovih grupa, a kasnije i same Zlatne zore, za mene je predstavljalo dovoljno ozbiljan motiv.

Da li ste ikad bili suočeni sa opasnošću od strane njenih članova, vezano za vaša istraživanja ili ono što ste pisali u rubrici Virus, svih tih godina?

-Mete ove organizacije su uglavnom nemoćni i slabi ljudi. Ranije su napadi imali za cilj mlade levičare ili anarhiste, a sada pretežno imigrante. Oni se retko fokusiraju na prepoznatljive mete. U svakom slučaju, ona se pobrinula da od 1995. godine objavi svoju fotografiju u svojim novinama, kako bi njeni članovi znali svoje neprijatelje.

Koji je cilj „Crne knjige Zlatne zore“ i zašto ste odlučili da je sada objavite?

-Odlučio sam da napišem knjigu početkom 2012. kada je počeo da se pojavljuje ekstremno veliki politički odaziv ovoj nacističkoj formaciji. Cilj mi je da ne bude niko ko bi mogao da kaže: „nisam znao“ o čemu se radi.

Koja je bila uloga medija u prihvatanju Zlatne zore od strane javnog mnjenja?

- Mediji, a pogotovo privatni kanali, su već odavno usvojili mnoge nacionalističke i rasističke stereotipe, a nisu gubili ni jednu priliku da pozivaju naciste u svoje emisije, kako bi obezbedili mnogo željenu gledanost. Partija LAOS je bila svojevrsni proizvod televizije. Ali i Zlatna zora je svih ovih godina obezbeđivala deo televizijskog vremena, koje je bilo krajnje neadekvatno njenoj stvarnoj jačini. Nako šoka koga smo svi doživeli ulaskom ove organizacije u parlament, situacija se pogoršala, umesto da se poboljša. Neki mediji nisu prezali ni od toga da potpuno tolerišu nacističku propagandu. To se desilo, na primer, sa nameštenom reportažom lista Proto tema, u kojoj staricu prate članovi Zlatne zore do bankomata. Kako dokazujem u svojoj knjizi, radi se o majci jednog od vodećih članova organizacije u kvartu Agios Panteleimonas.

Da li je prisustvo Zlatne zore u parlamentu rezultat političke apatije i tolerancije poslednjih godina ili ekonomske krize?

-Da nije bilo ekonomske krize stvari bi bile sigurno drugačije. Ali nije kriza dovoljna da bi se protumačilo približavanje toliko građana ovoj ekstremnoj organizaciji. Da kriza nije bila propraćena urušavanjem političkog sistema, ne bismo bili svedoci nečeg sličnog.

Većina glasača ove organizacije smatraju da se putem ovakvog, ekstremnog opredeljenja svete političarima, partijama i vlasti. Ali ne bi trebalo da potcenimo ni činjenicu da se mnoštvo ideja Zlatne zore, pogotovo onih vezanih za imigrantsko pitanje, primilo na već pogodno stvorenom tlu ksenofobije.

Zašto verujete da je Zlatna zora jasno nacistička, a ne fašistička stranka? Koja je razlika između to dvoje u Grčkoj, 2014.godine?

-U par reči, fašizam promoviše snažnu apsolutističku državu korporativnog tipa sa saradnjom klasa, a nacizam se zasniva na izgradnji narodne zajednice koja se bazira na rasi – narodu, a ne na državi. Zlatna zora je strogo nacistička, ona čita i kopira Hitlera i Rozenberga. Fašizam nije neophodno i antisemitski, niti čak rasistički. To je i razlog što se termin „fašistoidan“ lako primio u svakodnevnom govoru, da bi opisao svako autarhično ponašanje, od politike do porodice. Banalizacija ovog termina je dodatni razlog da ga izbegavamo u slučaju Zlatne zore.

Članovi Zlatne zore se hvale da daju krv i hranu bolesnim i ugroženim građanima grčke nacionalnosti, ali sa druge strane, njihovi prvi napadi su bili upravo na grčke građane drugačije ideologije, koji su naklonjeni imigrantima. Zar to nije donekle kontradiktorno?

-Kao i svi nacisti, tako i pripadnici Zlatne zore smatraju za nižom ljudskom vrstom ne samo strance, već i sve one koji se sa njima ne slažu, dakle levičare, demokrate, pa čak i homoseksualce. U njihovoj teoriji svi oni su izdajice Helenizma, pa time i zaslužuju napade „Helena“.

Verujete li da će je u budućnosti jednog momenta apsorbovati sistem?

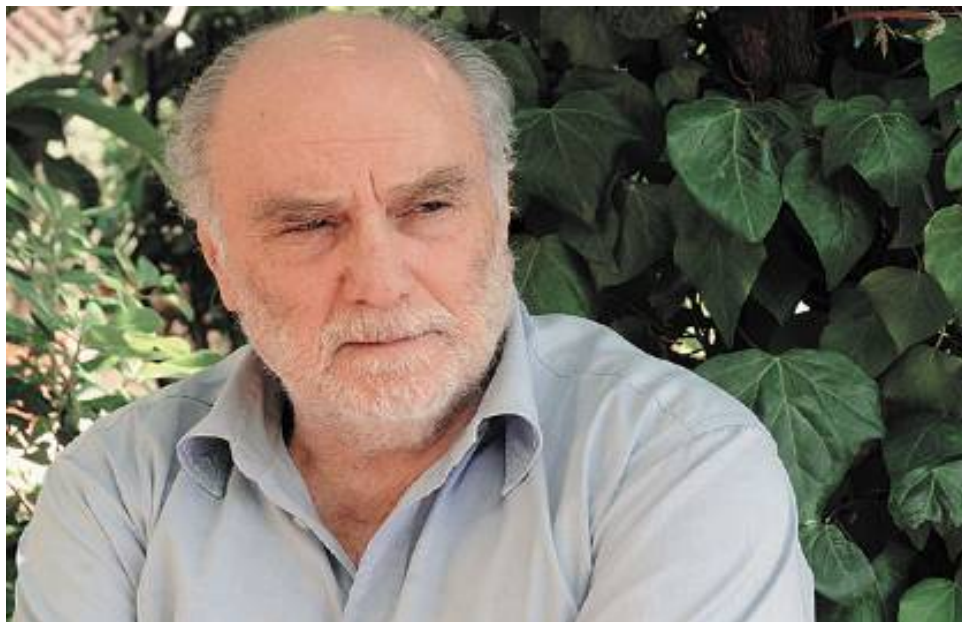
-Ni u kom slučaju. To bi bilo jednako njihovom samoukidanju. Ponavljam, ne radi se o jednoj klasičnoj, savremenoj, evropskoj, ultradesničarskoj stranci, (kao što je na primer LAOS, stranka Jorgosa Karatzaferisa), već o jednoj nacističkoj organizaciji. Čak i članovi koji odlaze iz rukovodstva Zlatne zore, ostaju u istom ideološkom prostoru, kako nam pokazuju slučajevi Antoniosa Andrucopulosa i Dimitriosa Zafiropulosa.

Da li ih njihov ulazak u parlament i povećana promocija čine obazrivijim?

-Kako svako može da ustanovi, važi upravo suprotno. A loše je to što ih izrazita promocija nasilja, ne samo ništa ne košta, već čak povećava njihovu popularnost. A to je zbog toga što upotreba ekstremnih verbalnih šema i pribegavanje neskrivenom nasilju, potvrđuje u očima njihovih pojedinih pristalica da zaista misle to što govore, te da su jedini koji mogu da se „svete“ političkom sistemu.

INTERVJU SA PISCEM STELJOSOM RAMFOSOM

Poslednja zbivanja vezana za stranku Zlatna zora ukazuju na to da je reč o slučaju koji prevazilazi usko političke analize. Da li se radi samo o nusproizvodu ekonomske krize, ili postoje i nivoi dubljeg razumevanja ovog fenomena? Razgovor o tome sa piscem Steljansom Ramfosom koji sledi:²⁰⁸

Pisac, Steljos Ramfos, <https://seisaxthia.wordpress.com/2011/07/05/%CE%B7-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%80%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA-%CF%83%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%85-%CF%81%CE%AC%CE%BC%CF%86%CE%BF%CF%85/>, 15-6-2013

Zašto jednog Grka mogu da privlače nekakva ekstremna formacija poput Zlatne zore?

-Prolazimo kroz jednu krizu sa ozbiljnim socijalno-političkim efektima. Grci se osećaju prevarenim i u velikom stepenu odbacuju svesno dosadašnji preovladavajući politički sistem.

Njihovu ozlojeđenost i razočaranost je apsorbovala stranka Zlatna zora, te je od rejtinga manjim od jednog celog procenta, zabeležila visoke procenat popularnosti, koji imaju uzlazni trend. Zlatna zora je zaista novi fenomen.

²⁰⁸ Kandidant je samostalno obavio intervju

Koje su dublje karakteristike ovog novog fenomena?

-Kada jedno društvo prolazi kroz jednu toliko duboku ekonomsku i moralnu krizu, način na koji ljudi shvataju sebe, utiče i na način kako će reagovati. Demantovanje onoga u šta su verovali i podržavali decenijama kao rešenje, pretvorilo se u veliko iskušavanje njihovog identiteta sa posledicom cepanja ega.

Kada imamo krizu identiteta i unutrašnji razdor, tada po svaku cenu moramo da steknemo drugi identitet, kako bi se ego ponovo spojio, da ponovo steknemo svoje izgubljeno ja. Procenjujem da je Zlatna zora uspela upravo na ovom nivou: pružila je psihički nesigurnom i dezorganizovanom čoveku iz naroda tačke stabilnog oslonca gde je mogao da nađe sebe. Tačnije rečeno, ponudila mu je uverenje starog tipa, ideološki materijal koji upućuje na neizbledele vrednosti koje ga afirmišu, kao što su domovina i borba protiv korupcije. Kada je ovaj materijal praćen uniformama, organizovanošću, paradama i vojničkog tipa vežbama, tada unutrašnje ponovno spajanje ega postaje verovatno lakše, a inkorporiranje u ovakve formacije deluje terapeutski.

Da li je patriotizam zastareli materijal?

Jeste zastareo u onoj meri u kojoj strah i mržnja prema strancu ne sadrže ljubav prema drugom čoveku. Star je kao garantovana, stabilna vrednost iz prošlosti. Druga je stvar ukoliko je neko ko zatvorenih očiju veruje u prošlost, osuđen na to da je reprodukuje bez razlike, (distinkcije).

Ali vratimo se na prethodno: Veoma je važno da poznajemo praksu jedne takve organizacije, ali je još važnije da shvatimo koliko je psihološki pozitivan osećaj da imamo identitet. Istorijska zbivanja se kombinuju sa psihološkim stanjima, kako se uostalom kombinuju interesi sa željama. U našem slučaju, pronalaženje sebe prolazi kroz osećanja mržnje, koja se izražavaju oblicima nasilja.

Deokratija je sistem miroljubive društvene koegzistencije; nasilje je prirodni čin, antidruštveni, koji se zasniva na totalnoj izolaciji različitog, kao žrtvenog jarca. Podrazumeva ljude unutar sebe haotične, koji žele da kaos zavlada i spolja.

Nikakva unutrašnja vrednost ih ne povezuje, pa tako ni ne shvataju drugačiji oblik reda osim nasilja. Ne treba da nas iznenađuju sadašnja ispoljavanja varvarstva, kada su u decenijama posle pada hunte hvaljeni jeftino, nisko i lako. Bilo je za očekivati da narodni slojevi, sa ograničenim mogućnostima apstraktnog mišljenja i zakržljalom savešću, od momenta kad ne osećaju potrebu za sopstvenom istinom i traže drugde odgovorne za sadašnju krizu, da budu očarani nacionalističkim egzaltacijama i loše sklepanim udruženjima, kao što je Zlatna zora.

Da li „nisko i jeftino“ povezujete sa socijalnim nivoom ljudi?

-Ne. Mislim na to da slika koju imaju o svojim ambicijama je slika veoma jeftinih, niskih i lakih zadovoljstava. Ograničava se na jedan nivo gde pojedinačno dobija dimenzije celokupnog i uveličava se kao apsolutno. U meri u kojoj uveličavanje dobija formu ideologije, ne može se potkrepiti argumentima, pa otud proizilazi potreba za nasiljem. Samo nasiljem možeš da me ubediš da tvoja ograničenost predstavlja apsolutnu celinu. Sve je to zahvaljujući uglavnom populističkom pojeftinjenju iz perioda posle pada hunte.

Kao što memorandum nije izazvao krizu, tako ni sama kriza nije stvorila Zlatnu zoru. Kriza je došla da je istakne kao mehanizam koji legalizuje agresivne instikte ograničenosti, s obzirom da povređeni egoizmi brane građanima da preuzmu sopstvene odgovornosti.

Mogu li ti ljudi biti „izlečeni“, kako bi se osećali naklonjenije prema ljudima iz okruženja?

-Dobro bi bilo da se prvo pomire sami sa sobom, da se unutrašnje smire. Pomoglo bi kada bi političari shvatili da se najdublji razlozi pitanja kriju u tome što su isti tolike godine, svojim predizbornim konfrontacijama, gradili jedan politički sistem, zasnovan na podelama i konfliktima, bez da pruže išta pozitivno, već samo tenzije. Napetost je, kao što je poznato, odlučujući faktor nesigurnosti, koja šalje kandidate pravo u zagrljaj organizacija kao što je Zlatna zora.

Da bi se relaksirala tenzija i umirile strasti, trebalo bi najzad da dođe do politike nacionalnog jedinstva, kako bi se rešili najvažniji problemi društva. Samo tada će bolest početi da se leči. Zlo koje nas je snašlo proizilazi u velikoj meri od konfliktne atmosfere koja već 40 godina vlada u društvu. U meri u kojoj će društvena napetost biti nastavljena i reprodukovati nesigurnost, čak i ako Zlatna zora bude raskrinkana kao kriminalna organizacija, problem će i dalje postojati, a njeno mesto će zauzeti neka slična organizacija.

INTERVJU SA VASILIKI GEORGIADU, PROFESORKOM NA FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA PANTION²⁰⁹

Vasiliki Georgiadi, Profesorka Političkih nauka na Fakultetu Pantion, <http://www.efsyn.gr/arthro/meta-moydiasma-ta-tagmata-efodoy-eformoyn-xana>, 24-5-2014

Koji su uzroci uspona ultradesnice u zemlji i kako je ona eskalirala do neonacista?

-Grčka ultradesnica nije bila jaka na organizacionom nivou posle pada vojne hunte. U praksi, njene razne struje su se inkorporirale u Novu demokratiju, kakva je i bila početna namera njenog osnivača, Konstantinosa Karamanlisa.

Tako su samo u kratkim vremenskim periodima pojedine struje ultradesnice funkcionisale nezavisno, u konfliktnom odnosu sa opredeljenjima lidera desnice centra, vezano za pitanje političkog uređenja države, ali i zbog njegovog stava prema liderima hunte.

²⁰⁹ Kandidant je samostalno obavio intervju

Zaokret Nove demokratije tokom decenije 2000. ka centru, takođe je doveo do toga da ovu stranku napusti jedna struja populističke i ksenofobične desnice.

Generalno, ultradesnica se nalazila na političkoj margini i vezano za izbore, ostajala je godinama na cenzusnoj granici izborne beznačajnosti, ili je bila potpuno nevidljiva, a samo je odluka Nove demokratije da se okrene više udesno, stvorila novu šansu za ultradesničarski blok da se sam izrazi na partijskoj sceni.

Zlatna zora je počela svoj izborni uspon unutar krize, ali ne samo zbog krize.

Velika politička neizvesnost koja je vladala nakon izbora 2009. godine, rušenje sistema naizmenične vladavine dve velike stranke, izborni transferi u svim pravcima i revanšističko raspoloženje jednog dela birača, stvorili su šanse za politički uspon jedne formacije koja je otvoreno bila protiv sistema: stranaka, vladavine i politike celokupno.

Zaokret glasača od Nove demokratije primarno i od PASOK-a sekundarno, ka Zlatnoj zori, bilo je praćeno i direktnim prelaskom glasača iz LAOS-a ka njoj, kada je LAOS, usvajajući pravac zajedničkog delovanja sa Novom demokratijom, izgubio karakteristike jedne stranke koja je do tada sakupljala proteste protiv političkog establišmenta, što ga je karakterisalo od samog osnivanja.

Koji je profil ultradesničarskog glasača i u kojoj meri je veran stranci?

-Glasač ultradesnice je muškarac, mlad, sa srednjom školom, koji ili ima posao ili ga nema, oseća profesionalnu nesigurnost. Element profesionalne neizvesnosti je značajnije od položaja u sistemu zaposlenosti, dakle da li je zaposlen ili nezaposlen. Bili smo čak u prilici da uočimo visoke procenete zaposlenih u javnom sektoru koji su glasali za Zlatnu zoru. Javni sektor je domen u kome se takođe stvara osećaj radne nesigurnosti.

A ukoliko uporedimo kako se ponašaju državni službenici u drugim evropskim zemljama, videćemo da su procenti grčkih državnih službenika glasača Zlatne zore visoki.

Koji razlozi dovode do davanja glasova Zlatnoj zori?

- Motivi opredeljivanja za Zlatnu zoru na izborima nisu potpuno proučeni. Na izborima za lokalne vlasti 2010. za Zlatnu zoru (ZZ) su glasali prevashodno oni koji su imigrantsko

pitanje smatrali najznačajnijim od svih sa kojima je bilo suočeno njihovo područje, a Zlatnu zoru kao najbolju nadležnu organizaciju da ga reši.

Ali nije imigrantsko pitanje toliko više značajno, zato ga i ZZ ne ističe toliko koliko je to ranije činila. Ekstremna antiimigrantska retorika je od 2008. bila pokretač da bi ušla u predgrađa Atine, stekla odziv, pobornike, pa čak i da stvori svoje članove. Splet okolnosti je išao na ruku ovome, jer je došlo i do još jednog talasa migriranja, sa imigrantima van Evrope, Ali, tokom predizbornog perioda 2012. to više nije bila glavna tema. Tada smo već bili prešli u drugu fazu: izbila je ekonomska kriza, a sa njom i memorandum i kreditiranju zemlje. Tome su prethodile eksplozije revolta, gde je i Zlatna zora učestvovala i imala koristi od tog pokreta. A pošto je to bio pokret koji je spojio različite grupe građana u optuživanju politike i političara, Zlatna zora se, kao „anti-partija“ okoristila i pružena joj je šansa da preorijentiše svoju političku retoriku, da postane prevashodno stranka koja optužuje na najisključiviji način politiku, političare i partije. Od 2011. pa nadalje, ona investira u ambijent deficita političkog poverenja.

U svakom slučaju, generalni pravac je taj da gde god je bilo revanšističkog raspoloženja prema konkretnim strankama, koje su birači smatrali nadležnim da tretiraju određena pitanja, ali u tome nisu uspeli, nastupala je Zlatna zora da prisvoji promovisanje trendova kažnjavanja za situaciju u kojoj su se našli glasači. (Raspoloženje kažnjavanja može da potiče iz mnogih razloga.)

Smatrate li da poruke koje prima građanin od Zlatne zore mogu da je u njegovim očima afirmišu u stranku za koju „s pravom“ može da glasa?

-Poruke koje građanin prima o Zlatnoj zori su kontradiktorne. Kada se, na primer, dozvoljava učešće ovoj stranci na izborima, za glasača znači da ne postoji nekakav problem, te da je to jedna normalna stranka koja ima pravo da učestvuje na izborima, a ako ima pravo na to, zašto i da se ne glasa za nju.

Ali, od samog početka nisu jasne poruke vezano za Zlatnu zoru. Mediji nisu stvorili jednu „zaštitnu zonu“. Mogli su da postave granicu vezano za to koliko će često prikazivati Zlatnu zoru, iz strogo informativnih razloga. Ali nisu to učinili. Pojedini mediji su joj pristupali veoma lakomisleno, promovišući je čak i u okviru life style tema. Ali većina

njih je prikazivala njeno nasilničko delovanje kao nešto privlačno, „negativno, ali privlačno“, na način kako je privlačan jedan film sa scenama nasilja.

Istovremeno, neke institucije, van svakih ideoloških podela, kao što je crkva, - posebno ona, sa ugledom koji je izgradila poslednjih godina, od kada je prestala da bude prostor aktivizma i mešanja u politička zbivanja, - ona je mogla da pošalje poruke, bez da bude u opasnosti da izgubi ono što je želela da osvoji sa novim Arhiepiskopom, Jeronimom. Nije to učinila.

A to je mogla da učini glava crkve, kada su mitropoliti narušili upravo onaj elemenat koji je htela da očuva, dakle, da bude jedna snaga van svakih podela. To su učinili i služi im na čast, samo pojedini mitropoliti, prevashodno pod pritiskom navedenog nedostatka, ali delu građana koji crkvu ocenjuju kao značajnu instituciju javnog života, nije data smernica kroz njen jedinstven i sažet stav.

Hoću da kažem da nije bilo prepreka ovoj najezdi koju je učinila Zlatna zora, za više od godinu dana. Sada su stvari drugačije, jer postoji jedna institucionalna procedura koja je u toku, oko čije pravilnosti se slažu glavne partije, a i većina medija je revidirala držanje oko ove teme i tretiraju je na drugačiji način, ne prikazujući super-šou, kako bi to želela Zlatna zora. Rezultat ovakvog držanja ćemo videti postepeno. Oni će zavisiti i od sudskog procesa, a značajno je i vreme njegovog okončanja.

Kakvu ulogu u dinamici Zlatne zore igra sudska istraga o njenom delovanju?

- Početak procedure sudske istrage i pritvaranje njenog lidera i vodećih članova su donekle prikočile njenu nasilničku praksu. Došlo je i do ograničenja masovnih manifestacija, a i odziv građana da učestvuju u aktivnostima ove organizacije i da se izlože moralnom sudu za njen račun, se smanjio značajno u poslednje vreme.

Zar nasilnički „aktivizam“ ne igra značajnu ulogu u dinamici Zlatne zore? Da li bi ona mogla da postoji kao „ozbiljnija“?

- To što Zlatnu zoru čini „ekstremističnom“ je njena nasilnička praksa. Navešću jedan primer: to što ona ne prihvata politički pluralizam jeste jedno pitanje, ali ono ne karakteriše samo Zlatnu zoru.

Ali to što pokušava da „izbriše“ politički pluralizam i pluralizam uopšte, upotrebom sile (nametanjem neprohodnih zona „no-go-areas“ u centru Atine i otvorenim napadima na imigrante, muslimane, Rome i pripadnike gej populacije), čini Zlatnu zoru ekstremističnom. Na taj način ona stvara jedan profil sile, koji nameće kao opciju i jednom delu građana.

Zlatna zora je ta koja jeste, već 30 godina i nije se suštinski promenila. Takve, tvrdokorne organizacije karakteriše nemoć transformisanja. Ona priprema nekakve „rezerve“, poput Nacionalne zore, ali ako ikad i one budu aktivirane, neće se suštinski razlikovati od nje same. Bila bi realnija opcija da je pojedni njeni funkcioneri i članovi napuste (prvi znaci takvog procesa se već naziru), nego da se ona transformiše.

Ostale partije, ako nešto treba da učine sa svoje strane, je da pokažu svojim biračima distanciranje i razlike od ekstremista, a ne da politički flertuju sa njima, olakšavajući tako i ulazak potencijalnih antagonista u njihovo glasačko telo.

INTERVJU SA TANASISOM KABAJANISOM, ADVOKATOM EGIPATSKIH RIBARSKIH RADNIKA, ŽRTAVA NAPADA ZLATNE ZORE²¹⁰

Advokat Tanasis Kampagianis <http://www.efsyn.gr/arthro/meta-moydiasma-ta-tagmata-efodoy-eformoyn-xana,12-3-2015>

- Da li način održavanja sudskog procesa obezbeđuje potpunu javnu transparentnost?

Suđenje je započeto sa nemogućim pristupom javnosti u sudnicu, u zatvoru Koridalos. Sada je pristup dozvoljen, uz pokazivanje lične karte, za samo mali broj mesta kojima sudnica raspolaže za publiku. Pa ipak, pitanja suštinske javne transparentnosti ovog procesa i dalje su otvorena.

Njegovo održavanje u zatvoru Koridalos, objektivno otežava svakom ko želi da ga prati, zbog udaljenosti od centra grada, male sudnice, policijskog registrovanja svih koji u nju ulaze itd. Mi kao tužioci i dalje zahtevamo prebacivanje suđenja u zgradu Apelacionog suda.

²¹⁰ Kandidant je samostalno obavio intervju

A naravno, dosadašnje odluke suda na naše zahteve, odnosno žrtava, ni u kom slučaju ne olakšavaju javnu transparentnost.

Podsećam da smo kao tužioci tražili: radio-televizijski prenos, tehničke olakšice za prikazivanje audio-vizuelnog materijala iz sudskih spisa optužnice, zvučno snimljeni zapisnik sa procesa, radi tačnog izveštavanja o onome što se odvija na procesu. Sud je odbio sve naše zahteve, sa čime se složila i strana optuženih, koji sistematski nastoje da se izbegne bilo kakvo javno promovisanje.

-Da li će na suđenju igrati ulogu Mihaloljakosova izjava da Zlatna zora preuzima političku odgovornost za ubistvo Pavlosa Fisasa?

Naravno da je to jedna izjava koja treba da se oceni i krivično. Naravno, u našem pravosudnom sistemu, ni jedna izjava, čak i jedno otvoreno priznanje, ne predstavlja apsolutni dokazni elemenat krivice. Sud slobodno uzima u obzir i procenjuje sav dokazni materijal. Ali, ta izjava je očigledno krivično interesantna: jer, dok je donedavno Zlatna zora govorila da nema nikakve veze sa Rupakiasom, (koga je predstavila u najboljem slučaju kao „prolaznika“), sada Mihaloljakos preuzima „političku odgovornost za ubistvo Pavlosa Fisasa“.

Razumljivo je da partije imaju političku odgovornost, ne za dejstva svojih pobornika ili simpatizera, već za dejstva njihovih članova i rukovodilaca. To isto kažemo i mi kao tužilačka strana, od prvog trenutka: Rupakias je bio član najznačajnijeg lokalnog udruženja Zlatne zore u kvartu Nikea. A naravno, politička odgovornost za jedno ubistvo znači priznavanje da je rukovodstvo Zlatne zore obučavalo svoje članove – ideološki i praktično- za takva krivična dejstva.

Podsećamo da je preuzimanje „političke odgovornosti „od strane Dimitrisa Kufodinasu uzeto u obzir prilikom procene, na sušenju članovima terorističke organizacije „17. novembar“ i koštalo ga više desetina puta kazne na doživotno izdržavanje.

U svakom slučaju, tužilačka strana je već tražila, zahtevima koje je podnela sudu, da se zatraži zvučni materijal koji sadrži ovu Mihaloljakovosu, javno datu izjavu, kako bi postala deo spisa optužnice i bila uzeta u obzir na suđenju. Očekujemo odluku o jednom aktu za koji je sud, po pravilima, već trebao da preduzme sopstvenu inicijativu.

- Kako se vidi iz podataka u spisima dokaznog materijala, zločinačko delovanje Zlatne zore se sprovodilo uz toleranciju policajaca, pripadnika Grčke policije (EL.AS.) Karakteristička je „policajska pratnja“, shodno svedočenjima, napadačkih odreda Zlatne zore, kako prilikom napada u Keraciniju, tako i u Perami. Šta se desilo sa ispitivanjem tih povezanosti?

Posle ubistva Pavlosa Fiasa, i pritiska koji su izvršili masovni antifašistički protesti, Tužilaštvo je bilo primorano da naloži istragu o povezanosti Zlatne zore i Grčke policije. Pa ipak rezultat istrage je bilo apsolutno zataškavanje. Od 319 slučajeva policajaca, koji su istraženi, samo je u 10 njih proizašla „neposredna ili posredna povezanost“. Čak i u tih 10, većina slučajeva ili nije uznapredovala, ili se još čeka njihov rasplet. Predlogom lično tužioca Dojakosa, oslobođeni su odgovornosti, pre nego što dospeju do javnog ispitivanja, očigledni slučajevi saradnje Grčke policije i Zlatne zore, kao što je slučaj policajca sa Rodosa, Spiridisa, koji je učestvovao u manevrima koje je organizovalo tamnošnje lokalno udruženje ove nacističke organizacije.

Tužilac je prihvatio da je policajac „imao perifernu ulogu“ i „nije bio informisan o kriminalnom cilju organizacije“ Sam Spiridis, nakon što je obezbedio svoje oslobađanje od optužbi, požurio je da objavi, u svom predizbornom štampanom reklamnom materijalu da „učestvuje aktivno u Zlatnoj zori od 1989“. Ovde govorimo o brukanju državnih funkcionera koji su uspeli da sprovedu zataškavanje.

- Kakvo je držanje optuženih iz Zlatne zore na suđenju?

Rukovodeći članovi organizacije se nisu, (osim par izuzetaka), pojavili na sudu, iz lako razumljivih razloga: znaju da će ih fotografije na sudskoj klupi, pored Rupakiasa, pratiti zauvek. Prisutni su, uglavnom, srednje kotirani rukovodioci i članovi Zlatne zore, koji su bili i praktični počinioci napada, dakle Fisasovog ubistva, pokušaja ubistva Egipćana – ribarskih rdnika i sindikalista organizacije PAME, itd.

Njihovo držanje je u nekim trenucima provokativno. Konkretnije, u jednom slučaju, optuženi Kazantzoglu je uputio prema porodici Pavlosa Fiasa uvredljiv potez rukama. Povodom sličnih slučajeva, tužilačka strana je dala izjave optužbe, koje su zabeležene u zapisničkim spisima procesa.

Celovito govoreći, optuženi deluju da se ne kaju. I u praksi dokazuju da ukoliko budu oslobođeni optužnice, ili dobiju blage kazne, nema sumnje da će se odati i narednim zločinačkim poduhvatima.

- U prethodnom periodu ste vodili jednu bitku kako bi kao tužilačka strana mogli da budete prisutni prilikom ispitivanja, kako optuženih članova, četnih vođa kojima se sudi. Kakav je tok događaja i koju će ulogu oni igrati na suđenju?

Sud je odlučio da tužilačka strana ne može da prisustvuje ispitivanju optuženih poslanika koji su optuženi samo za krivično delo upravljanja zločinačkim udruženjem. A to je zbog toga što je ravna skandalu činjenica da protiv njih nije podignuta optužnica za moralno saučestvovanje vezano za napade sa ciljem oduzimanja ljudskog života, (podsećam da je na primer, Jotopulos, iz terorističke organizacije „17. novembar“ optužen i presuđeno mu je da je odgovoran za moralno saučestvovanje u svim, bez izuzetaka, napadima „17. novembra“).

Pa ipak, odbrana nije uspeła u celosti ono što je želela, dakle, da ograniči legalitet tužilačke strane, vezano samo za pojedine zločine (ubistvo Fiasa, pokušaji ubistava ribarskih radnika i sindikalaca). Sud je dao legalitet tužilačkoj strani i za krivično delo zločinačke organizacije, za sve one koji su optuženi, kako za krivično delo uključivanja u zločinačku organizaciju (zločinačkog udruživanja) tako i za pojedninačna krivična dela. Ova odluka je otvorila put tužilačkoj strani da pita i istražuje o zločinačkom udruženju (organizaciji) u njenoj celosti, što je i suština ovog slučaja.

A to zbog toga što sve žrtve znaju da ukoliko ne bi bilo zločinačke organizacije Zlatna zora, ni jedan od napada za ubistvo ne bi bio sproveden, s obzirom da su žrtve bile potpuno nepoznate počiniocima i ni u kakvom ličnom konfliktu sa njima nisu bile. Naravno, sudski savet drži svoju količinu mere za intervencije tužilačke strane, zabranjujući pitanja, kada tako procenjuje, itd. A kako smo izjavili i u javnosti, ni jedna sudska odluka neće omesti tužilačku stranu da ispita i razotkrije centralno organizovani karakter napada radi ubijanja, nacističke Zlatne zore.

- Prema prijavama koje su date i koje se nalaze u sudskim spisima procesa, da li je Zlatna zora imala ekonomske koristi od svojih zločinačkih dejstava? Da li je bilo pokušaja istraživanja tih prijava?

Istraživanje tih prijava je pala isključivo na ramena tužilačke strane, ali i novinara i istraživačkih grupa koje su zainteresovane da ih istaknu.

Jasno je da su dejstva napadačkih odreda Zlatne zore bila koristoljubiva, odnosno, rasizam i zastrašivanje političkih protivnika sa ekonomskom korišću.

Napadački odredi su bili „plaćani“ za zaštitu (reketiranje), kontrolu tržišta prema parametrima nacionalnog preferiranja, čistke i slično. Najveći takav „ugovor“ je bilo plaćeno formiranje poslodavnog udruženja u Brodogradilištu, za račun poslodavaca, u cilju razbijanja kolektivnih ugovora i raspadanja pravih radničkih sindikata iz ove zone.

Deo tog „ugovora“ je bio i napad radi ubistva na sindikalne radnike udruženja PAME, 12. septembra, 2013. godine, koji je nagrađen zapošljavanjem pripadnika Zlatne zore u kompaniju koja potpada pod interese predsednika Unije Brodogradilišne zone Pireja, narednog dana, nakon ubistva Pavlosa Fisasa.

Ali, to su očigledno pitanja kojima se ne bave sudske i vlasti krivičnog gonjenja, jer su pohitale da tu činjenicu zaobiđu.

Tako danas saznajemo mnogo više o ekonomskim izvorima Zlatne zore iz studija, kao što je studija istraživačke grupe XYZ Contagion (9+1 scena iz istorije grčke ultradesnice koje osvetljavaju nepoznatu Zlatnu zoru), nego iz bilo kog sudskog zaključka.

- Šta tužilačka strana, ali i vaši klijenti, žrtve Zlatne zore, očekuju od suđenja?

Žrtve traže pravdu, jednu pravdu koje je dramatično zakasnila. Naravno, traže da budu kažnjeni za primer ostalima stvarni akteri napada, ali to je još i najmanje.

Sve žrve koje su prisutne na sušenju, kao tužilačka strana, se slažu oko toga da jedno kažnjavanje stvarnih aktera i samo to, ne predstavlja dodelu pravde, već, naprotiv, predstavlja zataškavanje.

Pravda znači kažnjavanje moralnih aktera ubilačkih napada, što na konkretnom suđenju prolazi kroz priznavanje (karakterisanje) Zlatne zore kao zločinačke organizacije (udruženja) i osuđivanje njenih lidera, dakle, Mihaloljakosa, Kasidiarisa, Lagosa i ostalih, za njihovo upravljanje.

Žrtve dalje žele da saznaju (i zahtevaju da sazna čitavo društvo), koji je bio motiv napada radi ubijanja.

Naravno, motiv je u konkretnim slučajevima bio prevashodno ideološki i politički: radi se o nacističkom karakteru i racističkoj kosmoteoriji (ideologiji) Zlatne zore i aktera – njenih članova.

Na kraju pravda znači da se istaknu odgovornosti i kazneoni državni funkcioneri koji su zataškavali delovanje Zlatne zore. Znamo veoma dobro da nam na tom nivou ovaj sud može jako malo pružiti. Pa ipak, to ne znači da ćemo prestati da zahtevamo takvu pravdu koja je bar vredna svog imena.

LITERATURA

- Βαρουφάκης Γιάννης, Παγκόσμιος μινώταυρος, Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2012
- Βαρουφάκης Γιάννης, Μια μετριοπαθής πρόταση για την επίλυση της κρίσης του ευρώ, Ποταμός 2014
- Βαρουφάκης Γιάννης, Η γένεση της μνημονιακής Ελλάδας, Gutenberg, 2014
- Γιαννακοπούλου Ελένη, Καραλής Δημήτρης, Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια: Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης, Επιστημονικές Εκθέσεις 2014
- Γεωργιάδου Βασιλική: Η Άκρα Δεξιά και οι Συνέπειες της Συναίνεσης, Εκδ. Καστανιώτη, 2008
- Γεωργιάδου Βασιλική, Η εκλογική άνοδος της Χρυσής Αυγής-Ψήφος ρεβάνς των επισφαλών και νέες πολιτικές ευκαιρίες, Θεμέλιο 2014
- Δραγασάκης Γιάννης - Ποια έξοδος; Από ποια κρίση; Με ποιες δυνάμεις; Ταξιδευτής, 2012
- Εμμανουηλίδης, Μάριος, Χρυσή Αυγή και στρατηγικές διαχείρισης της κρίσης, Futura, 2013
- Ζουμπουλάκης, Σταύρος, Χρυσή Αυγή και Εκκλησία, Πόλις, 2013
- Θωίδου, Κατερίνα, Φάκελος Χρυσή Αυγή, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2013
- Ιωακείμογλου Ηλίας -Τέλος του αιώνα, τέλος της κρίσης; Ελληνικά Γράμματα, 2000
- Ιωακείμογλου Ηλίας -Εσωτερική υποτίμηση και συσσώρευση κεφαλαίου, Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ, 2012
- Ιωαννίδης Γιώργος Χρίστος Πιέρρος, Μια πρόταση διεξόδου από την κρίση στην απασχόληση και από την ύφεση, Επιστημονικές Εκθέσεις, 2015

Κόντης Αντώνιος, Σταύρος Ζωγραφάκης, Θεόδωρος Μητράκος, «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο ΑΕΠ», ΕΜΜΕΔΙΑ, 2012

Καραμεσίνη, Μαρία-Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διόνικος, 2011

Κωνσταντινίδης Γ, Ν. Μαραντζίδης & Τ.Σ. Παππάς, Κόμματα και πολιτική στην Ελλάδα. Οι σύγχρονες εξελίξεις, Εκδόσεις Κριτική, 2009

Κωνσταντινίδης Γ, Ν. Μαραντζίδης & Τ.Σ. Παππάς, «Πώς γεμίζει η δεξαμενή της άκρας δεξιάς; Στρατηγικές αντιμετώπισης του ΛΑΟΣ και ψήφος διαμαρτυρίας», Κριτική, 2009

Κατσιμάρδος, Τάκης, Η ιστορία του νεοφασισμού στην Ελλάδα, Έθνος, 2013

Κουσουμβρή Χάρης, «Γκρεμίζοντας τον μύθο της Χρυσής Αυγής», Έθνος, 2013

Κάτρης Γιάννης, Η γέννηση του νεοφασισμού στην Ελλάδα: 1960-1974, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 2010

Κάτρης Γιάννης, Η γέννηση του νεοφασισμού στην Ελλάδα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1974

Λαπαβίτσας Κώστας, Debtocracy, Α. Α. Λιβάνη, 2011

Λαπαβίτσας Κώστας, Η ευρωζώνη ανάμεσα στη λιτότητα και την αθέτηση πληρωμών Α. Α. Λιβάνη, 2010

Μητρόπουλος Αλέξης, Ασφαλιστικό ώρα μηδέν, Το μέλλον των συντάξεων, Α. Λιβάνη, 2010

Μητρόπουλος Αλέξης Π. Το τέλος του κοινωνικού κράτους, Αριστερά και συνδικάτα μπροστά στην απορρύθμιση Α. Λιβάνη, 2008

Μισσός Βλάσης Παπαθεοδώρου Χρίστος, Ανισότητα, φτώχεια και οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την ΕΕ, Επιστημονικές Εκθέσεις, 2013

Ματσαγγάνης, Μάνος, Η κοινωνική πολιτική σε δύσκολους καιρούς, Κριτική, 2013

Μαζάουερ Μαρκ, Η αυτοκρατορία του Χίτλερ, Αλεξάνδρεια, 2009

Νασιούλας, Ιωάννης, Κοινωνική οικονομία της Ελλάδος και το κοινωνικό της κεφάλαιο, Ορθός Λόγος, 2010

Παπαϊωάννου Κωστής, Τα "καθαρά χέρια" της Χρυσής Αυγής, Μεταίχμιο, 2013

Παπαϊωάννου Κωστής, Ας μιλήσουμε για την Ακροδεξιά, Μεταίχμιο, 2014

Πίττας Κώστας, Η φασιστική απειλή και πάλι για να την τσακίσουμε, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2011

Πετράκης Παναγιώτης, Η ελληνική οικονομία: Προκλήσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010

Πετράκης Παναγιώτης, Η Έξοδος, Εκδόσεις Παπαζήση, 2014

Παπασαραντόπουλος Πέτρος, Εξτρεμισμός και πολιτική βία στην Ελλάδα, Το Big Bang της Χρυσής Αυγής, Επίκεντρο, 2014

Πουλαντζάς Νίκος, Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις, Θεμέλιο 1985

Τσακαλώτος Ευκλείδης, Λάσκος Χρήστος, Χωρίς επιστροφή Από τον Κέυνς στη Θάτσερ: Καπιταλιστικές κρίσεις, κοινωνικές ανάγκες, σοσιαλισμός, ΚΨΜ, 2011

Τόλιος Γιάννης, Κρίση, "απεχθές" χρέος και αθέτηση πληρωμών, Τόπος 2011

Τόλιος Γιάννης, Ο χάρτης της κρίσης, Τόπος 2010

Φωτόπουλος Τάκης, Η παγκόσμια κρίση, η Ελλάδα και το αντισυστημικό κίνημα, Κουκκίδα, 2009

Φραγκουδάκη Άννα, Ο εθνικισμός και η άνοδος της ακροδεξιάς, Αλεξάνδρεια, 2013

Χριστόπουλος Δημήτρης, Το «βαθύ κράτος» στη σημερινή Ελλάδα και η Ακροδεξιά: Αστυνομία, Δικαιοσύνη, Στρατός, Εκκλησία, Εκδόσεις Νήσος, 2014

Χασαπόπουλος Νίκος, Χρυσή Αυγή - Η Ιστορία, τα Πρόσωπα και η Αλήθεια, Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2012

Ψαρράς, Δημήτρης, «Η Μαύρη Βίβλος της Χρυσής Αυγής», εκδ. Πόλις, 2012

Antonopoulos Rania – Responding to the Unemployment Crisis in Greece 2013 Levy
Institut

Chapoutot Johann, Ο Εθνικοσοσιαλισμός και η αρχαιότητα, Πόλις, 2012

Doric Marija, Huliganizam (Nasilje i Sport), Udruzenje Nauka i Drustvo Srbije, 2012

Doric Marija, Ekstremna desnica, Udruženje Nauka i društvo Srbije, 2014

Karamessini Maria and Franciscos Koutentakis, Labour market flows and unemployment dynamics by sex in Greece during the crisis, Ελληνικά Γράμματα, 2014

Kretsos, L. Koukiadaki, A. "The Case of Greece." In What Social Law in a Europe in Crisis?, ed. MC Escande Varniol, S. Laulom, E. Mazuyer, 189-232. Brussels: Larcier, 2012.

Kretsos, L.Koukiadaki, A. and "Opening Pandora's Box: The Sovereign Debt Crisis and Labour Regulation in Greece." Industrial Law Journal 41, no. 3(2012) : 276-304

Lakićević M., Gavrilović A; Socijalni razvoj i planiranje, Fakultet političkih nauka i Čigoja štampa, Beograd, 2008: p.p.247

Lakicevic Mira, Socijalna politika, FASPER, Beograd, 2013, p.p. 122

Melzer, R. & Serafin, S, 'Right-Wing Populism and Extremism: The Rapid Rise of "Golden Dawn" in Crisis-Ridden Greece', Berlin: Friedrich-Ebert Foundation, 2013

Simeunović Dragan, Terorizam, opšti deo, Pravni fakultet u Beogradu, 2009

Simeunović Dragan, Nacija i globalizacija, Zograf, Beograd, 2009

Simeunović Dragan, Političko nasilje, Radnička štampa, 1989

Tsakalotos Euclid and Christos Laskos, Crucible of Resistance: Greece, the Eurozone and the World Economic Crisis, Pluto Press, 2015

NOVINSKI ČLANCI

Βούλγαρης Γιάννης, Η εξαιρετικότητα του νεοναζιστικού φαινομένου, "The Athens Review of Books", τχ. 45, Νοέμβριος 2013

Βανδώρος Σωτήρης, Ο εθνικισμός και η άνοδος της ακροδεξιάς, www.bookpress.gr, 18.10.2013

Βασιλείου Θανάσης, Οι πολλές όψεις της Χ.Α. πριν από την Αμφιάλη, "Η Καθημερινή"/ "Τέχνες και Γράμματα", 3.11.2013

Ιός της Εφημερίδας των Συντακτών, Η Ελλάδα όπως την «αγάπησαν» οι ναζί κατακτητές, "Εφημερίδα των Συντακτών", 28.7.2013

Καλφέλης Γρηγόρης, Η βία ενισχύει τη Χρυσή Αυγή και τα «άκρα»; ΤΟ ΒΗΜΑ, 27.02.13

Καλφέλης Γρηγόρης, Ξεμπλέξαμε με τον νεοναζισμό; ΤΟ ΒΗΜΑ, 26.10.13

Καλφέλης Γρηγόρης, Η δεύτερη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, ΤΟ ΒΗΜΑ, 11.10.15

Κακουριώτης Σπύρος, Ο εθνικισμός και η άνοδος της ακροδεξιάς, www.oanagnostis.gr, 30.10.2013

Μανδραβέλης Πάσχος, Οι ρίζες του φασισμού, "Η Καθημερινή", 1.6.2014

Μπρουντζάκης Ξενοφών, Τα βιβλία της κρίσης, "Το Ποντίκι"/ "Βιβλιοπόντικας", 12.12.2013

Μπρουντζάκης Ξενοφών, Ο εθνικισμός και η άνοδος της ακροδεξιάς, "Το Ποντίκι", 10.10.2013

Πατούλη Κρυσταλία, Η ακροδεξιά στην Ελλάδα δεν έπεσε από τον ουρανό, tvxs.gr, 19.6.201

Παπαδοπούλου Λίνα, Εθνικισμός και ακροδεξιά, "Έθνος", 5.12.2013

Παρασκευόπουλος Θόδωρος, Η αντιστροφή των πραγμάτων στο αντίθετό τους, "Η Εποχή", 3.11.2013

Σωτηρόπουλος Δημήτρης, Το έθνος κατά του κράτους, "Το Βήμα"/ "Βιβλία", 20.10.2013

Σωτήρχου Ιωάννα, Το αυγό του φιδιού εκκολάπτεται στο σχολείο, "Εφημερίδα των Συντακτών", 17.10.2013

Στάγκος Άγγελος, Η Χρυσή Αυγή είναι εδώ, Η Καθημερινή, 20.5.2014

Τσίρμπας Γιάννης, Η δράση της φρίκης, "Εφημερίδα των Συντακτών", 5.10.2013

INTERNET

Athens Labour Centre, <http://www.eka.org.gr/>
Hellenic Statistical Authority, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
Hellenic Social Policy Association, <http://www.eekp.gr/>
<http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>
<http://www.kathimerini.gr/55178/article/epikairothta/ellada/ereyna-gia-diasyndeseis-methn-xrysh-aygh-sthn-asfaleia-a8hnwn>
http://www.kekdiastasi.edu.gr/download/Meleth_Ftoxeia_Ergasia.pdf
[http://www.vprc.gr/uplds/File/Ek8esh%2010/Annual%20Essay Economic and Social Indicators 2010.pdf](http://www.vprc.gr/uplds/File/Ek8esh%2010/Annual%20Essay%20Economic%20and%20Social%20Indicators%202010.pdf)
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion
<http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4592101>
<http://news.kathimerini.gr/4dcgi/warticlesell127/08/2011454045>
<http://rednotebook.gr/2015/04/goldendawnwatch-tis-elftherias-koumantou/>
http://www.antinazizone.gr/2015/04/blog-post_59.html
<http://www.efsyn.gr/arthro/i-egklimatiki-drasi-tis-ha-mesa-apo-ta-dika-tis-ntokoymentatheloyme-na-hythei-aima-1>
http://www.sigmalive.com/timeliner/subjects/timeliner_xrisi_avgi/timeliner-xrisi-avgi.html
<http://popaganda.gr/golden-dawn-watch-diarkis-ke-pliris-enimerosi-gia-ti-diki-tis-chrisis-avgis/>
<http://www.taxydromos.gr/article.php?id=90851&cat=6>
<http://fractalart.gr/chrisi-avgi/>
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=64267032>
<http://www.thepressproject.gr/article/47825/I-dikaiosuni-argise-polu>
http://skandaloblog.blogspot.gr/2012/10/blog-post_25.html
<http://www.kathimerini.gr/767999/opinion/epikairothta/politikh/h-xrysh-aygh--einai-edw>

<http://www.kathimerini.gr/329717/article/epikairothta/ellada/oikogeneia-h-monh-sta8erh-a3ia>

<http://www.902.gr/eidisi/politiki/76808/neo-apokalyptiko-ntokoymen-to-gia-ti-drasi-tis-hrysis-aygis-audio>

<http://tvxs.gr/news/ellada/parembasi-eisaggelea-gia-tin-drasi-tis-xrysis-aygis-sta-synora-me-ta-skopia>

http://exthrostoumalaka.blogspot.gr/2012/04/blog-post_24.html

<http://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/588449/eglimatiki-organosi-me-ierarhia-kai-domi-i-hrusi-augijailgoldendawn.com>

Ministarstvo Rada Grčke, <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/4570.pdf>

www.unhcr.gr/1againstracism

www.iospress.gr

www.antiracismfascism.org

<http://dia-kosmos.blogspot.com.tr/2015/02/21-1967.htm>

http://epapanis.blogspot.gr/2007/09/blog-post_5311.html

<http://www.bbc.com/news/world-europe-33507802>

<http://www.tradingeconomics.com/greece/gdp-growth>

<http://tvxs.gr/news/>

<http://www.thetoc.gr/>

<https://left.gr/news>

<http://www.loutrakiblog.gr/2014/12/left.html>,

<http://ardin-rixi.gr/archives/10172>

<http://www.greekencyclopedia.com/>

<http://www.rizopoulospost.com>

<http://netakias.com>

<http://www.efsyn.gr>

<http://www.4pt.su/he/node/1259>

<http://tvxs.gr/news/ellada/o-fasismos-kai-ideologiki-maxi-tis-eksedras>

<http://www.neolaia.gr/2012/10/14/neolaia-thema-katadia-xwras>

<http://tvxs.gr/news/eyropi-eop/eurostat-anergia-pano-apo-50-stoys-neoys-elladas-kai-ispantias>

www2.media.uoa.gr/psylab/imageup/I_nea_gennia_FinalReport.pdf

www.europeansocialsurvey.org › About ESS › National Pages › Ελλάδα
www.momentum-gr.blogspot.com/2009/11/vprc.html
www.library.fes.de/pdf-files/id/10156.pdf
www.ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/viewFile/.../9651
www.europeansocialsurvey.org › About ESS › National Pages › Ελλάδα
www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf.
<http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=51>
www.emprosnet.gr/emprosnet.../8c124d50-3ebe-43a0-bd75-e6f5ae20af70
www.biblionet.gr/author/4189/Μάρω_Παντελίδου_Μαλούτα
ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/1851/P0001851.pdf?sequence.
www.metronanalysis.gr/2004-4/
<https://eneolaia.wordpress.com/2009/04/08/>
<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/chrush-augh-ena-kinhma-ideologiko>
<http://tvxs.gr/news/ekloges-septembris-2015/oi-astynomikoi-stathera-psifisan-toys-neonazi>
<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ponos-kai-thlipsh-sto-katesthmeno-h-chrush-augh-hrthe-gia-na-meinei>
http://www.ethnos.gr/arxiki_selida/arthro/1952_1963_mystika_kai_psemata-133202/

B i o g r a f i j a

Ime i prezime

Dimitrios G. Panagiotakis

Mesto i datum rođenja

Atina 05. 02.1955.

Obrazovanje

- Master studije – 2008. godine, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka,
Smer: Političko nasilje i država, prosek ocena 10,00
- Osnovne studije – 2003. godine, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za fizičku kulturu,
prosek ocena 7,57
- Osnovne studije – 1982. godine, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka,
Smer: Novinarstvo

Radna karijera

- 1981-1991 Press Ataše Grčke Ambasade u Beogradu
- 1991-2006 Ataše u Ministarstvu za štampu i informisanje Grčke
- 2001-2003 Glavni i odgovorni urednik lista “Vesti sa Balkana”
- 2006-2010 Press Ataše Grčke Ambasade u Beogradu
- 2010 -2016 Ataše u Ministarstvu za štampu i informisanje Grčke,
Šef Sektora za kulturnu saradnju

Objavljeni radovi

“Socijalne posledice ekonomske krize u Grčkoj”, “Socijalna misao”, Beograd, 2011.

Izjava o autorstvu

Potpisani, Dimitrios G. Panagiotakis

broj upisa : 1023

Izjavljujem

da je doktorska disertacija pod naslovom

„USPON ULTRA DESNICE KAO POSLEDICA SOCIJALNO-EKONOMSKE KRIZE
U GRČKOJ“

- rezultat sopstvenog istraživačkog rada,
- da predložena disertacija u celini ni u delovima nije bila predložena za dobijanje bilo koje diplome prema studijskim programima drugih visokoškolskih ustanova,
- da su rezultati korektno navedeni i
- da nisam kršio/la autorska prava i koristio intelektualnu svojinu drugih lica.

U Beogradu,

15.04.2016

Potpis doktoranda

Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada

Ime i prezime autora : Dimitrios G. Panagiotakis

Broj upisa: 1023

Studijski program: Doktorske studije politikologije-socijalne politike i socijalnog rada

Naslov rada: „USPON ULTRA DESNICE KAO POSLEDICA SOCIJALNO -
EKONOMSKE KRIZE U GRČKOJ“

Mentor: Prof. dr Dragan Simeunović, redovni profesor na Fakultetu političkih nauka,
Univerzitet u Beogradu

Potpisani : Dimitrios G. Panagiotakis,

izjavljujem da je štampana verzija mog doktorskog rada istovetna elektronskoj verziji koju sam predao za objavljivanje na portalu Digitalnog repozitorijuma Univerziteta u Beogradu.

Dozvoljavam da se objave moji lični podaci vezani za dobijanje akademskog zvanja doktora nauka, kao što su ime i prezime, godina i mesto rođenja i datum odbrane rada. Ovi lični podaci mogu se objaviti na mrežnim stranicama digitalne biblioteke, u elektronskom katalogu i u publikacijama Univerziteta u Beogradu.

U Beogradu,

15.04.2016

Potpis doktoranda

Izjava o korišćenju

Ovlašćujem Univerzitetsku biblioteku „Svetozar Marković“ da u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu unese moju doktorsku disertaciju pod naslovom: USPON ULTRA DESNICE KAO POSLEDICA SOCIJALNO-EKONOMSKE KRIZE U GRČKOJ, koja je moje autorsko delo.

Disertaciju sa svim priložima predao sam u elektronskom formatu pogodnom za trajno arhiviranje.

Moju doktorsku disertaciju pohranjenu u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (Creative Commons) za koju sam se odlučio.

1. Autorstvo

2. Autorstvo - nekomercijalno

3. Autorstvo – nekomercijalno – bez prerade

4. Autorstvo – nekomercijalno – deliti pod istim uslovima

5. Autorstvo – bez prerade

6. Autorstvo – deliti pod istim uslovima

(Molimo da zaokružite samo jednu od šest ponuđenih licenci, kratak opis licenci dat je na poledini lista).

U Beogradu,

15.04.2016

Potpis doktoranda

